

ERIGEN
OOST.

TWAALF PREEKEN

VAN

DR. W. GEESINK.

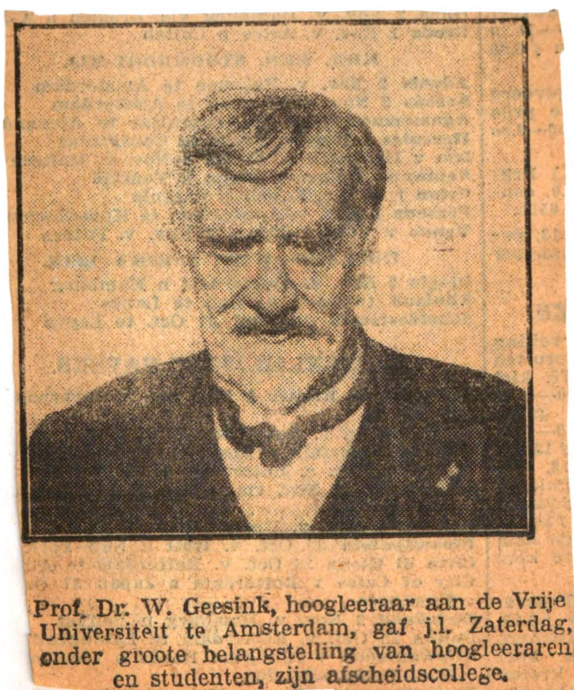
AMSTERDAM,
BOEK-, KUNST- EN HANDELSDRUKKERIJ v/H GEBRS. BINGER,
1908.

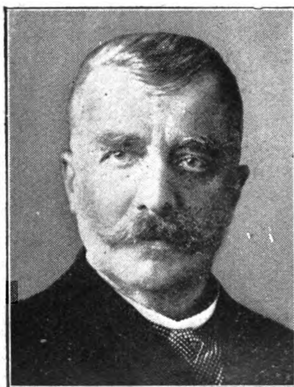
[redacted]

HIERONYMUS
ANDOVER-HARVARD
THEOLOGICAL LIBRARY

DE NEDERIGEN VERTROOST.

Prof. Dr. W. Geesink, hoogleeraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, gaf j.l. Zaterdag, onder groote belangstelling van hoogleeraren en studenten, zijn afscheidscollege.

De oudste Hoogleeraar aan de Vrije Universiteit, Prof. Dr. G. H. J. W. J. Geesink, die binnenkort zijn professoraat neerlegt, wordt 27 Mei a.s. 70 jaar. Prof. Geesink is ook buiten de kringen der Universiteit zóó bekend, dat wij volstaan met het plaatsen van zijn portret. De V. U. zal Prof. Geesink noode missen.

DE NEDERIGEN VERTROOST.

TWAALF PREEKEN

VAN

Dr. W. GEESINK.

AMSTERDAM,
BOEK-, KUNST- EN HANDELSDRUKKERIJ v/h GEBRS. BINGER,
1908.

I.

GOD, DIE DE NEDERGEBOGENEN OPRICHT.

2 Korinthe 7 : 6.

Gelezen: 2 Korinthe 1 : 1—7.
Gezongen: Ps. 46 : 1.
„ Ps. 62 : 4.
„ Ps. 42 : 3.
„ Ps. 27 : 7.

I.

GOD, DIE DE NEDERGEBOGENEN OPRICHT.

2 Korinthe 7 : 6.

Op zonnigen weg naar de verre stad 'n man met zijn lastdier.

Zwaar beladen met de produkten van het land, hijgt het en zwoegt het onder zijn last, die àl zwaarder wordt. De zenuwen spannen zich; de spieren strekken zich.

De man drijft het voort, al maar voort.

Eindelijk kàn het niet meer. Het buigt zich neer, de knieën zakken in en richten zich niet weer op; het ligt tegen den grond.

Dan helpt de man zijn dier weer op. Verlicht zijn last, spreekt het toe bemoedigende woorden, beurt het op. Voorbijgangers, die het geval hebben gezien, helpen mee. Het menschelijk gevoel van barmhartigheid, van ontferming òok met het dier, beweegt hen er toe.

Zoo is het ook Gods wil.

In Israëls wetgeving was dùs te handelen zelfs een voorschrift.

„Gij zult", zoo vinden wij daar ergens, „uws broeders ezel of zijn os niet zien, vallende op den weg, en u van dien ver-

bergen; gij zult ze met hem ganschelijk oprichten." En of dat nu de os of de ezel van een vriend of wel van een vijand is, doet er niet toe. Ergens anders toch bepaalt de wet, dat wanneer men den ezel van zijn hater ziet bezwijken onder zijn last, men het dier niet aan zijn lot mag overlaten, maar helpen moet.

Broeders, wanneer het nu Gods wil, wanneer het onze plicht is een onder zijn last neergebogen ezel op te richten, hoeveel te meer is het dan niet onze plicht een neergebogen mensch op te richten; een neergebogene van ziel.

Daarover zouden zich laten zeggen vele behartigenswaardige dingen. Dingen, die vooral in onzen tijd van verteedering des harten ook wel willen gehoord.

Het is echter mijn voornemen niet dit te doen; althans niet allereerst. Ik wil u ditmaal spreken over iets wat oneindig troostrijker is met name voor de neergebogenen van ziel onder ons. Ik wil u niet, althans niet allereerst, spreken van wat de mensch doet, van wat hij behoort te doen; maar van wat God doet, van wat Hij altijd doet. Ik wil u doen hooren niet, althans niet allereerst, de wet, maar het evangelie, opdat gij, luisterende naar het evangelie, weer lust zult krijgen aan de wet. Ik ga er u van spreken hoe God de nedergebogenen van ziel opricht.

Ik leg daartoe een schriftwoord ter overdenking in ons midden, waarin deze gedachte is vervat en wel: 2 Korinthe 7:6. Doch God, die de nederigen vertroost, heeft ons getroost door de komst van Titus.

God, die de nedergebogenen opricht, — zietdaar de hoofdgedachte van dit bijbelwoord, dat ons, in het voorbeeld van Paulus, wijst op de nedergebogenen, die God opricht; op de middelen waardoor hij ze opricht; en eindelijk hoe zij dan erkennen, dat God ze heeft opgericht.

Allereerst dan van de nedergebogenen, die God opricht.

Dit is de bedoeling van onzen tekst, al verstaat gij haar ook niet dadelijk, doordat gij bij nederig gewoonlijk aan heel iets anders denkt dan aan neergebogen. Zeg het woord nederig of spreek van nederigen en ieder denkt dadelijk aan bescheiden of aan bescheidene menschen, aan zulke menschen die van anderen hoog en van zichzelf gering denken, of — want er is ook een valsche, een onoprechte nederigheid — zeggen en doen alsof ze van anderen hoog en van zichzelf gering denken. Nu is oprechte nederigheid zeer zeker een deugd. Tegenover God, die alleen groot en hoog is, voegt zij ons altijd. Zij is dan die ootmoed welke als mensch zelfs Jezus bezat naar zijn eigen getuigenis: „Ik ben zachtmoedig en nederig van hart." En oprechte nederigheid voegt ons ook tegenover menschen, die in welk opzicht dan ook, onze meerderen zijn.

Doch dit is niet de zin van nederig hier in onzen tekst.

In de eerste plaats kan dat niet omdat aan nederigen in den zin van bescheidenen, aan ootmoedigen, als zoodanig niets te vertroosten valt.

Maar dít kan ook niet, omdat de waarlijk nederige zich op zijn nederigheid niet laat voorstaan. Mocht Jezus, die ook vragen kon: „Wie uwer overtuigt Mij van zonden?" al zeggen: „Ik ben nederig van hart", wanneer een zondig menschenkind verzekert: ik behoor tot de nederigen, dan is dat juist in staat om ons aan zijn nederigheid te doen twijfelen.

Reeds om deze twee redenen kon Paulus, wanneer hij schrijft: „Doch God, die de nederigen vertroost, heeft ons getroost door de komst van Titus", met de nederigen niet hebben bedoeld de bescheidene, de ootmoedige menschen.

Maar er is nog een derde reden waarom dit niet kan.

Het is tegen het verband van den tekst, dat, zooals ik u zal aanwijzen, eischt hier bepaald aan nedergebogenen te denken.

„Doch God, die de nederigen vertroost, heeft ons getroost door de komst van Titus", — dit woord uit den tweeden Korinther-brief is een zeer intiem woord. Een woord van groote innigheid, waardoor Paulus ontsluit wat er in zijn gemoedsleven, toen hij in Macedonië, kort vóór hij daar dien brief schreef, verkeerde, was omgegaan; een blik aan zijn lezers in zijn ziel gunt, zooals men dat alleen doet tegenover heel vertrouwde, tegenover zijn bijzondere vrienden.

Het is een van die bijbelwoorden waar men gewoonlijk over heen leest, en toch zit er goed bezien zulk een schat van vertroosting in.

Met het woordje doch begint onze tekst en daaruit blijkt, dat hij verbonden is met wat er aan vooraf gaat, met wat wij lezen in het vorige, het 5e vers: „Want ook als wij in Macedonië gekomen zijn, zoo heeft ons vleesch geen rust gehad, maar wij waren in alles verdrukt; van buiten was strijd, van binnen vrees". — Nu valt over wat Paulus hier schrijft nog meer licht, wanneer wij wat verder terug gaan in onzen brief, en wel naar vs. 12 en 13 van hoofdstuk twee. „Voorts, als ik te Troas kwam, om het evangelie van Christus te prediken, en als mij een deur geopend was in den Heere, zoo heb ik geen rust gehad voor mijn geest, omdat ik Titus, mijn broeder, niet vond; maar afscheid van hen genomen hebbende, vertrok ik naar Macedonië."

Wanneer wij deze twee gegevens met elkander verbinden en ze ons goed indenken, dan leeren wij daaruit Paulus' toestand in Macedonië, eenigen tijd vóór hij er dezen brief aan Korinthe schreef, kennen als van een door het lijden neergebogene ziel.

Deze toestand staat in verband met het schrijven van

dien anderen brief aan Korinthe, welken wij in onzen Bijbel hebben, als den eersten dien de apostel aan de, door hem, in de weelderige en schitterende koopstad, op zijn tweede zendingsreis, gestichte gemeente, heeft geschreven. Dien anderen had hij een maand of acht vroeger, omtrent het joodsche paaschfeest van het jaar 57, van uit Klein-Azië, van uit Efeze, verzonden.

De apostel had de gemeente van Korinthe, wier geestelijke vader hij was, lief.

Hij had anderhalf jaar te Korinthe gewoond.

Eerst bij Aquila en Priscilla met wie hij, om aan den kost te komen, als tentenmaker arbeidde, later bij zekeren Gajus. Zijn prediking had er ingang gevonden, onder sommige Joden, maar vooral onder de Grieken. Toen hij, naar aanleiding van een volksbeweging, verwekt tegen zijn prediking door de Joden, die er echter zelf, voor den rechterstoel van den stadhouder Gallio, den broeder van den stoïcijnschen wijsgeer Seneca, slecht afkwamen, — Sosthenes, de overste van hun synagoge liep een pak slaag op, onder de oogen van Gallio, waarvan deze, als waardig broeder van een stoïcijn, zich niets aantrok, — toen Paulus zeg ik, naar aanleiding van deze volksbeweging uit Korinthe vertrok, was het jonge christendom er gevestigd; had de Heere ook daar zijn uitverkoren tot een kerk door zijn Woord en Geest vergaderd.

Van Korinthe begaf de apostel zich daarop naar Klein-Azië, naar Efeze.

Al was de kerk van Korinthe nu al uit zijn oog, zij was daarom niet uit zijn hart. Hij hield zich op de hoogte van haar toestand.

En die toestand was in vele opzichten bedroevend.

De omgeving waarin de kerk te Korinthe leefde, was gevaarlijk voor de zedelijkheid. Korinthe was een ontuchtige stad. In 1 Korinthe 5 : 9 lezen wij : „Ik heb u geschreven

in den brief, dat gij u niet zoudt vermengen met de hoereerders."' Waarschijnlijk is dus aan den eersten brief aan Korinthe, dien wij in den Bijbel hebben, nog een schrijven van Paulus tegen de ontucht voorafgegaan; een schrijven dat blijkbaar in Gods raad niet bestemd is geweest om in den Bijbel, wiens inhoud van eeuwigheid is gepraedestineerd, te worden opgenomen.

Maar de apostel vernam in Efeze ook nog andere ongunstige berichten uit Korinthe. Huisgenooten van een zekere vrouw met name Chloë, kwamen de droevige tijding brengen, dat er twisten in de gemeente waren uitgebroken. De een zeide: ik ben van Paulus; de ander: ik van Apollos; de derde: ik van Cefas; en dan was er nog een vierde groep, die zich zelf, met uitsluiting van de anderen, aanduidde als: die van Christus.

Bovendien was hem ook ter oore gekomen een zeer schandelijk feit dat in de gemeente plaats greep zonder dat er iets tegen werd gedaan. Een lid der gemeente stond met de vrouw van zijn vader, met zijn stiefmoeder, in een ongeoorloofde verhouding.

En toen nu op zekeren dag drie afgevaardigden uit de kerk van Korinthe, drie deputaten, zooals wij in deftige, oud-kerkelijke taal zeggen, bij Paulus in Efeze kwamen met een brief der gemeente aan hem over allerlei quaesties en misstanden — kreeg dit drietal: Stephanus, Fortunatus en Achaïcus, een brief van den apostel aan de gemeente mee. Het is deze brief, dien wij nog in onzen Bijbel hebben als den e e r s t e n brief aan Korinthe. Die brief draagt, zooals zich uit de omstandigheden waaronder hij is geschreven laat verklaren, bij alle teederheid en liefde ook een bestraffend karakter. En zoo ligt het voor de hand, dat, toen hij eenmaal geschreven en verzonden was, in Paulus' ziel de vraag moet zijn opgekomen, hoe die bestraffing zou worden ontvangen.

't Was er mee als met een vader, die tot zijn afwezigen jongen een schrijven richt van strenge bestraffing en ernstig vermaan. „Wat zal het uitwerken?" zoo vraagt dan die vader zich af en dat in bange vreeze. „Zal dit mijn schrijven mijn kind, dat ik liefheb, tot verandering, tot bekeering brengen, of wel zal het hem juist prikkelen tot verzet, tot voortgaan in het kwaad, tot verharding in de boosheid?" Evenals bij zulk een vader, was er ook bij den apostel een gevoel van bange onzekerheid.

En lang heeft het geduurd eer Paulus zekerheid had.

Was omstreeks het joodsche paaschfeest van uit Efeze zijn brief verzonden, toen hij omstreeks het joodsche pinksteren, dus zeven weken later, uit Efeze vertrok, was er nog geen antwoord.

Timotheus, zijn getrouwen helper, had hij al vroeger naar Korinthe gezonden, doch deze was niet terug gekomen. Daarop had hij zijn anderen, niet minder getrouwen helper, Titus een geboren Griek, door hem uit de duisternis van het heidendom tot het licht van het evangelie gebracht, zijn geestelijken zoon, gezonden om bericht. Niet onwaarschijnlijk was toen door hen afgesproken, dat zij, wijl Paulus voornemens was Efeze spoedig te verlaten, elkander in Troas, een havenstad van Klein-Azië zouden ontmoeten.

Wanneer Paulus dus omstreeks het joodsche pinksteren van 57, nog altijd in bange onzekerheid over de uitwerking van zijn brief, van Efeze naar Troas gaat, reist hij Titus te gemoet.

Zoo komt de apostel dan in Troas.

Dat Troas, waar door hem eens in een nachtgezicht was gezien een macedonisch man en waar hij thans verlangend uitziet naar den dag waarop Titus hem zal verschijnen.

Maar de eene dag na den anderen gaat voorbij zonder dat Titus komt.

Paulus had het zoo gehoopt.

Niet ten onrechte beweert de spreukendichter, dat de uitgestelde hoop het hart krenkt (h. 13 : 12*a*).

Wij kunnen ons dien gemoedstoestand van Paulus daar in Troas zoo indenken.

Het toeven van Titus maakt, bij de reeds bange onzekerheid over de uitwerking van den brief, zijn gemoed nog onrustiger. Wij verstaan het hoe hij overdag naar de haven gaat om te zien of er ook een schip is aangekomen; bij de vrienden in Troas navraag doet. Hoe hij 's nachts op zijn leger den slaap niet kan vatten. Hoe hij dan in de verte hoort het bruisen van de zee, waar achter heel-diep-weg Korinthe ligt en in dat Korinthe de kerk van Christus. „Wat zal zij doen, die kerk, zich bekeeren of zich verharden? Haar toekomst staat op het spel!" Wij kunnen het verstaan, hoe hij al maar hopend op de komst van Titus, al maar bezig met hem, in korte slaapsluimeringen vluchtig, in vroegmorgen-droomen helder, Titus ziet.

Paulus is naar Troas gekomen om er Titus te vinden, maar ook om er, naar zijn roeping, het evangelie van Christus te verkondigen.

Hij beproeft er dit werk te doen.

Hij vindt er zelfs gehoor voor zijn prediking. Daar was hem „een deur geopend in den Heere", schrijft hij in 2 Kor. 2 : 12; er was daar in Troas een ruime en gunstige gelegenheid tot uitbreiding van het evangelie.

En toch, Paulus kan er zijn werk niet doen.

Om het evangelie te prediken is een rustige geest noodig en, schrijft hij zoo in-droevig, „ik had geen rust voor mijn geest, omdat ik Titus mijn broeder niet vond."

Zijn g e e s t, — datgene wat in onze ziel werkt, wat haar richting en stuur geeft — was onrustig in hem.

Hij kon niet geregeld denken.

De bange gedachte aan Korinthe; aan de uitwerking van den brief dien hij, gelijk het in hoofdstuk 2:4 heet „geschreven had onder veel druk en benauwdheid des harten, met vele tranen", overheerscht met dwang zijn geest.

Geen rust voor zijn geest.

Eigenlijk staat er: geen ontspanning of afspanning voor mijn geest. Want als zoo één gedachte onzen geest inneemt, dan is die geest gespannen, ingespannen; wordt hij gedwongen en gedrongen als de al te sterk gespannen snaren van een harp, die dreigen te springen; als een paard dat onder het te strak gespannen tuig zich wringt.

In deze geestesspanning wordt het Paulus onmogelijk langer in Troas te blijven.

Hij moet er weg, de zee over; Titus, wiens reis-route hij kent, te gemoet; naar Macedonië. „Maar afscheid van hen genomen hebbende, vertrok ik naar Macedonië", zoo schrijft hij in het 13e vers van hoofdstuk twee.

Zoo komt de apostel dan in Macedonië.

Maar hier wordt het lijden nog zwaarder.

Lezen wij nog eens dat vijfde vers van ons hoofdstuk, die woorden van groote smart en weedom. „Want als wij in Macedonië gekomen zijn, zoo heeft ons vleesch geen rust gehad, maar wij waren in alles verdrukt; van buiten was strijd, van binnen vrees."

Uit Troas komt hij zonder rust voor zijn geest; in Macedonië vindt hij geen rust voor zijn vleesch.

De druk, de last wordt hem al zwaarder.

Gij kunt aan dezen smartemensch, aan dezen zwaarbeladene, uw deernis niet onthouden!

Zijn vleesch, dat is hier, in tegenstelling met zijn geest, zijn lichaam. Wij zouden zeggen: mijn zenuwen en spieren.

De zenuwen vooral.

Als toch de geest, gelijk dat reeds in Troas bij Paulus was, zoo gespannen is, dan duurt het niet lang of ook onze zenuwen en onze spieren lijden er onder. Het oog wordt dan dof, het gelaat verbleekt; de spieren worden slap; het lijf vervalt; de gang wordt onvast.

Vooral duurt dat niet lang als er dan nog allerlei dingen van buiten bij komen. Dan hebben ook die zenuwen geen rust; dan komt er die angstige en gevaarlijke en voor de ziel zoo schrikkelijke zenuwspanning; dan voelt men zich in alles verdrukt en gedrukt; dan ligt het als een last zoo loodzwaar op ons; een last, die drukt, die benauwt, tot bezwijkens toe.

En zoo nu was het met Paulus in Macedonië.

Dat „in alles verdrukt", gaat de apostel nog nader omschrijven, in die lijdens-woorden „van buiten strijd, van binnen vrees."

Van buiten strijd. Strijd met tegenstanders in de steden en dorpen van Macedonië, welke hij doortrok; met tegenstanders van het evangelie van Christus. Met heidenen voor wie het een dwaasheid; met Joden, voor wie het een ergernis was; met joodsch-christelijke dwaalleeraars, die wet en genade niet onderscheidende, het bedierven.

Met die allen had hij te strijden. Hij de man met zijn toch reeds zoo gespannen, zijn overspannen geest.

En die strijden waren onvermijdelijk. Het ging toch om de waarheid Gods, om de zaak des Heeren, om de toekomst der kerk.

Maar dat viel thans dubbel zwaar, omdat er ook van binnen vrees was. Vrees voor de toestanden in Korinthe; vrees voor de uitwerking van zijn zendbrief; vrees voor Titus.

Gij verstaat het, dat niet alleen zijn geest, maar ook zijn vleesch, onder dezen druk van lijden geen rust heeft; dat

de ziel van dezen mensch in zijn geestes- en zenuwspanning, zich neerbuigt.

En gij verstaat nu ook, dat de nederigen in onzen tekst nedergebogenen zijn, neergebogenen van ziel. Nederigen in den zin van laag bij den grond; als het zwaar beladen lastdier dat onder zijn druk eindelijk neerbuigt, tegen den grond ligt.

. . . .

Ik meen mij niet te vergissen, wanneer ik aan dit woord over de nedergebogenen nog een verdere strekking toeken dan Paulus er mee had. Mij niet te vergissen, wanneer het niet slechts moest strekken om de korinthische vrienden van den apostel diens gemoedsgesteldheid te doen kennen uit den eersten tijd van zijn verblijf in Macedonië, maar dat het naar Gods bedoelen ook moet strekken om de nedergebogenen van ziel als Paulus, tot hun vertroosting, op hem als hun voorbeeld in ruimer en enger zin, te wijzen.

De nedergebogenen als Paulus.

Op de laatste twee woorden leg ik nadruk. Want wel treedt, als ik denk aan de nedergebogenen onder den last des lijdens, een groote schare van smartemenschen voor mijn zielsoog. Wel zie ik dan mannen en vrouwen welke geen rust hebben voor hun geest en straks, omdat aan de vreeze van binnen zich paarde de strijd van buiten, ook geen rust hebben voor hun vleesch; mannen en vrouwen wier bleeke gezichten, wier doffe oogen door tranen verduisterd, mij spreken van hun leed; mannen en vrouwen bezig, steeds bezig met ééne gedachte, die ze niet loslaat; — maar toch zou ik niet willen verzekeren van deze allen, hoofd voor hoofd, dat zij de nederigen zijn, die God vertroost; de nedergebogenen, die in onzen tekst zijn bedoeld. Immers in dien somberen stoet, dien ik daar zooeven aan u liet voorbijgaan, en waarin gij misschien, gelijk ons wel eens in een droom

overkomt, u zelf hebt gezien, loopen er ook, die leven, nòg leven, zonder God en zonder Christus in de wereld; die niet zijn als Paulus, wiens ziel in Christus vastligt aan God. En nu moge het hard schijnen en mijn medegevoel er al tegen opkomen om het uit te spreken, de plicht om u de waarheid, niet anders dan de waarheid te verkondigen, gebiedt mij het niet terug te houden, dat aan de nedergebogenen onder den last des lijdens, die zonder God in de wereld leven, de vertroostingen Gods ontgaan. Want zeker, onze lieve Vader, die in de hemelen is, doet wel zijn zon opgaan over boozen en goeden en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen, doch zijn vertroostingen worden slechts genoten door wie leeft op het erf der particuliere genade.

Maar daarom geldt dat: God, die de nederigen vertroost dan ook juist voor u, mijn, door het lijden nedergebogen broeder!

Uw God bedoelt er u mee. Ook ù.

Gij, die als Paulus zijt omdat uw ziel als de zijne in Christus vastligt aan God, moogt hier in hem uw voorbeeld zien.

Uw voorbeeld in ruimer zin.

Als gij zijt, — gelijk ook die anderen, welke zonder God en zonder Christus in de wereld leven, — een zwoeger en tobber, die voert den bangen strijd om het maatschappelijk bestaan; die gebogen gaat onder de zorgen voor het gezin. Als gij zijt, gelijk ook die anderen, een teleurgestelde; een voor wien het leven zoo heel anders liep dan gij het eens hadt gedroomd; een voor wien de idealen uwer jeugd zich niet hebben verwezenlijkt.

Als éene gedachte, — welke bij die anderen òf nooit opkomt òf zoo zij ook al eens opkwam, vluchtig als een morgenwolk, weer spoedig verdween, — u niet loslaat; de gedachte: hoe komt mijn God, over mij onrechtvaardige, aan zijn recht? wat moet ik doen om zalig te worden?

Uw voorbeeld zien in ruimer zin, als het waarachtige berouw, de droefheid naar God, welke die anderen zelfs niet kennen, na het begaan eener zonde, zwaar als die van Petrus of die van David uw ziel vervult, en dan de ééne gedachte aan vergeving, aan herstelling in Gods gunst u niet loslaat, er zich telkens aan verbindt de belijdenis: tegen u, u alleen heb ik gezondigd; er zich telkens aan paart de smeeking: verwerp mij niet van uw aangezicht, geef mij weder de vreugde uws heils!

In den nedergebogenen Paulus moogt gij uw voorbeeld zien in ruimer zin, wanneer gij als christen-ouders gebukt gaat onder de smart over de goddeloosheid uwer kinderen; wanneer gij als christen-man of als christen-vrouw niet losgelaten wordt door de ééne gedachte: wat van uw echtgenoot worden zal, indien deze, volhardend in een leven zonder God, in ongeloof wegsterft.

Maar genoeg.

Ik moet mij beperken, want ik heb er u ook nog van te spreken, hoe gij, wiens ziel in Christus vastligt aan God, hoe gij, die als Paulus zijt, in hem, den nedergebogene, tot uw vertroosting, ook uw voorbeeld moogt zien in enger zin.

Uw voorbeeld in enger zin.

De smart toch die den apostel in Macedonië drukte, het lijden dat hem neerboog, was van bijzonderen aard.

Het was, herinneren wij het ons nog eens, de smart der heilige liefde over de zonden der gemeente; de vreeze, dat zijn getuigen tegen die zonden haar eer nog zou verharden dan zich doen bekeeren; en daarbij de, het harte krenkende, uitgestelde hoop omtrent de uitwerking van dat getuigen iets gewaar te worden.

En deze smart, dit lijden hebben allen gekend die Jeruzalem lief hadden, die het stelden als het hoogste hunner blijdschap; allen, die, gelijk Israëls profeten, hadden getuigd

tegen de zonde van Gods kerk. Daarom mochten in enger zin, in Paulus hun voorbeeld zien, de vaderen der grootere en kleinere reformaties, welke met profetenmoed tegen de deformatie in Christus' kerk hadden getuigd.

Maar, want een zelfde smart en een zelfde lijden wordt óók gekend in den kring van het gezinsleven — ook gij moogt in den nedergebogen Paulus, tot uw vertroosting, in enger zin uw voorbeeld zien, christenouders, die niet slechts gebukt gaat onder, maar ook getuigt tegen de zonden uwer kinderen. Mannen die tegen uw vrouwen, vrouwen die tegen uw mannen hebt moeten getuigen, getuigen om Gods wil; uit den drang der heilige liefde. Want, als dan ook over uwe zielen de bange vreeze kwam, hoe van dit uw woord de uitwerking zou zijn, waart of zijt gij nedergebogenen als Paulus.

Nedergebogenen van ziel, die in den nedergebogen Paulus uit Macedonië, omdat uw ziel, als de zijne, in Christus aan God vastligt, — hetzij dan in enger, hetzij in ruimer zin, — uw voorbeeld moogt zien; nedergebogenen, die God opricht, komt neemt op uw lippen het lied van de tranen der smart, doch ook van den glimlach der hope; het lied van het: „o mijn ziel, wat buigt g'u neder", doch ook van het: „want Gods goedheid zal uw druk, eens verwiss'len in geluk."

Maar zien wij nu ook in het voorbeeld van Paulus, op de middelen waardoor God de nedergebogenen opricht.

„Doch God, die de nederigen vertroost, heeft ons getroost door de komst van Titus", — zoo schrijft de apostel.

De komst van Titus daar in Macedonië, diens aankomst — in het oorspronkelijke staat hetzelfde woord parousie dat ook van de komst, de wederkomst van Christus wordt gebruikt — was mèt diens woord het middel, waardoor God den nedergebogen Paulus weer oprichtte.

Mèt diens woord, want in het vers dat op onzen tekst volgt lezen wij: „En niet alleen door zijn komst, maar ook door de vertroosting met welke hij over u vertroost is geweest, als hij ons verhaalde uw verlangen, uw kermen, uwen ijver voor mij; alzoo dat ik te meer verblijd ben geweest".

Eerst na vele dorpen en steden van Macedonië te zijn doorgetrokken; na vele, vele dagen te hebben gezocht, heeft Paulus Titus dan eindelijk mogen ontmoeten.

Toen heeft hij de waarheid bevonden, ook van dat andere woord van den spreukendichter, „maar de begeerte die komt is een boom des levens" (h. 13 : 12*b*).

Niet onwaarschijnlijk zal het geweest zijn te Philippi, de stad waaruit de brief aan Korinthe, onze „tweede brief", verzonden is. Philippi, de stad waaraan voor Paulus ook smartelijke herinneringen aan geeseling en kerker verbonden waren. Maar, is onze gissing, dat hij daar Titus ontmoet heeft, juist, dan zullen voortaan die smartelijke herinneringen aan Philippi in het bewustzijn van den apostel zijn teruggedrongen door deze eene van groote blijdschap: de komst van Titus.

De komst, de aankomst van Titus.

Denken wij ons in wat dat voor Paulus moet zijn geweest.

Hij dankt reeds God als hij hem ziet, want nu komt hij ten minste àf van zijn bange onzekerheid. En, nog voor Titus spreekt, valt reeds een lichtstraal in de donkerheid van des apostels ziel, uit Titus' van blijdschap stralend gelaat, dat spreekt van het niet-slecht-staan der zaken in Korinthe. Maar, al wat in hem is prijst in al hooger jubel zijn God, als dan Titus gaat vertellen. Als deze verhalen gaat van zijn ontvangst te Korinthe; hoe die veel beter was dan hij zelfs had durven hopen; hoe zij hem „met vreeze en beven hebben ontvangen" (vs. 15). Als deze verhalen gaat van de

uitwerking van den brief op de gemoederen in Korinthe; hoe de broederen daar zich allerminst tegen den apostel hebben gekeerd; hoe zij integendeel door den brief wel bedroefd zijn geworden, maar met die droefheid naar God, welke een onberouwelijke bekeering werkt. Als deze verhalen gaat van het verlangen der broederen in Korinthe naar des apostels tegenwoordigheid; van hun jammeren over diens lijden; van hun ijveren tegenover zijn tegenstanders.

De ontmoeting tusschen Paulus en Titus in Macedonië, — het ware een onderwerp waardig het penseel van een onzer voorname schilders.

Onder de blauwe lucht van Hellas — en met wat grieksche omgeving op den tweeden grond, — op den voorgrond, breed geteekend, in antieke gewaden, Titus en Paulus.

Titus, uitgebeeld door een hoog-opgerichte gestalte van forsche kracht, in de vaag der jeugd, met blijheid op den fijnbesneden griekschen kop en met statig-sober handgebaar, vertellend. Paulus naar hem opbuigend, als een kleine, reeds bedaagde man, met devotie op het sterk-joodsche gezicht, met de handen saamgevouwen dicht tegen zijn hart, vol actie luisterend.

De komst en het woord van Titus, voor Paulus alzoo het middel waardoor God hem den neergebogene, daar in Macedonië, weer opricht.

En hoe meer Titus spreekt, ontspant zich Paulus' geest en ontspannen zich ook zijn zenuwen; verdwijnen de sombere wolken van zijn voorhoofd; tintelen weer zijn, straks nog doffe oogen; en is, naar den aard van 't menschelijk zieleleven, zijn blijdschap nog grooter dan zooeven geweest is zijn droefheid.

Nu is Paulus de zware last van de ziel gevallen en heeft die ziel zich weer opgericht uit hare neergebogenheid; als

de door den wind neergebogene korenaren wanneer de luchtdruk voorbij is; als het onder zijn last neergezonken lastdier wanneer het zich de zware lasten van den rug getild, wanneer het zich door zijn meester opgebeurd, opgericht voelt.

En gelijk toen de komst van Titus, heeft God nog zijn middelen waardoor hij de nedergebogenen als Paulus weer opricht.

Wanneer ik denk aan die middelen, welk een wereld van goddelijke wijsheid; welk een wonderlijke verbinding van gebeurlijke dingen door Gods bijzondere voorzienigheid tot stand gebracht; welk een menigvuldigheid van verrassende uitkomsten treedt dan voor mijn zielsoog.

Verrassend als voor Paulus in Macedonië de komst van Titus, was ook voor u de komst der veelvuldige uitreddingen Gods in de nooden, in de moeielijkheden des levens, in den vaak bangen strijd om het bestaan. Als het water tot aan de lippen was, kwam de redding. Van zijn woord: „roept Mij aan in den dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen", betoonde onze God zich telkens een waarmaker, al schoten ook wij menschen telkens te kort in het: „en gij zult Mij eeren" wat op dat woord uit den 50sten psalm volgt. En zijn niet ook onder u, die weten te spreken van het plotseling zich vervullen van reeds lang opgegeven idealen; die weten, zooal niet bij zichzelf, dan toch van anderen, van levensavonden door vriendelijk zonlicht getint, welke volgden op levensmiddagen van donkere luchten?

Was u niet de komst van een evangelieprediker onder wiens dienst gij zijt toegebracht, gij zijt vertroost; de komst in uw huis of in uw kring van een eenvoudigen broeder, die u den weg Gods bescheidenlijker, nauwkeuriger

uitlegde; het vatkrijgen aan een enkel schriftwoord door uw, om het recht Gods bekommerde, de zaligheid zoekende, naar vergeving, naar vernieuwde vergeving dorstende ziel, — als voor Paulus de komst van Titus?

En zijn ook niet onder u, die, zooal niet bij zichzelf, dan toch van anderen, weten van ouders; weten van mannen of van vrouwen, voor wie de waarneming der waarachtige bekeering hunner kinderen, hunner echtgenooten, het middel was waardoor hun eigen, onder de smart der liefde en der beduchtheid, neergebogene ziel weer werd opgericht?

Maar genoeg.

Ik moet mij beperken, want ik heb u ook nog te spreken van de middelen waardoor de neergebogenen in den engeren zin als Paulus, door God worden opgericht.

In dien engeren zin als Paulus door de komst van Titus, werden opgericht allen die Jeruzalem lief hadden en het nog mochten waarnemen, dat Jeruzalem zich bekeerde op hun woord. Zoo een Luther en een Kalvijn, wanneer zij nog bij hun leven mochten aanschouwen de reformatie der kerk; zoo de gereformeerden te onzent, in het begin der 17e eeuw, toen zij net, na langen en bangen strijd, eindelijk mochten aanschouwen hoe de arminiaansche dwaling uit de kerken der reformatie was teruggedrongen en God weer zijn ongedeelde eere kreeg in het werk der zaliging; zoo de vaderen der separatie in de eerste, en die der doleantie in de tweede helft der vorige eeuw, toen hun reformatorische arbeid nog bij hun leven door Gods zegen gekroond werd. Zoo ook vele oudere tijdgenooten, die na een leven van strijd tegen ongeloof en revolutie, nog met ons mogen zien, hoe in deze dagen de christelijke religie in onze maatschappij, in onze scholen, in ons staatsleven weer tot een macht is geworden, waarmede gerekend wordt.

Maar, als voor Paulus in Macedonië de komst van Titus,

is ook voor zijn ouders de komst van het kind; voor den man van zijn vrouw, en voor de vrouw van haar man, met de blijde tijding op de lippen: „uw woord van vermaan en uw bede mij met God te laten verzoenen is mij te machtig geworden; ik kan mij niet langer verharden; ik moet Jezus hebben voor mijn ziel; uw volk is mijn volk en uw God mijn God; met u heb ik lust gekregen aan 's Heeren wegen."

En eindelijk, zien wij in het voorbeeld van Paulus, hoe de neergebogenen als hij, dan ook erkennen, dat God ze heeft opgericht.

„Doch God, die de nederigen vertroost, heeft ons getroost door de komst van Titus" — zoo schrijft de apostel.

Op dat woord God legt hij hier bijzonderen nadruk. In het oorspronkelijke komt dit bij de schikking der woorden nog duidelijker uit. Daar toch staat: „doch de vertrooster der nederigen heeft ons vertroost, God" en hiermede erkent Paulus, dat door die komst van Titus hem vertroost heeft zijn God.

Vertrooster en vertroosten.

Het woord heeft in het oorspronkelijke den zin van: er bij roepen en ook van iemand toeroepen, bepaaldelijk hem opwekken. En dien laatsten zin heeft het ook hier in onzen tekst. Gelijk de man zijn nedergebogen lastdier toeroept, opwekt, opbeurt, het toespreekt bemoedigende woorden, zoo ook wekt God zijn nedergebogenen op door zijn woord.

Door zijn woord in den meest ruimen zin, zoodat gij daarbij niet alleen en uitsluitend moet denken aan zijn geschreven woord, aan de Schrift.

En dat woord is krachtdadig, want achter en in dat woord zit de kracht-wil van uw God. De wil van uw God,

die de noodzakelijkheid der dingen en de laatste oorzaak van alle gebeuren is.

Gelijk heel deze wereld en in die wereld ook aller menschen leven door God, reeds van vóór haar grondlegging, is gedacht, is vóórbeschikt, zoo voert Hij, àls de eerste oorzaak werkende in alle ding, alles uit in den tijd wat Hij van eeuwigheid heeft gepraedestineerd.

Dàt een Titus daar in Macedonië eindelijk bij Paulus kwam, — het was niet maar toeval en ook geen blind noodlot, maar het was van eeuwigheid door God zoo beschikt en in den tijd door Hem dùs gewrocht.

En nu werd Paulus wel allereerst door de komst van Titus en diens woord getroost, maar hij ziet daar als door de tweede oorzaak heen tot op God, die het zoo heeft bewerkt. En zoo wordt hem die komst van Titus dan maar middel in de hand van zijn God; een openbaring van diens, ook dit komen werkend willen; een woord van zijn God, die hem daardoor toespreekt, opwekt, opricht.

En ziet, daarin juist komt nu uit het verschil tusschen het volk dat God kent en het volk dat Hem niet kent; tusschen de ziel, die in Christus aan haar God vastligt en de ziel die nog zonder God en zonder Christus in de wereld is. Zeker, ook in de wereld, die van Hem is vervreemd laat God, in zijn wondere goedheid, de zon van het geluk wel weer eens helder schijnen nadat zij lang door de wolken van het ongeluk was omfloerst; ook over de van Hem vervreemde menschenlevens laat Hij neerdalen de verkwikkende regens zijner goedertierenheden, nadat zij lang waren verdord door de miserie.

Ook de kinderen der wereld hebben hun tijden waarin hun, door het lijden nedergebogene ziel, de last wordt afge-

nomen; waarin zij uit hun tribulatiën, hun tegenheden gered worden; maar zij zullen nooit erkennen, dat dit heeft gedaan God.

Nog onder den druk, zullen zij trachten òf als Gallio, zich geen van deze dingen aan te trekken; òf, zonder naar God te vragen, zich zelf te helpen; òf wel, als het hun al te machtig wordt, zullen zij vervallen tot wanhoop.

En straks als hun druk is verwisseld in geluk, zullen zij dat danken òf aan hun verstandig overleg, òf aan de goedgunstige Fortuin; nimmer aan God.

Nimmer zullen zij erkennen, dat uit hun neergebogenheid hen heeft opgericht God; dat Hij hen heeft vertroost. Want nimmer zullen zij in de reddingsmiddelen de hand zien van God, die ze gebruikte; nimmer in hun uitreddingen, als de openbaring van zijn wil, beluisteren het woord van God dat hen opbeurde.

Immers om dàt te zien moet het oog, en om dàt te hooren het oor eerst geopend; en dit kan noch de druk, noch het geluk, noch het lijden, noch het verblijden; dit kan alleen de levendmakende genade des Heiligen Geestes.

Maar deze is dan ook het onschatbaar voordeel van de kerk boven de wereld, van het kind des Heeren boven het wereldkind.

En zeker, niet het wel eens of zelfs meermalen uit uw nooden, allerminst uit uw nooden des natuurlijken levens, gered zijn, moogt ge maken tot een grond, een bestaansgrond, uwer toekomstige zaligheid; uwer herstelling in Gods gunst. Die grond toch ligt veel dieper; ligt buiten u in het werk van Christus, in de verkiezende liefde van uw God. Maar toch hebt gij in dat u tot een vanzelfsheid geworden erkennen, dat u heeft opgericht uw God; zoo dikwijls uw druk — óók uw geestelijke druk — is verwisseld in geluk, een hechten kengrond, dat uw ziel aan God in

Christus vastligt; dat het levendmakende werk des Heiligen Geestes aan u is verricht; dat gij van de kerk zijt; van het volk dat den Heere kent.

Dit erkennen, dat God ze heeft opgericht, zal bij het volk dat den Heere kent, telkens de liefde tot hun God sterken. Zal die liefde ook heden sterken bij u, die door het woord van Paulus weer gedachtig zijt geworden aan Gods menigvuldige vertroostingen in úw leven.

En deze liefde tot uw God zal u dan weer dringen zijn wil te doen; Hem te gehoorzamen; naar zijn geboden te leven, ook in het samenleven met uw medemenschen. U dringen om, zelf door uw God vertroost, voor uw naasten, voor uw broederen een Barnabas, een zoon der vertroosting te zijn; ze te helpen oprichten.

Dat is dat weer lust krijgen aan de wet bij het luisteren naar het evangelie — waarover ik u in den aanvang sprak.

,,Doch God, die de nederigen vertroost, heeft ons getroost door de komst van Titus" — laat dit woord diep inzinken in uw bewustzijn.

Op onzen weg naar de stad in de verte, naar het hemelsch Jeruzalem, hebben wij het te bedenken zoo telkens noodig. Als het zwaarbeladen lastdier op fel bezonden weg zal toch, vóór de stad is bereikt, onze ziel zich, even als die van al Gods kinderen, onder den last des lijdens nog meer dan ééns neerbuigen.

En dat zal zoo blijven tot in de ure van ons sterven, God ons; tot in de voleinding der eeuwen, Hij heel zijn kerk, zal vertroosten door de komst van Christus.

II.

HET GEOPENDE HEILIGDOM EN ZIJN GROOTE PRIESTER.

Hebreën 10 : 19—25.

Gelezen : Hebreën 4 : 14—16.
Gezongen: Ps. 25 : 1.
„ Ps. 25 : 7.
„ Ps. 27 : 3.
„ Ps. 89 : 6.

HET GEOPENDE HEILIGDOM EN ZIJN GROOTE PRIESTER.

Tekst: Hebreeën 10:19—25.

19. DEWIJL WIJ DAN, BROEDERS! VRIJMOEDIGHEID HEBBEN, OM IN TE GAAN IN HET HEILIGDOM DOOR HET BLOED VAN JEZUS,
20. OP EENEN VERSCHEN EN LEVENDEN WEG, WELKEN HIJ ONS INGEWIJD HEEFT DOOR HET VOORHANGSEL, DAT IS, [DOOR] ZIJN VLEESCH;
21. EN [DEWIJL WIJ HEBBEN] EENEN GROOTEN PRIESTER OVER HET HUIS GODS,
22. ZOO LAAT ONS TOEGAAN MET EEN WAARACHTIG HART, IN VOLLE VERZEKERDHEID DES GELOOFS, [ONZE] HARTEN GEREINIGD ZIJNDE VAN DE KWADE CONSCIENTIE, EN HET LICHAAM GEWASSCHEN ZIJNDE MET REIN WATER;
23. LAAT ONS DE ONWANKELBARE BELIJDENIS DER HOOP [VAST]HOUDEN; (WANT DIE HET BELOOFD HEEFT, IS GETROUW);
24. EN LAAT ONS OP ELKANDER ACHT NEMEN TOT OPSCHERPING DER LIEFDE EN DER GOEDE WERKEN;
25. EN LAAT ONS ONZE ONDERLINGE BIJEENKOMSTEN NIET NALATEN, GELIJK SOMMIGEN DE GEWOONTE HEBBEN, MAAR [ELKANDER] VERMANEN; EN [DAT] ZOO VEEL TE MEER, ALS GIJ ZIET, DAT DE DAG NADERT.

'k Heb geloofd — en daarom hooger,
Hooger dan Kalvariën's top,
Zie ik boven lucht en wolken,
Hoogepriester tot U op,
Die in 't ware tabernakel
Voor Gods aanschijn te allen tijd,
Als haar Hoofd, voor uw Gemeente,
Strijdend bidt en biddend strijdt.

Aan deze woorden uit het bekende lied des geloofs, dat als gij het zingt of zelfs maar hoort zingen, uw neergebogen ziel weer zoo wonder vermag opterichten, herinnert mij het schriftwoord, dat ik u zooeven als onzen tekst heb

afgelezen. Als toen ik voor het eerst hoorde zingen dit lied, wordt ook nu, bij het lezen van dit stuk uit den Hebreeën-brief het oog mijner ziel gericht op het hemelsche heiligdom, het voor ons geopende heiligdom en in dat heiligdom op onzen Priester, onzen Heiland. En dan ziet de ziel weer de dingen der eeuwigheid.

En toch, hoe uitnemend ook is het lied en hoe dankbaar ik ook altijd aan den dichter [1]) zal blijven voor de verkwikking, die hij er mij in heeft geboden, toch is mij het schriftwoord nog voller, nog rijker. Want dat schriftwoord richt in de eerste drie verzen niet alleen mijn zielsoog op de dingen der eeuwigheid: op het geopende heiligdom en zijn grooten Priester; maar, in zijn laatste vier ook op de dingen des tijds: op het, in dit aardsche-leven vaak zoo moeilijk, oefenen van geloof; op het, met vaak zoo veel bezwaren verbonden, belijden; op onze, door de zonde vaak zoo jammerlijke, betooning van broederlijke liefde. En nu zie ik deze dingen van den tijd: onze oefening des geloofs of, wat ik zou willen noemen, de religie des harten; en ons belijden en ons liefdebetoon tegenover de menschen, of wat ik zou willen noemen, de religie in het leven, — in het licht van de eeuwigheid.

Ik zie haar, die oefening van de religie des harten en des levens niet maar alleen zooals zij zijn moet, maar ook zooals zij door de aanschouwing der eeuwige dingen worden kàn wat zij moet wezen. Ik zie het verband tusschen het „dewijl" der eerste drie en het „zoo laat ons" der laatste vier verzen als een verband van oorzaak en werking, van grond en gevolg, van drangreden en vermaan. Het gelukt mij het vele en velerlei waarvan op deze bladzijde der Schrift staat te lezen, als met één greep te bemachtigen. Ik ga tot u spreken van het g e o p e n d e h e i l i g d o m e n z i j n

1) Ds. N. de Jonge.

grooten Priester voor ons — als van een drangreden in ons tot oefening van de religie des harten en de religie in het leven.

I. Dat geopende heiligdom met zijn grooten Priester zal u eerst tot zulk een drangreden worden, wanneer gij het voor u stelt; uw denken er op richt; den blik van al het tijdelijk-aardsche àf, dáár alléén op vestigt, en het alzoo met het oog uwer ziel, hoog boven lucht en wolken, schouwt in de diepte der eeuwigheid. Zulk een blik wil dan ook de heilige schrijver aan zijn lezers gunnen wanneer hij ze schrijft: Dewijl wij dan broeders! vrijmoedigheid hebben om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus, op eenen verschen en levenden weg, welken Hij ons ingewijd heeft door het voorhangsel, dat is, door zijn vleesch; en dewijl wij hebben eenen grooten Priester over het huis Gods (vs. 19—21).

Deze lezers zijn allereerst de Hebreën; de Christenen uit de Joden, die leefden met name in het toen nog niet verwoeste Jeruzalem, in de toen nog niet verbroken volksgemeenschap van oud-Israël.

Daar ligt, zooals reeds Kalvijn heeft opgemerkt, in die eerste drie verzen van onzen tekst een verborgen tegenstelling. Het heiligdom, het voorhangsel, de priester waarvan hier gesproken wordt vormen een tegenstelling met het nationale heiligdom te Jeruzalem, met voorhangsel des tempels en met het äronitische priesterschap.

Nog steigerde òp met zijn terrassen en voorhoven, zijn gebouwen, zijn huis, in een triltinteling van fijne lijnen, tegen den wolkenloozen hemel, die zich over Jeruzalem welfde, de door Herodes den Groote herbouwde tempel. Nog stond

dit heiligdom in ale die zichtbare heerlijkheid welke Jezus' dicipelen, als zij het met Hem verlaten, in verrukking doet uitroepen: ,,Meester! zie hoedanige steenen en hoedanige gebouwen!" Nog straalden in de zonneglanzing de van witte marmerblokken opgetrokken, rijk vergulde muren van het hooge tempelhuis, hun schittering vèr uit.

In dat tempelhuis, hèt huis, waren het heilige en het allerheilige van elkaar gescheiden door een houten beschot van één el dik; in dat beschot een deur en over die deur een voorhangsel.

Maar wat eens in het allerheiligste van Jeruzalem's tempel had gestaan, de ark des verbonds met de cherubs waartusschen Jehovah zijn genade-stoel had, stond er nu niet meer.

Al sedert eeuwen niet meer.

Bij de verwoesting van Salomo's tempel was dit kostbaar kleinood, dit zichtbaar teeken van 's Heeren wonen onder zijn Israël vernield en in den, eerst door Zerubbabel, later door Herodes herbouwden tempel lag, op de plaats waar het gestaan had, een steen.

Dan, al ontbrak ook in den jeruzalemschen tempel de ark, toch was voor het bewustzijn van den Israeliet nog altijd dat met een voorhangsel gesloten allerheilige, de plaats waar, op een bijzondere wijze, Jehovah zijn tegenwoordigheid openbaarde; het huis waar de Heere woonde en dat daarom heel den tempel tot het huis des Heeren, de woning van zijn God maakte.

Het was een gesloten heiligdom dat allerheilige.

Niemand had er toegang dan alleen Israëls hoogepriester, en dat nog slechts op den grooten verzoendag. Dan mocht hij er ingaan, door het voorhangsel, om daar, met dichte wierook-wolken, opdat hij niet zou sterven, omhullend de tegenwoordigheid des Heeren, te sprengen het bloed der offerdieren, verzoening te doen voor de zonden.

Aan deze dingen moesten de Hebreën, de Christenen geworden Joden denken, als zij in den tot hen gerichten brief lazen van een heiligdom, een voorhangsel, een priester.

En dat was ook de naaste bedoeling van den heiligen schrijver.

In wat vooraf gaat, heeft hij juist over deze dingen gehandeld.

Gehandeld van de in Israëls heiligdom door Israëls priester gebrachte offers. Zoo gehandeld, dat hij eerst in hoofdstuk 5—8:5 tegenover den israëlietischen priester, naar de ordening van Aäron, tegenover den schaduwpriester, als den waren priester, Christus, naar de ordening van Melchizedek stelde; en daarna in hoofdstuk 8:5—10:18 zoo, dat hij tegenover de mozaïsche offers, tegenover de schaduwoffers, het ware offer, het zelfoffer van Christus stelde. En zoo vormen dan de eerste drie verzen van onzen tekst een korte samenvatting van heel dat betoog dat van hoofdstuk 5 af tot hoofdstuk 10:18 loopt. Alleen spreekt hij hier in omgekeerde orde eerst van Christus' offer en dan van diens priesterschap.

Nu had zeker die tempel opgericht door een mensch; dat aäronitische priesterschap en dat voorhangsel en dat offerbloed en die besprenging eens zijn waarde gehad. Eens toch was dit alles geweest de door God ingestelde eeredienst; de eenige echte culte te midden van de eigenwillige eerediensten der volkeren. Maar het had slechts waarde gehad als schaduw der toekomende goederen en thans, nu de ware hoogepriester in Jezus Christus gekomen en hèt eenig zoenoffer door Hem gebracht is, had dit alles zijn religieuse waarde verloren en mocht de Christen geworden Jood er ook geen waarde als zoodanig meer aan hechten.

Het jeruzalemsche heiligdom en met dat heiligdom de israëlitische eeredienst, was nabij de verdwijning. Nog

eenige jaren, nadat de brief aan de Hebreën geschreven is, en God zal den tempel verwoesten en Jezus' profetie, van „dat niet een steen op den anderen steen zal gelaten worden, die niet zal afgebroken worden", in vervulling doen treden. En met dien tempel zullen dan verdwijnen, om nooit weer te worden hersteld, Israëls priesters en offers.

Bij het optreden van het jonge christendom, de eenig ware, is het jodendom tot een valsche religie geworden en hoofddoel van onzen brief is dan ook, voor een terugvallen in het jodendom, voor afval van Christus zijn lezers te bewaren.

Daarom — en ook dat bedoelt de heilige schrijver wanneer hij hier spreekt van een heiligdom, een priester, een voorhangsel — moet de blik zijner lezers van den jeruzalemschen tempel met al zijn zichtbare heerlijkheid; van het heiligdom met handen gemaakt, opgericht door een mensch; van dat met een voorhangsel gesloten heiligdom met zijn schaduw-priester nu weer àf — en gericht op het hemelsche, het ware, het geopende heiligdom met zijn grooten Priester.

En eindelijk bedoelt hij, door dus te richten het denken zijner lezers, te vestigen het oog hunner ziel op het geopende heiligdom en zijn grooten Priester, te sterken hun religie des harten en hun religie in het leven.

En daartoe, zich samensluitend met zijn lezers; als kinderen van den éénen Vader in Christus, hen toesprekend als broeders zegt hij: „wij hebben vrijmoedigheid om integaan in het heiligdom."

Vrijmoedig — zijn het kind of de mensch, die alles zeggen wat zij op hun hart hebben; vrijmoedig is de stemming der ziel van wie weet, dat hij mag doen wat hij doet, dat hij er het recht, de bevoegdheid toe bezit. Wanneer de welwillende bezitter van een buitenplaats, van een landgoed het bezoek daarvan door het publiek; het wandelen in de

lanen en langs de vijvers, onder de loofgangen en langs de bloemperken; aan het zich-in-het-bezit-gesteld hebben van een toegangskaart heeft gebonden, dan gaat gij, met zulk een kaart in uw zak, er met vrijmoedigheid in. Gij weet dan, dat gij geen onbevoegde zijt; dat gij het recht, de bevoegdheid hebt om in te gaan; dat de toegang tot het goed met al wat daar in te genieten valt, voor u ontsloten is.

En zoo nu ook doelt de heilige schrijver op de bevoegdheid, die hij en zijn broeders bezitten wanneer hij zegt: „wij hebben vrijmoedigheid om in te gaan in het heiligdom". Met de woorden: „door het bloed van Jezus" wijst hij ze dan op het middel waardoor voor hen is verworven deze hun bevoegdheid; waardoor het hemelsche heiligdom voor hen is ontsloten; waardoor het nu een voor hen geopend heiligdom is.

Eens was het gesloten.

De weg tot God en zijn hemel was voor de menschen gesloten, toegesloten om hun zonde.

Het aardsche heiligdom met zijn voorhangsel schaduwde dit af.

Maar ook schaduwde af dat ingaan van Israëls hoogepriester op den grooten verzoendag door het voorhangsel, door middel van het voorhangsel, wat eens werkelijkheid zou worden in Jezus; wat nu werkelijkheid is, den ingang, den toegang tot het hemelsche heiligdom.

Dien ingang, dien toegang daartoe heeft Jezus ons ingewijd, of ons vernieuwd, zegt de schrijver. En dien toegang of ingang noemt hij dan „een verschen en levenden weg door het voorhangsel, dat is zijn vleesch". De gedachte, die in deze woorden wordt uitgebeeld is, dat het recht om te naderen tot God en zijn hemel, door de zonden verbeurd, ons weer verworven is door het lijden en sterven van Jezus. Gelijk de hoogepriester door het voorhangsel wegteschuiven

inging in het allerheilige, zoo verwierf Jezus, door zijn vleesch, d.i. zijn ziel en lichaam, als een slachtoffer te geven als borg voor de zijnen bij God, het ingaan in het hemelsche heiligdom.

En — treffende overeenkomst tusschen werkelijkheid en schaduw — op hetzelfde oogenblik dat onze lieve Heiland, na zijn „het is volbracht", stervende zijn geest in 's Vaders handen had bevolen, was dan ook, naar wij uit de evangelieverhalen weten, het voorhangsel van Jeruzalems tempel in tweeën gescheurd, van boven tot beneden.

Van dat door Hem verworven recht om integaan in het hemelsche heiligdom, heeft de Borg zelf op bijzondere wijze gebruik gemaakt, na zijn opstanding, op den dag zijner hemelvaart en is daarom dan ook de Voorlooper welke voor ons is ingegaan (hoofdstuk 6:20).

Maar ook alle naderen tot God, alle ingaan in het heiligdom, kan en mag alleen door het „bloed", door het „vleesch" van Jezus, m. a. w. door zijn eenig slachtoffer waardoor Hij de verzoening door voldoening voor de zijnen heeft aangebracht.

Dit is de eenige weg voor zondige menschen om tot God te naderen, om integaan in het heiligdom.

En dat heet dan „een versche en levende weg".

Het oorspronkelijk woord hier met „versch" overgezet, beteekent letterlijk „pas gedood of geslacht".

Blijkbaar ziet dit op het „vleesch" van Jezus, en is hier de gedachte, dat in tegenstelling met vleesch dat lang geleden is geslacht, het slachtoffer dat Christus heeft gebracht, onvergankelijk is.

En evenzoo heet dat een „levende" weg omdat werking, actie, kenmerk van al het levende is, en er van Christus' zelf-offer een voortdurende werking uitgaat die haar doel nimmer mist.

Zoo hebben zij dan, dit is de verheffende gedachte, waartoe de schrijver van den Hebreën-brief zijn broederen opvoert, den hemel, het geduchte paleis van Gods heiligheid, de plaats waar de Eeuwige troont, als een voor hen ontsloten en geopend heiligdom.

Maar evenals hij, hebben ook zij daarbij nog iets.

„Een grooten Priester over het huis Gods".

De naam van dien Priester noemt hij niet, want zijn lezers weten wel, dat het Jezus is.

En voor hen, voor wie van jongsaf Israëls priesters, met name de hooge-priester, als groot hadden gegolden, noemt hij dezen Priester met opzet een grooten, opdat zij zouden verstaan, dat tegenover den waren priester in het ware heiligdom, al wat in Israël priester heet, zelfs de hooge-priester, als maar schaduw-priester, klein wordt, wegzinkt.

Hij noemt Hem ook een priester over het huis Gods.

Ook Israëls priesters waren priesters over het huis Gods; over den joodschen tempel waarin Jehovah troonde en woonde. Maar die tempel met zijn uit marmerblokken opgetrokken steenen, was slechts symbool van het huis Gods, van het huis des Heeren, van de kerk opgetrokken uit al Gods verkorenen, als de levende steenen. De kerk, die, als de strijdende, nòg op aarde, met haar muren van levende steenen, als de reeds overwinnende, hoog boven lucht en wolken, opsteigert tot in het hemelsche heiligdom. En over deze eene kerk, dit eene huis van God, omdat Hij met zijn Geest er in woont, is Jezus de groote Priester.

Bestemd allereerst voor de Hebreën, de Christenen uit de Joden, met name in het oude Jeruzalem, geldt dit woord

van het geopende heiligdom en zijn grooten Priester, ook ons. En het bedoelt ook bij ons te sterken de oefening van de religie des harten en de religie in het leven.

Het aardsche heiligdom dat in zijn zichtbare heerlijkheid het oog des lichaams boeit, staat ons bij het slaan van den blik op het hemelsche, niet meer in den weg.

Jeruzalems tempel ligt verwoest en zijn overblijfselen hebben voor ons nog slechts een historische waarde. Voor een terugvallen in den joodschen schaduwendienst, bestaat onder ons geen gevaar.

Maar toch heeft ook voor ons dat slaan van den blik op het geopende heiligdom en zijn grooten Priester, zijn moeielijkheden.

Allereerst de moeielijkheid, dat het zinnelijk-aardsche, het tijdelijk-wereldsche, het oog onzer ziel zoo gebonden houdt. En daarom moet gij het daarvan eerst losmaken. Gij moet, al is het maar voor een wijle, àfzien van uw vreugden en uw smarten, van uw verwachtingen en uw teleurstellingen, van uw nooden en uw angsten. Afzien van uw plannen voor de toekomst en van uw herinneringen aan het verleden. Afzien van uw wereldwijsheid; van uw het zinnelijk-zichtbare voor veel werkelijker houden dan het geestelijk-denkbare. Voor een wijle althans, eens aan geen vader of moeder, geen echtgenoot of kind, geen bedrijf of beroep denken. Voor een wijle althans, vergeten dat gij hier zit in dit bedehuis — en dan zoo, in ontrukking aan het zinnelijk-aardsche, het tijdelijk-wereldsche, al uw denken saâmtrekken op het geopende heiligdom en in dat heiligdom op den grooten Priester.

Maar ook als dat u gelukt, dan komt, althans voor sommigen, eerst de groote moeielijkheid. Want gij moet u het geopende heiligdom en zijn grooten Priester denken als een ook voor ú geopend heiligdom. Anders baat het u nog

niet; anders wordt het nog geen drangreden tot oefening van uw religie des harten en uw religie in het leven; anders mist dit schriftwoord voor u, tenminste heden, zijn bedoelen.

En u dat geopende heiligdom en zijn grooten Priester te denken als geopend ook voor ú, kunt gij niet wanneer en zoolang gij nog blijft zien op uzelf.

Want dan ontbreekt u daartoe vrijmoedigheid.

Gij weet, dat gij met uw zonden geen bevoegdheid, geen recht hebt om integaan in het heiligdom.

En daarin hebt gij geen ongelijk en wie meent dat het anders is, vergist zich.

De lichtzinnige, de wereldsche mensch onder ons, die meent, dat hij met zijn zonden toch bevoegd is om tot God te naderen, vergist zich.

Hij matigt zich een recht aan dat hij niet bezit. Zijn vrijmoedigheid is overmoed en hij zal eens bedrogen uitkomen.

Maar dit te weten is nog niet genoeg.

Kaïn en Ezau en Judas wisten het ook en er zijn nog wereldsche menschen, die het ook wel weten.

't Is maar de vraag hoe gij onder deze wetenschap verkeert.

Of gij er onverschillig dan wel bekommerd onder zijt.

Indien dit laatste, dan is dat reeds een kenmerk van genade.

Toch zal de vrijmoedigheid u blijven ontbreken, totdat en tenzij gij aflaat van alle pogingen om door eigen werk, door bekeering, door vermeerdering van godsdienstige kennis, door rechtzinnig belijden, door strijden voor de eere Gods — u het recht op den hemel, de bevoegdheid om in te gaan, de vrijmoedigheid om tot God te naderen, te verwerven.

Totdat en tenzij gij afziet van uzelf en alleen ziet op Jezus en zijn bloed.

Dan wordt het opeens anders.

Dan is de laatste moeielijkheid, de groote moeielijkheid voor een zondig mensch om zich het geopende heiligdom en zijn grooten Priester als ook voor hèm geopend te denken, overwonnen. Want dan weet hij, dat Jezus den ingang in het heiligdom heeft ingewijd ook voor hèm; dat hij in het door Jezus gebrachte offer een onvergankelijken en nooit missenden weg tot zijn God heeft; dat hij heeft in en door Jezus de bevoegdheid; en dan heeft hij vrijmoedigheid.

Broeders heft zóo uw hoofden opwaarts en uw harten omhoog. Het oog des lichaams, het zinnelijk-zien, moge, zelfs door mikroskoop en teleskoop versterkt, in zijn gezichtskring beperkt blijven, het oog der ziel, het geestelijk-schouwen kent geen ruimte en grenzen. Hoog boven lucht en wolken ziet het op naar het geopende heiligdom en zijn grooten Priester voor ons.

Eens, na ons sterven, wanneer onze ziel van stonden aan bij Christus zal wezen, zullen wij dat zien, gelijk de juichende wachters het herstelde Zion zagen, „oog aan oog" (Jesaia 52:8). Thans zien wij het nog maar, zooals ziet, met omfloerste oogen, het in de donkere, diepe rotsspleet gevallen stervend adelaarsjong, de zon. Maar ook zóo het voor ons geopende heiligdom en zijn grooten Priester te zien is zaligheid.

De zaligheid van het de hemelen geopend zien; van het schouwen van de heerlijkheid Gods en van Jezus aan de rechterhand des Vaders. De zaligheid van in dat heiligdom te hebben een mensch van ons eigen vleesch en bloed; een priester vol ontferming, die medelijden heeft met al onze zwakheden, die daar altijd leeft om voor ons te bidden; die daar, als de groote Priester over het huis Gods, voor ons waakt en ons leidt; die daar tusschentreedt bij God als onze Voorspraak, onze Middelaar. De zaligheid der aan-

schouwing van het verzoende aangezicht onzes Gods, welke aanschouwing zoeter is dan het leven; der genieting in zijn gemeenschap, welke alle genieting op aarde te boven gaat; der verzinking in de stroomen zijner liefde. De zaligheid van het reeds in den tijd de eeuwigheid schouwen en van het schouwen van de dingen des tijds onder de gedaante der eeuwigheid; van het nabij God te zijn, verstoken in zijn hut, verborgen in het verborgene van zijn tent. Hier, waar de Opperheer zijn geduchten stoel op starren sticht en grondvest op de wolken; hier in die heilige gebouwen: hier wijdt uw ziel met een verwonderd oog.

II. En zulk een blik te slaan op het voor ons geopende heiligdom en zijn grooten Priester zal dan dringen tot oefening van de religie des harten en de religie in het leven. Dit toch is, gelijk wij weten, de bedoeling van ons schriftwoord.

Zie maar, gelijk ik reeds in den aanvang opmerkte, op dat „dewijl" of „omdat" uit de eerste drie, en dat telkens herhaald „zoo laat ons" van de laatste vier verzen.

Dat alles wat in die laatste vier verzen staat, is zeker allereerst gezegd tot de Joden-Christenen in Jeruzalem, maar ook, broeders! tot ons; die drie of vier vermaningen golden zeker allereerst voor hen, maar zij gelden ook nog voor ons.

Blijkbaar vat de heilige schrijver hier weer de gedachte op, die hij neerschreef in hoofdstuk 4:14—16: „Dewijl hij dan eenen grooten Hoogepriester hebben, die door de hemelen doorgegaan is, Jezus den Zoon van God, zoo laat ons deze belijdenis vasthouden; want wij hebben geenen Hoogepriester, die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar die in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, doch zonder zonde. Laat ons dan met vrijmoedig-

heid toegaan tot den troon der genade, opdat wij barmhartigheid zouden verkrijgen en genade vinden, om geholpen te worden ter bekwamer tijd"; een gedachte, door zijn betoog over Christus' priesterschap en offer, onderbroken.

Nu is de blik op het geopende heiligdom en zijn grooten Priester voor ons, allereerst een drangreden tot wat ik noemde de oefening van de religie des harten.

Hebbende dan, of dewijl wij hebben, bevoegheid om in te gaan in het heiligdom en, in dat heiligdom, een grooten Priester, zoo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs, onze harten gereinigd zijnde van het kwaad geweten (vs. 22*a*).

Zoover de eerste van de drie of vier vermaningen, want wat daar nu verder volgt in vs. 22, hoort bij de tweede.

In dat „zoo laat ons toegaan" ligt het vermaan tot oefening van de religie des harten.

Religie is gemeenschap, bewuste gemeenschap met God. Zij is het heel ons gemoedsleven en al ons denken en al ons willen bezielend ontzag voor; de liefdevolle eerbied en de eerbiedige liefde tot God, welke wortelt in het geloof aan Hem.

Aan Hem — want ik denk hier alleen aan de ware, de christelijke religie, — den eenen en waren God, die zich in zijn woord heeft geopenbaard. Deze religie is een rusten, een genieten van zaligheid, een God in ons laten werken; maar zij is ook een handelen, een bezig zijn, een oefenen, en voor zoover dit geschiedt in het verborgene, op het terrein van het hart, een oefenen van de religie des harten.

Dan is het een toegaan, een ingaan in het heiligdom; een gebruik maken van uw door uw Heiland verworven bevoegdheid om in te gaan.

Het is toch, om mij nog eens van het beeld van zoo straks

te bedienen, het is toch niet genoeg of gij al het recht of de bevoegdheid hebt om te wandelen op het landgoed, ge moet, zult gij van zijn schoonheden, zijn liefelijkheden genieten, van die bevoegdheid ook gebruik maken, er ook ingaan.

Wij moeten toegaan „met een waarachtig hart", dat is met een hart als dat van koning Hizkia, die op zijn krankbed bad: „och Heere! gedenk toch, dat ik voor uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld heb" (Jesaia 38:3); met een hart dat als het verborgene, het innerlijke van ons leven, in overeenstemming is met de openbaring, de uiting van dat leven, zoodat wij niet maar alleen den Christen vertoonen, maar ook van harte Christen zijn. Zoo alleen zal ons aanbidden en bidden, ons denken en overdenken in geest en waarheid wezen.

Wij moeten ook toegaan „in volle verzekerdheid des geloofs."

Het geloof is de vaste overtuiging van de werkelijkheid der onzienlijke, der niet-zinnelijk waarneembare dingen, waartoe ook behoort het voor ons geopende heiligdom met zijn grooten Priester. Geloof is ten volle overtuigd of verzekerd zijn, anders is het geen geloof maar meening. In zulk een geloof moeten wij toegaan; ingaan in het heiligdom; geloof oefenen of gelooven. Dit toegaan in volle verzekerdheid des geloofs, dit gelooven zonder te twijfelen, is dat ook niet iets buitengewoons, maar het gewone, het gewoon-christelijke.

Wij moeten eindelijk toegaan „de harten gereinigd zijnde van de kwade conscientie."

Eigenlijk staat er, dat wij moeten toegaan „besprengd zijnde wat betreft de harten, van de kwade conscientie." De Christenen uit de Joden, de Hebreën begrepen dit wel. In Israëls symbolischen eeredienst was besprenging met het offerbloed het middel tot reiniging.

Wat dùs was besprengd, was gereinigd.

Toch was dit alles maar beeld van het bloed van Christus. Het wezenlijke was de besprenging hunner harten met dat bloed. Het was, om het eens dogmatisch of leerstellig uittedrukken, de onderwerpelijke toepassing in hun hart, in hun bewustzijn, van de door Jezus, in zijn offer, voor hen verworven verlossing. Dus besprengd in hun harten moesten zij, moeten ook wij broeders! toegaan, ingaan in het heiligdom. Want wanneer wij dùs zijn besprengd, zijn onze harten gereinigd, gereinigd van het kwaad geweten. Het geweten of de conscientie is, wat ik zou willen noemen, de zelfbeoordeeling van den zondaar waartoe hij innerlijk gedrongen wordt. Het ontschuldigt en spreekt ons vrij, of beschuldigt en klaagt ons aan, en in het laatste geval is het dan een kwaad geweten. Zulk een kwaad geweten verhindert ons om integaan, om toetetreden tot het heiligdom. Het ontneemt ons de vrijmoedigheid. Maar, als wij ons nu bewust zijn van besprengd te zijn met Jezus' bloed; van de onderwerpelijke toepassing zijner voor ons verworven verlossing, dan kan dat kwaad geweten ons in het toetreden tot het heiligdom niet meer hinderen, wij zijn er dan van af. Want, om met onzen catechismus te spreken, „al is 't dat mij mijn geweten aanklaagt, dat ik tegen al de geboden Gods zwaar gezondigd en van dezelve geen gehouden heb" — nochtans hebben wij door het bloed van Jezus de bevoegdheid om integaan.

Maar de blik op het geopende heiligdom en zijn grooten Priester voor ons, is ook een drangreden tot wat ik noemde de oefening van de religie in het leven.

Daarover gaan nu de volgende twee of drie vermaningen van onzen tekst.

Oefening van de religie in het leven, is het dienen van

God, naar zijn wil, ook in het saâmleven met onze medemenschen. In onderscheiding met de religie des harten, hebben wij hier te doen met het uitwendige, met wat uitkomt in onze woorden en daden. De twee of drie vermaningen daartoe in onzen tekst gaan over het belijden en over het betoon van broederlijke liefde.

Eerst over het belijden.

Hebbende dan, — of dewijl wij hebben — bevoegdheid om integaan in het heiligdom en, in dat heiligdom, een grooten Priester, en het lichaam gewasschen zijnde met rein water; laat ons de onwankelbare belijdenis der hoop vasthouden, want die het beloofd heeft, is getrouw (vs. 22*b* en 23.)

De nadruk valt hier op dat „laat ons de onwankelbare belijdenis der hoop vasthouden."

Onze schrijver is een uitnemend zielenzorger geweest. Hij kent de gevaren waaraan zij, wier zielen aan zijn zorgen waren toevertrouwd, bloot staan. De belijdenis loslaten, dat toch was daar in Jeruzalem het groote gevaar. De belijdenis der hoop, de christelijke belijdenis; al datgeen waarin de Christenen uit de Joden op het stuk hunner verwachtingen, op grond van hun geloof in Jezus, overeenstemden en wat zij als zoodanig tegenover elkander en tegenover de wereld, de joodsche wereld, in woorden uitspraken.

En dat in de jeruzalemsche wereld, waar schier al wat door vroomheid, geleerdheid en rijkdom invloed oefende, van haat tegen Jezus blaakte.

Menig Christen geworden Jood zullen in Jeruzalem de woorden op de lippen zijn bestorven; sommigen zullen niet dan schuchter; anderen met afbuiging van de waarheid en met veel toegeven aan het joodsche, daar hun belijdenis uitgesproken hebben.

En dat mocht niet.

Er mocht niet gezwegen; er moest kloek en onwankelbaar beleden worden.

Dat was plicht voor God; dat eischte de liefde tot Jezus; de liefde tot de broederen en ook de liefde tot wie daar in Jeruzalem der Christenen vijanden waren.

Daarom nu juist het vermaan: „laat ons vasthouden de belijdenis der hope als een onbuigbare, een onwankelbare.”

De blik op het geopende heiligdom en zijn grooten Priester dringt daar reeds toe.

Dan, onze zielenzorger kent de zwakheid van zijn lezers en daarom geeft hij ze nog een, twee andere middelen tot versterking daarbij.

Hij wijst ze op hun doop.

Hun doop, waarbij, als teeken en zegel der reiniging hunner zielen van zonde en schuld, door Jezus Christus „hun lichamen gewasschen zijn met rein water”; hun doop waarbij zij Jezus als den Christus hadden beleden.

En, in teedere bezorgdheid, dat dit nog niet voldoende zou zijn, wijst hij ze ook op de trouw van hun God.

Zijn trouw in het vervullen van wat Hij beloofd heeft en van wat zij, op grond van het geloof aan zijn beloften, verwachten, hopen. „Want die het beloofd heeft, is getrouw.”

Broeders, de verhoudingen waaronder wij Christenen, leven, zijn zeker andere dan die waaronder toen leefden de Christenen te Jeruzalem. Toch is het zeker niet te veel gezegd, dat ook in een maatschappij als de onze, waar al meer ingang vindt de materialistische wereldbeschouwing voor welke het zinnelijk-tastbare de eenige werkelijkheid is; waar voor velen het koesteren van verwachtingen, die verder reiken dan dit aardsche leven als dwaasheid geldt; de hope der eeuwigheid voor misleiding van zich zelf of van anderen wordt uitgekreten; waar voor niet weinigen de

christelijke, een verouderde wereld- en levensbeschouwing is, en dan ook door niet weinigen, met het oog op den vooruitgang, de achteruitzetting van hen die haar deelen, minstens voor wenschelijk wordt gehouden, — dat in zulk een maatschappij ook voor ons Christenen het gevaar dreigt van de belijdenis der hope lostelaten.

En daarom nu verliest het vermaan dat tot die Joden-Christenen in Jeruzalem kwam: laat ons de onwankelbare belijdenis der hoop vasthouden, — niets van zijn ernst, ook voor ons.

Dat dan de blik op het geopende heiligdom en zijn grooten Priester voor ons, waarbij wij schouwen de werkelijkheid van de onzienlijk-eeuwige dingen; maar ook de gedachte dat de goederen van het verbond der genade, door Jezus verworven, ons door God zijn beteekend en bezegeld in onzen doop; maar ook de gedachte aan de trouw waarmeê God zijn beloften vervult — ook ons sterke in het dienen van onzen God, in het leven door een belijden, een onwankelbaar belijden ook tegenover de wereld.

En nu ten slotte het vermaan tot broederlijke liefde.

En hebbende dan, — of dewijl wij hebben — bevoegdheid om integaan in het heiligdom en in dat heiligdom, een grooten Priester, — laat ons op elkander acht nemen tot opscherping der liefde en der goede werken; en laat ons onze onderlinge bijeenkomsten niet nalaten, gelijk sommigen de gewoonte hebben, maar elkander vermanen; en dat zooveel te meer als gij ziet, dat de dag nadert.

Deze twee vermaningen: „op elkander acht te nemen" en „niet natelaten onze onderlinge bijeenkomsten", —

zijn zoo innig met elkander verbonden dat wij ze als éen kunnen beschouwen. Blijkbaar toch staat wat in de laatste gezegd wordt, als een middel tot wat de eerste bedoeld, en gaat het in beide om God in het leven te dienen door het betoonen van de christelijke broederliefde.

Dat het met die christelijke broederliefde onder de Hebreën wel iets te wenschen overliet, kan ook blijken uit de omstandigheid, dat zij er op het einde van den brief in hoofdstuk 13:1 „dat de broederlijke liefde blijve!" — nog eens bij worden bepaald.

Het behoeft toch nog geen in haat tegen den broeder omgeslagen liefde te zijn, die ons met Kaïn doet vragen: ben ik mijns broeders hoeder? De mogelijkheid bestaat ook, dat waar de liefde tot den broeder, den Christen-broeder zwak is, omdat het geloof waarin zij wortelt inzonk, zulk een kaïnswoord over onze lippen komt. Dan is er die onverschilligheid tegenover den broeder, waarbij het voor ons geen verschil maakt of het goed dan wel slecht met hem staat; goed dan wel slecht, òòk met zijn innerlijk leven, òòk met zijn handel en wandel. Wij vragen dan niet meer: hoe gaat het ? of, hoe staat het? of, als wij het nog doen, is het niet meer dan een onwezenlijke beleefdheidsvorm.

En dat onder broeders! Onder kinderen van den éenen vader in Christus! Onder leden van het éene lichaam; levende steenen van den éénen tempel!

Zoo nu stond het inderdaad met de broederlijke liefde zooal niet bij allen, dan toch bij velen onder de Hebreën. Nog was zij wel niet weg, maar zij liet toch weinig van zich merken. Er waren die geen acht op hun broederen sloegen en in deze hun achteloosheid zich niet om ze bekommerden. En hoezeer de christelijke liefde, die ons zelfs vijanden kan doen liefhebben, wèl van één kant kan komen, doet zij dit toch niet licht als zij zoo zwak is. Vandaar dat

de onverschilligheid, het gemis aan belangstelling bij velen wederkeerig was. En juist daarom vermaant nu onze schrijver: „Laat ons op elkander acht nemen"; laat ons onze opmerkzaamheid op elkander richten en wel om daardoor te bevorderen elkanders innerlijk leven en uiterlijken wandel. Op dit laatste toch ziet dat: „tot opscherping der liefde en der goede werken."

Dat woord „opscherping" is hier de letterlijke vertaling van paroxysmus waaronder men, in de geneeskunde, het zich verheffen van een ziekteaanval, het zich verheffen der koorts verstaat.

Zoo nu ook moeten wij door in broederlijke liefde onze opmerkzaamheid op elkander te richten; door elkaar met het woord der vriendelijke belangstelling aftevragen: hoe het staat met het innerlijk leven; door met teedere bezorgdheid toetezien op elkanders wandel — èn de heilige liefde in het binnenste van ons gemoed èn het goed-zedelijk handelen bij elkander trachten te verheffen.

Natuurlijk moet het bij dat op elkander acht nemen niet maar bij een vragen en toezien blijven.

Er moet nog iets bijkomen en wel wat in ons laatste tekstvers wordt genoemd het vermanen. En dat is dan niet alleen het, vooral zachtmoedig, terechtwijzen, maar ook het bemoedigend vertroosten en opwekken en oprichten. En gelijk ijzer met ijzer gescherpt wordt, zoo ondervindt wie dùs, door broederliefde gedrongen, op zijn broeder acht neemt, ook bij zichzelf een opscherping der liefde en der goede werken.

Tot zulk elkander vermanen nu bestond, voor de Christenen in Jeruzalem, voor de Hebreën evenals voor ons, zeer zeker gelegenheid in het huiselijk en in het gezellig verkeer, maar voor hen bestond die gelegenheid ook bij de godsdienstige samenkomsten, de religieuse vergaderingen,

die zij, naar het voorbeeld der joodsche synagoge, te Jeruzalem plachten te houden.

In deze samenkomsten, onze tekst spreekt er van als van de „onderlinge bijeenkomst", werkte ieder, naar zijn gaven, tot opbouwing van de gemeente meê. Zij droegen alzoo een vrijer karakter dan onze kerkedienst, want, gelijk in de joodsche synagoge, mocht ieder die een woord had, spreken; er was alzoo uitruiling van gedachten; plaats ook voor onderling vermaan.

Doch ziet, insteê van nu door een trouw bezoek van deze, in synagogalen trant ingerichte, christelijke samenkomsten, die zulk een uitnemende gelegenheid tot onderling vermaan boden, gebruik te maken, was het bij sommigen zelfs een gewoonte geworden, ze natelaten.

Verschillende motieven zullen daartoe meegewerkt hebben.

Bij den een, — en zoo een was dan reeds een heel eind op weg naar den afval, — was het de bekoring, die te Jeruzalem van den joodschen tempeldienst, of zelfs maar van een der joodsche synagogen, nog altijd op hem uitging. Bij een ander weer was het de geestelijke hoogmoed, waardoor hij zichzelf voor veel te hoog hield om daar iets te kunnen ontvangen en de anderen voor te laag om daar iets te kunnen mededeelen. Bij een derde de gemakzucht die hem in huis deed blijven of ook de zucht tot voornaam-doen die hem in dat wegblijven aan de broederen liet merken, dat hij, in die, voor zijn delicate gezondheid en zijn lang niet onbeteekenende sociale positie, min gunstig ingerichte lokaliteiten, niet op zijn plaats was.

Dan, welke beweegredenen er ook toe brachten, het nalaten van de onderlinge bijeenkomsten was een slechte, een zondige gewoonte. Het was, door het nalaten van een machtig middel tot opscherping der liefde en der goede werken, een zich vergrijpen aan, een te kort schieten in de broe-

derlijke liefde; een misstand in de oefening van de religie in het leven dezer jeruzalemsche Christenen.

Reeds de blik op het voor hen geopende heiligdom en zijn grooten Priester zal hun broederliefde, zich toonend in onderlinge belangstelling, kunnen sterken en in het bijzonder kunnen dringen om het machtig middel tot opscherping der liefde en der goede werken, niet langer te verzuimen maar ijverig te gebruiken. Dan, — en hier openbaart zich weer de uitnemendheid van onzen zielenzorger — hij voegt er nog iets aan toe: „en dat zooveel te meer als gij ziet, dat de dag nadert."

De dag, door hem hier allereerst bedoeld, is als afschaduwing van d e n dag, den oordeelsdag, de dag van Jeruzalem's verwoesting en van den ondergang van Israëls volksbestaan, welke dag over enkele jaren, in het jaar 70 na Christus zou aanbreken. Reeds zagen zij naderen dien dag in al de onmiskenbare voorteekenen van het straks uitbrekend oproer hunner medeburgers tegen Rome; van den komenden joodschen oorlog. Zoo ooit dan was wel in deze tijden van verwarring en verschrikking, op dien dag der wrake Gods over het tot-wereld-geworden Zion, onderlinge liefde en liefdebetoon den Christenen noodig. Zouden zij dàn, als bij 'n onweder een zwerm schuwe duiven vluchtend naar de kloven der steenrotsen, ter ontkoming vlieden naar de bergen, dan was nù opscherping der liefde en der goede werken en daartoe op elkander acht nemen ook door wederkeerig vermaan in de onderlinge bijeenkomst, hun zeker noodig.

Broeders, de tijden waarin wij leven zijn zeker andere dan waarin toen leefden de Christenen te Jeruzalem.

Toch is het niet te veel gezegd, dat het vermaan om tot verheffing van de liefde en de goede werken op el-

kander acht te geven en dat in woorden en daden, ook in woorden van vermaan te toonen, — nog niet overbodig is. Als tot verwondering van den eenvoudigen dorpsbewoner, die gewoon is met wie hem op straat of in het veld tegen komen, een vriendelijken groet te wisselen, — de stadbewoners op den grooten heirweg; zoo gaan tot verwondering van die daarover nadenkt, wij Christenen van dezen tijd — op den grooten heirweg des levens elkander vaak vreemd voorbij.

Wij nemen vaak zoo weinig acht op elkander. Wij toonen vaak zoo weinig beduchtheid voor den welstand van elkanders geestelijk leven; voor de rechtheid van elkanders handel en wandel. Zijn broeder te vragen: hoe de ziel er onder staat? en of zij het goed heeft? acht men een al te groote intimiteit; een te groote innigheid. Aan critiseeren van elkanders handel en wandel ontbreekt het sommigen zeker niet; maar dikwijls wordt daarbij vergeten, dat de juiste beoordeeling van onze naasten een nog moeielijker kunst dan de zelfbeoordeeling is, en dat alleen de heilige liefde ons die kan leeren. En zelfs waar wij, in den drang der liefde op elkander acht gevend, niet al te lichtvaardig beoordeelen, bederven wij vaak ons vermanen door verbittering-wekkende-scherpheid. Het is dan of wij meenen „dat de opscherping der liefde en der goede werken" door middel van grievend-scherpe woorden tot stand moet gebracht.

Voor vermanen, elkander vermanen, bieden ónze onderlinge bijeenkomsten van het huiselijk en van het gezellige leven wèl; van het kerkelijk leven, althans bij den kerkedienst, niet de gelegenheid. Bij den laatsten toch is het vermanen, krachtens de inrichting van onzen eeredienst, van onze godsdienstoefeningen, niet twee- maar éénzijdig, en er valt zelfs niet aan te denken dit te veranderen.

Maar wijl nu van dat elkander vermanen, althans in het gezellige leven, bij velen onzer al heel weinig komt; immers „meetings" zijn methodistisch, — goed voor het anti-kerkelijke Leger des Heils; en „gezelschappen" zijn piëtistisch, — goed voor den tijd toen er nog niet een zoo zuivere kerkstaat was als op heden — is het des te bedenkelijker wanneer sommigen onzer de gewoonte hebben om ook onze onderlinge bijeenkomsten van kerkelijken eeredienst natelaten. Dan toch mist men vaak àlle vermaan, ook het éénzijdige, ook dat van de ambtelijke bediening des Woords dat zeker, niet minder dan het onderlinge, een middel is tot opscherping der liefde en der goede werken.

Welke motieven tot dit ledig laten van zijn plaats in het kerkgebouw al dringen kunnen, — daar zijn er onder, al even zondig-dwaas als die welke voorzaten bij de Christenen uit de Joden tot welke de Hebreën-brief is gericht — kunnen wij laten rusten. Maar vergrijp aan de broederlijke liefde is het, wanneer men, niet dan door den nood gedrongen, den prediker maar „preeken laat"; vergrijp aan de broederlijke liefde, al ware het alleen maar omdat men, door zijn slecht voorbeeld, zijn broederen tot verzuimen van het voor hen vaak eenige middel tot sterking van de liefde en der goede werken verleidt. En aan sterking, aan verheffing, aan opscherping daarvan is ook voor ons Christenen van dezen tijd zoo dringend behoefte.

En dat zoo veel te meer als gij ziet dat de dag nadert.

De dag van Christus' toekomst, de dag des oordeels, de dag der wrake onzes Gods.

Gij ziet dien dag naderen in de verkoeling der liefde van vele Christenen; in den al meer onverholen haat van de wereld, die zich van het christendom heeft geëmancipeerd, tegen al wat christelijk is; in de donkere wolken, die zich saampakken aan den socialen en den politieken hemel; in het

doen van slechte werken oók door wie zich Christenen noemen.

Wellicht scheiden ons van dien dag nog eeuwen, zeker doen het nog vele jaren. Maar dit kan niet gezegd van den dag welke zijn afschaduwing zal zijn.

Van den dag der duisternis en donkerheid, die, zooal niet door dit, dan toch door een volgend geslacht zal worden doorleefd.

Een oproep onzerzijds als het: „Christenen van alle landen vereenigt u!" zou in de gedeelde en verdeelde christenheid onzer dagen al weinig kans op gehoor hebben. Maar dat dan het roepen van onzen God om, door middel van onderling vermaan in huiselijk en gezellig verkeer, en óok door middel van het ambtelijk vermaan in onze kerkelijke eerediensten, optescherpen de liefde en de goede werken, en dat zooveel te meer als wij zien dat de dag nadert — gehoor vinde althans onder ons.

Broeders, niet maar een mensch, niet maar de schrijver van den brief aan de Hebreën, maar God zelf, wiens geest ook van dit deel der schriftuur de eerste Auteur is, riep heden u op, tot sterking in uw oefening van de religie des harten en de religie des levens, den blik te slaan op het voor u geopende heiligdom en zijn grooten Priester. Zoo gij zijn stem dan heden hebt gehoord en gehoorzaamd; zoo gij het oog uwer ziel thans hebt geslagen hoog boven dit zienlijk-tijdelijke, hoog boven lucht en wolken, naar het onzienlijk-eeuwige, zult gij van hier gaan vaster in uw gelooven, trouwer in uw belijden, inniger in het liefhebben uwer broederen.

III.

HET GEBED VAN DEN ELLENDIGE.

Psalm 38: 22 en 23.

Gelezen: Psalm 38.
Gezongen: Ps. 65: 1.
„ Ps. 6: 1.
„ Ps. 38: 21 en 22.
„ Ps. 31: 1.

Psalm 38.

1. EEN PSALM VAN DAVID, OM TE DOEN GEDENKEN.

2. O HEERE! STRAF MIJ NIET IN UWEN GROOTEN TOORN, EN KASTIJD MIJ NIET IN UWE GRIMMIGHEID.

3. WANT UWE PIJLEN ZIJN IN MIJ GEDAALD, EN UWE HAND IS OP MIJ NEDERGEDAALD.

4. ER IS NIETS GEHEELS IN MIJN VLEESCH, VANWEGE UWE GRAMSCHAP; ER IS GEEN VREDE IN MIJNE BEENDEREN, VANWEGE MIJNE ZONDE.

5. WANT MIJNE ONGERECHTIGHEDEN GAAN OVER MIJN HOOFD; ALS EEN ZWARE LAST ZIJN ZIJ MIJ TE ZWAAR GEWORDEN.

6. MIJNE ETTERBUILEN STINKEN, ZIJ ZJN VERVUILD VANWEGE MIJNE DWAASHEID.

7. IK BEN KROM GEWORDEN, IK BEN UITERMATE ZEER NEDERGEBOGEN, IK GA DEN GANSCHEN DAG IN HET ZWART;

8. WANT MIJNE DARMEN ZIJN VOL VAN EENE VERACHTELIJKE [PLAGE], EN ER IS NIETS GEHEELS IN MIJN VLEESCH.

9. IK BEN VERZWAKT, EN UITERMATE ZEER VERBRIJZELD; IK BRUL VAN HET GERUISCH MIJNS HARTEN.

---

10. HEERE; VOOR U IS AL MIJNE BEGEERTE; EN MIJN ZUCHTEN IS VOOR U NIET VERBORGEN.

11. MIJN HART KEERT OM EN OM, MIJNE KRACHT HEEFT MIJ VERLATEN; EN HET LICHT MIJNER OOGEN, OOK ZIJ ZELVE ZIJN NIET BIJ MIJ!

12. MIJNE LIEFHEBBERS EN MIJNE VRIENDEN STAAN VAN TEGENOVER MIJNE PLAGE, EN MIJNE NABESTAANDEN STAAN VAN VERRE.

13. EN DIE MIJNE ZIEL ZOEKEN, LEGGEN [MIJ] STRIKKEN, EN DIE MIJN KWAAD ZOEKEN, SPREKEN VERDERVINGEN EN ZIJ OVERDENKEN DEN GANSCHEN DAG LISTEN.

14. IK DAARENTEGEN BEN ALS EEN DOOVE, IK HOOR NIET, EN ALS EEN STOMME, [DIE] ZIJNEN MOND NIET OPENDOET.

15. JA, IK BEN ALS EEN MAN, DIE NIET HOORT. EN IN WIENS MOND GEENE TEGENREDENEN ZIJN.

---

16. WANT OP U, HEERE! HOOP IK! GIJ ZULT VERHOOREN, HEERE, MIJN GOD!

17. WANT IK ZEIDE: DAT ZIJ ZICH TOCH OVER MIJ NIET VERBLIJDEN! WANNEER MIJN VOET ZOU WANKELEN, ZOO ZOUDEN ZIJ ZICH TEGEN MIJ GROOT MAKEN.

18. WANT IK BEN TOT HINKEN GEREED, EN MIJNE SMART IS STEEDS VOOR MIJ.

19. WANT IK MAAK [U] MIJNE ONGERECHTIGHEID BEKEND, IK BEN BEKOMMERD VANWEGE MIJNE ZONDE.

20. MAAR MIJNE VIJANDEN ZIJN LEVENDE, WORDEN MACHTIG, EN DIE MIJ OM VALSCHE OORZAKEN HATEN, WORDEN GROOT.

21. EN DIE KWAAD VOOR GOED VERGELDEN, STAAN MIJ TEGEN, OMDAT IK HET GOEDE NAJAAG.

---

22. VERLAAT MIJ NIET, O HEERE, MIJN GOD! WEES NIET VERRE VAN MIJ

23. HAAST U TOT MIJNE HULPE, HEERE, MIJN HEIL!

III.

HET GEBED VAN DEN ELLENDIGE.

Psalm 38: 22 en 23.

„Want dien de Heere liefheeft, kastijdt Hij en Hij geeselt een iegelijk zoon, dien Hij aanneemt". In dit bekende schriftwoord ligt een machtige vertroosting voor de van God geslagenen onder zijn volk. Een kind van God zondigt niet goedkoop en als het hem dan, wanneer hij gezondigd, zwaar gezondigd heeft, duur komt te staan, dan biedt dit woord hem vertroosting in zijn ellende.

De vertroosting, dat de geeselslagen van Gods roede, hoe smartelijk ook, nochtans een teeken zijn, dat God hem liefheeft; zijn hemelsche vader is.

Maar, die geboden vertroosting moet ook worden aangenomen.

Dat woord staat daar zoo in de schrift; in Hebreën 12 : 6. Doch, wat daar zoo staat in de schrift moet door den Geest toegepast en door het geloof toegeëigend. Anders blijft het een doode letter.

En zoo ook, wanneer gij in dagen van ellende, van ellende om uw zonden, om een zware zonde; in dagen dat donkerheid en duisternis over uw ziel kwam omdat het aangezicht des verzoenden Gods voor u verborgen is; in dagen

van pijn en leed en smart omdat gij het vuur van Gods toorn in uw ziel voelt branden — in uw bijbel dàt woord uit den Hebreeën-brief leest, dan hebt gij, zoolang het geloof er niet werkzaam mee is, er nog geen vat aan.

Nog geen vat aan, totdat gij in de kracht des Geestes door die duisternis en dat vuur u hebt heengebeden, en het geloof weer de vertroosting grijpt die dit woord van Gods vaderlijke liefde u biedt.

Zulk een gebed wil ik heden ter overdenking, ter nabidding in ons midden leggen.

Gij vindt het in Psalm 38:22 en 23. Verlaat mij niet, o HEERE, mijn God, wees niet verre van mij. Haast u tot mijn hulpe, HEERE mijn Heil!

Wij hebben in deze laatste twee verzen van psalm 38 het gebed van een ellendige.

De kerk van Christus heeft ook dezen psalm opgenomen onder het getal dier boetpsalmen waarin de door schuldgevoel verslagenen uit de diepte hunner ellende smeeken om de erbarmingen Gods.

Het om te doen gedenken dat in het opschrift boven dezen, evenals in dat boven den 70sten psalm staat, bedoelt waarschijnlijk, dat bij Israëls tempeldienst die psalmen moesten gezongen wanneer de spijsoffers werden gebracht; wanneer de geur van een handvol meel met olie gemengd en van wierook, door den priester geworpen in de vlammen van het altaar-vuur, afschaduwde het gedenken des Heeren aan hem, die het offer bracht.

Reeds een vluchtig doorlezen doet ons dezen psalm kennen als te concreet, te individueel-menschelijk, al te menschelijk, dan dat wij hier bij dit klagen en zuchten, dit

steunen en smeeken aan iets anders zouden mogen denken dan aan 'n mensch en verbiedt ons mitsdien te denken aan een abstractie, aan een allegorie, aan het volk. Het is zoo geheel anders dan bijvoorbeeld Jesaia's eerste hoofdstuk, waarin de profeet met de woorden: „Het gansche hoofd is krank en het gansche hart is mat. Van de voetzool af tot het hoofd toe is er niets geheels aan hetzelve; — wonden en striemen"; — wel van een melaatsch lichaam spreekt, maar deze woorden toch een andere beduiding hebben en wel het volk in zijn ellende. En hoe dieper wij indringen in den zin van dit lied, des te sterker zullen wij dan ook van dit concreete en individueele worden overtuigd. Het is een stuk lyrische poëzie; een lied waarin de dichter wat leeft en zingt in zijn ziel uitzingt; zijn eigen gewaarwordingen, zijn eigen gemoedsaandoeningen.

Volgens het opschrift is het: een psalm van David. Gaan wij nu te rade met de diepe tonen van zielelijden, die wij er in beluisteren, dan zou het ontstaan van dezen psalm zeker het best zijn te plaatsen in het leven van David, voor zoover dat ons bekend is, nà zijn zware zonde met Bathséba. Letten wij echter op de diepe tonen van lichaamslijden, die wij er ook in beluisteren, dan doet zich daartegen een moeilijkheid op. Van een krankheid toch, — ook al behoeven wij hier nog niet aan melaatschheid te denken, — als waarover de dichter klaagt, weten wij uit dien tijd, evenmin als uit den overigen tijd van Davids leven, voor zoover dit ons bekend is, niets; en alles verbiedt die krankheid hier als zinnebeeldig op te vatten. Om nu deze moeielijkheid op te lossen zou men de onderstelling kunnen wagen, dat David, getroffen door het zien van een ellendige in zijn omgeving, van een om de zonden zijner ziel en wel om een zware zonde met krankheid aan zijn lichaam geslagene, — zich met dien ellendige in medegevoel zóó heeft

vereenzelvigd, dat hij diens lijden als het zijne voelt en als het zijne uitzingt. Houden wij echter rekening met de omstandigheid, dat wij in de historische boeken der schriftuur allerminst een volledige biographie, een ons tot in alle bijzonderheden met zijn leven bekend makende beschrijving van David hebben, dan vervalt althans de noodzakelijkheid voor zulk 'n onderstelling. En niet het minst met het oog op het zoo innig-subjectief, het zoo strenglyrisch karakter van dezen psalm, zou ik de moeielijkheid, waarop ik u zooeven wees, dan ook liever dús willen oplossen, dat David hier wel zijn eigen zielesmart en lichaamslijden uitzingt, doch dat wij het ontstaan van dezen psalm hebben te plaatsen in een anderen tijd van zijn leven dan dien waarin zijn conscientie hem als den breker van Uria's echt en den moorder van Uria's leven veroordeelde; te plaatsen in een tijd waarin hij óok een zonde, een zware zonde, waarover zijn geweten hem aanklaagt, heeft bedreven, maar waaromtrent wij niets naders weten dan wat deze psalm er van ontsluiert.

Om u nu de laatste twee verzen van dit lied als het gebed van den ellendige te doen verstaan, wil ik, indringend in den zin van heel den psalm, er u in doen beluisteren:

een smartkreet bij het branden van Gods toorn;

een noodkreet in het oogenblik des bezwijkens;

een geloofskreet van het smeekend vertrouwen.

I. Eerst dan de smartkreet bij het branden van Gods toorn:

„Verlaat mij niet o HEERE;
Mijn God wees niet verre van mij.”

Om in deze woorden klaar en duidelijk den smartkreet bij het branden van Gods toorn te beluisteren, moeten wij ze bezien in verband met wat de dichter zingt in het eerste stuk van den psalm, dat van vs. 2 tot vs. 9 loopt.

Deze mensch, de dichter van dezen psalm, David, klaagt in dat eerste stuk allereerst over zielesmart.

Het kwaad is over hem gekomen en dat kwaad is voor zijn bewustzijn een kwaad der straf, een openbaring van Gods grooten toorn, van zijn gramschap. Hij weet zich door zijn God gestraft en gekastijd, en dat niet als door een vader, maar als door een rechter. Den gloed van Gods toorn, die keerzijde zijner heilige liefde; het vuur van Gods verbolgenheid tegen het overtreden zijner ordinantiën, welke Hij, als de Almachtige niet alleen heeft gegeven, maar ook weet te handhaven, — voelt deze mensch als een koortsgloed branden in zijn ziel en ook in zijn lichaam.

Dat is de schrijnendste pijn, de diepste smart, het grootste kwaad dat over hem kwam. En nog niet het kwaad, het lijden zelf; maar dat lijden als straf, dat kwaad als kwaad der vergeldende, der wrekende gerechtigheid bidt hij af. Hij doet dat in dezelfde woorden, welke wij óók vinden in dien anderen boetpsalm, in psalm zes, en welke onze berijming zoo uitnemend greep in die regels met haar slepend-smeekende melodie:

O Heer, gij zijt weldadig,
Straf mij niet ongenadig
In uwen toornegloed.
Ai matig uw kastijden:
Sla mij met medelijden,
Gelijk een vader doet.

Het aangezicht zijns verzoenden Gods is voor hem verborgen; hij ziet niet meer den vader, die tuchtigt uit liefde, maar den rechter die het onrecht wreekt.

Want in de kwalen, die over hem kwamen, voelt hij Gods pijlen, die in hem drongen, de slagen van Gods hand die op hem nederdaalde.

Over het ontzettende nu wat hier door die pijlen en die hand wordt uitgebeeld, gaat u eerst het volle licht op, wanneer gij u herinnert hoe reeds in Mozes' lied, in Deuteronomium 32, de Heere, als Israël het zou verzondigen, dreigt: Ik zal mijn aangezicht voor hen verbergen; Ik zal kwaden over hen hoopen; mijne pijlen zal Ik op hen verschieten. Hoe een Job klaagt: Want de pijlen des Almachtigen zijn in mij, welker vurig venijn mijn geest uitdrinkt; de verschrikkingen Gods rusten zich tegen mij. (h. 6:4). Hoe de Heere door Ezechiël tot Jeruzalem laat zeggen: Wanneer ik de booze pijlen des hongers tegen hen zal uitzenden, die ten verderve zijn zullen, die Ik uitzenden zal om te verderven, zoo zal Ik den honger over u vermeerderen en u den staf des broods breken. Ja, honger en boos gedierte die u van kinderen berooven zullen, zal Ik over u zenden; ook zal pestilentie en bloed onder u omgaan en het zwaard zal Ik over u brengen. Ik de Heere heb het gesproken. (h. 5:16, 17.)

Wanneer gij u herinnert hoe David in den 32sten psalm klaagt: Want uwe hand was dag en nacht zwaar op mij; mijn sap werd veranderd in zomerdroogte (vs. 4). Hoe hij in den 39sten psalm bidt: Neem uwe plagen van mij weg; ik ben bezweken onder de bestrijding uwer hand (vs. 11).

Deze pijlen des Almachtigen, deze slagen van Gods hand voelt ook deze ellendige in het kwaad der krankheid, die over hem kwam. In zijn wonde vleesch waaraan geen gave plek is; in zijn verziekte beenderen; en het

doet hem jammeren: „er is niets geheels in mijn vleesch en er is geen vrede in mijne beenderen." Die pijnen van zijn ontredderd lichaam toch voelt hij als een oordeel Gods over zijn zonde; dat wond-zijn van zijn vleesch kermt hij, is „vanwege uwe gramschap"; dat ziek-zijn van zijn beenderen: „vanwege mijne zonde".

Dat zou niet zoo wezen, indien zijn geweten hem niet beschuldigde. Hem niet beschuldigde, — niet maar over zonden zooals Gods kind ze nog dagelijks begaat, — maar, want hierop wijst de diepte van het schuldgevoel van dien ellendige, — over een zeer zware zonde welke hij begaan heeft.

Zeker, alle zonden, ook die dagelijksche, welke wij nog na onze bekeering begaan, zijn in zich zelf verdoemelijk voor God, maar toch is er, naar het bekende woord van Jezus tot Pilatus: „die Mij aan u heeft overgeleverd, heeft grooter zonde" (Joh. 19:12), in de zonden verschil van graad. Wij zijn allen zondaren en doen zonden, maar onder de zondaren zijn ook slechte menschen, die slechte dingen doen; en zelfs onder Gods toegebrachte kinderen zijn er geweest, en zijn er nòg, die als David en Petrus, slechte dingen in hun leven hebben gedaan; groote zonden waartegen voor hen Gods toorn tot gramschap wordt.

En als dan later bij zulk een kind van God de conscientie ontwaakt, is de zelfveroordeeling zoo zwaar; wordt het overstelpende van de zonden en de zwaarte van de schuld zoo in-diep gevoeld.

Zoo ook bij dezen ellendige.

Hij weet zich in zijn lijden door zijn God gestraft in grooten toorn en gekastijd in grimmigheid; „want", zoo zingt hij het uit in de lyriek der smart, „mijne ongerechtigheden gaan over mijn hoofd; als een zware last zijn zij mij te zwaar geworden."

Ziet, welk 'n mensch!

Welk een deerniswaardige.

Hij voelt zijn zonden als een drenkeling de golven, die zich samensluiten over zijn hoofd.

Hij voelt zijn schulden als een op wiens schouderen een last is gebonden dien hij niet kan àfschudden, maar die zijn draagkracht te boven gaat en waaronder hij neerbuigt en neerzinkt.

En midden in dat zielelijden voelt hij, door de pijnen, weer de builen en striemwonden van zijn geslagen lijf, en hij walgt van het rieken en dragen dier wonden.

Dat schreeuwt hij dan uit in woorden van niets-sparende, weerzinwekkende-werkelijkheid, en omdat hij in die brandende wonden òòk voelt branden Gods toorn, gilt hij het uit: „wegens mijne dwaasheid". Want als verdwaasdheid kent hij nú zijn zonde, waardoor hij over zich bracht het verderf, insteê van dat hij, naar zijn natuurdrift, had moeten trachten te volharden in zijn bestaan.

Ziet den mensch!

Daar gaat hij, door zielesmart en lichaamspijn gekromd; diep gebogen onder den last zijns lijdens; den ganschen dag in 't smarten-zwart.

En alles gaat hem pijn doen.

„Want mijn darmen zijn vol van verachtelijke" — zoo luiden de woorden in onze Statenoverzetting, die er dan bijvoegt het woord „plage." Anderen vertalen hier echter het oorspronkelijke woord niet met „darmen" maar met „lenden", en het woord „verachtelijk" dat, zooals ook de kantteekenaar zegt, gewond, ontstoken kan beteekenen, met „ontsteking". Volgens die andere vertaling wordt het dan: „Want mijn lenden zijn vol ontsteking en er is niets geheels in mijn vleesch."

Hij voelt al maar door het pijnen van zijn lijf; in die

ontstoken lenden, die hem zich doen krommen en buigen; het pijnen van het wond-zijn; van het tot in zijn beenderen ziek-zijn.

En het lijden wordt al heviger.

Wat daar brandt in zijn lichaam; wat daar brandt, al maar brandt in zijn ziel; het is Gods toorn. En dat mat hem zoo af; maakt hem zoo dood-moe.

Het is hem of de levenskracht reeds wijken gaat en de kil-koude verstijving van het lijk al over hem trekt. Doorboord met de pijlen van Gods toorn en gewond door de slagen van Gods hand, voelt hij zich gebroken en verbrijzeld. „Ik ben verzwakt en uitermate zeer verbrijzeld", zoo klaagt hij. En dan volgt, — en nu verheft de lyriek van de smart zich in dit lied tot het hoogtepunt —: „ik brul van het geruisch mijns harten".

Zijn hart, waaruit zijn de uitgangen des levens, maar waarin het leven van dezen ellendige zich nu als het ware terugtrekt, daar ruischt het en bruist het als een zee; daar steunt het en steent het van lichaamspijn en zielesmart, en wat daar zoo steunt en steent in zijn hart, barst dan uit in een kreet, in een smartkreet, ontzettend als het brullen van een leeuw. De éene smartkreet bij het in zijn lijden gestraft worden in 's Heeren grooten toorn en gekastijd worden in zijne grimmigheid. De éene smartkreet bij 't branden van Gods toorn in zijn verwoest lichaam en verbrijzelde ziel. De éene smartkreet welke hij straks in zijn gebed op het einde van zijn lied nog eens slaakt in dat: „Verlaat mij niet, o HEERE, mijn God wees niet verre van mij!"

Wij hebben dezen kreet van het hart als het ware zien worden. Hem in zijn opkomen, zijn aanzwellen, zijn uitstooting beluisterd.

Deze smartkreet is een gansch andere, dan dien gij zelfs

bij Job, den zwaar beproefde kunt beluisteren. De smartkreten van een Job zijn altijd nog getemperd door het besef van zijn zaaksgerechtigheid, maar hier bij dezen ellendige is hij juist versterkt door het besef van zijn éene, groote ongerechtigheid; zijn éene schrikkelijke zonde.

„Verlaat mij niet o Heere", — zoo schreit hij en krijt hij als een kind, dat ziet hoe zijn moeder zich van hem afwendt, hem gaat verlaten.

Zijn God heeft zich van hem afgewend, heeft zijn verzoend aangezicht voor hem verborgen; hij treft hem met de pijlen van zijn toorn, hij slaat hem met de hand zijner grimmigheid. Straks zal Hij hem verlaten; àl zijn goedertierenheid aan hem onttrekken en dat zal zijn de hel.

„Mijn God wees niet verre van mij!" — zoo schreit hij en krijt hij als een kind, dat zijn moeder weer bij zich wil hebben; hunkerend naar haar dicht-bij-hem zijn.

Maar zijn God blijft verre van hem; Hij onthoudt hem de vreugde zijns heils; het zaligheidsgevoel van zijn gunst.

II. God blijft op hem toornen en wij beluisteren in het gebed van den ellendige dan ook den noodkreet in het oogenblik des bezwijkens:

„Haast u tot mijne hulp,
Heere, mijn heil!"

Om in deze woorden klaar en duidelijk den noodkreet in het oogenblik des bezwijkens te beluisteren, moeten wij ze bezien in verband met wat de dichter uitzingt in het tweede stuk van den psalm, dat van vs. 10 tot vs. 15 loopt.

Niet anders dan wanneer schepelingen in een storm, afgemat door het uitgillen van hun smart bij het woeden

der golven tegen het ontredderde schip, eenige oogenblikken stil zijn, zoo ook is er in dit lied, na de heftige uitbarsting van smart bij het branden van Gods toorn, een oogenblik van stilheid.

Tusschen het einde van het eerste en het begin van het tweede stuk van onzen psalm is een rusten, een zwijgen.

Maar ook niet anders dan wanneer die schepelingen, als zij dan plotseling heel in de verte zien aanstralen het licht dat redding belooft, weer gaan roepen, maar nu uit hun nood, zoo ook is het in dit lied. Na het zwijgen der afmatting die op zijn smartkreten volgde, op het zien van heel in de verte aanstralend reddingslicht, de noodkreet om redding in het oogenblik des bezwijkens.

Ook dìt roepen is vol passie. Maar toch, de ontroering des gemoeds is minder hevig dan straks. Eén gedachte, als reddingslicht in den storm straalt in zijn ziel: „De Heere weet van mijn lijden."

De Heere heeft al mijn begeerte, al mijn verlangen naar verlossing uit mijn lijden vóór zich. Hij, de àlwetende weet er van. Hij hoort de schrille kreten; maar ook de stille zuchten zijn voor Hem niet verborgen.

En daarom, nog wel ontroerd, maar toch in stiller toon dan zooeven, gaat hij voort zijn smart uitteklagen voor zijn God.

Er is bij dezen mensch, die nòg voelt de pijlen van Gods gramschap, zelfs vertrouwelijkheid tegenover zijn God.

Hij klaagt Hem, als een man zijn vriend, over het bonzend kloppen van zijn hart; over het geweken-zijn van zijn kracht; over het, door weenen en waken, wijken van zijn oogenlicht.

Ziet den mensch.

Dezen door Gods pijlen getroffene, door zijn hand geslagene; dezen mensch met zijn pijnlijke striemen en zijn

brandende wonde; zijn lichaam zonder een gave plek; zijn oogen bijna blind gekreten; dezen mensch met zijn ontrust geweten, zijn drukkend schuldgevoel. De voorstelling van dezen gebogene, dezen smarteman, wekt uw medelijden. Maar, — en hier staan wij weer voor een van die wonderlijke spelingen in het menschelijk zieleleven — terwijl gij, die slechts aan hem denkt, hem uw deernis niet kunt onthouden, konden de menschen, die hem daar voor eeuwen te Jeruzalem of waar dan ook, zagen met hun oogen, dat wèl. 't Is dus niet waar, ten minste niet altijd waar, dat een gedachte, een voorstelling zwakker is dan een zintuigelijke gewaarwording.

Ziet maar, ook deze mensch, deze David, leefde onder zijn medemenschen. Hij had zijn vrienden en zijn verwanten; zijn liefhebbers en zijn vijanden. Maar, en dit komt zijn lijden nog verzwaren, zij onthouden hem hun medelijden; erger nog, zij grieven hem met hun woorden en zoeken met hun daden zijn kwaad.

Zij, die door banden van liefde en vriendschap met hem verbonden waren, laten hem alleen in zijn lijden; en zelfs zijn bloedverwanten houden zich op een afstand. Te vergeefs roept ook deze ellendige:

Ontfermt, ontfermt u mijner, mijne vrienden,
Want Gods hand heeft mij getroffen. (Job 19:21).

En zij, die zijn vijanden waren — deze mensch, die een geloovige, een belijder is, die het goede zocht, had vele vijanden, doodsvijanden zelfs — deze vijanden verheugen zich reeds in zijn ondergang en trachten dien te bespoedigen. Met een gemeenheid als van baldadige knapen, die een hond in het zich-uit-het-water-redden hinderen, gaan zij tegen zijn uit de golven zijner ongerechtigheden zich opheffen tot de ontfermingen Gods. Door hem op redding elders dan dáár te wijzen; het hem bij de menschen en

niet bij God te laten zoeken; het hem zeggen, dat vloeken beter is dan bidden, spannen zij hem strikken; in hun woest getier, dat er voor hem om zijn ééne groote zonde toch geen ontkoming meer is; dat hij is een verlorene; een van God en menschen verlatene; een wien het leven walgt en die, wijl aan hèm toch niemand iets verliest, het best zou doen zelf er maar een einde aan te maken, — spreken zij verdervingen. In hun al maar door hem op de vingers tikken over zijn ééne groote zonde; in hun al maar door hem verwijten zijn slechtheid, zijn dan nu eindelijk van haar schijn van vroomheid beroofde, diepe onzedelijkheid, — overdenken en leggen zij hem den ganschen dag listen. Listen om hem weer terugtestooten in de golven van het overstelpend schuldgevoel; om hem de smeekend opgeheven, naar God uitgestrekte handen te doen neerzinken.

Maar hij antwoordt niet aan deze zijne vijanden.

Hij houdt zich „als een doove, als hoorde hij niet; als een stomme, die zijn mond niet opent." Hij is als iemand, die niet hoort, en in wiens mond geen tegenredenen zijn."

Want al hoort hij ook die raadgevingen om zijn God vaarwel te zeggen, hij geeft er geen gehoor aan; en al hoort hij ook die sarrende woorden wanneer zij hem tot wanhoop zoeken te drijven, hij luistert er niet naar; en al hoort hij ook die zware beschuldigingen en die bittere verwijtingen, en al luistert hij daar ook wel naar en al kwetsen en pijnen zij ook zijn arme ziel, hij zegt er niets op terug. Want om zijne ééne groote zonde weet hij maar al te goed, te verdienen de verachting zijner medemenschen; zij, die ééne groote zonde, beneemt hem ook den moed, tegen de beschuldiging van vroeger een huichelaar te zijn geweest, — al spreekt zijn geweten hem hierin ook vrij — zich te verdedigen.

Broeders, hoe komt hier uit, zoo bij deze vrienden als bij

deze vijanden, de verdorvenheid der menschelijke natuur! Een lijdend dier wordt door zijn soortgenooten nog in medegevoel getroost, geholpen; maar zijn lijdende soortgenooten deernis te onthouden, ja nog te grieven en zoeken te verderven, daarvoor moet men mensch zijn.

Maar ook broeders, hoe komt hier, bij dezen ellendige, die nog bidt, als Gods aangezicht voor hem verborgen is; als zijn conscientie hem ontrust en de menschen alles doen om die onrust te vergrooten, — de kracht uit der goddelijke genade.

O Heere! straf mij niet in uwen grooten toorn,
en kastijd mij niet in uwe grimmigheid.

Dat is altijd-door de bede zijner ziel.

Ook nù nog, al ziet hij in dat bekend zijn des Heeren met al zijn begeerten reeds aanstralen het reddingslicht.

Ook nù nog, want nog voelt hij branden den toorn Gods in zijn ziel en zijn lichaam en dat is zijn smart en zijn pijn en zijn nood.

En hij kàn nu niet meer; de last is hem te zwaar; hij bezwijkt er onder. En al gilt hij zijn pijn en zijn smart nu niet meer uit als in zijn eerste bede — het noodgevoel van onder Gods toorn wegtezinken; van er onder te bezwijken zonder dat zijn medemenschen eenige ontferming toonen; er onder te bezwijken terwijl zij zijn lijden nog verzwaren; dat noodgevoel barst dan bij hem uit in den noodkreet:

„Haast U tot mijne hulp,
Heere mijn heil."

„Haast U tot mijne hulpe" — welk een passie in dit bidden. Hij drijft zijn God aan tot spoed, want de nood is op het hoogst gestegen; hij kàn het niet langer uithouden; het is stervensnood; hij voelt zijn krachten wijken; nog eenige oogenblikken en hij zinkt voor altijd weg.

Maar ook, „Heere, mijn heil!" — welk een geloof in dit

bidden, dat hem bij den Heere, die nòg over hem toornt, toch doet zoeken zijn redding, zijn heil; in den Heer doet kennen zijn heil.

III. Hier, maar ook elders in het gebed van den ellendige, valt te beluisteren den geloofskreet des smeekenden vertrouwens.

Om echter ook dezen kreet klaar en duidelijk te beluisteren, moeten wij de woorden van het gebed zoo in verband met wat de dichter zingt in het derde stuk van den psalm, als ook nog eens in verband met de andere stukken bezien.

Eerst dan in verband met het derde of laatste stuk, de verzen 16—21:

Niet anders dan wanneer in een storm schepelingen hun noodkreten, geslaakt op het zien van het in de verte aanstralend reddingslicht, minderen, wanneer maar eenmaal het ontredderde schip met den vasten wal is verbonden, zoo ook is er, in dit laatste stuk van onzen psalm, afneming van het noodgevoel merkbaar, nu de ziel van dezen ellendige zich maar weer klaar bewust is, door het geloof vastteliggen aan haar God. En niet anders dan wanneer bij die schepelingen, door het besef, dat nu de redding nabij is, de ontroering des gemoeds alsdan begint te bedaren, zoo ook hier. Hoort het hem maar uitzingen: „Want op U Heere! hoop ik, Gij zult verhooren, Heere mijn God"; maar uitzingen, dat hij den Heere verbeidt, dat hij vast overtuigd is, dat de Heere zijn God hem zal antwoorden; zal verhooren zijn smeeking om het straflijden des ontstoken toorns te veranderen in het tuchtigingslijden der vaderlijke liefde. Dit: „want op U Heere hoop ik; Gij zult verhooren, Heere mijn God" — het is dan ook niet meer een smartkreet, en ook niet meer een

noodkreet, maar een kreet des smeekenden vertrouwens. Een kreet waarbij gij in het „Heere mijn God", dat „mijnen" des geloofs beluistert, waarin de ziel verklaart, dat de God van hemel en aarde, dat Jehovah, de God des verbonds, haar God is.

En ziet nu ook, hoe bij dezen mensch, die nòg voelt het branden van Gods toorn; nòg voelt de pijlen zijner gramschap, in het besef, dat de redding nabij is, dat de Heere zijn God hem zál verhooren, — de ontroering zijns gemoeds reeds zoo begint te bedaren, dat hij zelfs met zijn God vertrouwelijk gaat redeneeren; gronden gaat aanvoeren.

In dat: „Want ik zeide: „dat zij zich toch over mij niet verblijden! wanneer mijn voet zou wankelen, zoo zouden zij zich tegen mij groot maken", — daarin toch spreekt hij een grond voor dat vertrouwen, voor dat antwoorden van zijn God uit.

En dien grond zoekt hij niet in zich zelf maar in God. De zin dezer woorden toch is: dat hij er aan denkt hoe zijn vijanden, hoe de wereld, de ongeloovigen, zich zouden verblijden, en een hoogen toon tegen hem zouden voeren bij het wankelen van zijn voet, d. i. bij het omslaan van zijn lijden in ondergang. Wanneer toch de voet wankelt, onvast is, uitwijkt, valt heel het lichaam. Zoo nu ook houdt deze ellendige zich nog wel op, is nog niet ondergegaan in zijn lijden, maar hij wankelt reeds. Straks zal de wereld zich over hem verblijden, want zij zal zich gesterkt voelen in haar ongeloof en op hoogen toon spotten, spotten met zijn geloof.

Maar, dat mag niet.

Dat toch ware de eere van zijn God te na; dat mag de Heere niet toelaten. En daarom maakt hij die eere van zijn God tot een grond, een pleitgrond voor zijn bidden; tot een grond voor zijn redding als blijk tegenover de wereld, dat God God is; dat hij is de levende God.

En hij laat niet àf bij zijn God. Zijn bidden wordt smeeken. Hij dringt zijn grond, zijn pleitgrond nog nader aan, door te wijzen op al het gevaar van vertoef. „Want ik ben tot hinken gereed en mijne smart is steeds voor mij; want ik maak u mijne ongerechtigheden bekend en ik ben bekommerd van wege mijne zonden". Zijn ziel is reeds aan 't bezwijken; hij voelt zijn krachten wijken; hij voelt zich als een die, omdat hij niet meer vast op beide voeten staat, op het punt is te vallen. Zijn lijden toch dat hij geen oogenblik kan vergeten, — want zijn schuld moet hij gedurig belijden en over zijne zonde moet hij steeds bezorgd zijn, en dat beangstigend zondegevoel en dat drukkend schuldgevoel is voor zijn ziel als 'n scherpe doorn, 'n knagende worm — zijn lijden is zoo zwaar. Op zichzelf reeds een last te zwaar om te dragen, wordt het door de onmededoogende terughouding der vrienden, door de aanvechtingen der vijanden, nog zwaarder gemaakt. En aan dit zijn op het punt staan van bezwijken, ontleent hij nu een nieuwen grond om dien anderen, dat God hem toch om zijns naams wille, om zijn eere tegenover de wereld, verhoore, spoedig verhoore, — nader aan te dringen.

En nog dringender wordt deze biddende ellendige als hij zijn God met nieuwe woorden nog eens wijst op het gevaar van vertoef. Dit toch ligt in zijn: „Maar mijn vijanden zijn levende, worden machtig, en die mij om valsche oorzaken haten worden groot; en die kwaad voor goed vergelden, staan mij tegen omdat ik het goede najaag." Zijn vijanden, — de wereld, de ongeloovigen, die zich zullen verblijden, die zich groot tegen hem zullen maken bij het wankelen van zijn voet. Zijn vijanden, aan wie hij, voor wat hij vroeger hun ten goede gedaan heeft, zeker niet verdiend heeft het kwaad dat zij hem thans aandoen, maar wier diepste haat tegen hem dan ook is, dat hij „het goede zocht",

dat hij partij koos voor den levenden God. En als hij nu tot zijn God zegt, dat die vijanden vol levenskracht en talrijk zijn, dan ligt daarin de verzwegen tegenstelling met hèm, den eenzame, den gebrokene en verbrijzelde, die reeds over zich komen voelt de kil-koude verstijving van het lijk; die des bezwijkens nabij is.

Zal het dus niet te laat zijn; zal God in het verhooren van hèm, nog doen uitkomen voor de wereld, zijn eere, dan moet hij niet langer toeven.

Zóó beluisteren wij àl de stoutheid van het geloof in het gebed van dezen ellendige, en wordt heel dat gebed met zijn smartkreet en zijn noodkreet ons klaar en duidelijk tot een geloofskreet.

Maar bezien wij om dezen geloofskreet dús te beluisteren, hem ook nog in verband met de eerste twee stukken van den psalm.

En dan beluistert gij ook onder de smartkreten van het eerste stuk den geloofskreet. Zeker, de smartkreet bij het branden van Gods toorn, is hier sterker dan de geloofskreet. Maar al wordt de laatste ook door den eersten overstemd, onder dat uitzingen harer smart der door Gods gramschap in koortsvuur brandende, der door Gods verberging van duisternis omhulde ziel, beluistert gij toch nog den kreet van haar geloof tot den HEERE, tot Jehovah den God des verbonds.

En dien kreet des geloofs beluistert gij ook onder de noodkreten van het tweede stuk. Hier is hij nog wel niet sterker dan de noodkreet, maar toch al reeds minder zwak dan in het eerste stuk. Onder dat uitzingen toch van haar lijdensnood, door wat de vrienden haar onthouden en de vijanden haar aandoen nog vermeerderd, beluistert gij den geloofskreet der ziel in dat wederom roepen tot den Heere. En gij hoort dien aanzwellen in dat, als aanstralend reddingslicht

bemoedigend woord, dat de Heere haar begeerten kent en dat haar zuchten voor Hem niet verborgen zijn.

En eindelijk in het slotaccoord van den psalm, in het gebed zelf van den ellendige:

Verlaat mij niet o HEERE,
Mijn God wees niet verre van mij.
Haast u tot mijne hulpe
Heere, mijn heil! —,

klinkt niet alleen onder den noodkreet van het „haast u tot mijne hulpe", in het „Heere mijn heil", — maar ook onder den smartkreet van het „verlaat mij niet", in het „o HEERE mijn God", — telkens weer de geloofskreet.

Broeders, wij hebben het gebed van den ellendige overdacht; er den drieërlei kreet in beluisterd. Er blijkt uit dit lied van de smart nog niet, dat het gebed is verhoord; dat de Heere aan dit zijn, door eigen schuld in ellende gekomen kind de vreugde zijns heils heeft hergeven; dat deze bidder zich door het vuur van Gods toorn en de donkerheid der verberging van Gods aangezicht heeft heengebeden. De psalm zegt ons niet dat voor het bewustzijn van den dichter het straffen in toorn tot een kastijden in liefde is geworden; ook niet dat zijn geloof de vertroosting van het door God als een vader gekastijd worden, heeft gegrepen. Hij eindigt in een geloofskreet, maar 't is een kreet van smeekend en nog niet van overwinnend geloof, en dan valt de gordijn en wat zich verder in het gemoed van den dichter afspeelt blijft ons verborgen.

Zonder meer, zonder dat gij het óok beziet in het licht van het kruis van Christus, zult gij met dit gebed van den ellendige u dan ook niet door het vuur en de duisternis heenbidden tendage dat gij, om uw zonden, om uw zware

zonde Gods toorn in u voelt branden, zijn aangezicht voor u zich verbergt.

Daarom, opdat dit gebed waarlijk voor u worde wat uw God er voor u mee bedoelt, thans den blik van den smartenman van psalm 38 àf, op den man van smarten geslagen.

Ecce homo; ziet, de mensch.

Geplaagd, van God geslagen en verdrukt.

Doorboord met de pijlen van Gods toorn; verbrijzeld door de hand zijner grimmigheid.

Ziet hem, den Man der smarten op zijn kruis.

Hoort zijn smartkreet, zijn noodkreet, maar ook zijn geloofskreet, wanneer hij in de drie-urige duisternis, die Golgotha omhulde, het uitroept: Mijn God, mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten.

In eenigen zin, anders dan David en anders dan gij, heeft toen uw Jezus, uw borg, het gebed van den ellendige gebeden. En alleen omdat hij toen, als niemand vóór hem of na hem op aarde, de hellesmart der verlating en verberging Gods voor u heeft geleden, opdat gij tot God genomen en nimmer van hem verlaten zoudt worden — kunt gij u met dit gebed van den ellendige in de kracht des Geestes door het vuur en de donkerheid heenbidden.

Gelukkig dit te kunnen doen.

Hierin komt dan ook uit het voordeel van den christen boven het wereldkind; want een kind der wereld kan dat niet.

Ook op hem schiet God zijn pijlen en vallen de slagen zijner hand. Maar als God door ziekten en armoede, schande en leed een kind der wereld in zijn grooten toorn straft en in zijn grimmigheid kastijdt, dan bidt zulk een ellendige het gebed van den ellendige nòg niet. Eer zal hij dan nog vloeken insteê van te bidden en het woord van

den spreukdichter zal zich aan hem bevestigen, ,,de dwaasheid des menschen zal zijn weg verkeeren, en zijn hart zal zich tegen den Heere vergrammen" (Spr. 19:3).

Gelukkig daarom dús te kunnen, maar ook schrikkelijk dús te moeten bidden.

En zoo moet gij bidden wanneer gij als David, na reeds door het geloof, — die gave Gods, vrucht zijner eeuwige verkiezing, goed van het verbond zijner genade — van een kind der wereld tot een kind des Heeren te zijn geworden — als David in een zonde, een zware zonde valt. Want vroeg of laat bezoekt God u dan; omdat hij u liefheeft. Maar in de kwaden, die hij over u brengt, voelt gij dan de pijlen en de slagen van zijn toorn en roept ook gij: o Heere straf mij niet in uwen grooten toorn en kastijd mij niet in uwe grimmigheid. En wel kunt gij en moet gij in de gemeenschap met uw Jezus u dan met het gebed van den ellendige, in de kracht des Geestes, door het vuur en de duisternis heenbidden, tot de vertroosting welke in het ,,dien de Heere liefheeft kastijdt Hij en Hij geeselt een iegelijk zoon dien Hij aanneemt" — ligt, maar dit geschiedt niet dan door smart en nood en bange geloofsworsteling heen.

Daarom schrikkelijk zoo te moeten bidden.

En daarom is dit gebed van den ellendige ons ook tot onze waarschuwing geschreven.

Ziet toe broeders, dat gij niet zoo bidden moet.

Ziet toe op uw hart of het iets kwaads voedt; ziet toe op uw leven of gij een weg bewandelt, die tot slechte daden voert. En brengt dit zelfonderzoek u dan tot zelfveroordeeling, bekeert u van de booze gedachten uws harten, van den weg des verderfs.

Als David, zoo te moeten bidden, is geen oorzaak van vreugd, maar van droefheid.

Zeker, daar zijn oogenblikken in het leven van een kind des Heeren, waarin te moeten en te kunnen bidden het gebed van den ellendige, zaligheid kan zijn.

Maar dan bidt hij het niet als David; niet onder het gevoel van Gods toorn over een zware zonde, een slechte daad.

Broeders, toen gij niet alleen zijt gekomen tot erkenning van, maar ook zijt gevallen voor het recht Gods; bekommerd waart wegens uwe zonden; wegzonkt in uw ongerechtigheden en neerzonkt onder uw schuldenlast; maar toen dan ook de heilige liefde tot God, die u zijn gemeenschap deed zoeken, in uw hart was ontwaakt, — in dàt oogenblik was te kunnen, te moeten bidden het gebed van den ellendige, zaligheid.

De Heilige Geest drong er toe.

De gedachte dat Gods verbond toch ook aan u in uw doop was beteekend en bezegeld, gaf er vrijmoedigheid toe.

En toen hebt gij, in de kracht des Geestes, uit het smartgevoel van Gods toorn over uw zonde en schuld, die scheiding maakten tusschen u en uw God, u er mede heengebeden tot de aanschouwing van het Aangezicht des verzoenden Gods in Christus.

En eens, broeders, wanneer alles u verlaat; de menschen om u heen het elkaar toefluisteren, dat de krachten wijken; en gij zelf voelt, dat uw lichaam u begeeft; ook in dat oogenblik zal het een zaligheid zijn, door Jezus te mogen bidden, in den drang des Geestes te moeten bidden het gebed van den ellendige:

Verlaat mij niet o Heere,
Mijn God wees niet verre van mij.
Haast u tot mijne hulpe
Heere, mijn heil.

IV.

DE TWEE BOOSHEDEN.

Jeremia 2 : 13.

Gelezen : Jeremia 2 : 1—13.
Gezongen : Ps. 106 : 3.
" Ps. 36 : 3 eerste gedeelte.
" Ps. 106 : 4.
" Ps. 73 : 13.

Jeremia 2:1—13.

1. EN DES HEEREN WOORD GESCHIEDDE TOT MIJ, ZEGGENDE:

2. GA EN ROEP VOOR DE OOREN VAN JERUZALEM, ZEGGENDE: ZOO ZEGT DE HEERE: IK GEDENK DER WELDADIGHEID UWER JEUGD, DER LIEFDE UWER ONDERTROUW, TOEN GIJ MIJ NAWANDELDET IN DE WOESTIJN, IN ONBEZAAID LAND.

3. ISRAEL WAS DEN HEERE EENE HEILIGHEID, DE EERSTELINGEN ZIJNER INKOMSTE: ALLEN DIE HEM OPATEN WERDEN VOOR SCHULDIG GEHOUDEN, KWAAD KWAM HUN OVER, SPREEKT DE HEERE.

4. HOORT DES HEEREN WOORD, GIJ HUIS JAKOBS EN ALLE GESLACHTEN VAN HET HUIS ISRAELS;

5. ZOO ZEGT DE HEERE: WAT VOOR ONRECHT HEBBEN UWE VADERS AAN MIJ GEVONDEN, DAT ZIJ VERRE VAN MIJ GEWEKEN ZIJN, EN HEBBEN DE IJDELHEID NAGEWANDELD, EN ZIJ ZIJN IJDEL GEWORDEN,

6. EN ZEIDEN NIET: WAAR IS DE HEERE, DIE ONS OPVOERDE UIT EGYPTELAND, DIE ONS LEIDDE IN DE WOESTIJN, IN EEN LAND VAN WILDERNISSEN EN KUILEN, IN EEN LAND VAN DORHEID EN SCHADUWE DES DOODS, IN EEN LAND WAAR NIEMAND DOORGING EN WAAR GEEN MENSCH WOONDE?

7. EN IK BRACHT U IN EEN VRUCHTBAAR LAND, OM DE VRUCHT DAARVAN EN HET GOEDE DAARVAN TE ETEN; MAAR TOEN GIJ DAARIN KWAAMT, VERONTREINIGDET GIJ MIJN LAND, EN STELDET MIJNE ERFENIS TOT EENEN GRUWEL.

8. DE PRIESTERS ZEIDEN NIET: WAAR IS DE HEERE? EN DIE DE WET HANDELDEN, KENDEN MIJ NIET; EN DE HERDERS OVERTRADEN TEGEN MIJ; EN DE PROFETEN PROFETEERDEN DOOR BAAL, EN WANDELDEN NAAR DINGEN DIE GEEN NUT DOEN.

9. DAAROM ZAL IK NOG MET ULIEDEN TWISTEN, SPREEKT DE HEERE, JA, MET UWE KINDSKINDEREN ZAL IK TWISTEN.

10. WANT GAAT OVER IN DE EILANDEN DER CHITTITEN EN ZIET TOE, EN ZENDT NAAR KEDAR EN MERKT ER WEL OP, EN ZIET OF DESGELIJKS GESCHIED ZIJ.

11. HEEFT OOK EEN VOLK DE GODEN VERANDERD, HOEWEL DEZELVE GEEN GODEN ZIJN? NOCHTANS HEEFT MIJN VOLK ZIJNE EERE VERANDERD IN HETGEEN DAT GEEN NUT DOET.

12. ONTZET U HIEROVER GIJ HEMELEN, EN ZIJT VERSCHRIKT, WORDT ZEER WOEST, SPREEKT DE HEERE.

13. WANT MIJN VOLK HEEFT TWEE BOOSHEDEN GEDAAN: MIJ, DE SPRINGADER DES LEVENDEN WATERS, HEBBEN ZIJ VERLATEN, OM ZICHZELVEN BAKKEN UIT TE HOUWEN, GEBROKENE BAKKEN DIE GEEN WATER HOUDEN.

IV.

DE TWEE BOOSHEDEN.

Jeremia 2:13.

In dat eerste hoofdstuk van zijn brief aan de Romeinen, waarin Paulus van de afgoderij der volkeren spreekt, teekent hij haar ontstaan als een veranderen van de heerlijkheid Gods in de gelijkenis van een menschen- of een dierenbeeld; als een veranderen van de waarheid Gods in de leugen.

Nu valt aan God den onveranderlijke niets te veranderen en dit veranderen wil dan ook niet anders zeggen dan, dat de menschen in hun bewustzijn, voor hun denken hebben ingeruild, hebben verwisseld den eenigen waren God, die zich in hun gemoed en wereld openbaart, voor de valsche voorstelling van den afgod; hebben verwisseld de realiteit, de werkelijkheid met den schijn, den waan, de leugen.

Hierin nu stak tweeërlei.

Stak een dubbele zonde.

Het waren twee boosheden, die zij begingen.

Allereerst een afval van den levenden God, maar, om daar niet bij te blijven staan, dan ook een zich wenden of

keeren tot wat niet-God is, tot den afgod, den leugengod. Een zoeken van de bevrediging hunner religieuse behoeften aan adoratie, aan toeverzicht, aan steun — bij het schepsel.

En nu is het ontzettende, het ten hemel schreiende, dat wat niet alleen God-geklaagd is, maar waarover ook God zelf klaagt, dat, naar schrift en ervaring ons leeren, ook Israël, ook het volk des Heeren, ook Gods kind deze dubbele zonde, deze twee boosheden begaat.

Zoo vinden wij het in Israël, reeds aan den Horeb, bij de zonde met het gouden kalf en heet het daarom dan ook in Psalm 106:19 en 20; „zij maakten een kalf bij Horeb en zij bogen zich voor een gegoten beeld; zij veranderden hun Eere in de gedaante van een os, die gras eet."

Hun Eere is hier toch niet anders dan de heerlijkheid, de glorie, de majesteit van den waren God; niet anders dan Jehova-zelf.

Hun God, hun Bondsgod hadden zij toen veranderd, verwisseld, verruild in hun bewustzijn voor den gouden stier, die toen hun afgod werd.

En ook in later eeuw, als Israël in zijn land is, in die laatste tijden, die aan Israëls ballingschap in Babel voorafgaan, zal een Jeremia het Godswoord doen hooren: „Mijn volk heeft zijn Eere veranderd in hetgeen geen nut doet" (h. 2:11).

En deze gedachte in vers 11 wordt dan verduidelijkt met een beeld in vers 13.

Het is dit schriftwoord, Jeremia 2:13, dat wij thans zullen indenken: Want mijn volk heeft twee boosheden gedaan: Mij, de springader des

levenden waters, hebben zij verlaten om zichzelven bakken uit te houwen, gebrokene bakken, die geen water houden. Ik zou den zin van dit Godswoord dùs willen omschrijven: Het in zijn bewustzijn uitruilen van de waarheid Gods voor de leugen — de dubbele zonde van Gods volk.

Laat ons, ziende op wat aan die woorden in Jeremia's godsspraken voorafgaat, telkens met toepassing op ons zelf, indenken hoe dit is:

een zonde, waarover God klaagt;

een zonde, die zijn volk niet voortdurend, maar wel telkens begaat;

een zonde, waarover hij zijn volk dan telkens tuchtigt, opdat het er zich van bekeere.

I. Want mijn volk heeft twee boosheden gedaan: Mij, de springader des levenden waters, hebben zij verlaten, om zichzelven bakken uit te houwen, gebrokene bakken, die geen water houden.

Dit woord is in enger zin een woord des Heeren. In het 4e vers toch van ons teksthoofdstuk lezen wij: Hoort des Heeren woord, gij huis van Jakob, en alle geslachten van het huis van Israël, — en tot dit woord des Heeren, dat eerst aan Jeremia in zijn binnenste was geopenbaard en dat hij dan op de pleinen en de straten van Jeruzalem moest uitspreken, behoort ook ons tekstvers.

Deze prediking van Jeremia valt in het eerste tijdperk zijner profetische werkzaamheid, nadat hij in het 13e jaar

van Juda's koning Josia tot zijn ambt was geroepen. Niet onwaarschijnlijk heeft hij deze godsspraken te Jeruzalem doen hooren, kort na de reformatie, welke Josia in het 18e jaar zijner regeering, in 622 v. Chr., ter hand had genomen.

Ons tekstwoord dan is een woord waarin God klaagt over de zonde van zijn Israël.

Dat de volzalige kan klagen lijkt u een tegenstrijdigheid.

Gij kunt het u niet denken.

Maar gelijk er meer dingen in hemel en op aarde zijn, voor u ondenkbaar, zoo is het ook met de smart Gods.

Er is een smart Gods.

Denkt maar aan het: „Zij deden hem smart in de wildernis", uit Psalm 78:40; aan het: „Zij hebben zijn Heiligen Geest smarten aangedaan", uit Jesaia 63:10; aan het apostolisch vermaan uit Efeze 4:30 „Bedroeft den Heiligen Geest Gods niet".

Wanneer gij bedenkt, dat God liefde, heilige liefde is en gij zelf iets hebt leeren verstaan van de smart der gekrenkte, der versmade liefde, zal die smart Gods u wellicht iets minder ondenkbaar worden.

In dit smartewoord Gods: Want mijn volk heeft twee boosheden gedaan, worden ons nu die twee boosheden, wordt ons nu die dubbele zonde van zijn volk in een beeld geteekend.

Het is een beeld uit het oostersche leven.

Wat 'n mensch altijd en overal noodig heeft, vooral onder de schroeiende zon van het oosten noodig heeft, is water.

Water, om te lesschen zijn dorst, zijn behoefte aan drinken.

Gelukkig daarom de mensch, die dicht leeft bij, die toegang heeft tot een springader, een bron. Een bron

waaruit het kristalheldere, koele, levende of altijd maar doorstroomende water opspringt als uit een geopende ader het bloed.

Zulk 'n mensch is er vrij wat beter aan toe dan een, die zich moet behelpen met een gegraven put, met een cistern, een regenbak waarin het regenwater wordt opgevangen dat, wijl het geen levend doch stilstaand water is, al licht brak wordt; zich moet behelpen met een put, die, als er breuken en scheuren, reten en spleten inkomen, heel geen water kan houden.

Een bron is beter dan een put.

Denkt u nu een mensch, die een bron heeft, maar die, op zekeren dag een put, een regenbak gaat graven, en dan wegtrekt van zijn bron, aan haar levend water zich niet verkwikt, maar zich gaat behelpen met den put.

Zulk een mensch, die de bron verwisselt voor den put zoudt gij dwaas noemen.

Welnu, grooter dwaasheid heeft Israël gedaan, toen het Jehova verwisselde voor de afgoden.

Een zondige dwaasheid.

Want het was een breken, een verbreken van Gods gebod.

Een krenken van de heilige liefde.

En daarom klaagt de Heere:

Mij, den springader des levenden waters, hebben zij verlaten.

Israël heeft zijn God verlaten; den eenigen waren God, die zich als den levende heeft geopenbaard; wiens naam Jehova is.

Zij hebben hem verlaten; den band die hen aan God bindt, hunnerzijds losgemaakt.

Dat is hun éene zonde; hun éene boosheid.

Om zichzelven bakken uit te houwen, gebrokene bakken, die geen water houden.

Van Jehova àf, hebben zij zich gewend tot Baäl en Astarte, Moloch en Thammuz, de afgoden der heidenen; „die geen nut doen" (vs. 8 en 11); ijdele beelden der dichtende phantasie, waaronder de volkeren de onbewuste krachten der natuur hebben vermenschelijkt; waaronder zij het schepsel boven den Schepper vereerden; de door God geschapene en van hem afhankelijke krachten in zon en maan en ster, in de stervende en weer herlevende plantenwereld, als goden aanbaden en er hun vertrouwen op zetten.

Dat is hun andere zonde; hun tweede boosheid.

En als nu Jeremia het klagen Gods over de twee boosheden van zijn Israël op de pleinen en in de straten van Jeruzalem vertolkt, dan moet hij ook het diep zondige van deze tweeërlei boosheid tot het bewustzijn van het volk trachten te brengen.

Eerst moet hij daartoe doen uitkomen de trouweloosheid van Israël aan zijn God, tegenover de trouw der heidenen aan hùn goden.

Want, zoo lezen wij in vers 10 en 11, gaat over in de eilanden der Kittiërs, en ziet toe; en zendt naar Kedar, en merkt er wel op; en ziet, of desgelijks geschied zij? Heeft ook een volk de goden veranderd, hoewel die geen goden zijn? Nochtans heeft mijn volk zijne Eere veranderd in hetgeen geen nut doet.

Met die eilanden der Kittiërs, worden de kustlanden der Middellandsche Zee, alzoo het westen; met Kedar, Arabië, alzoo het oosten, bedoeld.

Men doe navraag in het westen en in het oosten; bij zeevarende volkeren en woestijnbewoners, en nergens elders zullen Jeremia's tijdgenooten vernemen, wat alleen in Israël geschiedt.

De wereld blijft trouw aan haar goden en Israël verlaat trouweloos zijn God.

Maar óók moet Jeremia, om het diep zondige van de twee boosheden tot het bewustzijn van het volk te brengen, doen uitkomen de trouweloosheid van Israël tegenover de trouw van Jehova.

In vers 5 lezen wij: Zoo zegt de Heere: Wat voor onrecht hebben uwe vaders aan Mij gevonden, dat zij verre van Mij geweken zijn, en hebben de ijdelheid nagewandeld en zijn ijdel geworden?

Een vraag des Heeren aan Jeremia's tijdgenooten, omtrent hun vaderen, die zich, als zij, aan dezelfde twee boosheden hadden schuldig gemaakt. Die, als zij, zich van hun God hadden verwijderd en nageloopen de afgoden, de „nietigheden", en die zelf zich „nietig" hadden gemaakt.

En daarbij vraagt de Heere: Wat voor onrecht hebben uwe vaders aan Mij gevonden?

Een vraag, die ook Jeremia's tijdgenooten raakt.

Een vraag der nederbuigende liefde.

Een vraag als de vraag van een man aan zijn vrouw, als van een vader tot zijn zoon, wanneer zij zich tegenover hem misdragen hebben, en hij ze dan in de teederheid der liefde zegt: „Wat heb ik u toch misdaan?"

Wat voor onrecht hebben uwe vaders aan Mij gevonden?

Wanneer de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem zich die vraag hoorden stellen en dan bedachten wat de Heere eertijds den Egyptenaren gedaan had en hoe hij de vaders op vleugelen der arenden gedragen en tot zich gebracht had (Exodus 19:4); hoe hij de eeuwen door in onwankelbare trouw zijn Israël recht had gedaan, het tegen zijn vijanden beschermd had, het met stoffelijke

en geestelijke zegeningen gekroond — dan konden die mannen van Juda en die inwoners van Jeruzalem, tot welke in Jeremia's dagen deze vraag werd gedaan, haar niet anders dan ontkennend beantwoorden. Maar dan moest ook, indien zij zich niet tegen de waarheid verhardden, het diep zondige van hun eigen ontrouw tegenover de trouw des Heeren tot hun bewustzijn komen.

Het wás een zware zonde die Israël, ook het Israël uit Jeremia's dagen bedreef, om in zijn religieus bewustzijn de waarheid Gods voor de leugen, Jehova voor de afgoden uit te ruilen.

De hemel, de wolkenhemel, die zich welft over de aarde, aanschouwde over heel het rond der aarde alleen in het land van Israël, dat een volk zijn God veranderde.

En tot die hemelen, gaat nu het woord des Heeren uit: Ontzet u hierover, gij hemelen, en zijt verschrikt! Wordt zeer woest, (vs. 12) want mijn volk heeft twee boosheden gedaan. De zonde, die de aarde in het land van Israël te aanschouwen geeft, de zonde waarover God klaagt, moet de hemelen met ontzetting vervullen, doet ze huiveren, verstijven van schrik.

Maar over deze zonde heeft God niet alleen bij het Israël der oude bedeeling te klagen. Het uitruilen in zijn bewustzijn van de waarheid Gods voor de leugen, — de twee boosheden, is de zonde van Gods volk, van zijn kind, van de christenheid, van den christen door de eeuwen heen — ook in onzen tijd.

Alleen de kerk van Christus kent den eenigen waren God, die zich in zijn woord geopenbaard heeft. Zij kent hem uit dat woord als den God niet alleen boven de sterren, maar als den heel zijn wereld met zijn alomtegenwoor-

dige kracht vervullende; als den almachtige, schepper van hemel en aarde, die heel de wereld van oogenblik tot oogenblik onderhoudt en regeert en die inwerkt in alle krachten zijner creaturen; zóó, dat niets tegen zijn wil zich roeren of bewegen kan; zóó, dat niet noodlot of toeval, maar zijn souvereine wil de laatste oorzaak en de diepste grond van het leven der wereld en der menschen is. Zij kent hem uit dat woord als den God, wiens wezen de liefde, de heilige liefde is; zij kent uit dat woord het heilig mysterie van de drie personen in het éene wezen, die zij aanbidt als Vader, Zoon en Geest.

Zij kent hem uit dat woord als den God wiens raad over alles gaat; over schepping en herschepping, over tijd en eeuwigheid, over val en wederoprichting, over ellende en verlossing, over leven en dood, over zaligheid en doem.

Zij kent hem uit dat woord als den God des verbonds, die van vóór de grondlegging der wereld met den middelaar en alle uitverkorenen in hem, oprichtte zijn verbond der genade: die in den tijd met Adam en in hem met alle menschen, oprichtte zijn verbond der werken; die tot een menschheid, welke trouwelooslijk dat verbond had geschonden en met satan tegen hem had gekozen, doet uitgaan het evangelie, de blijde boodschap van het verbond der genade.

Zij kent hem uit dat woord als God, die in zijn wondere genade den middelaar schonk, welke, door al wat hij op aarde heeft gedaan en geleden, de goederen van het verbond zijner genade voor al zijn volk verwierf en ze van uit het hemelsche heiligdom door zijn Geest en woord aan al zijn volk toepast.

Zij kent hem uit zijn woord in de glorie zijner aanbiddelijke deugden; in de veelvuldige openbaringen zijner heilige liefde.

Zij, de kerk van Christus, kent God, haar God, uit de

ervaring der ziel, als het hoogste goed; als den God wiens gemeenschap te genieten zaligheid, wien te kennen het leven, wien te aanbidden blijdschap is; als den God, op wien te vertrouwen de hoogste zekerheid, wien te gehoorzamen den rijksten vrede, wien lief te hebben den reinsten lust schenkt.

Zij kent hém, haar God, uit woord en ervaring, als een zeer overvloedige fontein aller goeden; zij jubelt het daarom voor zijn aangezicht uit: „want bij u is de fontein des levens" (Ps. 36:10); zij belijdt het daarom, dat hij is de springader des levenden waters, hetwelk de dorst der ziel lesschen, den mensch verkwikken kan.

Maar ziet, wanneer nu ook die kerk van Christus, wanneer nu ook die christenheid, wanneer nu ook de christen, in zondige bewustzijnsverduistering, dien eenigen waren God gaat uitruilen voor valsche Godsvoorstellingen; wanneer daar in meerdere of mindere mate een afwijken is van de waarheid van wat de kerk op grond van het woord als rechtzinnig belijdt; wanneer deze afwijking in het denken straks óok door een afwijking in de levenspractijk wordt gevolgd — wat is dit dan anders dan het begaan der twee boosheden?

Is toch afgoderij iets anders dan, in de plaats des eenigen waren Gods, die zich in zijn woord geopenbaard heeft, of benevens hem, iets anders uitdenken of hebben, waarop de mensch zijn vertrouwen zet?

Is deze afgoderij niet de zonde waaraan de christenheid door de eeuwen heen, waaraan de christen heel zijn leven door, zich telkens schuldig maakt?

Zeker, ook in deze zonde is gradatie.

Eerst, naast God, benevens hem, een afgod.

En die afgod is dan mammon, of 'n mensch, of uw eigen lieve „ik".

Dan, in de plaats van God, een afgod.

Eerst een loslaten van de belijdenis, dan van het woord van God, en eindelijk van den God des woords.

Eerst onrechtzinnigheid, dan niet meer gelooven aan den bijbel, eindelijk een bevrediging zoeken voor de religieuse behoeften der ziel in de afgoderijen van het oude-Indië gelijk doet in onzen tijd de Theosophie; in het aloude animisme of de geestendienst, gelijk doet in onze dagen het spiritisme; in het materialisme of de stofvergoding, gelijk doet sedert de vorige eeuw weer het socialisme.

En die dat doen zijn christenen, zijn gedoopten; zijn niet maar heidenen, doch menschen, die het teeken en zegel van het verbond der genade aan hun voorhoofd dragen.

Ziet, als dùs de kerk van Christus tot deformatie komt, eerst in de leer en dan in het leven; als christenen dùs in hun bewustzijn uitruilen de waarheid Gods voor de leugen, ook dan klaagt God, dan klaagt hij nóg over de zonde van zijn volk, over de twee boosheden.

II. Want mijn volk heeft twee boosheden gedaan: Mij, de springader des levenden waters hebben zij verlaten, om zichzelven bakken uit te houwen, gebrokene bakken die geen water houden.

Dùs klaagde de Heere in Jerema's dagen over de dubbele zonde van zijn Israël dat hem, den eenigen waren God, had uitgeruild voor de afgoden der volkeren.

Zoo heeft de Heere echter niet altijd geklaagd, want dit is een zonde, die zijn volk niet voortdurend maar wel telkens begaat. En als Israël zich dùs niet bezondigt, dan klaagt ook de Heere niet. God toch overdrijft nooit en de

schrift gebruikt nooit van die woorden, welke doordat men er te veel mee zegt, onwaar zijn.

Israël had betere tijden gekend dan deze dagen van Jeremia. Daar zijn in het volksleven van Israël, gelijk nòg in het leven van 's Heeren volk en in dat van zijn kind, op religieus gebied, donkere maar ook lichte, zonnige dagen; dagen van ver van God àf, maar ook dagen van dicht bij hem zijn.

Zulk een tijd van dicht bij den Heere zijn, was het geweest op den morgen der bevrijding en de eerste dagen, die daarop volgden; toen aan den oever van de Schelfzee Mozes zijn lied zong en Mirjam antwoordde aan het hoofd van de rei harer trommelende maagden; toen het jonge Israël, de kerke Gods, stond in al de charme, in al de bekoring van haar eerste jeugd.

En Jeremia, die in zijn prediking op Jeruzalems pleinen en straten moest brengen het woord waarin God klaagt over de twee boosheden, moest ook herinneren aan dien blijden, dien zonnigen tijd.

Van dàt Godswoord leest gij in de eerste drie verzen van ons teksthoofdstuk:

En des Heeren woord geschiedde tot mij, zeggende: Ga, en roep voor de ooren van Jeruzalem, zeggende: Zoo zegt de Heere: Ik gedenk der weldadigheid uwer jeugd, de liefde uwer ondertrouw, toen gij Mij nawandeldet in de woestijn, in onbezaaid land. Israël was den Heere eene heiligheid, de eerstelingen zijner inkomste; allen die hem opaten, werden voor schuldig gehouden; kwaad kwam hun over, spreekt de Heere.

De Heere, die klaagt over de twee boosheden, gedenkt

hier ook aan die dagen, toen zijn Israël hem bood de genegenheid der jeugd, de liefde van den bruidstijd; toen zijn Israël in de eenzaamheid der woestijn, in het onbezaaide land, als de bruid haren bruidegom, hem volgde; vragende: waar is de Heere?, kennende hem in al zijne wegen.

Het is in dit woord dat doorspeelt het heilig mysterie van het geestelijk huwelijk tusschen den Heere en de kerk; tusschen God en de ziel. Het mysterie dat, in zijn wondere klanken, verstaanbaar slechts voor wie het leven Gods in hun ziel kennen, ook uitzingt het hooglied in zijn jubel van mystieke minne. Welk een innige teederheid dat door Jehova, Israël ten goede, gedenken van de genegenheid der jeugd en de liefde van den bruidstijd!

En dat juist ten dage, dat Israël zijn God doet klagen het smartewoord over de twee boosheden.

Welk een innige teederheid ook dat door Jehova aan Israël herinneren, hoe toen de liefde wederkeerig geweest was; hoe er ook bij hem was geweest voor zijn Israël een liefde des welbehagens!

Israël, de bruid des Heeren, was toen den Heere heilig. Heilig als een bruid haar bruidegom. Niemand mocht raken aan het Israël Gods. 't Was er mee als met de keurgaven van den oogst, die aan Jehova toekwamen; geen ongewijde mocht die eerstelingen opeten; die het waagde zou zijn straf niet ontgaan. Zoo ook waakte in zijn ijverzucht, in zijn heilige jaloerschheid, Jehova over zijn Israël.

Welke woorden van innige teederheid; dat woord des gedenkens en dat andere des herinnerens.

Is het niet als wanneer onder menschen het huwelijksgeluk werd verstoord, en dan een van de twee, in die liefde welke lankmoedig is, om weer te winnen het andere hart, gaat spreken van de betere tijden, die zij toch óok saam hebben doorleefd; gaat gedenken en doen gedenken de

liefde van den bruidstijd; gaat herinneren aan de ijverzucht, die in de zaligheid van het heel-elkander-bezitten, geen derde kon dulden.

Voor God te menschelijk, al te menschelijk, — zoo denkt ge wellicht?

Maar weet ge dan niet, gij die zoo denkt, dat het waarachtig menschelijke, en dat is dan ook deze liefde welke lankmoedig is, een afschijnsel is van het goddelijke?

Dan, Israël heeft ook zijn donkere tijden gehad, donker als thans weer in de dagen van Jeremia.

En ook daaraan moet de profeet herinneren.

Ik zei het reeds, hoe hij, op de pleinen en in de straten van Jeruzalem, tot het huis van Jakob en alle geslachten van het huis Israëls ook het Godswoord moest brengen: W a t v o o r o n r e c h t h e b b e n u w e v a d e r s a a n M ij g e v o n d e n, d a t z ij v a n M ij g e w e k e n z ij n, e n h e b b e n d e ij d e l h e i d n a g e w a n d e l d, e n z ij z ij n ij d e l g e w o r d e n (vs. 5).

Neen, niet op den morgen der bevrijding; niet in die eerste dagen, welke toen volgden; niet in het mèt Jehova in de woestijn zijn; niet in den bruidstijd en de dagen der jeugd, had Israël de twee boosheden begaan.

Maar later.

En dan wel niet voortdurend, maar toch telkens en telkens weer.

Eerst, wij hoorden het reeds, bij de zonde met het gouden kalf, toen zij veranderden hunne Eere in de gedaante van een os, die gras eet (Ps. 106:20).

Maar ook toen Israël door den Heere in zijn land was gebracht, vergaten zij God, hun Heiland, die groote dingen gedaan had in Egypte, wonderdaden in het land van Cham; vreeselijke dingen aan de Schelfzee (Ps. 106:21,22).

Z ij z e i d e n n i e t: W a a r i s d e H e e r e, d i e o n s

opvoerde uit Egypteland, die ons leidde in de woestijn, in een land van wildernissen en kuilen, in een land van dorheid en schaduw des doods, in een land waar niemand doorging, en waar geen mensch woonde (Jeremia 2:6).

Israël vroeg toen niet meer, als in den bruidstijd, als in de dagen der jeugd: Waar is de Heere? En zij hadden misdadig vergeten, hoe zij in de woestijn, zonder hun God, gansch hulpeloos en verlaten zouden zijn geweest.

En samenvattend als in één woord dat door de vaderen telkens en telkens weer begaan der twee boosheden; dat verre wijken van den Heere en de ijdelheid nawandelen; dat verlaten van de springader des levenden waters, om zichzelven bakken uit te houwen, gebrokene bakken, die geen water houden, — moet Jeremia voor de ooren zijner tijdgenooten, voor het nageslacht dier vaderen ook dit Godswoord uitspreken: En Ik bracht u in een vruchtbaar land om de vrucht van hetzelve en het goede er van te eten; maar toen gij daarin kwaamt, verontreinigdet gij mijn land, en steldet mijne erfenis tot een gruwel. De priesters zeiden niet: Waar is de Heere! en die de wet handelden, kenden Mij niet; en de herders overtraden tegen Mij, en de profeten profeteerden door Baäl en wandelden naar dingen, die geen nut doen (vs. 7 en 8).

Het is in deze woorden, dat de profeet de dubbele zonde, de tweeërlei boosheid van Israël inzonderheid als een zonde van de leidslieden des volks moet doen uitkomen. Een zonde van de priesters, van de herders of de vorsten, van de profeten. De priesters, die bezig moesten zijn in de heilige

dingen, die geroepen waren zelf de wet te overdenken en aan het volk te onderwijzen, vroegen niet naar den Heere en sloegen geen acht op zijn wil. De vorsten, door hem met het gezag bekleed, overtraden tegen hem, werden van hem afvallig. De profeten, en wij hebben hier te denken aan de valsche profeten, al spraken zij ook in den naam des Heeren, zij werden bezield door Baäl; zij zochten hun inspiratie bij den afgod; zij alle wandelden na de ijdelheden, de dingen, die geen nut doen, instee van gelijk Israël in de woestijn, in den bruidstijd had gedaan, den Heere na te wandelen (vs. 2).

Was het niet te verstaan, dat toen ook het volk, met zulke leidslieden er toe kwam om de springader te verlaten voor de gebrokene bakken? De invloed van het voorbeeld is altijd en overal in de zedelijke wereld zoo sterk geweest; vooral de invloed van het slechte voorbeeld.

En gelijk hun vaderen, zoo hadden ook nu weer Jeremia's tijdgenooten gedaan. Zeker, de reformatie door Juda's vromen koning Josia in Jeruzalem en Juda ter hand genomen, lag nog versch in het geheugen. In het jaar 622 v. Chr., vijf jaren na zijn optreden als profeet, had Jeremia die reformatie aanschouwd. Hij had haar zelf gesteund en bevorderd. Zij was door den koning even als door hem en anderen goed bedoeld. Maar toch, al was ook het verbond vernieuwd, uit wat thans werd aanschouwd, bleek maar al te zeer, dat de bekeering des volks bij deze reformatie al even kortstondig als oppervlakkig was geweest. Ook nu weer, had Israël den Heere verlaten voor de afgoden.

En is ook niet in de christenheid en bij den christen het uitruilen in het bewustzijn van de waarheid Gods voor

de leugen, een zonde, die, als in oud-Israël, zeker niet voortdurend maar toch telkens wordt begaan?

Zeker, niet in haar jeugd en in haar bruidstijd heeft de kerk de twee boosheden begaan.

Niet in de eerste eeuwen na den pinksterdag toen zij, in haar eerste liefde, aan haar God betoonde de genegenheid der jeugd. Toen geen offers door de christenen te zwaar werden geacht, om in blijmoedigheid en vrijmoedigheid hun geloof tegenover de wereld te belijden. Toen de kerk met het heroïsme des geloofs de nieuwe, de christelijke wereld- en levensbeschouwing indroeg onder de in scepticisme en bijgeloof wegstervende volkeren. Toen de christenen in de broederliefde, wier hooglied de Apostel Paulus in 1 Korinthe 13 had gezongen, der wereld een zedelijkheid gaven te aanschouwen, welke haar bewondering wekte en haar deed uitroepen: „Ziet, hoe lief zij elkander hebben!" Toen de kerken waren van hout, maar de predikers waren van goud en het christenvolk in teedere godzaligheid dicht bij zijn Heere en Heiland leefde.

Maar later, toen de wereld in de kerk kwam; toen met den christennaam eer sociale voordeelen waren te behalen dan dat er sociale nadeelen aan waren verbonden; toen de heidensche wereld- en levensbeschouwing het bewustzijn van vele christenen vergiftigde; toen het goud der christelijke waarheid verdonkerde en de reinheid der christelijke levenspraktijk bezoedeld was; toen de christenen, óok de christenen, in plaats of benevens den eenigen waren God, die zich in zijn woord geopenbaard heeft, op de schepselen hun vertrouwen, hun vertrouwen zelfs voor de eeuwigheid zetten; — is ook toen niet door de christenheid de springader des levenden waters verlaten voor de gebrokene bakken, die geen water houden?

En zeker, in de dagen van de groote reformatie der 16e

eeuw, die volgde op de deformatie in leer en leven, in eeredienst en kerkinrichting; toen het woord van God weer tot eenig richtsnoer van geloof en levenspraktijk werd en men alleen op den God van het woord voor tijd en eeuwigheid zijn vertrouwen zette; toen een schare van martelaren toonde de waarheid liever te hebben dan hun leven; toen er een vragen was naar den Heere en een kennen van hem in de wegen des levens, —zeker, in die dagen was er, als in den bruidstijd der kerk, weer een den Heere betoonen van de genegenheid der jeugd, een hem nawandelen en een vragen: waar is de Heere?

In die dagen beging Gods volk de twee boosheden niet.

Maar later, reeds in de 17e en in heel de 18e en tot in de vorige eeuw toe;. toen een zich van Gods woord al meer emancipeerende wijsbegeerte het christelijk geloof aan dat woord en aan wat het openbaart omtrent de heilige verborgenheden ondermijnde; toen de kerken der reformatie eerst het geloof aan Gods souvereiniteit en eindelijk het geloof aan den middelaar en zijn aangebrachte verzoening door voldoening metterdaad prijsgaven; toen mèt de godsvrucht ook de gerechtigheid onder de volkeren zonk; toen men voor den God van het woord de valsche geloofsvoorstellingen van de goden dezer eeuw had ingeruild, — had ook toen niet de christenheid weer de zonde der twee boosheden begaan?

En ging het zoo niet telkens en telkens weer?

Zeker, niet voortdurend.

Dat ware te veel gezegd.

Niet, om maar bij ons land te blijven, in den tijd en in den kring van het réveil; niet in de dagen van de separatie; niet in de dagen van de doleantie of wat men de reformatie noemde — zijn de twee boosheden begaan.

Integendeel in die dagen was er werkelijk weer iets van

de genegenheid der jeugd en der liefde van den bruidstijd.

Maar later?

Geldt ook hier niet het woord van den verheerlijkten Heiland tot de kerk van Efeze: Maar ik heb tegen u, dat gij uwe eerste liefde hebt verlaten. (Openb. 2:4).

En geldt niet ook van den christen wat wij zooeven bij de christenheid zagen?

Heeft ook het levensboek van den christen niet, evenals dat van de christelijke kerk, zijn bladzijden waarboven staat geschreven: de twee boosheden?

Zeker, dat is niet de titel van dit boek.

Ook dit ware te veel gezegd.

Maar wel is het de titel van enkele zijner hoofdstukken.

Niet van die uit het begin.

Daarin toch leest gij: van de genegenheid der jeugd en de liefde van den bruidstijd.

Leest ge: van de lente-ontluiking des geestelijken levens in een eerste bekeering; van hoe de christen in de, hem dàn tot een woestijn geworden wereld, in teedere godsvrucht zijn Heere nawandelt; hem kent in al zijne wegen.

Leest ge: van die liefde der ziel voor haar hemelschen bruidegom, welke haar doet hunkeren naar de aanschouwing van zijn aangezicht, de belonking van zijn goddelijk oog, naar de uitlatingen zijner liefde, de genieting zijner gemeenschap.

Leest ge: van dat vragen der ziel: waar is de Heere? en dat met een liefde welke, naar zij dan meent, vele wateren en machtige stroomen niet kunnen uitblusschen; met een liefde die, naar zij dan meent, voor een ander, al gave hij al het goed van zijn huis, niet zou te koop zijn.

Maar bladert het levensboek van den christen eens verder door.

Laat uw oog eens gaan over de volgende bladzijden.

Ziet, hier is een hoofdstuk waar ge leest: van verflauwing in geestelijke waakzaamheid; van al minder bidden in geest en waarheid; van hoe het vleesch dan weer opleeft; van hoe de wereld al minder tot een land van dorheid en schaduw des doods wordt; van hoe satan met zijn listige omleidingen al zwakker wordt weerstaan.

Dit is een hoofdstuk waarboven staat: verachtering in de genade.

En dan komt er een ander.

Een waarin ge leest: van hoe de liefde, de vurige, de heilige liefde der ziel voor haar God, omdat de werking des geloofs ophield door de vele tegenheden en teleurstellingen in de dingen des natuurlijken levens, als door vele wateren bekoeld is; hoe die liefde, door diepe twijfelingen, waarin het vertrouwen der ziel op haar God lichter bleek dan haar hem wantrouwen, hoe die liefde door verzoekingen zwaarder dan de ziel toen kon weerstaan, als door machtige stroomen is uitgebluscht; waarin gij leest van hoe de ziel, in schandelijke trouweloosheid haar liefde, en dat niet eens altijd voor groote schatten, maar vaak voor een prijs, armzalig als het linzenkooksel waarvoor Ezau zijn eerstgeboorterecht veil had, — aan de wereld verkocht heeft. En in dit hoofdstuk leest ge verder hoe de ziel haar vertrouwen stelt op wat de wereld haar dan biedt, op haàr rijkdom en wijheid en macht; hoe zij bedelt om haàr eere en gunst; hoe zij aanbidt de goden der eeuw.

En dat is dan een hoofdstuk waarboven staat: de twee boosheden.

En zeker, nu volgen ook nog wel andere hoofdstukken met: hoe er weer geloofswerking kwam, en met: vernieuwde bekeering, als titels. Maar wie uwer, die in het levensboek van den christen heeft gelezen, weet niet, dat vóór ge aan het laatste hoofdstuk zijt waarboven: blij-einde

staat, nog eens en nog eens een hoofdstuk komt met als titel: de twee boosheden?

III. Want mijn volk heeft twee boosheden gedaan: mij, de springader des levenden waters, hebben zij verlaten, om zich zelven bakken uit te houwen, gebrokene bakken, die geen water houden.

Maar ziet dan nu ook hoe, wanneer de Heere dùs klaagt, dùs klagen moet, hij zijn volk, zijn kind ook telkens tuchtigt opdat het zich van deze dubbele zonde, van deze twee boosheden bekeere.

Ziet, hoe hij dùs heeft getuchtigd zijn volk in de dagen van Jeremia.

Daar is in dat woord des Heeren dat Jeremia op de pleinen en de straten van Jeruzalem moest doen hooren en waarvan het slot ons tekstvers vormt, nog één woord dat ik u tot dusver niet noemde. Ik bedoel wat gij leest in het 9e vers: Daarom zal ik nog met ulieden twisten, spreekt de Heere; ja met uwe kindskinderen zal ik twisten.

In dit woord van: het nog met ulieden twisten, van het: voortdurend met u gericht houden, spreekt de Heere tot zijn Israël van dat telkens tuchtigen.

Tuchtigen ter bekeering.

Daar is een straffen Gods ter vergelding; en een tuchtigen Gods ter bekeering.

God straft de wereld, maar hij tuchtigt zijn volk; want de straf voor de zonden des volks heeft de borg gedragen.

En deze zijn tuchtiging is barmhartigheid.

Hij heeft zijn volk lief.

En zijn liefde wordt door de vele wateren en de machtige

stroomen der zonden en ongerechtigheden zijns volks nooit uitgebluscht.

En telkens wanneer dan zijn volk, de zondige dwaasheid begaat van de springader te verlaten voor de gebrokene bakken, van te verlaten de bron voor den put, den put, die geen water houdt, dan laat hij in deze zijn liefde, dat volk niet bij dien put blijven en versmachten, maar hij tuchtigt het, opdat het wederkeere tot de bron en zich verkwikke.

Dan tuchtigt hij het, ziet het maar bij Jeremia's tijdgenooten, eerst door het woord.

Het was toch een prediking van boete, een woord der tuchtiging, heel dat Godswoord, dat eindigt in het klagen Gods over de twee boosheden, wat Jeremia, kort na de reformatie van koning Josia, in Jeruzalem moest doen hooren.

Dit woord moest het volk aan zijn dubbele zonde ontdekken; het, door zijn herinnering aan de genegenheid der jeugd en de liefde van den bruidstijd verteederen; door zijn voor oogen stellen van de zonde der vaderen met dat: wat voor onrecht hebben zij in mij gevonden? zich doen bezinnen; door zijn wijzen op de trouw der wereld aan haar afgoden, op de trouw des Heeren, tegenover de ontrouw van zijn Israël, beschamen; door dat klagen der eeuwige liefde ontzetten; dit woord moest het volk terugbrengen van de zondige dwaling om in zijn bewustzijn uitteruilen de waarheid Gods voor de leugen.

Maar dit woord heeft dat niet gedaan.

Laat u tuchtigen, o Jeruzalem!

Jeruzalem heeft zich niet laten tuchtigen door dit woord.

Jeruzalem viel niet in de schuld; wilde zelfs niet gelooven, dat God dùs kon klagen — zoo kort na de reformatie van koning Josia.

Want ziet het maar op het einde van ons teksthoofdstuk, in vs. 35, hoe de Heere door Jeremia tot zijn volk spreekt: Nog zegt gij: Zeker ik ben onschuldig; zijn toorn is immers van mij afgewend. Ziet, ik zal met u rechten, omdat gij zegt: Ik heb niet gezondigd.

En toen nu Jeruzalem zich niet heeft laten tuchtigen door het woord, heeft de Heere, naar gij weet, Jeruzalem getuchtigd met de slagen zijner hand.

In de verbranding van den tempel, de verwoesting van de stad, de wegvoering des volks naar Babel is de Heere gekomen over Jeruzalem met zijne oordeelen. Opdat Jeruzalem niet met de wereld zou worden veroordeeld; opdat het overblijfsel zou behouden worden en van de gebrokene bakken zou wederkeeren tot de springader des levenden waters.

Niet anders dan met het Israël der oude is, door de eeuwen heen, geweest het doen Gods met het Israël der nieuwe bedeeling, met de christenheid.

Telkens wanneer de kerk van Christus de twee boosheden bestond; wanneer in haar bewustzijn de waarheid door de leugen was teruggedrongen; de waarheid Gods uitgeruild voor de leugen, tuchtigde de Heere zijn volk; opdat het zich van deze dubbele zonde zou bekeeren.

En als ook dan, vooral in dagen waarin aan het begaan van deze dubbele zonde, nog niet zoolang geleden, een reformatie was voorafgegaan en Jeruzalem zich op die reformatie beroepend, zich niet liet tuchtigen door het woord, dan tuchtigde God het met de slagen zijner hand; dan braken in de nooden des levens de oordeelen Gods over de

kerk los. Opdat zij weer de waarheid zou erkennen, belijden, beleven.

En wie geen vreemdeling is in het levensboek van den christen, weet, dat ook daarin op de hoofdstukken met als titel: de twee boosheden, telkens een volgt waar boven staat: de tuchtigingen Gods.

Daarom voor wij van elkander gaan nog één vraag.

Heeft de Heere uw God thans ook over u, te klagen: mijn kind heeft twee boosheden gedaan? Mijn kind heeft mij verlaten en zich gewend tot de afgoden?

Op deze vraag heeft ieder voor zich het antwoord te geven.

En dan zijn er onder u, die zeggen mogen: neen! dùs heeft mijn God thans niet over mij te klagen, want ik leef thans nabij mijn Heere. Ik vind de bevrediging van mijn dorst naar aanbidding, naar toeverzicht, naar steun in de nooden des levens, naar genieting van zaligheid, bij de springader des levenden waters.

Broeder, indien uw ziel er dùs onder staat, waak dan en bid, want de vijand van God en uw ziel legt het er op toe om deze gemeenschap tusschen u en uw God te verstoren.

Maar daar zijn ook onder u, die als zij oprecht willen zijn, moeten zeggen: ja, dùs heeft God ook te klagen over mij, want ik leef thans verre van hem, sedert weken, sedert maanden. Ik heb de springader verlaten voor de gebroken bakken. Ik heb in mijn bewustzijn uitgeruild de waarheid voor de leugen.

Broeder, indien uw ziel er dùs onder staat, laat u tuchtigen door het woord dat heden tot u kwam. Laat dat woord de duisternis welke over uw ziel trok, verdrijven en in uw ziel weer doen stralen het licht van Gods waarheid. Laat u tuchtigen door dit woord, opdat God u straks niet tuchtige door zijn hand.

Val in de schuld voor uw God over de dwaasheid uwer zonde, uwer dubbele zonde, uwer twee boosheden: van Hem te hebben verlaten en u te hebben gekeerd tot wat niet-God is. Bekeer u met een vernieuwde bekeering om weer, als in de dagen toen gij uw God bood de genegenheid der jeugd en de liefde van den bruidstijd, te juichen: het is mij goed nabij God te wezen!

V.

DE VERWACHTING GODS OMTRENT ZIJN VOLK.

Jesaia 63 : 8a.

Gelezen: Jesaia 63 : 7—19.
Gezongen: Ps. 118 : 13.
„ Ps. 103 : 9.
„ Ps. 80 : 6 en 7.
„ Ps. 89 : 8.

Jesaia 63:7—19.

7. IK ZAL DE GOEDERTIERENHEDEN DES HEEREN VERMELDEN, DEN VEELVOUDIGEN LOF DES HEEREN, NAAR ALLES WAT DE HEERE ONS HEEFT BEWEZEN, EN DE GROOTE GOEDIGHEID AAN DEN HUIZE ISRAELS, DIE HIJ HUN BEWEZEN HEEFT NAAR ZIJNE BARMHARTIGHEDEN EN NAAR DE VEELHEID ZIJNER GOEDERTIERENHEDEN.

8. WANT HIJ ZEIDE: ZIJ ZIJN IMMERS MIJN VOLK, KINDEREN DIE NIET LIEGEN ZULLEN? ALZOO IS HIJ HUN GEWORDEN TOT EENEN HEILAND.

9. IN AL HUN BENAUWDHEID WAS HIJ BENAUWD, EN DE ENGEL ZIJNS AANGEZICHTS HEEFT ZE BEHOUDEN; DOOR ZIJNE LIEFDE EN DOOR ZIJNE GENADE HEEFT HIJ ZE VERLOST, EN HIJ NAM ZE OP EN HIJ DROEG ZE ALLE DE DAGEN VAN OUDS.

10. MAAR ZIJ ZIJN WEDERSPANNIG GEWORDEN, EN ZIJ HEBBEN ZIJNEN HEILIGEN GEEST SMARTEN AANGEDAAN: DAAROM IS HIJ HUN IN EEN VIJAND VERKEERD, HIJ ZELF HEEFT TEGEN HEN GESTREDEN.

11. NOCHTANS DACHT HIJ AAN DE DAGEN VAN OUDS, AAN MOZES EN ZIJN VOLK; MAAR NU, WAAR IS HIJ DIE ZE UIT DE ZEE OPGEBRACHT HEEFT, MET DE HERDERS ZIJNER KUDDE? WAAR IS HIJ DIE ZIJNEN HEILIGEN GEEST IN HET MIDDEN VAN HEN STELDE?

12. DIE DEN ARM ZIJNER HEERLIJKHEID HEEFT DOEN GAAN AAN DE RECHTERHAND VAN MOZES; DIE DE WATEREN VOOR HUN AANGEZICHT KLIEFDE, OPDAT HIJ ZICH EEN EEUWIGEN NAAM MAAKTE?

13. DIE ZE LEIDDE DOOR DE AFGRONDEN: ALS EEN PAARD IN DE WOESTIJN, STRUIKELDEN ZIJ NIET.

14. GELIJK EEN BEEST DAT AFGAAT IN DE VALLEIEN, HEEFT HUN DE GEEST DES HEEREN RUSTE GEGEVEN. ALZOO HEBT GIJ UW VOLK GELEID, OPDAT GIJ U EENEN HEERLIJKEN NAAM ZOUDT MAKEN.

15. ZIE VAN DEN HEMEL AF, EN AANSCHOUW VAN UWE HEILIGE EN UWE HEERLIJKE WONING: WAAR ZIJN UW IJVER EN UWE MOGENDHEDEN, HET GEROMMEL UWS INGEWANDS EN UWER BARMHARTIGHEDEN? ZIJ HOUDEN ZICH JEGENS MIJ IN.

16. GIJ ZIJT TOCH ONZE VADER, WANT ABRAHAM WEET VAN ONS NIET, EN ISRAËL KENT ONS NIET; GIJ, O HEERE, ZIJT ONZE VADER, ONZE VERLOSSER VAN OUDS AF IS UW NAAM.

17. HEERE, WAAROM DOET GIJ ONS VAN UWE WEGEN DWALEN, WAAROM VERSTOKT GIJ ONS HART! DAT WIJ U NIET VREEZEN? KEER WEDER OM UWER KNECHTEN WILLE, DE STAMMEN UWS ERFDEELS;

18. UW HEILIG VOLK HEEFT HET MAAR EEN WEINIG TIJDS BEZETEN, ONZE WEDERPARTIJDERS HEBBEN UW HEILIGDOM VERTREDEN;

19. WIJ ZIJN GEWORDEN ALS DIE OVER WELKE GIJ VAN OUDS NIET HEBT GEHEERSCHT, EN DIE NAAR UWEN NAAM NIET ZIJN GENOEMD.

V

DE VERWACHTING GODS OMTRENT ZIJN VOLK.

Jesaia 63:8a.

„Ja, allen, die u verwachten zullen niet beschaamd worden" — zingt David in den 25en psalm en dat de hoop, déze hoop niet beschaamt, het is niet slechts David, die er van zingt en Paulus die er van schrijft, maar bij Jesaia is het de Heere zelf die het aan zijn volk betuigt: „gij zult weten, dat ik de Heere ben, dat zij niet beschaamd zullen worden, die mij verwachten. (h. 49:23).

Dan, naast de verwachting van Gods kinderen op den Heere hun God is er nog een andere verwachting en wel die van God omtrent zijn kinderen.

Bevreemdt u deze gedachte?

Herinnert u Jesaia's „lied mijns liefsten" uit het 5e hoofdstuk zijner profetiën.

„Mijn beminde heeft een wijngaard op een vetten heuvel".

Beluistert in dat lied het woord der goddelijke verwachting: „Hij heeft verwacht van zijn wijngaard, dat hij goede

druiven zou voortbrengen, maar hij heeft stinkende druiven voortgebracht."

Gij ziet het denkbeeld van een verwachting Gods omtrent zijn volk, zijn kinderen, is zooal bevreemdend dan toch niet onschriftuurlijk.

Welnu, ook ons tekstwoord genomen uit Jesaia 63:8: kinderen, die niet liegen zullen, spreekt evenzeer uit de gedachte der verwachting Gods omtrent zijn volk.

Ziet maar wat er voorafgaat in dat 8ste vers.

Want hij zeide — Hij, de Heere zelf, wiens denken als alle denken een zeggen en spreken met zichzelf is, hij zeide in zijn eigen aanbiddelijk, zelfbewust wezen: zij zijn immers mijn volk, kinderen die niet liegen zullen! Wat is dit anders dan de verwachting Gods omtrent zijn kinderen, die immers omdat zij zijn volk, 's Heeren volk zijn, hem daarom de verwachting geven, dat zij niet liegen zullen.

Wanneer heeft God dit gedacht?

Dwaze vraag, alsof de Eeuwige niet boven den tijd is; alsof men kan zeggen, dat God iets nog niet of niet meer denkt.

Iets anders is dat de eeuwige gedachten Gods zich verwezenlijken in de wereld, die tusschen de schepping en de toekomst van Christus als tusschen twee eeuwigheden in ligt.

Vraagt gij dus wanneer deze gedachte als inging in den tijd, dan is het juist het woord wat op onzen tekst volgt dat u op die vraag het antwoord biedt: Alzoo is hij hun geworden tot een heiland.

Tot een heiland.

Het oorspronkelijk woord is hetzelfde dat ook inzit in den eigennaam Jozua waarvan de dierbare Jezus-naam komt. Tot een redder, een verlosser, een heiland is Jehova zijn volk geworden in het oogenblik dat hij Israël als zijn volk aannam.

Zoolang toch de kerk nog schuilde in de tenten der aartsvaders was er wel een familie, een geslacht, maar nog geen volk. Eerst in Egypte groeit het geslacht in zijn twaalf stammen tot een volk uit. En dan neemt God dat volk aan.

Bij het brandende braambosch wordt het aan Mozes geopenbaard: Ik heb zeer wel gezien de verdrukking mijns volks. (Ex. 3:7). En straks, na de verlossing uit Egypte en bij de verbondsluiting, die aan de wetgeving op Sinaï vorafging, heet het: nu dan, indien gij naarstiglijk mijner stem zult gehoorzamen en mijn verbond houden, zoo zult gij mijn eigendom zijn uit alle volkeren; want de gansche aarde is mijne (Ex. 19:5).

Ja, van toen af dat hij Israël als zijn volk heeft aangenomen is Jehova hun geworden tot een heiland, tot een redder uit al hun benauwdheid. Dat kwam zoo schitterend uit bij de Schelfzee als in den morgenstond der bevrijding Mozes dien heiland wijdt zijn zang van: „De Heere is mijn kracht en mijn lied, hij is mij tot heil geweest." Een zang straks door Mirjam beantwoord met haar: „Zingt den Heere, want hij is hoogelijk verheven! Hij heeft het paard met zijn ruiter in de zee gestort!"

En sedert is hij zijn volk een heiland gebleven en klinken door de eeuwen heen de zangen der bevrijding, niet als een nagalm van Mozes' zang en Mirjams tegenzang, maar als telkens weer nieuwe liederen, naar den hooge.

Broeders gij kent ze, die liederen Sions, gij hebt ze zelf gezongen die morgenliederen der bevrijding na de donkere nachten der benauwdheid.

Een vluchtige blik in uw bijbel doet u reeds zien hoe het godswoord „kinderen, die niet liegen zullen" met wat er om heen ligt, als een gouden kleinood is ingevoegd in een gebed en hoe dan in dat gebed juist allereerst die glorierijke Godsdaad der verlossing uit Egypte wordt vermeld. In vs. 11—14 toch is sprake van Mozes' klieven van de wateren der Schelfzee; van een leiden door de afgronden. En dat gij hier te doen hebt met een gebed zal u duidelijk worden indien ge let op het 15e vers waarin gij de smeeking leest: „Zie van den hemel af en aanschouw van uw heilige en uw heerlijke woning."

Ons teksthoofdstuk dat in zijn eerste zes verzen het visioen van den Christus-richter beschrijft: „Wie is deze, die van Edom komt, met besprenkelde kleederen van Bozra?" bevat van vs. 7 af een gebed dat doorloopt tot het einde van het volgende hoofdstuk en waarop gij dan in hoofdstuk 65 het goddelijk antwoord krijgt.

Jesaia 63:7—65, het gebed en zijn antwoord, vormen dus een geheel. En in dit gebed, dat allereerst bestemd was voor het Israël in Babels ballingschap, verneemt ge dan ook naast het schuldbelijden en de smeeking, den danktoon.

In dien danktoon over de goedertierenheden des Heeren is dan als ingeweven ons tekstwoord: Kinderen, die niet liegen zullen.

Van deze verwachting Gods omtrent zijn volk, ga ik u thans spreken.

Zien wij wat God van zijn volk verwacht; hoe zijn volk hem in die verwachting teleurstelt; maar hoe Gods verwachting toch niet beschaamd wordt.

Moge het indenken van deze gedachte Gods: Kinderen, die niet liegen zullen, u wekken tot be-

keering, tot vernieuwde bekeering, maar ook u troosten naar den aard der vertroostingen Gods.

W a t G o d v a n z ij n v o l k v e r w a c h t.

Hij verwacht dat zìjn volk, deze zíjne kinderen n i e t l i e g e n z u l l e n.

In den ouden dag is Israël Gods volk.

Heel Israël.

In de vlakke velden van Moab spreekt Mozes dit nog eens uit als hij in den naam van zijn God tot Israël zegt: „Gij zijt een heilig volk den Heere, uwen God; u heeft de Heere uw God verkoren, dat gij hem tot een volk des eigendoms zoudt zijn, uit alle volkeren, die op den aardbodem zijn (Deuteronomium 7:5)." En hunner is ook, zooals Paulus zegt, de aanneming tot kinderen (Rom. 9:4).

Deze kinderen nu zullen niet l i e g e n.

Dùs verwacht God.

Dat dit l i e g e n niet, althans niet uitsluitend te verstaan is in den zin van anders spreken dan men denkt om zoo zijn naaste te bedriegen, is vrij duidelijk. Immers niet over de verhouding van Gods kinderen onderling, maar zeer bepaald over die tegenover hun God wordt in dit en de volgende hoofdstukken gehandeld.

Van liegen in den gewonen zin, van onwaarheid spreken, verklaart dan ook niemand dit woord.

Eer zou men kunnen denken bij dit n i e t-l i e g e n aan de trouw die bij het bondsvolk tegenover den bondsgod is te verwachten.

En zeker is er ook dit onder te verstaan.

Toch is de zin van dit n i e t-l i e g e n nog dieper.

Twee plaatsen in de schrift wijzen daarop.

Als de Heere bij Hosea over Israël zijn strafgericht aan-

kondigt heet het onder meer: en de most zal hun liegen (h. 9:2); en in Habakuk's gebed leest gij: dat het werk des olijfbooms liegen zal (h. 3:17.)

Aan liegen, in den zin van onwaarheid spreken, kan vanzelf bij dien most en bij dat werk van den olijfboom niet gedacht. Het oorspronkelijke woord op deze twee plaatsen met liegen overgezet, beteekent dan ook zooveel als de verwachting logenstraffen of teleurstellen. En zoo ook ligt in het oorspronkelijke woord, dat in onzen tekst met liegen is overgezet, ook de gedachte van: de verwachting teleurstellen, beschamen.

De meesten, en dat is zeker wel het meest juiste, denken hier aan uit zijn aard slaan, aan ontaarden, aan verbasteren en wij zouden den zin van Jesaia 63:8 dan ook dùs kunnen weergeven: kinderen, die niet zullen verbasteren.

God verwacht, dat zijn Israël niet zal verbasteren, niet zal ontaarden.

Ieder volk heeft zijn eigen aard.

Zijn karakter waardoor het zich van andere volkeren onderscheidt.

En het volkskarakter van het Israël Gods is de heiligheid.

Aan Sinaï's voet was dat reeds uitgesproken: „gij zult mij een priesterlijk koninkrijk, een heilig volk zijn."

En in deze heiligheid ligt niet alleen het begrip van afzondering maar ook van gaafheid. Van een innerlijk zijn en daaruit opkomend handelen wat is zooals het voor God wezen moet.

Verwachten is het tegemoet zien van wat gebeuren kan, van wat mogelijk is.

De man, die op een vetten grond zijn wijngaard plantte, een omtuining tegen het wild gedierte er omheen zette; de

steenen er uit verwijderde; edele wijnstokken er inbracht; er een toren in bouwde voor den wachter — de man, die zooveel zorg aan zijn wijngaard besteedde, mag verwachten, dat die wijngaard goede druiven zal voortbrengen; druiven, die niet ontaarden, niet verbasteren; druiven die niet liegen zullen; hem niet zullen teleurstellen.

Welnu ook Jehova heeft aan Israël, zijn volk zijn zorgen gewijd. Van zijn bijzondere voorzienigheid, van zijn particuliere genade was dit volk het voorwerp. Hoe heeft hij zich voor zijn Israël als een heiland, als een redder betoond! Groote goedigheid heeft hij, naar zijn barmhartigheden en naar de veelheid zijner goedertierenheden, bewezen aan het huis van Israël (h. 63:7). Hij heeft in en met zijn volk geleefd; de engel zijns aangezichts heeft hen behouden; door zijn liefde en door zijn genade heeft hij ze verlost; hij nam hen op, en hij droeg hen al de dagen van ouds (vs. 9). En wat groot volk is er, hetwelk de goden zoo nabij zijn als de Heere zijn Israël? En wat groot volk is er dat zoo rechtvaardige inzettingen en wetten heeft? (Deuteronom. 4:7,8).

En waar dan èn deze goedertierenheden èn deze inwoning Gods onder zijn Israël — en deze wetten doelen op dat eene: Gij zult heilig zijn, want Ik de Heere uw God ben heilig, — is het dan te veel, dat God naar heiligheid bij zijn volk vraagt; dat hij verwacht dat zijn kinderen niet liegen zullen?

Dan, hoe stelt nu zijn volk hem in die verwachting teleur.

De innerlijke heiligheid, afdruk in het schepsel van de heiligheid des Heeren, openbaart zich in woorden en daden tegenover God en menschen. In woorden en daden gelijkvormig aan de wet, die God den mensch heeft gesteld.

En zie nu het Israël Gods tegenover die wet.

Om maar bij ons teksthoofdstuk te blijven, wat al onwettigheid, wat al ongerechtigheid tegenover God.

Gods recht op den mensch is allereerst een recht op gehoorzaamheid. En ziet, insteê van gehoorzaam is Israël, al spoedig na de verlossing uit Egypte wederspannig geweest. „Maar zij zijn wederspannig geworden", zoo lezen wij in vs. 10. Wederspannig geworden is het volk aan zijn leidslieden, aan zijn God. En toen heeft de Heere geklaagd: „zij zijn een gansch verkeerd geslacht, kinderen in welke geen trouw is" (Deuteronomium 32:20).

En als zijn volk hem dùs in zijn verwachting teleurstelt is hem dat een smart.

Maar zij zijn wederspannig geworden en zij hebben zijnen Heiligen Geest smarten aangedaan, zoo leest ge in vs. 10.

En die Godssmart beluistert ge ook in dien klaagtoon van psalm 95: „Veertig jaren heb ik verdriet gehad aan dit geslacht, en heb gezegd: zij zijn een volk dwalende van hart en zij kennen mijne wegen niet."

Let er ook op hoe hier in dat vermelden naast Jehova van den Engel des aangezichts in vers 9, van den Heiligen Geest in vs. 10, — doorspeelt het mysterie der heilige drieëenheid.

En waar Israël dùs zijn God smarten aandoet, daar ontbrandt dan zijn heilige toorn.

Zoo was het reeds in de woestijn.

En in het 10e vers dat ons verhaalt van dat weerspannig-geworden zijn in Sinaï's woestijn, leest ge dan ook die ontzettende woorden: „daarom is hij hun geworden tot een vijand; hij zelf heeft tegen hen gestreden."

God is voor zijn volk in de woestijn in een vijand verkeerd.

Alleen Jozua en Kaleb en voorts een nieuw geslacht is in Kanaän gekomen.

„Nochtans dacht hij aan de dagen van ouds" — zoo lezen wij in vs. 11. Van een vijand werd hij zijn volk weer tot een vriend; zijn strijden verkeerde in zegenen en wederom is de Heer zijn volk geworden tot een heiland, toen hij het in zijn land had gebracht.

Maar ge weet hoe treurig verloop ook in zijn eerste periode, die met de wegvoering van Babel afsluit, Israëls volksbestaan heeft genomen.

't Was de wijnstok van den Heere der heirscharen, de plant zijner verlustigingen, dat huis van Israël en die mannen van Juda.

Maar ach de wijngaard heeft tegen alle verwachting in stinkende druiven voortgebracht.

Hij, de Heere heeft gewacht naar recht, maar ziet het is schurftheid; naar gerechtigheid, maar ziet het is geschreeuw (Jesaia 5 : 7b).

Deze kinderen, die niet liegen zullen!

Hoe stellen zij hun God te leur.

En beluistert het woord van goddelijke smart dat ook dan weerklinkt: Wat is er meer te doen aan mijn wijngaard, hetwelk ik aan hem niet heb gedaan (Jesaia 5 : 4).

En dan zendt God Jesaia met de schrikkelijke roeping om aan te kondigen het oordeel der verharding.

De eik verliest zijn bladeren, de stam wordt tot een afgehouwen tronk. De omtuining van den wijnstok, uit Egypte overgebracht, zal weldra door Jehova zelf worden verbroken, zoodat alle die den weg voorbijgaan hem plukken; het zwijn uit het woud hem uitvreten; het wild gedierte des velds hem afweiden zal (Psalm 80).

Het oordeel Gods is gekomen over Israël. Een weenende Jeremia zingt zijn klaagliederen op Jeruzalem's puinhoopen.

Nochtans dacht hij aan de dagen van ouds en wederom is de Heere zijn volk geworden tot een heiland.

Uit Babel's ballingschap verlost, is het volk weer in zijn land. Het woord des Heeren gaat uit: „Ik heb geijverd over Zion met een grooten ijver; ja met groote grimmigheid heb ik tegenover haar geijverd." Maar ook gaat uit dat andere woord: „Ik ben wedergekeerd tot Zion en ik zal in het midden van Jeruzalem komen; en Jeruzalem zal geheeten worden een stad der waarheid en de berg des Heeren der heirscharen, een berg der heiligheid" (Zacharia 8:2 en 3).

Israël is in zijn tweede periode, die met den ondergang van het volksbestaan, met de verwoesting van Jeruzalem en de verbranding van den tempel door de Romeinen, zal eindigen.

Is het dan nù, dat de kinderen niet liegen?

Zeker, van zijn afgoderij in den ruwen vorm, zoo dat de goden der volkeren naast of inplaats van Jehova werden gediend, is het volk des Heeren thans genezen. Maar toch is ook nu Jeruzalem geen stad der waarheid en de berg des Heeren geen berg der heiligheid. De legale, de wettische vroomheid van het Farizeïsme; de vrijzinnigheid van het Sadduceïsme; de wereldontvluchting van het Esseïsme — zij zijn niet dan de caricatuur van de religie des harten en des levens, welke geworteld is in het geloof en bezield is door de heilige liefde voor God en de menschen; van die religie welke God van zijn volk eischt.

Israël is in zijn tweede periode.

De volheid des tijds is gekomen, God heeft zijn zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet.

De heer des wijngaards, de God van Israël zendt tot zijn volk, tot de kinderen, die niet liegen zullen, ten laatste zijn zoon, zeggende: „zij zullen mijn zoon ontzien" (Mattheus 21:37).

Broeders, gij weet hoe binnen Kajaphas paleis, in dat „hij

is des doods schuldig", door Israëls sanhedrin over den Christus uitgesproken; hoe in dat heenleiden buiten Jeruzalem langs de via dolorosa; hoe in dat slaan aan het kruishout op Golgotha — al de trekken van Jezus gelijkenis van den wijngaard: „komt laat ons hem dooden, en hem nemende, wierpen zij hem uit, buiten den wijngaard en doodden hem", letterlijk zijn vervuld.

En dat heeft Israël gedaan.

Israël waarvan de Heere zegt: „Zij zijn immers mijn volk, kinderen die niet liegen zullen."

Hoe zijn zij verbasterd; hoe zijn zij ontaard deze kinderen.

Hoort dan ook het woord der goddelijke smart over dit verbasterd Jeruzalem dat klonk van de lippen des Heilands en waarin hij, aan de liefde van de klokhen voor hare kiekens het beeld ontleent van zijne liefde voor Israël en klaagt over Jeruzalem dat niet heeft gewild.

Maar toch G o d s v e r w a c h t i n g k a n n i e t b e s c h a a m d w o r d e n.

Dat kan niet omdat hij is de alwetende, wien al zijn werken van eeuwigheid bekend zijn; dat kan niet omdat hij is de almachtige liefde.

Is daarom al wat ik u zooeven gezegd heb van de teleurstelling zijner verwachting; van dat smarten aandoen en bedroeven, maar menschelijke aandoening op God overgebracht; maar schijn?

Broeders ik heb deze dingen toch niet bedacht, maar ik heb ze immers ontleend aan het woord der waarheid.

Hebt dan eerbied voor het woord, al zijn deze dingen u ook bevreemdend. En deze bevreemding zal zelfs tot op zekere hoogte wijken al blijft er ook mysterie, indien ge

bedenkt dat Gods wezen de liefde, de heilige liefde is; indien ge bedenkt, dat hij niet maar alleen is een God van boven de sterren, maar ook een God, die „in het midden van Jeruzalem woont" en met zijn Jeruzalem meêleeft; indien gij bedenkt, dat hij met zijn volk een verbond gemaakt heeft en daardoor, in nederbuigende goedheid, naast dat volk ging staan en met dat volk spreekt „als de man met zijn vriend."

Redeneer daarom met uw verstandelijke wijsheid die goddelijke smart en die goddelijke teleurstelling niet weg.

Juist toch door ernst te maken met dat: kinderen die niet liegen zullen, met de verwachting Gods omtrent zijn volk, buigt gij u voor het woord; houdt gij vast aan het verbond.

Dan staat voor uw bewustzijn God naast zijn volk.

Van dit standpunt bezien, van, om nu eens die uitdrukking te gebruiken, het God-menschelijk standpunt was het niet anders te wachten, dan dat Israël, met zulk een heiland, koning en wetgever, een heilig volk zou zijn; was het niet anders te verwachten dan, dat deze kinderen niet liegen zouden. Het was als het goede druiven-voortbrengen van een edelen, wèl-verzorgden wijngaard een natuurnoodwendigheid.

Maar ziet, Gods volk is nu eenmaal geen wijngaard en zijn kind is nu eenmaal geen wijnstok. Tusschen die twee en zoo bedoelt het ook de schrift, is slechts een derde van vergelijking.

Maar het groote verschil is, dat wijngaard en wijnstok niet, maar Gods volk en Gods kind wel hebben wat in de taal der school heet zelfbewustzijn en zelfbepaling. Vandaar dat nog iets anders dan een natuurnoodwendigheid hier in het spel komt. Omdat toch de mensch naar Gods beeld is geschapen heeft hij zijn redelijk willen en kan

hij met dat willen ook tegen Gods wil, tegen Gods ordinantie ingaan.

Daarom is de mensch dan ook, anders dan een wijnstok, verantwoordelijk Doch, en daarom kan Gods verwachting wel tijdelijk teleurgesteld maar niet voor eeuwig beschaamd worden, dat menschelijk willen is, als de mensch zelf, niet àlmachtig.

Achter het verbond ligt de verkiezing.

Achter de zedelijke, dat is op wederzijdsche bewilliging gegronde verbondsverhouding ligt de souvereine almacht der eeuwige liefde.

En daarom is het, dat al schijnt satan over God te triumfeeren; dat al stelt Israël zijn God telkens te leur; dat al verbasteren en ontaarden Gods kinderen ook; in het einde Gods verwachting toch niet beschaamd wordt.

Voor God en zijn volk is de worsteling der eeuwen blijeindigend.

Kinderen, die niet liegen zullen.

Daar zorgt hij zelf voor.

Niet dwingend als met ijzeren noodwendigheid, doch ook niet slechts aanradend als een vader zijn kind, maar, wat geen mensch bij een mensch vermag, indringend tot in de binnenste deelen des menschen met de krachtige werkingen van zijn wederbarenden Geest, opent hij het hart dat gesloten is, vermurwt wat hard is, besnijdt wat onbesneden is. In den wil stort hij nieuwe hoedanigheden in en maakt dat dezelfde wil, die dood was, levend wordt; die boos was, goed wordt; die niet wilde, nu metterdaad wil; die wederspannig was, gehoorzaam wordt. Hij beweegt en sterkt dien wil alzoo, dat hij als een goede boom vruchten van goede werken kan voortbrengen.

Dùs is het, dat de almachtige liefde in wondere genade omzet het hart; leven schept in den dood; heiligheid in het verderf.

En die genade betoonde, ook in Israël, God in den kring des verbonds aan zijn uitverkorenen, in en om den middelaar. Hij, de middelaar, hij Gods heilig kind, liegt nooit. Hij stelt de verwachting van zijn God nimmer te leur. In hem is het leven, in hem is de heiligheid. En omdat God zijn uitverkorenen aan hem heeft gegeven, zijn zij de kinderen, die niet liegen zullen.

Om en door hem.

Al wat er dan ook van leven en heiligheid in hen is, vloeit ze toe uit hun middelaar, uit den Christus.

En hij, in wien God zijn welbehagen heeft omdat hij nooit liegt, bewaart en onderhoudt in de zijnen dat leven en die heiligheid zoo, dat ook zij, al mogen zij dan ook voor een tijd de verwachting van hun God beschamen, toch kinderen zijn, die niet liegen zullen.

Daarom hebben bij zijn geboorte dan ook de engelen in Bethlehems velden gezongen van het welbehagen Gods in menschen.

Van het welbehagen Gods in zijn kinderen, die niet liegen zullen, omdat zij zijn besloten in het bundelke der levenden uit hem, die als Gods heilig kind nooit liegt.

Achter het verbond ligt de verkiezing.

En daarom kon dan ook wel het vleeschelijk, maar niet het geestelijk Israël de verwachting van zijn God teleurstellen.

In dat geestelijk Israël kreeg God zijn verwachting: zij zijn immers mijn volk, kinderen die niet liegen zullen.

Deze kinderen waren het heilig zaad.

Het koren te midden van het kaf.

Het overblijfsel naar de verkiezing der genade.

De weinige rechtvaardigen waarom Jeruzalem zoolang gespaard bleef.

Of, wilt gij weer terug naar het beeld van den wijngaard

en den wijnstok, ziet dan op hoofdstuk 65:8. Alzoo zegt de HEERE: „Gelijk wanneer men most in een bos druiven vindt, men zegt: Verderf ze niet want er is een zegen in; alzoo zal ik het om mijner knechten wil doen, dat ik hen niet allen verderve."

Broeders, gij weet hoe de Joden, na het hooren van Jezus' gelijkenis van den wijngaard, in dat: „Hij zal den kwaden een kwaden dood aandoen en zal den wijngaard aan andere landlieden verhuren, die hem de vruchten op hare tijden zullen geven" (Matt. 21:4) — hun eigen vonnis hebben geveld.

Gij weet ook hoe dat vonnis voltrokken is.

Niet meer de Joden, maar wij Christenen zijn het volk van God. De christenheid is thans de wijngaard welks vruchten de Heere wacht en verwacht.

Wij christenen zijn de kinderen, die niet liegen zullen.

In den naam van mijn zender stel ik u daarom heden tegenover de verwachting van uw God.

Hoe is hij ook ons geworden tot een heiland.

De volkskerk van Israël is sedert den pinksterdag uitgegroeid tot de kerk der volkeren, de wereldkerk.

Doch hoe is die kerk der volkeren in schier heel de wereld tot een deformatie gekomen welke herinnert aan het beeld van den wijnstok uit psalm tachtig: „Waarom hebt gij zijne muren doorbroken, zoodat allen, die den weg voorbijgaan hem plukken? Het zwijn van het woud heeft hem uitgewroet, en het wild des velds heeft hem afgeweid."

Maar hoe is de Heere, juist op het gebied des kerkelijken levens ons geworden tot een heiland.

Hoe heeft God, door wat hij ten onzent eerst in de reveil en de separatie en later in de doleantie schonk, de muren van Zion weer opgebouwd.

En van dit Zion zijt gij de burgers.

Omtuind is weer de wijngaard en van steenen gezuiverd, en weer vraagt de Heere: Wat is er meer te doen aan mijnen wijngaard, hetwelk ik aan hem niet gedaan heb?

En nu wacht de Heere, dat wij hem de vruchten op zijnen tijd zullen geven.

Hij verwacht, dat wij, zijne kinderen, niet liegen zullen.

Hoe staat gij tegenover deze verwachting van uw God?

Zeker, zoo naar het uitwendige, zoo vergeleken met wat gij in de wereld en zelfs in andere kerken vindt, staat het nog zoo min niet.

De statistiek der misdrijven wijst voor ons gereformeerden op gunstige verhoudingen; onze rechtzinnigheid is spreekwoordelijk; wij doen veel voor het christelijk onderwijs; wij zijn ijverig op het gebied der zending; wij dansen niet en doen niet aan comediebezoek en van het hazardspel hebben wij een afkeer; wij zijn anti-revolutionair in de politiek; wij lezen den bijbel in onze gezinnen; en wij reizen niet op Zondag.

Altemaal kostelijke dingen.

Evenwel, voor de kinderen des koninkrijks is een gerechtigheid noodig, overvloediger dan deze.

Wat de Heere dan van u verwacht?

Hij heeft u bekend gemaakt, o mensch! wat goed is; en wat eischt de Heere van u, dan recht te doen, en weldadigheid lief te hebben en ootmoediglijk te wandelen met uwen God? (Micha 6:8).

Maar als gij dezen eisch des Heeren nu geestelijk

verstaat, en ziet hoe gij daaraan beantwoordt, zoudt gij dan nòg durven zeggen, dat het onder ons nog zoo min niet staat?

Kinderen, die niet liegen zullen, liegt er niet veel in dat „recht doen", in dat ieder het zijne geven, schatting dien gij de schatting, tol dien gij den tol, vreeze, dien gij de vreeze, eere dien gij de eere schuldig zijt?

Wat liegt er niet veel in dat „weldadigheid liefhebben", in die goedgunstige gezindheid jegens elkander welke zich toont in milddadigheid en weldadigheid. Wat al booze gedachten komen op in uw hart en ook in woorden over uw lippen als u wordt gevraagd om van het uwe te geven.

En eindelijk wat liegt er niet veel in dat „ootmoedig wandelen met uw God". Is het niet vaak alsof niet gij er om God, maar God er om u is? Hij, de leverancier van uw dagelijksch brood, de geneesmeester, die u gezond moet houden, de wachter van uw eere, de werker en bewaarder van uw geluk. En als dat alles dan niet komt op uw tijd en zoo als gij het hebben wilt, dan is er bij u „grimmigheid tegen den Heere." Maar waarin verschilt dit nu van de verhouding van den heiden tegenover zijn fétisch? Hoe weinig wordt beleefd, wat wij toch belijden, dat in allen tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar zijn, in alles, wat ons nog toekomen kan, een goed toeverzicht op onzen getrouwen God en vader hebben.

Buigt met mij het schuldige hoofd over het telkens teleurstellen van onzen God.

Wij, zijn kinderen, die niet liegen zullen.

Wat al verbastering, wat al ontaarding.

En toch ligt in dit woord: Kinderen, die niet liegen zullen, een rijke vertroosting.

Een vertroosting, die uw God er u in biedt en die gij er dus uit nemen moogt, èn indien gij over dit teleurstellen van hem een hartelijk leedwezen hebt, indien uw zonden u tot smart zijn geworden; èn indien het door al uw zonden heen, nochtans uw lust is naar Gods wil te leven.

Want daarin hebt ge dan twee onbedriegelijke kenteekenen, dat God u zijn genade betoond heeft; dat het werk der wedergeboorte, hetwelk God zonder ons in ons werkt, in uw ziel is gewrocht; dat in uw ziel werkt de verborgen gemeenschap met Christus uw Heiland; dat ge niet maar uitwendig leeft onder, doch ook inwendig in het verbond.

Niet maar uitwendig leeft onder het verbond.

Zoo toch was het, ik mocht het u straks weer herinneren, bij het overgroote meerderdeel van Gods volk in den ouden dag, bij het Israël der oude bedeeling. En in dat „meerderdeel van hen heeft God geen welgevallen gehad" (1 Cor. 10:5). „Zij hebben zijnen Heiligen Geest smarten aangedaan, daarom is hij hun in eenen vijand verkeerd, hij zelf heeft tegen hen gestreden."

Ziet daarom toe, dat ook gij niet straks wegsterft na onder, maar niet in het verbond te hebben geleefd.

En daarom gij, wien uw zonden nog niet tot schuld en tot smart zijn geworden; die nog niets kent van een lust om Gods wil te doen, weest beducht voor uw ziel.

Men kan voor de wereld en zelfs voor zijn medechristenen een kind van God schijnen en het toch nièt zijn, en daarom eens blijken niet te behooren tot de kinderen, die niet liegen zullen.

Maar gij, die in de twee kenmerken, welke ik u zoo even noemde, de vruchten des zaligmakenden geloofs, — in u bevindt, neemt dan ook de rijke vertroosting, die God u hier in zijn woord: Kinderen, die niet liegen zullen, biedt.

Gij toch zijt in Christus en daarom nu reeds rechtvaardig voor uw God. En Christus leeft in u en daarom is in u de heiligheid.

De heiligheid midden in de zonde; het leven midden in den dood.

En daarom een tegen die zonde nog wel strijdende heiligheid, en tegen dien dood nog wel inworstelend leven; maar wat gij in den Christus hebt is sterker dan wat ge hebt uit uzelf.

Zeker, machtig is het schrikkelijk bederf dat nog altijd in u werkt, sterk is nog altijd wat er uit uw geestelijken dood in u nawerkt en daarom is uw religie in het leven en zelfs uw religie des harten zoo jammerlijk; en daarom bedroeft gij zoo telkens uw God, doet gij zijn Heiligen Geest smart aan, stelt gij zijn verwachting te leur; zijt gij een kind dat telkens liegt. Maar sterker is de heiligheid en het leven dat u uit den Christus toevloeit. En in uw beste oogenblikken, is u dit uw God-smarten-aandoen tot een smart en gij wilt dat het anders zij; het dringt u tot een weer dichter leven bij uw God en uw Heiland; tot een vernieuwde bekeering.

Eens zal het anders zijn.

Daar zal God voor zorgen.

Christus is u gegeven tot een volkomene verlossing.

Tot een verlossing ook van uw zondigen aard dien gij hoe langer hoe meer leert kennen en waartegen gij in bangen strijd heel uw leven lang hebt te worstelen.

En daarom zal die zondige aard niet in u doen ontaar-

den of verbasteren den heiligen aard van het kind des Heeren, dien uw God u inschiep.

Eens in uw sterven, als ge van uw zondigen aard voor eeuwig af zijt; als uw ziel van stonden aan bij Christus is; eens in het nieuwe Jeruzalem de stad der waarheid, als ge zult opgaan tot den berg der heiligheid, zult ook gij voor uw God staan als zijn heilig kind.

Dan zal het uitkomen hoe Gods verwachting ook omtrent u niet beschaamd is.

Niet beschaamd, omdat hij er voor gezorgd heeft; omdat hij u tot een heiland is geworden; omdat hij uw zaligmaker is.

Dan zal God zich verheerlijken in zijn heilige uitverkorenen, die hij van vóór de grondlegging der wereld gekend heeft als de kinderen, die niet liegen zullen.

VI.

DE STRIJD DER CHRISTELIJKE NAASTENLIEFDE.

Romeinen 12 : 19—21.

Gelezen: Romeinen 12 : 9—21.
Gezongen: Ps. 32 : 1.
„ Ps. 37 : 1.
„ Ps. 133 : 2.
„ Ps. 133 : 3.

Romeinen 12:9–21.

9. DE LIEFDE ZIJ ONGEVEINSD. HEBT EENEN AFKEER VAN HET BOOZE EN HANGT HET GOEDE AAN.

10. HEBT ELKANDER HARTELIJK LIEF MET BROEDERLIJKE LIEFDE, MET EERE DE EEN DEN ANDER VOORGAANDE.

11. ZIJT NIET TRAAG IN 'T BENAARSTIGEN. ZIJT VURIG VAN GEEST. DIENT DEN HEERE.

12. VERBLIJDT U IN DE HOOP. ZIJT GEDULDIG IN DE VERDRUKKING. VOLHARDT IN HET GEBED.

13. DEELT MEDE TOT DE BEHOEFTEN DER HEILIGEN. TRACHT NAAR HERBERGZAAMHEID.

14. ZEGENT ZE DIE U VERVOLGEN; ZEGENT, EN VERVLOEKT NIET.

15. VERBLIJDT U MET DE BLIJDEN, EN WEENT MET DE WEENENDEN.

16. WEEST EENSGEZIND ONDER ELKANDER. TRACHT NIET NAAR DE HOOGE DINGEN, MAAR VOEGT U TOT DE NEDERIGE. ZIJT NIET WIJS BIJ UZELVEN.

17. VERGELDT NIEMAND KWAAD VOOR KWAAD. BEZORGT HETGEEN EERLIJK IS VOOR ALLE MENSCHEN.

19. WREEKT UZELVEN NIET, BEMINDEN, MAAR GEEFT DEN TOORN PLAATS; WANT ER IS GESCHREVEN: MIJ KOMT DE WRAKE TOE, IK ZAL HET VERGELDEN, ZEGT DE HEERE.

20. INDIEN DAN UWEN VIJAND HONGERT, ZOO SPIJZIGT HEM; INDIEN HEM DORST, ZOO GEEFT HEM TE DRINKEN; WANT DAT DOENDE ZULT GIJ KOLEN VUURS OP ZIJN HOOFD HOOPEN.

21. WORDT VAN HET KWADE NIET OVERWONNEN, MAAR OVERWINT HET KWADE DOOR HET GOEDE.

VI.

DE STRIJD DER CHRISTELIJKE NAASTENLIEFDE.

Romeinen 12 : 19—21

Een christen is een mensch, die lief heeft, maar niet ieder mensch, die lief heeft is een christen.

Ook wereldsche menschen hebben lief.

Met, wat Paulus ergens noemt, de natuurlijke liefde, hebben zij als ouders hun kinderen en, al is dit minder sterk, als kinderen hun ouders lief.

En ook met de liefde der wederzijdsche sympathie hebben zij, als de tollenaren onder Israël, lief; zoolang tenminste de sympathie wederkeerig blijft. Want het geldt in de wereld als vanzelfsprekend, dat de liefde niet van éen kant kan komen.

De liefde waarmee een christen lief heeft is echter een andersoortige dan die der wereldsche menschen.

Laat mij er dadelijk bijzeggen, dat ik niet bedoel 'n naamchristen, maar 'n mensch, die door het geloof een lidmaat van Christus is en alzoo zijner zalving deelachtig.

Een christen, zùlk 'n christen kent bij bevinding nog een andere liefde dan de natuurlijke, nog een andere dan die der wederzijdsche sympathie.

Hij kent die liefde welke opbloeit uit het zaligmakend geloof dat de Heilige Geest in zijn ziel heeft gewrocht. En al kent hij oòk de natuurlijke en die der wederzijdsche sympathie, het is de christelijke liefde welke aan deze èn wijding èn bestand geeft.

De liefde waarmee een christen lief heeft, de christelijke liefde kan juist wel van éen kant komen.

Van den kant van den christen.

En van zìjn kant kan zij zelfs komen, niet slechts als zijn naaste hem niet lief heeft,maar ook waar die naaste hem haat, zijn vijand is, hem kwaad doet.

Want sedert hij heeft leeren verstaan hoe oneindig veel hemzelf door God in Christus is vergeven, heeft hij lief; heeft hij veel lief. Heeft hij lief God boven alles; zichzelf in en om God, als diens schepsel, diens kind; heeft hij lief zijn naasten a l s zichzelf, in en om God.

Deze liefde, die opbloeit uit het geloof is het beginsel onzer gehoorzaamheid aan God; het beginsel van onze religie des harten en van onze religie in het leven, onzer praktijk van godzaligheid.

Van deze laatste handelt de apostel Paulus in dat deel van zijn brief aan de Romeinen dat begint bij het 12e hoofdstuk.

En na dan in de eerste acht verzen van dat hoofdstuk gesproken te hebben van onze toewijding aan God, spreekt hij in vs. 9—21 van het in liefde samenleven met onze medemenschen. Hij handelt hier van de heilige liefde be-

paaldelijk als naastenliefde, als die christelijke naastenliefde wier hooglied hij zingt in 1. Korinthe 13.

In de laatste drie verzen van hoofdstuk 12 spreekt hij dan van de christelijke naastenliefde, „van de liefde die alles verdraagt" — als vijandsliefde.

Ik wil deze verzen, Romeinen 12 : 19—21, heden met uw indenken.

Wreekt uzelven niet, beminden! maar geeft den toorn plaats; want er is geschreven: Mij komt de wraak toe; Ik zal het vergelden, zegt de Heere.

Indien dan uwen vijand hongert, zoo spijzigt hem; indien hem dorst, zoo geeft hem te drinken; want dat doende, zult gij kolen vuurs op zijn hoofd hopen.

Wordt van het kwade niet overwonnen, maar overwint het kwade door het goede.

In deze verzen waarin gehandeld wordt over den strijd der christelijke naastenliefde wordt ons geteekend:

het karakter waardoor die strijd zich kenmerkt;

het gevaar waaraan die strijd blootstelt;

het einde waarop die strijd moet uitloopen.

---

1. De verhouding waarin onze drie tekstwoorden tot elkander staan is deze, dat het laatste de korte samenvatting is van wat in de eerste twee breeder ontwikkeld wordt.

W o r d t v a n h e t k w a d e n i e t o v e r w o n n e n, m a a r o v e r w i n t h e t k w a d e d o o r h e t g o e d e, zoo luidt dit laatste, het 21e vers.

Dit overwonnen-worden waartegen hier gewaarschuwd en dit overwinnen waartoe hier aangespoord wordt, wijst ons op een strijd.

Nu is het leven van den christen hier op aarde een biddend, maar ook een strijdend leven.

Toch zoudt gij dit ons tekstwoord dat tegen het lijden van een nederlaag en het behalen van een overwinning in den strijd handelt, misverstaan, indien gij het zoudt verstaan van des christens levensstrijd in het algemeen. Het gaat hier in dit woord toch niet om den strijd tegen satan, wereld en zonde, maar over een zeer eigenaardigen strijd dien wij als christenen bovendien hier op aarde te voeren hebben, en wel over den strijd der liefde, over den strijd, dien ònze liefde, onze christelijke naastenliefde heeft te voeren. En het kwade en het goede waarvan hier gesproken wordt, is hier bepaald het kwade dat uw naasten u aandoen en het goede dat gij hen moet aandoen.

Het gaat hier alzòo bepaald èn om den strijd dien uw naastenliefde te strijden heeft tegenover de, in kwade woorden en daden uitkomende, vijandige gezindheid van uw naasten, door welk kwaad, als het u aangedaan wordt, zij zich dan niet mag laten overwinnen; èn om den strijd dien uw naastenliefde te strijden heeft, uitkomende in goede woorden en daden, tegenover die vijandige gezindheid van uw naasten, door welk goed, als gij het uw naasten aandoet, zij dan moeten trachten te overwinnen, zijn vijandige gezindheid.

Het is alzoo h e t k a r a k t e r v a n d e n s t r ij d d e r c h r i s t e l ij k e n a a s t e n l i e f d e, dat ons in dit 21e vers wordt geteekend.

En zoo verstaat ge dan ook hoe het tooneel waarop deze strijd moet gevoerd, tweeërlei is.

Het is èn uw eigen hart, èn het hart van uw naaste.

In uw eigen hart wordt de christelijke naastenliefde aangevallen.

Onder de kwade woorden, die uw naaste tot u spreekt en de kwade daden, die hij tegenover u begaat, krijgt uw liefde jegens hem het hard te verantwoorden.

En daarbij komt nog iets.

Ook gij zijt, als hij, een zondig mensch.

Ware het in uw hart àl liefde, de strijd zou minder zwaar zijn.

Maar gij hebt ook nog altijd, al zijt gij een christen, uw zondige natuur, die wel niet meer heerscht, maar waartegen gij toch nog aldoor hebt te strijden; het hatelijk zijnde en elkander hatende.

En zoo staat er dan niet alleen een vijand voor de poorten, maar zit er ook een in de vesting.

En als dan uw naaste u kwaad doet, dan wordt die booze natuur in u geprikkeld, dan „valt u dat in uw vleesch", en dat maakt de bewegingen der zonde gaande en dan wordt de liefde, de naastenliefde in uw hart, niet alleen van voren door uw naasten, maar ook in den rug door uw eigen inwonende zonde aangevallen. Dan heeft zij het bijzonder hard te verantwoorden; dan loopt ze groot gevaar te bezwijken; dan ligt ze straks smadelijk vertreden op den bodem van uw hart, deze arme liefde; dan wordt gij van het kwade overwonnen en d a t m a g n i e t.

Maar het karakter van den strijd der christelijke naastenliefde brengt niet alleen mee, dat zij verdedigt, doch ook, dat zij aanvalt.

Bij dat aanvallen nu is dan het tooneel van den strijd het hart van uw naaste.

En dat hart van uw naaste kan dan weer zijn òf het hart van uw medemensch, òf dat van uw medechristen, al naar de mensch is, dien God naast u zet.

In dat hart van uw naaste doet dan den aanval de christelijke liefde, ùw liefde en dat door middel van goede woorden, die gij tot hem spreekt en van goede daden, die gij tegenover hem begaat; zij valt dan aan zijn vijandige gezindheid tegenover u.

En dan krijgt, zelfs al is die naaste geen christen, deze vijandige gezindheid het hard te verantwoorden.

Daar toch kan 'n mensch, ook een natuurlijk mensch, zoolang gemeene gratie de algeheele doorwerking der zonde nog in hem stuit, niet goed tegen.

Maar deze vijandige gezindheid krijgt het nog harder in uw naaste te verantwoorden als ge te doen hebt met een christen, want in zijn hart is dan óok de heilige liefde, de vijandin van den haat. En dan wordt ook, evenals straks bij u de heilige liefde, nu bij hem de vijandige gezindheid èn van voren èn in den rug aangevallen.

Gìj hebt dan een bondgenoot in de vijandige vesting.

En vooral dus bij uw medechristen, maar ook reeds bij uw medemensch is er kans, dat in dezen strijd de vijandige gezindheid, zijn vijandige gezindheid, roerloos-stil, als voor dood, op den bodem van zijn hart komt te liggen en dan hebt gij het kwade door het goede overwonnen, en dat moet.

En dit nu, deze nederlaag die de christelijke liefde niet mag lijden en deze zegepraal die zij moet behalen, heel deze strijd der christelijke naastenliefde is uit het leven gegrepen.

Het vermaan daartoe geldt alzoo niet slechts voor die christenen uit de eerste eeuw daar in het oude Rome, aan wie Paulus zijn brief richtte, maar, wijl de menschen altijd en overal dezelfde zijn, ook voor ons.

Als die christenen daar in Rome, wordt ook u, door uw naasten, door uw medechristenen zoowel als door uw medemenschen, nu eens in meerdere dan eens in mindere mate, kwaad gedaan. Door dit hun-u-kwaad-doen mag dan de christelijke liefde in u niet worden overwonnen; maar door uw-hun-goed-doen moet de christelijke liefde in u over de vijandige gezindheid in hen overwinnen.

Het overwonnen worden van de naastenliefde in u, door het kwaad dat uw naasten u aandoen, is dus het gevaar waaraan de strijd hier blootstelt; de vijandige gezindheid bij uw naasten, zich openbarend in het kwaad dat zij u aandoen, te overwinnen, door het goede dat gij ze in liefde aandoet, is dus het einde waarop deze strijd moet uitloopen.

---

2. Van het gevaar nu waaraan die strijd blootstelt wordt dan breeder gehandeld in het eerste van onze tekstverzen in vers 19: Wreekt uzelven niet, beminden! maar geeft den toorn plaats; want er is geschreven: Mij komt de wraak toe; ik zal het vergelden zegt de Heere.

Denk u een christen in het oude Rome of, wat op hetzelfde neerkomt, een uit onze omgeving en uit onzen tijd; denk maar aan uzelf.

Door allerlei banden gebonden aan de andere menschen, zoowel aan de kinderen der wereld, als aan de kinderen Gods, wordt nu een christen, wordt u, op zeker oogenblik door die anderen kwaad gedaan.

Kwaad gedaan, door middel van het, door u niet verdiende, scherpe, harde, vlijmende woord; door middel van het kwaad-sprekende, het lasterlijke woord. Kwaad ge-

daan, door dat zij u moedwillig lichamelijk letsel toebrengen; u bederven uw goed; zich vergrijpen aan uw eigendom; u benadeelen in uw bedrijf.

Bij de waarneming van dit u-kwaad-doen, bij wat gij dùs hoort of ziet, komt in zulk 'n oogenblik uw gemoed in beweging. Er ontstaat een onlust-gevoel.

En van nature toch al geneigd uw naasten te haten, groeit dan al te vaak dit onlust-gevoel aan tot passie; gij vliegt op in toorn; de haat is ontwaakt en uw wil blijkt vaak te zwak om dit zielbeweeg te beheerschen.

Want verstaat het wel, niet dat dit in-woord-of-daad-u-kwaad-doen uw onlust gevoel wekt, en ook nièt dat uw gemoed er door in beweging komt is verkeerd, maar wel, dat zich in dit alles mengt de haat; de onheilige haat, die wortel van den doodslag.

En dit komt hierin uit, dat al wat in u is er op zint en heel uw willen er zich op richt om uw naaste dit kwaad betaald te zetten.

Om hem aantedoen een minstens even groot kwaad.

Oog om oog en tand om tand.

Een zoodanig kwaad als hij u heeft aangedaan.

En als u dat dan metterdaad is gelukt, dan hebt gij uzelf gewroken.

En dit nu verbiedt de apostel.

W r e e k t u z e l v e n n i e t, b e m i n d e n!

Immers als gij zóo doet, dùs kwaad met kwaad vergeldt, dan komt het duidelijk uit, dat uw naastenliefde zwakker is, dan uw naastenhaat; dat wat gij, als christen hebt, uit het nieuwe, het geestelijke leven, zwakker is dan wat gij als mensch uit uw oude, verdorven natuur hebt. Dan heeft de heilige liefde in u de nederlaag geleden, dan ligt zij, de liefde, die het beginsel van uw willen en handelen moet zijn, machteloos en krachteloos op den bodem van uw hart

en dan gaat gij met uw liefdeloos willen en handelen vlak tegen het gebod van uw God in.

Wreekt uzelven niet, beminden!

Beminden, de Apostel zet er dat maar niet zoo bij van wege de deftigheid of de stichtelijkheid, maar dat beminden, dat „geliefden" wijst op die heilige liefde waarmee onze God in Christus ons mint, waarmee wij de menschen, alle menschen, ook die ons kwaad doen, moeten minnen.

En daarom is dat beminden juist hier, waar het om die heilige liefde gaat, niet maar bijkomstig, maar zoo recht op zijn plaats. Het sluit dan ook zoo aan bij het vergeldt niemand kwaad voor kwaad uit het eerste gedeelte van vers 17.

En let er nu wel op wat hier staat.

Wreekt uzelven niet, beminden.

Op dat uzelven komt hier alles aan.

Wreken toch is niet anders dan vergelden, iemand juist zooveel kwaad laten lijden als het kwaad dat hij gedaan heeft verdient, waard is, geldt. Nu kan de lust aan vergelding uit tweeërlei wortel opkomen en wel òf uit dien van den onheiligen òf uit dien van den heiligen toorn.

Egoïsten van nature als wij zijn, ontwaakt onze toorn tegen onzen medemensch, die ons kwaad gedaan heeft en is het een lust hem dat kwade wat hij òns gedaan heeft, betaald te zetten. Dit is dan de onheilige toorn en de onzedelijke vergelding.

Want het gaat daarbij alleen en uitsluitend om ons eigen lieve „ik."

Maar krachtens het ons ingeschapen rechtsbesef, is er ook een toorn die ontbrandt tegen al wie onrecht pleegt, ook tegenover òns onrecht pleegt en ook dan is er lust aan vergelding.

Dit is dan de heilige toorn en de zedelijke vergelding

want daarbij gaat het niet om ons „ik”, maar om het recht.

Nu is duidelijk, dat gij in het eerste geval uzelf niet moogt wreken; dit toch is niet anders dan wraakzucht uit egoistisch motief.

Maar ook in het tweede geval geldt het vermaan: wreekt uzelven niet, beminden!

Het wreken of het vergelden toch van onrecht aan hen, die het begaan hebben, komt alleen toe aan hem, die het recht heeft besteld; dus aan God.

Daarom laat de Apostel er dan ook als in éen adem op volgen: maar geeft den toorn plaats; want er is geschreven: Mij komt de wraak toe, ik zal het vergelden, zegt de Heere.

Dit laatste is geschreven in het lied van Mozes, in Deuteronomium 32:35 en 36. Er is daar sprake van de wrake, de vergelding, die de Heere zal oefenen aan Israëls vijanden voor het kwade dat zij Israël hebben aangedaan. De plaats luidt in haar geheel: Mijne is de wraak en de vergelding ten tijde als hunlieder voet zal wankelen; want de dag huns ondergangs is nabij en de dingen, die hun zullen gebeuren haasten; want de Heere zal zijn volk recht doen. In een ander verband, dan hier in den Romeinen-brief, wordt deze plaats uit Mozes' lied ook aangehaald in Hebreën 10:30: Want wij kennen hem, die gezegd heeft: Mijne is de wraak, ik zal het vergelden, spreekt de Heere. En wederom: De Heere zal zijn volk oordeelen.

Wat nu de aanhaling uit Deuteronomium in onzen tekst betreft, dan wordt zij daar gebruikt als een grond voor: maar geeft den toorn plaats, geeft ruimte of gelegenheid aan den toorn om zich te openbaren, want er is geschreven: Mij de wrake; ik zal het vergel-

den. Blijkbaar hebt ge hier dus te denken niet aan ùw, maar aan Gods toorn.

Aan Gods toorn, die van den hemel geopenbaard wordt over alle goddeloosheid en ongerechtigheid der menschen, zooals de apostel in dezen zelfden brief ergens anders schrijft (h. 1:19).

Zijn toorn toch ontbrandt tegen alle goddeloosheid en ongerechtigheid der menschen omdat daarin wordt aangerand het recht, zijn recht; het recht dat hij gesteld heeft, dat in hem gegrond is, zoodat wie het aanrandt hem, God zelf, aanrandt.

En deze toorn Gods is heilig, want als de souvereine en de heilige kan hij zich zelf niet verloochenen.

Dit vergelden nu waarin God zijn toorn openbaart is zijn straffen. Het eerste en voornaamste moment van alle straf toch is altijd de vergelding.

Maar nu verstaat gij ook, dat waar de rechtvaardige vergelding van het in kwaad-doen bedreven onrecht alleen aan God toekomt, hij ook alleen het recht heeft om te straffen.

God de rechter der gansche aarde doet recht.

Hij handhaaft het recht, zijn recht, in de vergeldende gerechtigheid, waaraan, als eeuwige gerechtigheid, voor al de zijnen, de Borg door zijn lijden heeft voldaan, maar waaraan allen, die den Zoon ongehoorzaam zijn, voor zichzelf door tijdelijk en eeuwig lijden moeten voldoen.

Hij handhaaft het recht, zijn recht, in de vergeldende gerechtigheid, die hij, als tijdelijke gerechtigheid, bij het saamleven der menschen op aarde, laat oefenen door den aardschen rechter.

En wanneer gij deze dingen bedenkt gaat u het volle licht op over het: Wreekt uzelven niet, beminden.

Dan toch valt op eens weg het, voor uw rechtsbesef zoo

groote, bezwaar van ongewroken onrecht. Verstaat ge hoe ook uw heiland, als hij gescholden werd, niet wederschold en als hij leed niet dreigde, maar het over gaf aan dien, die rechtvaardig oordeelt (1 Petr. 2:23). Begrijpt gij ook hoe de apostel tevens schrijven kon: vergeldt niemand kwaad voor kwaad (vs. 17a).

En waar dus het motief van het rechtsbesef bij het zichzelf wreken wegvalt, verstaat ge ook dat voor het egoistisch motief geen plaats is. Een vergelden, een wreken uit dit motief, uit deze beweegreden toch is niets dan booze wraakzucht. Als gij aan haar toegeeft lijdt de naastenliefde in uw hart de nederlaag.

En juist dit is het gevaar waaraan de strijd der christelijke naastenliefde blootstelt.

---

3. Maar onze tekst bepaalt ons ten slotte ook bij het einde, waarop de strijd der christelijke naastenliefde moet uitloopen.

Indien dan uwen vijand hongert, zoo spijzigt hem; indien hem dorst, zoo geeft hem te drinken; want dat doende zult gij kolen vuurs op zijn hoofd hoopen, zoo schrijft de apostel in vr. 20.

Ook dit woord is weer een aanhaling, een citaat uit het oude-testament en wel uit Spreuken 25:21 en 22. Indien dengene die u haat, hongert, geef hem brood te eten; en zoo hij dorstig is geef hem water te drinken; want gij zult vurige kolen op zijn hoofd hoopen, en de Heere zal het u vergelden.

Het gaat hier in Romeinen 12:20 om het overwinnen van het kwade door het goede.

Nu is het eerste deel van des apostels woord vrij doorzichtig. Wanneer uw vijand, uw hater, de mensch, die uw kwaad deed, later uw hulp noodig heeft, dan moet gij hem die niet onthouden, maar betoonen. Wanneer hij als een behoeftige voor u staat; indien hem hongert en hij niet heeft om zijn honger te bevredigen, zoo spijzigt hem; indien hem dorst en hij niet heeft om zijn dorst te lesschen zoo geeft hem te drinken. Alzoo, — wreekt in zulk 'n oogenblik, dat u daartoe de gelegenheid biedt, door u van hulp te onthouden, — niet uzelven; vergeldt geen kwaad voor kwaad, maar doet goed aan wie u kwaad heeft gedaan.

Maar, even doorzichtig als dit gedeelte van des apostels woord even duister is het tweede gedeelte: want dat doende zult gij kolen vuurs op zijn hoofd hoopen.

Het eischt alzoo een nadere verklaring.

Zoo veel begrijpen wij al dadelijk uit het verband, dat het beteekenen moet: want dat doende zult gij het kwade in het hart van uw naaste overwinnen.

De vraag is nu maar hoe het dit beteekenen kàn.

Doet toch dat vurige kolen op het hoofd uws vijands hoopen niet veel eerder denken aan een kwaad met kwaad vergelden, dan aan een wèl doen van uw vijand? En is niet dat vurige kolen op het hoofd van uw vijand hoopen een minstens vrij zonderlinge methode om het kwaad wat hij tegen u in zijn hart heeft, te overwinnen?

Ik kan mij denken dat deze vragen, indien ge over dit woord nadenkt, bij u opkomen.

Zeg ik u nu, dat het maar beeldspraak is, dan brengt die verzekering u nog niet veel verder.

Bij beeldspraak toch, dat weet gij ook wel, komt het juist aan op de zaak die door het beeld wordt aangeduid en ook met de wetenschap, dat het maar beeldspraak is

keeren de twee straks besproken vragen, zij het ook in anderen vorm, terug.

Toch moeten wij om tot de gewenschte verklaring te komen, van het feit dat wij hier met beeldspraak te doen hebben uitgaan.

Het is dan vrijwel zeker, dat de spreukendichter, wiens woord de apostel hier aanhaalt, het oog had op de woeste zeden in de semitische wereld om een vijand, dien men in zijn macht had, te pijnigen, te martelen door hem vurige kolen op zijn hoofd te hoopen. Het aanschouwen bij zijn slachtoffer der onduldbare pijn, die het zengen en branden op haar en huid, op vleesch en hersenpan dan veroorzaakten, was den wreeden en wraakzuchtigen semiet een zoete wraak.

Dit veroorzaken van pijn nu, is de zaak waarom het hier in het beeld der vurige kolen gaat.

Het derde in de vergelijking.

Verder gaat de vergelijking ook niet.

Houden wij dit nu maar vast dan ligt de verklaring voor de hand.

Door uw hater, uw vijand in zijn nood te helpen, hem, die ú kwaad gedaan heeft wèl te doen, veroorzaakt gij hem pijn, smart, zielesmart.

Hij had het toch allerminst verwacht in ù zijn weldoener te zullen vinden. Het verwondert hem, straks komt de smart van zijn zedelijke minderheid tegenover u te moeten erkennen, maar ook de smart van de schaamte, van het berouw.

Laat mij u dit verduidelijken met twee bekende oudtestamentische verhalen.

Het eene speelt in de woestijn van Maon (1 Sam. 25).

Eenige slaven drijven voor zich uit de ezels, zwaar beladen met brooden en wijnzakken, met schapenvleesch en koren, met stukken rozijnen en klompen vijgen.

Achter die slaven, op haar lastdier, een jonge vrouw.

Dat is Abigaïl, de vrouw van Nabal.

Zij gaat tot David.

Tot den, met zijn mannen, hongerenden en dorstenden David, die omdolend als vrijbuiter in de woestijn, bij Nabal, wiens eigendom hij had ontzien, nederig om onderstand had laten smeeken, maar krenkend was afgewezen.

Zij gaat tot David.

Tot den over Nabals krenking in toorn ontstokene; tot den nu in een vijand van Nabal verkeerde; tot David, die gereed staat om den rooden haan op het dak te zetten en dood en verderf te brengen.

Zij gaat tot David den vijand van haar huis om hem en zijn mannen te spijzigen, te drinken te geven.

Maar ziet dan ook nu hoe Abigaïl met haar wel doen het kwade in het hart van David overwint.

Straks toch zegent hij haar in den naam des Heeren en spreekt het onomwonden uit, dat haar dùs hem-tegemoetkomen het hem onmogelijk heeft gemaakt haar en haar huis kwaad te doen.

Het andere verhaal speelt in de woestijn van En-gedi (1 Samuel 24).

Saul met zijn drieduizend uitgelezen krijgers is daar om David met zijn bende te zoeken. Deze heeft zich met zijn mannen verborgen achter in een spelonk en Saul, wien dit onbekend is, treedt alleen die spelonk binnen, „Dit is de dag in welken de Heere tot u zegt: Zie ik geef uw vijand in uw hand, en gij zult hem doen, gelijk als het goed zal zijn in uwe oogen", zoo fluisteren de mannen hun hoofdman toe.

Maar David hoort niet.

Hij valt niet aan op den weerloozen koning; ongemerkt snijdt hij slechts van diens mantel een slip af.

En als dan straks Saul de spelonk weer heeft verlaten en David hem naloopt en den koning vertelt in welk levensgevaar deze zooeven verkeerd heeft, maar ook hoe hij hem heeft gespaard, dan wordt de koning tot tranen toe bewogen en zegt tot David: „Gij zijt rechtvaardiger dan ik, want gij hebt mij goed vergolden en ik heb u kwaad vergolden."

Welnu, het smart-wekken, gelijk in het hart van David door Abigaïl; het smart-wekken gelijk in het hart van Saul door David, met hun goed-doen, ziet daar wat ligt in de beeldspraak van: kolen vuurs op het hoofd hoopen.

Nu verstaat ge niet alleen dat het moet, maar ook waarom het kan beteekenen: het kwade door het goede overwinnen.

Want voor de christelijke naastenliefde, en deze heeft de apostel hier op het oog, is niet dat smart-wekken het laatste doel, maar slechts het middel tot een hooger doel, en wel door die smart de kwade gezindheid in het hart van den naaste, van den vijand, den hater, overwinnen.

En die overwinning is dan ook het einde waarop haar strijd moet uitloopen.

Zoo heb ik u dan uit Paulus woord over den strijd der christelijke naastenliefde gesproken van het karakter waardoor die strijd zich kenmerkt, het gevaar waaraan hij blootstelt; het einde waarop hij uitloopen moet.

Gij gemeente des Heeren, kent dien strijd.

Het is de strijd van de heilige liefde, die woont in de de wereld in wier middelen gij leeft en die telkens bij u indring,t hebt te strijden.

Het is een deel van dèn strijd, dien gij als gemeente tegen

kinderen des koninkrijks, tegen den onheiligen haat, die woont in de kinderen der wereld.

Maar nu een zeer persoonlijke vraag en wel eene tot ieder uwer in het bijzonder gericht.

Kent ook gìj dezen strijd?

Een christen toch, in den innigen, den intiemen zin, is een mensch, die lief heeft.

Die lief heeft met heilige liefde.

Welnu kent gij ook dien strijd; strijdt gij ook reeds den strijd tusschen de christelijke naastenliefde, die opkomt uit het geloof en de onheilige wraakzucht, die opkomt uit uw verdorven natuur waartegen gij heel uw leven lang, tot aan uw dood, zult hebben te worstelen?

Bedenk wel, dat wat Paulus hier zegt van het niet overwonnen worden door het kwade, maar het kwade overwinnen door het goede, allerminst iets buitengewoons is.

Het is maar heel gewoon christelijk.

Dit moet gij zelf toestemmen.

Gij toch belijdt, dat waar wij christenen bidden: „Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren" — wij „als een getuigenis van Gods genade in ons bevinden, dat ons gansche voornemen is, onzen naaste van harte te vergeven". Alzoo het kwade, dat hij ons gedaan heeft niet toe te rekenen.

Gij toch acht het voor den Avondmaalganger noodig, dat hij zijn conscientie onderzoeke, of hij zonder eenige geveinsdheid alle vijandschap, haat en nijd van harte afleggende, een naarstig voornemen heeft, om van nu voortaan in waarachtige liefde en eenigheid met zijnen naaste te leven.

Zeker, ik weet het ook wel, daartoe komt het niet zonder strijd; zonder een strijd, die gevoerd moet in het eigen hart. Maar als gij nu, ik spreek nog niet eens van overwinning, zelfs van dien strijd nog niets kent, dan ben ik beducht voor uw geestelijk leven; vrees ik, dat gij niet liefhebt. Stel u zelf dan eens ernstig de vraag: ben ik wel een christen? Ik, een mensch, die niet lief heeft.

En gij, die den strijd der christelijke naastenliefde kent, hebt gij niet met mij u te verootmoedigen over de vele, de smadelijke nederlagen, die deze liefde in ons hart heeft geleden?

Hoe menigmaal bleek in ons het koninkrijk zwakker dan de wereld; de genade zwakker dan de natuur; de oude mensch zwakker dan de nieuwe.

Hoe schandelijk trachten wij onszelf te misleiden door onheilige wraakzucht voor heilig rechtsbesef te laten doorgaan

Hoe menigmaal hebben wij, ik zeg niet onszelf, tegen wie ons kwaad deed, verdedigt; — want zelfverdediging, mits om Gods wil, is plicht en Jezus' wonderspreukig woord van het toekeeren van de andere wang aan wie u slaat op de rechter, gaat, blijkens zijn vraag aan den priesterknecht van het Sanhedrin: ,,indien ik kwalijk gesproken heb, betuig tegen mij?" dan ook alleen tegen zelfverdediging uit egoïstisch motief —, maar hoe menigmaal hebben wij onszelf gewroken?

Hoe menigmaal hebben wij, ik zeg niet bij de bevoegde rechters ons recht gezocht — want de handhaving der gerechtigheid, ook der vergeldende gerechtigheid op aarde door de overheid, die daarom zelfs het zwaard draagt, is een

ordening Gods, maar hoe menigmaal hebben wij ons zelf recht verschaft en eigenmachtig vergelding geoefend?

Zeker, hoe moeielijk ook, toch heeft ieder voor zijn conscientie uittemaken of rechtsbesef dan wel wraakzucht hem leidt.

Maar gij weet ook hoe ons arglistig hart wraakzucht als rechtsbesef weet te vermommen.

Maar over deze nederlagen hebben wij ons niet alleen te verootmoedigen, doch bij het groote gevaar waaraan onze christelijke naastenliefde hier bloot staat, hebben wij ook hàar te sterken en op ònze hoede te zijn.

Haar, onze naastenliefde te sterken, door met het oog des geloofs te zien op Gods liefde in Christus ons betoond.

Op onze hoede te zijn door te waken over ons eigen hart.

Dan zullen ook de overwinningen grooter en talrijker worden.

Vele dier overwinningen zijn nog maar schijnoverwinningen.

Wij hoopen toch vaak kolen vuurs op de hoofden onzer vijanden, omdat wij er onzen lust in vinden tegenover hen een „mooie rol te spelen"; omdat wij er onzen lust in vinden tegenover hen onze zedelijke meerderheid te toonen; omdat wij er onzen lust in vinden hen pijn, hen smart aan te doen in zelfvernedering.

Wij hoopen vaak kolen vuurs op de hoofden van wie ons kwaad hebben gedaan, met de berekening van den Budhist: „vijandschap kweekt vijandschap, niet-vijandschap doodt vijandschap."

Dát zijn de schijn-overwinningen der christelijke liefde, en ons arglistig hart weeft dan den bedriegelijken sluier,

die dit egoïstisch gedoe en deze wereldsche berekening voor ons eigen bewustzijn omhult.

Maar is uw christelijke liefde sterk en houdt gij de wacht bij uw eigen hart, dan kan het tot echte overwinningen komen.

Ik weet het, dit is vaak een zeer zware taak.

Niet altijd gelukt het even gemakkelijk als Abigaïl bij David, als David bij Saul.

De dierkunde kent een dierensoort, die zij als de „dikhuidigen" aanduidt. Op den kop van zulke dikhuidigen moet het hoopen van de kolen vuurs krachtig worden doorgezet eer zij het voelen.

En zoo ook zijn er onder de menschen wier ziel door heel wat betoon van liefde moet getroffen eer zij het voelen.

Dan, de liefde is geduldig.

En een mensch, die lief heeft, die lief heeft ook wie hem kwaad heeft gedaan; die lief heeft omdat hij God liefheeft, God, die niettegenstaande al het kwaad wat hij hèm heeft gedaan, in Christus, hem lief heeft, — zulk een mensch vertraagt niet.

Zulk een mensch vertraagt niet in het kwaad-doen met wèl-doen te vergelden.

En aan dezulken is ten slotte de overwinning.

Ga dan van hier, gesterkt in uw geloof en daardoor in uw liefde; uw christelijke naastenliefde.

Betoon u te zijn een mensch, die lief heeft; en het saamleven met uw medemenschen zal er gelukkiger, vrediger, christelijker door zijn.

VII.

HET TWEEËRLEI WANDELEN OP DEN WEG VAN SMARTEN.

Jesaia 50 : 10 en 11.

Gelezen : Jesaia 50.
Gezongen : Ps. 115 : 6.
„ Ps. 38 : 15.
„ Ps. 115 : 5.
„ Ps. 43 : 5.

Jesaia 50.

1. ALZOO ZEGT DE HEERE: WAAR IS DE SCHEIDBRIEF VAN ULIEDER MOEDER, WAARMEDE IK HAAR WEGGEZONDEN HEB? OF WIE IS ER VAN MIJNE SCHULDEISCHERS AAN WIEN IK U VERKOCHT HEB? ZIE, OM UWE ONGERECHTIGHEDEN ZIJT GIJ VERKOCHT, EN OM UWE OVERTREDINGEN IS UWE MOEDER WEGGEZONDEN.

2. WAAROM KWAM IK EN DAAR WAS NIEMAND, WAAROM RIEP IK EN NIEMAND ANTWOORDDE? IS MIJNE HAND DUS GANSCH KORT GEWORDEN, DAT ZIJ NIET VERLOSSEN KAN, OF IS ER IN MIJ GEEN KRACHT OM UIT TE REDDEN? ZIE, DOOR MIJN SCHELDEN MAAK IK DE ZEE DROOG, IK STEL DE RIVIEREN TOT EENE WOESTIJN, DAT HAAR VISCH STINKT, OMDAT ER GEEN WATER IS, EN STERFT VAN DORST

3. IK BEKLEED DEN HEMEL MET ZWARTHEID, EN STEL EEN ZAK TOT ZIJN DEKSEL.

4. DE HEERE HEERE HEEFT MIJ EENE TONG DER GELEERDEN GEGEVEN, OPDAT IK WETE MET DEN MOEDE EEN WOORD TER RECHTER TIJD TE SPREKEN; HIJ WEKT ALLEN MORGEN, HIJ WEKT MIJ HET OOR, DAT IK HOORE, GELIJK DIE GELEERD WORDEN.

5. DE HEERE HEERE HEEFT MIJ HET OOR GEOPEND, EN IK BEN NIET WEDERSPANNIG, IK WIJK NIET ACHTERWAARTS.

6. IK GEEF MIJNEN RUG DENGENEN DIE [MIJ] SLAAN, EN MIJNE WANGEN DENGENEN DIE [MIJ HET HAAR UITPLUKKEN; MIJN AANGEZICHT VERBERG IK NIET VOOR SMAADHEDEN EN SPEEKSEL.

7. WANT DE HEERE HEERE HELPT MIJ, DAAROM WORD IK NIET TE SCHANDE; DAAROM HEB IK MIJN AANGEZICHT GESTELD ALS EENEN KEISTEEN, WANT IK WEET DAT IK NIET ZAL BESCHAAMD WORDEN.

8. HIJ IS NABIJ DIE MIJ RECHTVAARDIGT; WIE ZAL MET MIJ TWISTEN? LAAT ONS TE ZAMEN STAAN; WIE HEEFT EENE RECHTZAAK TEGEN MIJ? HIJ KOME HERWAARTS TOT MIJ.

9. ZIE, DE HEERE HEERE HELPT MIJ, WIE IS HET DIE MIJ ZAL VERDOEMEN? ZIE, ZIJ ZULLEN ALTEMAAL ALS EEN KLEED VEROUDEN, DE MOT ZAL ZE ETEN.

10. WIE IS ER ONDER ULIEDEN DIE DEN HEERE VREEST, DIE NAAR DE STEM ZIJNS KNECHTS HOORT? ALS HIJ IN DE DUISTERNIS WANDELT EN GEEN LICHT HEEFT, DAT HIJ BETROUWE OP DEN NAAM DES HEEREN EN STEUNE OP ZIJNEN GOD.

11. ZIE, GIJ ALLEN DIE EEN VUUR AANSTEEKT, DIE U MET SPRANKEN OMGORDT, WANDELT IN DE VLAM VAN UW VUUR, EN IN DE SPRANKEN [DIE] GIJ ONTSTOKEN HEBT. DAT GESCHIEDT U VAN MIJNE HAND, IN SMART ZULT GIJLIEDEN LIGGEN.

VII.

HET TWEEËRLEI WANDELEN OP DEN WEG VAN SMARTEN.

Jesaia 50: 10 en 11.

Wanneer een kind des Heeren zijn eigen levensweg vergelijkt met dien van de kinderen der wereld, kan dikwijls bange twijfel over zijn ziel komen. Voor zijn rechtsbesef toch moet de godsvrucht met het geluk en ongodvruchtigheid met het ongeluk gepaard gaan, maar de ervaring doet hem dikwerf het tegendeel zien.

En dan gebeurt het dat over zijn ziel komt de Asafsstemming.

Met hem, den dichter van den 73sten psalm zegt dan ook hij: „Zij zijn niet in de moeite als andere menschen en worden met andere menschen niet geplaagd." Maar ziende op zijn eigen leven, dat leven met al zijn moeiten en zijn plagen, waarin iedere dag heeft zijn eigen kwaad, zegt hij met Asaf: „ik ben den ganschen dag geplaagd en mijn straffing is er alle morgens." Bij dit zien van de scherpe tegenstelling tusschen van wat zijn moest en wat is, twijfelt dan ook hij met Asaf aan het: „Immers is God Israël goed, dengenen, die rein van hart zijn" en dreigt over zijn lippen te komen het woord: „Immers heb ik te vergeefs

mijn hart gezuiverd, en mijne handen in onschuld gewasschen!"

Dit, mijne broeders! zijn booze gedachten. Zondige gedachten. Gedachten waarvan gij afkomen moet en waarvan gij eerst afkomt als gij ingaat in Gods heiligdommen.

Want dàar wordt het u, die leeft onder de nieuwe bedeeling, helderder nog dan Asaf, gegund de verzoening dezer tegenstrijdigheid te zien.

Dan verstaat ge, dat wat zijn moest maar niet is hier op aarde, — de godsvrucht gepaard aan het geluk en de ongodvruchtigheid gepaard aan het ongeluk — eens wezen zal in de voleinding der eeuwen, bij de toekomst van Christus.

En gij verstaat dan oòk, wat reeds Asaf verstond, nadat hij in Gods heiligdommen was ingegaan, dat de weg van smarten aan de ongodvruchtigen in dit leven niet gespaard blijft, dat ook zij, op Gods tijd, even als de godvruchtigen dien weg hebben te bewandelen.

Niet echter over de Asafsstemming van den twijfel gewekt door het zien van der goddeloozen vrede, maar over het wandelen, zoo van hen als van de vromen op den weg der smarten, wil ik u thans spreken en wel uit het schriftwoord dat gij vindt in Jesaia 50:10 en 11. Wie is er onder ulieden, die den HEERE vreest, die naar de stem zijns knechts hoort? als hij in de duisternis wandelt, en geen licht heeft, dat hij betrouwe op den naam des HEEREN, en steune op zijn God. Ziet, gij allen, die een vuur aansteekt, die u met spranken omgordt! wandelt in de vlam van uw vuur, en in de spranken, die gij ontstoken hebt. Dat geschiedt u van mijne hand; in smart zult gijlieden liggen.

Dit woord spreekt ons van een tweeërlei wande-

l e n o p d e n w e g v a n s m a r t e n. Trachten wij het eerst nader te verstaan door te overdenken hoe het door den HEERE zelf eens werd voorgehouden aan Israël in Babel. Laat mij het daarna, in den naam van mijn zender voorhouden aan u gemeente des HEEREN van dezen tijd en deze plaats.

I.

Geschreven door Jesaia den tijdgenoot van Juda's koning Hizkia, was ook dit hoofdstuk, waaraan onze tekst is ontleend, bestemd om in later dagen, in den tijd der ballingschap het volk des Heeren te troosten.

Als aan Babels stroomen Israël zingt zijn smartelied, als lange en bange jaren zijn voorbijgegaan en de stad zonder volk en het volk zonder stad blijft, dan zal Zion zeggen: „de Heere heeft mij verlaten en de Heere heeft mij vergeten" (h. 49:14).

Tegen dit woord nu gaat juist ons hoofdstuk in.

Het bestaat uit drie deelen.

Eerst spreekt Jehova, dan de knecht des Heeren, eindelijk weer Jehova zelf en juist dit laatste is onze tekst.

Eerst spreekt Jehova en wel in de eerste drie verzen.

Neen de HEERE heeft Zion niet verlaten en nog veel minder vergeten. Hij is immers de God des verbonds. Hij staat daardoor in een zoo innige betrekking tot zijn volk dat zij kan uitgebeeld door het huwelijk, of wilt gij het anders, dat omgekeerd dit verbond de idee van het huwelijk is. Het verbond van den Heere met zijn Israël is een trouwverbond. Dat Israël thans in ellende is, darvan ligt de schuld bij Israël dat zijn Heere had vergeten en verlaten, maar daarom heeft de Heere zijn Israël niet verlaten en vergeten.

De Heere is geen mensch.

Was het al in de Mozaïsche wet den man geoorloofd zijn vrouw, waarin hij iets schandelijks had gevonden, een scheidbrief te geven en weg te zenden uit zijn huis (Deuteronomium 24:1), het huwelijk alzoo te ontbinden, met Israël zijn volk had de HEERE zijn verbond niet verbroken. Hij was getrouw gebleven ook tegenover al de trouweloosheden van zijn Israël. En daarom kon hij dan ook aan de kinderen des volks vragen: „Waar is de scheidbrief van ulieder moeder, waarmede ik haar weggezonden heb?" Zulk een scheidbrief was niet te toonen. Hij was nimmer uitgereikt. Hij bestond niet.

Als een vader staat de HEERE tot de kinderen des verbonds. Was het al in de Mozaïsche wet een armen vader geoorloofd zijn kinderen als slaven te verkoopen aan zijn schuldeischers (Exodus 21:7), de HEERE heeft echter zijn kinderen aan zijn vijanden niet verkocht. En daarom kan hij dan ook vragen: Wie is er van mijn schuldeischers, aan wien ik u verkocht heb?

Neen niet bij den HEERE is de schuld van de ellende der ballingschap.

Om hunne ongerechtigheden zijn zij verkocht, de kinderen Israëls, maar slechts voor een tijd; om hunne overtredingen is het volk weggezonden, maar niet voor immer; want de HEERE verlaat en de HEERE vergeet niet.

Hij is barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid — in welke deugden hij zich reeds aan Mozes op den Horeb had geopenbaard.

Daarom, Israël wanhope niet.

Israël hope op 's Heeren belofte en twijfele toch niet aan 's Heeren macht.

Zeker, Babel is groot van kracht, maar 's Heeren hand is niet te kort om te bevrijden en zijns is de kracht om te

redden. Hij kan de rivieren waarachter Babel zich zoo zeker weet, stellen tot een woestijn en voor dat trotsche rijk doen komen een nacht van ondergang met een hemel in zwartheid gehuld, omfloerst met een rouwkleed.

Neen de Heere heeft niet zijn volk verlaten en nog veel minder vergeten; Israël hope op den HEERE; want bij den Heere is goedertierenheid; is de wil om te verlossen, de macht om te redden.

Het zijn de knechten des Heeren, die deze woorden van belofte, van troost, van blijheid moeten verkondigen aan Israël. Jesaia, de profeten uit de dagen van de ballingschap, de enkele vromen.

Maar, — een zonderling lot wacht deze blijde boodschap. Bij verreweg het meerendeel van Israël zal dit woord geen gehoor vinden; het zal er geen vertrouwen aan hechten. Ja sterker nog, de knechten des HEEREN, die dit evangelie der bevrijding brengen, zullen er door de groote menigte om worden bespot, gehoond, mishandeld.

Toch zullen zij met groote volharding volharden.

Dit nu wordt ons geteekend in het tweede deel van ons hoofdstuk dat van vers vier tot en met negen loopt en waarin de knecht des Heeren spreekt.

Al wat hier van het smaden en mishandelen, maar ook van de volharding van 's HEEREN knechten wordt gezegd, heeft eens zijn volkomen vervulling gevonden in hem, die de knecht des Heeren bij uitnemendheid is. Het is de Christus in wien als den lijdenden knecht des Heeren is vervuld dat: „Ik geef mijn rug dengenen, die mij slaan, en mijne wangen dengenen die mij het haar — het baardhaar — uitplukken; mijn aangezicht verberg ik niet voor smaadheden en speeksel." Immers, in Kajaphas' paleis hebben zij Jezus gespogen in het aangezicht en geslagen met

vuisten, en anderen gaven hem kinnebakslagen zeggende: Profeteer ons, Christus! Wie is het die u geslagen heeft? En in het rechthuis van Pilatus hebben zij hem een kroon van doornen opgedrukt, geslagen op zijn hoofd, met riemen gegeeseld.

En gelijk hij, de knecht des Heeren toen heeft volhard, omdat zijn God hem ondersteunde; gelijk hij toen heeft verdragen en veracht heeft de schande, zoo hebben volhard in en door hem alle ware knechten des HEEREN. Wat hij allereerst kon zeggen en in gansch bijzonderen zin: „daarom heb ik mijn aangezicht gesteld als een keisteen, want ik weet, dat ik niet zal beschaamd worden" — zeggen zij in zijn gemeenschap hem na. Deze u misschien vreemde uitdrukking toch: „het aangezicht stellen als een keisteen" — is een beeld van onaandoenlijkheid. Denkt maar aan die andere uitdrukking: „een stalen voorhoofd". En nu kan dat aangezicht van steen, zoowel beeld der onbeschaamdheid, als beeld van het vrijmoedig en volhardend geloofsvertrouwen zijn.

En dat laatste is het hier.

En eindelijk, in het derde en laatste deel van ons hoofdstuk, nadat dus eerst de knecht des Heeren aan het woord was (vs. 4—vs. 9) spreekt als in het eerste stuk (vs. 1—vs. 3), de Heere zelf weer tot zijn volk (vs. 10 en 11).

Allereerst tot zijn Israël in Babel.

Het zijn onze tekstwoorden en het is in deze woorden, dat de Heere zelf aan zijn volk het tweeërlei wandelen op den weg van smarten voorhoudt.

Een vraag, een vraag des HEEREN tot zijn Israël, leidt die woorden in. Wie is er onder ulieden, die

den HEERE vreest, die naar de stem zijns knechts hoort? — zoo luidt deze vraag.

Indien wij bedenken, dat niet tot de menschheid, maar tot zijn Israël de HEERE deze vraag richt, zal zij ons op het eerste gehoor eenigszins wonderlijk toeschijnen. Hoe, dekt zich de grens tusschen Gods volk en de wereld dan niet met dien tusschen godvreezenden en niet-godvreezenden? Maar deze bevreemding zal weldra wijken, wanneer men oòk bedenkt, dat reeds van het Israël in Babel gold wat in veel later eeuw de heilige Apostel zal schrijven: „die zijn niet alle Israël, die uit Israël zijn" (Rom. 9:6); wanneer men bedenkt, dat in het vleeschelijk het geestelijk Israël schuilde. Want wel is Israël, heel Israël het volk van God; wel heeft de Heere met Israël als volk, gesloten zijn verbond, maar toen gelijk nu, was er bij velen een slechts uitwendig verkeeren onder het verbond — zonder dat men innerlijk deel had aan zijn geestelijke goederen.

Dus was er eertijds onder de oude, gelijk nu weer onder de nieuwe bedeeling van het éene verbond der genade, een tweeërlei volk des Heeren, een tweeërlei Israël.

Het antwoord op de vraag: Wie is er onder uleden, die den Heere vreest, die naar de stem zijns knechts hoort? — het antwoord dat ieder voor zich persoonlijk had te geven, maakte dan ook de scheiding.

Onder dat Israël in Babel waren er in wier hart de Heilige Geest in wederbarende genade het leven te midden van den dood en met dat leven de godsvrucht had gebracht. De Godsvrucht, de vreeze des Heeren, de eerbiedige liefde en liefdevolle eerbied voor den levenden God welke opbloeit in een hart waarin door hem gewrocht is het geloof. En waar die godsvrucht is en met haar de ware religie des harten, daar werkt op uit het geloof het gelooven, uit

de vrees het vreezen, uit het vermogen de actie en daar wordt dan ook, omdat men den Heere vreest, naar de stem van zijn knecht gehoord.

Onder dat Israël in Babel waren er echter ook, en dat was de groote meerderheid, wier hart nog ongodvruchtig was, die den Heere niet vreesden en mitsdien geen eerbied hadden voor het woord des Heeren, dat brachten de knechten des Heeren.

Op deze vraag, als geworpen midden onder de ballingen in Babel, zal dus een tweeërlei antwoord zijn gegeven.

Een tweeërlei.

Geen drieërlei.

Of: ik ben, ik ben door veel zondigs heen en onder veel gebreks, een godvruchtige en begeer dan ook, uit eerbied voor den Heere, te hooren naar de stem van zijn knecht.

Of: ik ben ongodvruchtig en de stem van den knecht des Heeren is mij een dwaasheid en een ergernis.

Geen drie, maar twee antwoorden alzoo.

Want wel zullen de schuchtere zielen onder de kinderen Gods niet dan onder veel bestrijding het eerste antwoord hebben gegeven, maar toch, wijl zij het werk Gods in hun ziel niet durfden miskennen, het niet hebben terug kunnen houden.

En na deze vraag komt dan het woord van het tweeërlei wandelen op den weg van smarten.

Tusschen Babel en Jeruzalem lag de woestijn.

De weg door die woestijn waarop Israël straks zou moeten wandelen om uit Babel in Jeruzalem te komen, zou, om de gevaren en de ontberingen welke er aan verbonden waren, een smarteweg zijn.

En op dien eenen weg van smarten zal nu op tweeërlei

wijze worden gewandeld; anders door de godvruchtigen, anders door de ongodvruchtigen.

Dit is het wat de Heere hier zelf voorhoudt aan het Israël in Babel.

Hij, die den Heere vreest, die naar de stem zijns knechts hoort — als hij in de duisternis wandelt en geen licht heeft, dat hij betrouwe op den naam des Heeren en steune op zijnen God.

De weg van smarten wordt ons hier geteekend als een weg van duisternis, een weg zonder licht. Twee uitdrukkingen alzoo voor één gedachte. En dat geldt van den woestijnweg zoowel in het bijzonder voor zoover hij bij nacht moest bewandeld, als in het algemeen wegens zijn gevaren en zijn ontberingen.

Wij spreken van „lichtvreugde" en aan smart verbindt zich voor ons de voorstelling van donkerheid en duisternis.

Wanneer dan de godsdienstige Israëliet zou wandelen in duisternis, zonder dat het licht bestraalde zijn weg, dan moest hij betrouwen op den naam des Heeren, en steunen op zijn God. Ook hier hebben wij weer twee uitdrukkingen voor één zaak. Betrouwen en steunen toch wijzen op de zekerheid, het toeverzicht hetwelk het wezen des geloofs is; en de naam des Heeren is niet anders dan de Heere zelf voorzoover hij zich heeft bekend gemaakt, geopenbaard in en door zijn woord.

De godvruchtige die in duisternis wandelt heeft alzoo te gelooven; te vertrouwen en te steunen, zijn zekerheid en zijn vastigheid te zoeken in het woord van zijn God, die dat woord nooit breekt en die zijn beloften nooit schendt.

Zoo wil de Heere dat hij, de godvruchtige op den weg van smarten wandelen zal.

Maar nu is er ook een ander wandelen op den weg van smarten.

Het wandelen van den ongodvruchtige.

Een wandelen zooals de Heere het niet wil.

En hoe nu hij, die den Heere niet vreest en daarom dus ook niet hoort naar de stem van zijn knecht, dan wandelt en wat daar dan het einde van is, dit wordt door den Heere zelf aan het Israël in Babel voorgehouden in het tweede van onze tekstverzen: Ziet gij allen, die een vuur aansteekt, die u met spranken omgordt! wandelt in de vlam van uw vuur, en in de spranken, die gij ontstoken hebt. Dat geschiedt u van mijne hand; in smart zult gijlieden liggen.

Om dit vers goed te verstaan moeten wij ons eerst rekenschap geven van dat „spranken" hetwelk er tweemaal in voorkomt. Spranken beteekent in onze taal „vonken", maar ook „brandende splinters." Aan „vonken" kan hier niet gedacht, eer aan brandende houtsplinters. Toch is het ook zoo nog niet duidelijk. Sommigen vertalen het oorspronkelijke hier dan ook met „pekkransen" of „brandpijlen", terwijl men dan bij het zich „omgorden" aan een „zich voorzien van", een „zich toerusten of wapenen met" pekkransen of brandpijlen denkt.

Nu kan men pekkransen of brandpijlen tot tweeërlei doel gebruiken, en wel of als „verlichtingsmiddelen" of als „verdelgingsmiddelen".

En metterdaad zijn er op dit ons tekstvers dan ook twee uitleggingen; eene waarbij men de „spranken" neemt in den zin van strijd-, en eene waarbij men ze neemt in den zin van verlichtingsmiddelen.

Zij, die de eerste uitlegging voorstaan denken dan bij de pekkransen of brandpijlen òf aan de middelen, die de vij-

anden tegen Israël zouden bezigen, òf wel aan de wapenen, inzonderheid de lasterlijke en grievende woorden, die men in Israël tegen den knecht des Heeren zou richten.

Zij, die de tweede uitlegging voorstaan, denken hier daarentegen bij de verlichtingsmiddelen aan het licht dat de menschen trachten in de duisternis te ontsteken buiten God om, en dit brengen zij dan gewoonlijk terstond geestelijk over.

Deze tweede uitlegging vindt men bij Kalvijn en ook bij de kantteekenaren van onze Statenvertaling.

Het wil mij voorkomen, dat deze tweede uitlegging de juistere is. Denkt men toch bij de pekkransen of brandpijlen aan strijdmiddelen dan is er tusschen de twee verzen van onzen tekst geenerlei verband. In vers 10 toch wordt, naar ieder toegeeft, gezegd hoe de godvruchtige handelen moet wanneer hij in duisternis wandelt, maar in vs. 11 zou het dan gaan over het vijandig optreden der ongodvruchtigen tegen den knecht des Heeren en het gevolg hiervan. Gij voelt hier is geen verband.

Wijl nu echter niet alleen in het 10e van een wandelen, maar ook in het 11e van een gaan, een voortgaan en dus een wandelen sprake is, voelt ge, dat er tusschen de twee verzen wèl een verband moet zijn en dit is dan juist: het verschillend, het tweeërlei wandelen.

En in dit verband voegt het dan uitnemend de pekkransen en brandpijlen van de „verlichtingsmiddelen" te verstaan.

Gaan wij nu uit van den historischen zin die de woorden hier hebben, van het tweeërlei wandelen op den zoo duisteren weg door de woestijn, dan teekent ons dit 11e vers allereerst hoe op dien weg de ongodvruchtigen in Israël, zij die den HEERE niet vreesden en daarom niet hoorden naar de stem zijns knechts, zouden wandelen.

Deze dan hadden reeds een vrij uitvoerig program van actie gemaakt. Op zichzelf allerminst kwaad, maar alleen kwaad omdat er niet in gerekend werd met God.

In duisternis van den nacht zouden zij een vuur ontsteken.

En verder moest, door een verstandige aanwending van brandende pekkransen en het oplaten van brand- of vuurpijlen, van het bezwaar van het reizen in donker worden verholpen; zoo kon men niet licht dwalen, bleef er verband tusschen de tochtgenooten en hield men zich door al dit vuur-geflikker ook de wilde dieren van het lijf.

Dit alles was vernuftig uitgedacht en wie in nachtelijke duisternis door een woestijn moeten, doen het nòg zoo.

Maar, zooals ik u reeds opmerkte, er was bij dit plan niet gerekend met God.

En daarom spreekt de HEERE het Israël dat dús wil wandelen op den weg van smarten dan ook toe, in, wat ik zou willen noemen, den toon der goddelijke ironie.

Een toon dien gij òok beluistert in dat: Die in den hemel woont, zal lachen; de HEERE zal hen bespotten, van den tweeden psalm.

Ziet, gij allen, die een vuur aansteekt, die u met spranken omgordt! Wandelt in de vlam van uw vuur, en in de spranken, die gij ontstoken hebt. Dat geschiedt u van mijne hand; in smart zult gijlieden liggen.

Wandelt in de vlam van uw vuur en in de spranken, die gij ontstoken hebt.

Het is toch vergeefs en het doel wordt er niet door bereikt.

En is het dan ook niet dwaas, en is het dan ook niet om te lachen, dat 'n mensch, die zonder dat God hem van

oogenblik tot oogenblik met zijn alomtegenwoordige kracht draagt, geen moment kan bestaan; dat 'n mensch zonder dat God, die in alle werk des menschen de eerste werker is, in zijn werk inwerkt, geen vinger zelfs kan verroeren, dat zulk 'n mensch meent zich wel te kunnen redden en helpen buiten en zonder God; bij zijn plannen met alles rekent behalve met God.

Die in den hemel woont zal lachen.

De spotlach van God over de dwaasheid der zonde.

Dat geschiedt u van mijne hand; in smart zult gijlieden liggen.

Daar is een handelen Gods met den mensch ten voordeel, maar ook ten oordeel. En de Heere handelt met den mensch ten oordeel wanneer hij, wie hem niet vreest en daarom naar de stem van zijn knecht niet hoort, overgeeft aan de begeerte zijns harten en dàn gaat die mensch zelfs zoo dwaas handelen, dat hij, als dit Israël bij zijn plannen, zijn reddingsplannen, niet rekent met God. Het einde van wie zóo wandelt op den duisteren weg, op den weg van smarten is, dat hij straks heel niet meer wandelt, maar ligt, neerligt, niet meer voortkan. Afgepijnd door zijn telkens mislukt pogen, neerligt in de zielesmart van zijn voortdurende teleurstellingen; wanhopend aan zijn redding neerligt op den smartenweg; uitgeput, krachteloos.

Zoo wil God niet dat zijn volk zal wandelen op den weg van smarten.

II.

Wie is er onder ulieden, die den Heere vreest, die naar de stem zijns knechts hoort? Als hij in de duisternis wandelt en geen licht heeft, dat hij betrouwe op

den naam des HEEREN en steune op zijnen God. Ziet, gij allen, die een vuur aansteekt, die u met spranken omgordt! Wandelt in de vlam van uw vuur, en in de spranken, die gij ontstoken hebt. Dat geschiedt u van mijne hand; in smart zult gijlieden liggen.

Laat mij in naam van mijn zender dit woord over het tweeërlei wandelen op den weg van smarten thans voorhouden aan u, gemeente des Heeren van dezen tijd en deze plaats.

De Heere zegt ons in dit woord hoe hij wil dat wij in den weg der smarten wandelen zullen. Als hij in de duisternis wandelt en geen licht heeft, dat hij betrouwe op den naam des Heeren, en steune op zijnen God.

Zeker, het leven, de levensweg is niet altijd een weg van smarten. Hij is niet van het begin tot het einde een weg van donkerheid en duisternis. Dit te beweren ware een van de schromelijke overdrijvingen waarover 'n mensch, die het leven kent, zijn schouders ophaalt en zijn oogen dichtknijpt.

De levensweg begint voor de meesten zelfs — enkele gevallen van „'n harde jeugd" er nu eens buiten gelaten, — nog al zonnig. Als zoo de eerste jeugd voorbij is, dan eerst komen de donkere eindjes.

Dat zijn allereerst die eindjes van den weg waarop de geluk-zon verdonkert.

Luther zegt in zijn Catechismus, bij de verklaring van de vierde bede van het Onze Vader, dat daarin het „dagelijksch brood" zooveel beteekent als: „Alles wat tot des lichaams onderhouding en nooddruft behoort, gelijk: eten, drinken, kleêren, schoenen, huis, hof, akker, beesten, geld,

goed, een vrome echtgenoot, vrome kinderen, vrome dienstboden, vrome getrouwe overheden, goede regeering, goed weder, vrede, gezondheid, tucht, eer, goede vrienden, getrouwe buren en dergelijken".

Wij noemen dat ook wel de geluksgoederen.

En nu kan het gebeuren, dat iemand, die dat alles heeft er op eens enkele stukken, of ook wel alle te zaam, van kwijt raakt. Ze zeggen tegenwoordig, dat hij dan niet meer heeft een „menschwaardig bestaan."

Zeker is het dat hij het dan kwaad heeft, want het gemis van deze goederen is een kwaad, een lijden.

Hij doorleeft dan kwade dagen. 't Zijn de donkere eindjes op zijn levensweg die soms heel lang duren; hij wandelt dan op den weg van smarten.

Hij wandelt in de duisternis en heeft geen licht.

Maar daar zijn ook nog andere donkerheden en duisternissen; daar is nog een andere weg van smarten dan het gemis van de geluksgoederen.

Dat is echter een smarteweg die de wereldsche menschen heel niet kennen.

Voor 'n mensch, die tot een waarachtige bekeering is gekomen, is de grootste zaligheid hier op aarde de aanschouwing van het aanschijn des verzoenden Gods, de genieting in zijn gemeenschap. Want de religie, die zeer zeker ook een zaak is van het hoofd en de hand, is toch allereerst een zaak van het hart. Niet maar gelukkig, doch veel hooger en daarom zalig, is de levensweg wanneer hij bezond wordt door de zachte straling van Gods liefde.

Maar nu kan het gebeuren, dat iemand die deze zaligheid kent, haar op eens kwijt is; deze genieting mist en dat vaak voor langen tijd. Dat zijn dan de tijden en oogenblikken van wat in de taal der godzaligheid heet: de geestelijke verlatingen.

En dan doorleeft hij óók kwade dagen; zijn het donkere eindjes op zijn levensweg; soms heele einden; hij wandelt dan op den weg van smarten.

Hij wandelt in de duisternis en heeft geen licht.

En nu zegt God hoe hij wil dat wij op den weg van smarten wandelen zullen.

Op den weg van smarten over het gemis van de geluksgoederen; op den weg van smarten over het gemis van de genieting van de goederen der zaligheid; en ook op den weg van smarten zoo over het gemis van het een, als het ander. Want er zijn soms eindjes op den levensweg „waar zoo alles bij elkaar komt". Heele kwade dagen, niet alleen ongelukkige, maar ook onzalige dagen. En nu zegt uw God: als hij in de duisternis wandelt en geen licht heeft, dat hij betrouwe op den naam des Heeren en steune op zijn God.

't Kan soms zoo donker worden.

't Is soms of de Heere bezig is ook voor ons den hemel te bekleeden met zwartheid en een zak te stellen tot zijn deksel (Jes. 50:3).

En dan is het een en al duisternis.

En 'n mensch moet dan toch voort; het leven leven; al maar voort op dien weg door geen lichtstraal verhelderd.

Wat hij dan doen moet?

Gelooven, zegt uw God.

Betrouwen en steunen op den naam, op het woord, het woord van uw God. Want al mist gij dan ook de bevindelijke genieting van den God des woords, gij hebt toch nog altijd het woord van uw God. En, ik weet het ook wel — dat is niet zoo gemakkelijk. Als een kind in den avond op een donkeren weg wandelt en de hand van zijn vader maar voelt, dan wandelt zoo'n kind niet moeilijk. Maar als een kind des Heeren op den weg van smarten wan-

delt en van zijn God zoo niets voelt, dan is het juist zoo zwaar.

En toch God wil het.

Dat hij betrouwe op den naam des Heeren en steune op zijn God.

En daarom moet het.

Moet het door veel worsteling heen met uw eigen verdorven natuur en met de wereld, die den naam hoont en voor het woord niet buigt en met satan, die u altijd aan het woord wil doen twijfelen.

En als gij nu maar blind in de uitkomst, doch ziende in het gebod, ook in dit gebod, uw God gehoorzaamt, dan leert u de heilige Geest zelf ook de waarheid van het woord verstaan en draagt die in uw bewustzijn in en past die toe op uw hart.

Eerst bladert ge dan wel lusteloos en hopeloos in het woord.

„De Heere heeft mij verlaten, en de Heere heeft mij vergeten!" — zoo klaagt het en zucht het dan in uw ziel, doch als gij maar doorleest en maar vasthoudt, dat het toch het woord der waarheid is en dat het toch het woord van uw God is en gij dan leest, dat een moeder wel haar kind, maar uw God u niet vergeet; — zie dan zet de Geest voor u op die letter zijn stempel en dan weet ge en voelt gij, dat is ook voor míj.

Dan krijgt gij er vat aan.

En dan hoort gij uit en in het woord weer de stem van uw God.

Zoo zacht-troostend, zoo-in-teer als de dichter het bezingt in dat lied van groote innigheid:

„Kind,, dat Ik liefheb, leun op Mij, leun sterk!
Laat méér het wicht der zorgen, die u kwellen

Mij voelen, 'k weet uw last, want kind Mijn werk,
Mijn maaksel zijn de smarten, die u kwellen.
Ik telde ze af, en heb met eigen hand,
Die naar uw kracht en naar Mijn macht gewogen.
Toen mijne hand ze u toezond uit den hooge
Sprak Ik: Ik zal als Helper bij hem zijn.
Naar mate hij Mij deel geeft in zijn pijn
Zal Ik, niet hij, het wicht zijns kruises dragen.
Zóó wil Ik u, Mijn kind, als gij gelooft
Omsluiten met mijn arm. O leg uw hoofd
Aan mijne borst, gij moogt stoutmoedig vragen.
Of zou Mijn arm, die de eeuwen schiep en schraagt
Tekort zijn, waar mijn uitverkoorne klaagt?
Leun sterker steeds! Hoe meer gij aan mijn schoot
De smart vertrouwt van uwer zorgen nood
Hoe meer uw hart zelf binnen u zal roemen:
„Te leunen op mijn God, is Hem mijn helper noemen."

En wie nu in gehoorzaamheid aan zijn God, dùs vastbetrouwend op den naam des Heeren en steunend op zijn God, — ook al heeft hij van zijn God niets dan diens woord, — voortwandelt op den weg van smarten, die bevindt, dat de Heere straks de smarteweg in een vreugdeweg verkeert; dat „de Heere hem bevrijdt ten dage des kwaads."

En al duurt het vaak ook lang eer hij dit bevindt; en al is soms een heel eind van den levensweg ook smarteweg, toch blijft hij gemoedigd, want hij weet het uit het woord: „de Heere kan en wil en zal uitkomst geven." Is mijne hand dus gansch verkort geworden, dat zij niet verlossen kan? of is er in mij geene kracht om uit te redden?

Maar nu zegt de Heere ons in dit woord ,ook hoe hij niet wil, dat wij in den weg der smarten zullen wandelen.

Ziet gij allen, die een vuur aansteekt, die u met spranken omgordt! Wandelt in de vlam van uw vuur en in de spranken, die gij ontstoken hebt. Dat geschiedt u van mijne hand; in smart zult gijlieden liggen.

Verstaat dit nu wel.

Niet het aansteken van een vuur en het zich toerusten met pekkransen en vuurpijlen opzichzelf is het wat de Heere hier veroordeelt, wat hij niet wil.

Wie in den donkeren nacht door een woestijn moeten, handelen op zichzelf allerminst verkeerd door deze middelen te gebruiken.

Maar wat God de Heere hier veroordeelt en wat hij niet wil is, wat sommigen in Israël wilden: deze middelen gebruiken zonder hem en buiten hem om. Het is plicht om waar men op den smarteweg wandelt, de middelen te gebruiken.

Bij het gemis van een of meerdere der u straks genoemde geluksgoederen is het plicht, om, door doeltreffende midden, te trachten het verloren geluk te herstellen, verdere ontreddering te voorkomen.

En ook wie nog in anderen zin op den weg van smarten wandelt, wie missen moet de aanschouwing van het aanschijn des verzoenden Gods en daarmee de bevinding van zaligheid, moet, om weer tot licht en blijdschap te komen, de hem van God in woord en gebed en sacrament verordende middelen, gebruiken.

De Heere wil geen valsche lijdelijkheid.

Maar wat de Heere ook niet wil is valsche dadelijkheid. Wat hij niet wil is die ongodvruchtige activiteit, dat druk-doen waarbij gij òf misdadig vergeet òf opzettelijk ontkent, dat middelen maar middelen zijn, en dat zij al-

leen kunnen helpen als God er voor u zijn zegen in legt. Wat de Heere niet wil is, dat gij vergeet of ontkent, dat in alle werken des menschen, zal het gedijen, hij als aller oorzaken oorzaak, inwerken moet.

En wie dit nu tegen zijn wil tòch doet; wie dùs onvroom de middelen gebruikt om zichzelf op den weg van smarten te helpen, wie dùs werkt zonder te bidden, dien laat hij wel een tijdlang wandelen en zoo een ziet dan ook vaak de duisternis opgeklaard bij zijn licht, zijn eigen licht — doch het is maar voor een tijd.

De Heere geeft zulk een mensch dan over aan zijn eigen hoogmoedig hart.

Dat geschiedt hem dan van 's Heeren hand.

Maar straks wordt die hoogmoed geknakt, gebroken.

Inworstelend en inwerkend tegen de nooden des levens, maar worstelend en werkend zonder God, wandelt hij dan straks heel niet meer. Hij moet het eindelijk, moedeloos en wanhopig, opgeven, zijn strijd en zijn worsteling — en in smart nederliggen.

En nu zegt de Heere ons in dit zijn woord niet alleen hoe hij wèl en hoe hij nièt wil, dat wij op den weg van smarten wandelen zullen, maar hij onderwijst er ons ook in hoe wij op dien weg wandelen kunnen zooals wij het moeten, zooals hij het van ons wil. Deze onderwijzing van onzen God ligt in die vraag welke het woord over het tweeërlei wandelen op den weg van smarten inleidt: *Wie is er onder ulieden, die den Heere vreest, die naar de stem zijns knechts hoort?*

Om toch, wanneer gij wandelt op den weg van smarten; om toch, wanneer gij in de duisternis wandelt en geen licht hebt, te betrouwen op den naam des Heeren en te steunen op uw God is het noodig, dat gij godvreezend of

godvruchtig zijt en mitsdien geneigd zijt om te hooren naar de stem van 's Heeren knecht.

Van nature zijt gij dat niet.

Van nature zijt gij ongodvruchtig en onwillig om naar de stem van den knecht des Heeren te luisteren.

En als ge dan, dùs ongodvruchtig en onwillig van hart, op den smarteweg komt, uw levensweg, een stuk van uw levensweg, duister wordt, dan kan het niet uitblijven of gij werkt zonder te bidden, werkt om uzelf licht te verschaffen zonder daarbij te rekenen met God, zonder te betrouwen op den naam des Heeren en te steunen op uw God.

Arme mensch, die dùs wandelt op den weg van smarten.

Gij maakt uzelf den lijdensweg dubbel zwaar en het einde is het in-uw-smart-neerliggen; hopeloos en troosteloos.

Van nature zijn wij ongodvruchtig en willen niet luisteren naar de stem van 's Heeren knecht.

En daarom, indien er vreeze Gods bij u is en indien er gewilligheid bij u gevonden wordt om te hooren naar de stem van den knecht des Heeren, dank dan uw God, die dit, door de wederbarende werking des Heiligen Geestes, in u gewrocht heeft.

Dank dan uw God, maar bid hem ook tevens, dat hij, wat hij dus geschonken heeft, ook werken doe wanneer gij in den weg van smarten moet wandelen.

Bid dit van hem.

Want ziet, wij zijn en wij blijven altijd van onzen God zoo diep afhankelijk, dat wij met alle vermogen wat God ons schenkt nog niets kunnen doen, indien hij er met zijn kracht niet van oogenblik tot oogenblik op inwerkt. Zoo is het in het natuurlijke en niet anders is het in het geestelijke.

Gij kunt niet hooren en niet zien, al gaf God u ook het

gehoor en het gezicht, indien hij die het oor heeft geplant en het oog geformeerd, op dit uw gehoor- en gezichtsvermogen met zijn alomtegenwoordige kracht niet inwerkt. En zoo ook kunt gij niet gelooven, al gaf God u ook het geloof; niet godvruchtig handelen en niet hooren naar de stem van Gods knecht, al maakte hij u ook godvruchtig en gewillig, indien hij, uw God, in dit uw geloof en in deze uw gezindheid en gewilligheid niet inwerkt.

Daarom moet gij uw God niet alleen danken voor wat gij hebt, maar ook bidden, dat er werking opkomt uit wat gij hebt.

En dit gebed wordt verhoord.

En dan kunt gij en zult gij ook wanneer uw God u doet wandelen op den weg van smarten, betrouwen op den naam des Heeren en steunen op uw God.

Want dan werkt in die tijden van donkerheid en duisternis uw geloof; dan openbaart zich uw godsvrucht; dan hoort gij naar de stem van den knecht des Heeren.

Naar zijn stem, die zoo bemoedigend klinkt: „Komt herwaarts tot mij, allen die vermoeid en belast zijt en ik zal u rust geven". Naar zijn stem, die u toeklinkt uit het woord dat u verhaalt van zijn wandelen op den weg van smarten, toen hij, betrouwend op den naam des Heeren en steunend op zijn God, in de donkerheid van Gethsemané heeft gebeden: „Vader, indien het mogelijk is,...... doch niet mijn wil, maar uw wil geschiede."!; en in de duisternis van Golgotha heeft geroepen: „Mijn God, mijn God waarom hebt gij mij verlaten!"

Naar zijn stem, de stem van den knecht des Heeren, die gij ook heden hebt gehoord in het Godswoord van Jesaia over het tweeërlei wandelen op den weg van smarten, dat als zijn knecht, ik heden u bracht.

Die weg van smarten wordt niemand, noch den godde-

looze noch den godvruchtige in dit leven gespaard; hij is een stuk van den levensweg.

Indien gij thans op dezen weg wandelt, indien het in de dingen des natuurlijken of des geestelijken levens of ook in beiden saam thans duister voor u is, wandelt dan zoo als uw God het wil en gij het daarom moet.

Hoedt u vooral, wanneer gij in een weg van geestelijke duisternis zijt, dan te doen als menigwerf de ongodvruchtige doet wanneer hij op een weg van smarten over het gemis van de goederen des natuurlijken levens verkeert.

Wat ik bedoel is dit.

In dagen van geestelijke donkerheid zijn wij zoo geneigd het gemis van de genieting der zaligheid door averechtsche middelen te verhelpen. Men gaat zichzelf dan opdringen, dat het teedere, innige leven met God, het genieten in zijn gemeenschap — maar inbeelding is. Het kost een kind van God wel moeite zich dit op te dringen, want zijn hart zegt hem daarbij telkens, dat hij nu juist doet als de vos, die de druiven zuur noemde waar hij niet bij kon, maar toch gelukt het hem tot zijn ongeluk maar al te vaak. En als hem dit dan gelukt is, maar zijn honger en dorst naar de zalige genieting onbevredigd, zijn ledig onvervuld blijft, dan gebeurt het, dat hij òf al verder van zijn God àf, bevrediging zoekt in de genieting der wereld; òf, dat hij, daarin toch geen bevrediging vindend, licht zoekt te brengen in zijn geestelijke duisternis door het vuurwerk zijner eigen valsche mystiek; dat hij door niet te betrouwen op den naam, door niet zich vast te houden aan het woord, buiten en achter het woord om, in het leven op zijn gevoel, de gemeenschap met zijn God tracht te vinden. Niet meer uit zijn bijbel, maar uit wat hem valschelijk dunkt te zijn het innerlijk licht, het vuur, dat hij zich zelf heeft ontstoken, moet het licht in de duisternis hem

dan toestroomen. En wel schieten er dan, in oogenblikken van zelfopwinding, uit het overspannen religieus gevoel lichtstralen op, maar slechts om even ras weer te verdonkeren als het licht van de vuurpijlen en de pekkransen, die men oplaat in den duisteren nacht.

Zoo wil God niet, dat wij wandelen zullen op den smarteweg der geestelijke duisternis.

Bid daarom, indien gij thans op zulk een weg zijt, dat de Heere u bij uw geloof ook geloofswerking schenkt door het woord.

Broeders, ik eindig, maar ik mag dat niet doen alvorens ook u gesteld te hebben voor de vraag van den Heere tot zijn Israël.

Van u gemeente des Heeren geldt toch, als van Gods volk onder de oude bedeeling, zij zijn niet alle Israël die uit Israël zijn.

Ook onder u zijn er godvruchtigen, die hooren naar de stem van den knecht des Heeren, en ongodvruchtigen, die voor deze stem geen oor hebben.

Daarom werp ik, in den naam van mijn zender, ook in uw midden de vraag: **Wie is er onder ulieden, die den Heere vreest, die naar de stem van zijn knecht hoort?**

Dat een ieder voor zich persoonlijk daarop het antwoord geve aan zijn God.

Alleen wanneer dit antwoord bevestigend is, kunt gij, en wanneer u geloof dan maar werkt, zult gij ook op den weg van smarten wandelen zooals uw God het wil. En als gij zóó wandelt zal hij, op zijn tijd, u den levensweg weer maken tot een vreugdeweg; den weg in duisternis tot een weg in het licht.

VIII.

ONS KRUIS DAT WIJ OPNEMEN MOETEN.

Mattheüs 16 : 24

Gelezen: I Petri 4 : 12—19.
Gezongen: Ps. 68 : 10.
„ Ps. 119 : 9.
„ Ps. 86 : 6.
„ Ps. 143 : 10.

VIII.

ONS KRUIS DAT WIJ OPNEMEN MOETEN.

Mattheüs 16: 24.

Met een nimbus, een stralenkrans van heiligheid, heeft de christelijke wereld omgeven het schrikkelijkste folterwtuig dat de oudheid kende, het k r u i s. De paal met den dwarsbalk, het vierarmige kruis, dat de Romeinen van de Puniërs hadden overgenomen. Oorspronkelijk slechts gebruikt voor slaven, zoodat de vreeselijke kruisstraf als een slavenmarteling gold, werd het later onder de Romeinen ook gebruikt voor vrijen, voor misdadigers, die geen romeinsche burgers waren. Straatroovers en falsarissen, sluipmoordenaars en oproermakers werden gestraft met den schandelijken en verachtelijken kruisdood.

Maar dat smadelijke, diep verachtelijke kruis, schandpaal en folterwerktuig, wordt straks voor de christelijke wereld een van haar heiligste symbolen. Aan zulk een kruis toch heeft eens gehangen en op zulk een kruis is eens gestorven haar heer, toen hij zichzelven heeft vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot den dood, ja den dood des kruises.

In de taal der christenheid is geworden het kruis het symbool van de passie, van het lijden.

Van het eenig lijden van haar Heiland, dat tevens een doen was; maar ook van alle lijden des christens.

Nu is, al zeggen wij dat ook gewoonlijk zoo, — nog niet alle lijden een kruis en niet alle kruis uitsluitend een lijden. Daar is toch een lijden van den christen dat, als eens het lijden van den Christus, ook een doen is.

En dàt lijden van den christen, dat tevens is een doen, is dan ook in enger en strenger zin zijn kruis.

Wij mogen dat lijden van den christen noemen een kruis, zìjn kruis, omdat Jezus het zelf zoo heeft genoemd.

Ik wil u ditmaal spreken van het kruis van den christen, van ùw en van mìjn kruis.

Niet echter zooals men dat gewoonlijk bedoelt, maar ik wil er u van spreken zooals Jezus dat gezegd en bedoeld heeft òok in dat woord dat hij eens sprak tot zijn discipelen en dat ons bewaard is in de eerste drie evangeliën.

Wilt met mij opslaan het evangelie van Matthëus hoofdstuk 16 vers 24:

Toen zeide Jezus tot zijne discipelen: Zoo iemand achter mij wil komen, die verloochene zichzelven, en neme zijn kruis op, en volge mij.

Het wil mij voorkomen, dat in dit woord van onzen Heiland de nadruk valt op dàt: en neme zijn kruis op.

Laat mij dus spreken van: ons kruis dat wij opnemen moeten en wel eerst: van de eigenaardigheid van dit ons kruis; van de zware zonde van dit ons kruis te laten liggen; van de zelfverloochening, die noodig is om dit ons kruis optenemen. Dan wil ik, in den naam des Heeren, de vraag voor uw consciëntie leggen hoe gij gestaan hebt, hoe gij staat tegenover dit ons kruis dat wij opnemen moeten.

I.

1. Wanneer de Heere Jezus tot zijn discipelen of, zooals er bij Markus staat „tot de schare met zijn discipelen" (h. 8 : 34), Lukas heeft „tot allen" (h. 9 : 23) — zijn woord doet uitgaan: Zoo iemand achter mij wil komen, die verloochene zichzelven, en neme zijn kruis op, en volge mij — dan spreekt hij niet van zijn, maar van hùn kruis en noemt dit een kruis dat zij opnemen moeten.

Dit nu is een eigenaardig kruis.

Een kruis van alle andere kruisen onderscheiden en daarom een kruis van eigen aard.

Den aard nu van dit kruis dient gij eerst recht te verstaan, zal de bedoeling van dit woord des Heeren u niet ontgaan.

In de taal van het dagelijksche leven zijn wij met het woord kruis nogal kwistig. Wij zeggen: „elk huis heeft zijn kruis" en wij spreken al heel spoedig van òns kruis. Wederwaardigheden of tegenspoeden, al wat ons zorg of moeite baart, zijn wij gewoon kortweg aanteduiden als òns kruis. Zelfs echtgenooten, die het niet best met elkaâr kunnen vinden, spreken tegenover anderen van hun wederhelft als van hun kruis, en er zijn ouders, die u vertellen, dat hun kind een kruis voor ze is.

Maar al zeggen de menschen dat nu ook zoo, daarom is het nog niet zoo; daarom ìs al wat hun moeite of leed veroorzaakt nog geen kruis, hùn kruis.

Wanneer Jezus tot de zijnen spreekt van hùn kruis, dan doet hij dit omdat hij ook denkt aan zìjn kruis.

Tusschen het kruis van Christus en tusschen òns kruis,

tusschen zìjn lijden en òns lijden moet dus, hoe groot ook het verschil is, zekere analogie, zekere overeenkomst wezen.

Deze analogie, deze overeenkomst moeten wij dus eerst vinden om de beteekenis van het woord kruis in onzen tekst te doorzien.

Laat het ons trachten.

Wij bevinden ons met dit tekstwoord in de nabijheid van Caesarea Filippi, de stad bij de Jordaanbronnen en aan den voet van den Libanon, verfraaid en uitgebreid door den viervorst van Filippus en door dezen, ter eere van keizer Tiberius, Caesarea genoemd.

Zooeven heeft de Heere zijn heengaan naar Jeruzalem, zijn lijden en dood aangekondigd en heeft hij Petrus over diens „Heere wees u genadig! dit zal u geenszins geschieden", met een: „Ga weg achter mij, satanas!" bestraft. Daarna heeft hij tot zijne discipelen of, zooals Markus bericht, tot de schare met zijn discipelen gezegd: Zoo iemand achter mij wil komen, die verloochene zichzelven, en neme zijn kruis op en volge mij.

„Zoo iemand achter mij wil komen": Op hun tochten door Palestina ging Jezus, als de leeraar, vóór en zijn discipelen liepen dan achter hem. „Zoo iemand achter mij wil komen" is dus zooveel als wie mijn leerling wil zijn, wie mij als zijn meester wil hooren en gehoorzamen; zooveel als bij Jezus in de leerschool gaan. Maar, gelijk reeds onder ons menschen, de verhouding van meester en leerling dan alleen realiteit of werkelijkheid heeft wanneer beide zich aan elkaar geven, wanneer dus de leerling zich aan den meester overgeeft, zich aan hem toevertrouwt, zins en willens is zich aan zijn gezag, zijn autoriteit te onderwerpen den geest van den meester in zich op te nemen, zijn

woord te aanvaarden, zoodat er een wisselwerking van geven en ontvangen bestaat, — zoo moest het ook, zou de verhouding reëel, werkelijk, tusschen Jezus en zijn discipelen wezen.

Het achter Jezus gaan, zonder meer, was dus niet voldoende.

Daar waren velen in Israël, die dat deden, die dat deden voor een tijd.

Gansche scharen zelfs.

Maar vroeg of laat, en dat is zelfs geschied in den kring der twaalven, kwam het dan uit, dat de innerlijke gemeenschap ontbrak. Zoo lezen wij om iets te noemen, in het Johannes-evangelie, hoe na de crisis in Galilea, ontstaan door het gesprek van Jezus in de synagoge van Kapernaüm, over het eten van zijn vleesch en het drinken van zijn bloed, „van toen af vele zijner discipelen terug gingen, en niet meer met hem wandelden (h. 6:66).

En daarom voegt Jezus aan zijn: „zoo iemand achter mij wil komen" nog iets toe.

Wie, niet maar voor het uitwendige, niet maar in schijn, zijn leerling wil zijn; wie niet maar tot de meeloopers wil behooren; in hem moet zijn, al is het dan ook nog maar aanvankelijk, wat de apostel later zou schrijven, „dat gevoelen, hetwelk ook in Christus Jezus was" (Filippensen 2:5); de gezindheid, de genegenheid om Gods wil te doen. En dit nu omschrijft hij dan nader in het: die verloochene zichzelven en neme zijn kruis op, en volge mij.

Zoo alleen toch wordt het achter Jezus gaan in waarheid een hem volgen, een hem navolgen, zooals de ware leerling den meester doet.

Staan wij nu eerst stil bij wat Jezus hier zegt van dat kruis, dat wij opnemen moeten.

Zooveel moet den discipelen wel duidelijk zijn geweest, dat waar de meester hun eerst had gesproken van zijn heengaan naar Jeruzalem, van zijn lijden, en daarna van hun kruis, hij met dat kruis, dat ook zij als een folterwerktuig kenden, hùn lijden bedoelde. Later zal hij hun ook spreken van zìjn kruis. In een nadere aankondiging van zijn lijden, van zijn opgaan naar Jeruzalem, spreekt hij het onomwonden uit, dat Israels oversten hem den heidenen zullen overleveren om hem te bespotten en te geeselen en te kruisigen. (Matthëus 20: 19).

In het lijden en sterven op zijn kruis heeft het lijden van Christus zijn hoogtepunt gehad en zijn kruis is daarom dan ook het symbool van zijn lijden.

Vragen wij nu welke is de overeenstemming tusschen, waarin ligt de analogie met het kruis van Christus, en het kruis van den christen, dan is ons antwoord: zeker niet in het borgtochtelijke van het lijden onzes Heeren. Christus toch is de eenige middelaar, die als het plaatsbekleeden hoofd der menschheid, den toorn Gods tegen de zonde van het gansche menschelijk geslacht gedragen; en die voor de zonden zijner uitverkorenen volkomen heeft voldaan. En zeker wordt door menschen ook om de zonden van anderen geleden, denkt maar hoe God de zonden der vaderen aan de kinderen bezoekt, — maar toch is dit lijden dan nooit voldoening aan het recht Gods; geen voldoening waardoor verzoening tot stand komt, zooals het, in dit opzicht, eenig lijden van Christus is geweest.

Maar ook kan die analogie of overeenkomst niet liggen in het lijden wat een christen om zijn eigen zonden overkomt, in het lijden dat God over hem brengt wanneer zijn vaderhand hem kastijdt; dit toch was het lijden van Christus voor hèm niet. Immers ook in die oogenblikken, waarin

het lijden des Heeren om en voor ons, het zwaarst was, bleef hij toch altijd de heilige Gods, die zelf geen onrecht gedaan heeft en in wiens mond geen bedrog is geweest. Niemand zal dan ook het lijden dat een David om zijn overspel of een Petrus om zijn verloochening trof, noemen: Davids of Petrus' k r u i s. En daarom moet gij ook alle lijden, dat u overkomt niet maar dadelijk uw k r u i s noemen. Spreekt bij het lijden der kastijding, dat uw God,om uw zonden, over u brengt, liever van Gods slaande hand, dan van uw kruis.

Moogt ge dus de analogie van het kruis van den christen met het kruis van den Christus noch zoeken in het borgtochtelijke, wat alleen aan Christus' kruis eigen is; noch in het lijden der kastijding om eigen persoonlijke zonden, waarvan bij Christus geen sprake kan zijn, eer zoudt ge die analogie of overeenkomst nog kunnen vinden in het gehoorzaamheid leeren uit lijden.

Wij lezen in Hebreën 2 : 10, dat God Christus „door lijden geheiligd heeft" en in Hebreën 5 : 8 dat de Christus „hoewel hij de zoon was, gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen hij geleden heeft."

En ook van Gods kinderen, van de christenen kan men zeggen, dat zij door lijden geheiligd worden; dat zij uit hetgeen zij lijden gehoorzaamheid leeren.

En nu weet ieder kind des Heeren, die door God in de lijdensschool is gebracht hoe hij metterdaad eerst door lijden gehoorzaamheid geleerd heeft. Dit behoeft dan nog niet altijd een lijden om uw zonden, om een bepaalde zonde, een lijden der kastijding te zijn geweest, maar het kan ook zijn een ervaren van wat het is in zielsbenauwdheden zichzelven den wil des Vaders te onderwerpen, gelijk het bij uw Jezus was; het kan ook zijn een bij ervaring leeren wat het is om

in allen tegenspoed geduldig te zijn, een leeren onder tegenspoed geduldig te worden; het kan ook zijn — en welk christen, dien God in de lijdensschool bracht, kent dàt niet — de heiligende kracht van het lijden te ondergaan.

En wijl nu uw Jezus in de dagen zijns vleesches èn in Gethsemané èn op zijn kruis ook dit lijden gekend heeft, is er zeker tusschen dit zijn lijden en ùw lijden waaruit gij gehoorzaamheid leeren moet, zekere overeenkomst en moogt gij dit ùw lijden dan ook met meer recht dan het lijden der kastijding, ùw kruis noemen.

Toch is dit nog niet het kruis van den christen, ùw kruis in den eigenlijken en strengen zin; niet het kruis dat Jezus hier in ons tekstwoord bedoelt, wanneer hij spreekt van het kruis dat wij opnemen moeten.

Immers het lijden waaruit gij gehoorzaamheid moet leeren, is juist een lijden dat u wordt opgelegd, en, wilt gij het een kruis noemen, met dit uw kruis gaat het u dan als Simon van Cyrene met het kruis van Jezus, gij wordt gedwongen het te dragen. (Markus 15 : 21).

Of is het lijden der zielsbenauwdheid; het lijden van tegenspoed, van armoede en krankheid; het lijden, dat uw naasten, zelfs uw lieven u aandoen en waaruit gij dan gehoorzaamheid moet leeren, niet een lijden, dat gij juist niet wilt en waaraan gij u onderwerpt omdat uw God het u oplegt? Heeft ook niet Christus, onder dit lijden, gebeden en smeekingen met sterke roeping en tranen geofferd tot dengene, die hem uit den dood kon verlossen (Hebreën 5 : 7)? En moogt dan ook gij dit lijden niet afbidden? Bidden dat God, als het niet meer voor u noodig zal zijn, u uit dit lijden verlosse.

Ge voelt dit lijden waaruit gij gehoorzaamheid moet leeren, dit lijden dat heiligen moet, is niet dan in zeer ruimen zin uw kruis, en zeker kon Jezus niet dit lijden hebben be-

doeld toen hij sprak van een kruis, dat de zijnen moeten o p n e m e n.

Vonden wij tot dusver, dat tusschen het kruis van Christus en het kruis van den christen de overeenkomst of analogie noch ligt in het borgtochtelijk karakter van 's Heeren lijden; noch in het karakter van kastijding, dat vaak ons lijden draagt; en maar zeer zwak in het lijden waaruit gehoorzaamheid geleerd wordt, — thans wil ik u aanwijzen waarin die overeenkomst dan wèl moet gezocht.

En dan meen ik niet mis te tasten wanneer wij daartoe moeten teruggaan op wat, nu niet in het wezen der dingen, nu niet van Gods zijde, maar voor ons, voor ons menschen de naaste oorzaak van het kruis van Christus is geweest.

En die naaste oorzaak, ge zult het mij toestemmen, is geweest Jezus' belijdenis, dat hij was de Christus.

Afgezien van de zedelijke noodzakelijkheid, had Jezus zijn kruis kunnen laten liggen indien hij die belijdenis had teruggehouden. Maar hij, die niet zinde op de dingen, die der menschen zijn, maar op de dingen, die Gods zijn, hij die wilde hetgeen God wil, — hij heeft dit niet gedaan.

Toen Israël's hoogepriester hem bezwoer te zeggen of hij was de Christus, de Zoon van God, — toen heeft Jezus niet gezwegen maar dat beleden en toen riep het vergaderde sanhedrin uit: „hij is des doods schuldig!" En daarna heeft hij ook, zooals Paulus schrijft: „onder Pontius Pilatus de goede belijdenis betuigd" (Timotheus 6:13), toen hij de vraag van dien romeinschen stadhouder: „zijt gij de koning der Joden?" bevestigend beantwoordde.

Aan dit belijden, hij wist het, was lijden voor hem verbonden; dit belijden zou de naaste oorzaak worden van zijn kruis. Doch waar een Petrus bij Caesarea hem met zijn: „Heere! wees u genadig; dit zal u geenszins geschieden",

van zijn roeping wilde aftrekken en daarom ten satan werd, heeft hij dit lijden niet getracht te ontgaan; heeft Jezus de belijdenis die hem zijn leven zou kosten niet teruggehouden; heeft hij het kruis, zijn kruis niet laten liggen, maar opgenomen.

En wanneer gij nu bedenkt, dat aan ons tekstwoord vooraf gaat het bestraffen van Petrus; daaraan de lijdensaankondiging van Jezus en weer daaraan de zaligspreking van Petrus na diens belijdenis in den sympathieken kring, — zoodat daar nog geen lijden aan verbonden was, — „gij zijt de Christus de Zoon des levenden Gods", dan zult gij toestemmen, dat waar, zooals ook Petrus later zou ondervinden, aan het in de wereld belijden van den Christus, lijden is verbonden, — Jezus met het kruis dat zijn discipelen opnemen moeten, wel niet anders kan hebben bedoeld dan het lijden dat ook voor hen aan het belijden van hun heer als den Christus is verbonden.

En zoo dan nu, ligt in het lijden verbonden aan het belijden van Jezus als den Christus, de overeenkomst tusschen het kruis van Christus en het kruis van den christen; het kruis dat hij opgenomen heeft en het kruis dat wij opnemen moeten.

Daarom is dit lijden in eigenlijken en strengen zin ons kruis.

---

2. Maar laat mij dan ook spreken van de zware zonde om dit ons kruis niet op te nemen, maar te laten liggen.

Alle zonden staan niet gelijk.

De Heere Jezus zelf heeft tot Pilatus gezegd: „die u aan mij heeft overgeleverd heeft grooter zonde" (Joh. 19 : 11) en daarmee op het verschil in graad tusschen zonde en zonde gewezen.

Het lijden, dat aan het belijden van Christus is verbonden, dit lijden zoeken te ontgaan, dit kruis te laten liggen, is geen lichte maar een zware zonde.

Zeker, daar zijn, wijl gewoonlijk de vrees bij haar in het spel is; de vrees voor het kwaad dat de menschen u zullen aandoen en dus de wil door die vrees overheerscht, geknecht wordt; zwaarder zonden dan deze.

Niet gewillig zal een christen deze zonde begaan.

Maar toch is het een zware zonde.

Zwaar, omdat zij uiteraard alleen door een christen kan worden begaan en een christen, in 't algemeen zwaarder zondigt dan een niet-christen; zwaar, omdat een christen, die deze zonde begaat onmiddellijk zondigt tegen zijn God; zwaar, omdat een christen, die deze zonde begaat trouweloos handelt tegenover zijn Heiland.

Het kruis, òns kruis te laten liggen.

Ik denk hier aan Gethsemané in die droeve uren toen de elven, allen den meester verlatende, zijn gevloden (Markus 14:50). Een ure waarin ook Jezus kon klagen: Mijn broederen heeft hij verre van mij gedaan; en die mij kennen zekerlijk zij zijn van mij vervreemd (Job. 19 : 13).

Ik denk aan dien jongeling uit Gethsemané, waarschijnlijk is het Markus, de latere evangelist geweest, die met een lijnwaad om het lijf geslagen, eerst den meester volgt, maar als hij gegrepen wordt, zijn lijnwaad in den steek laat en naakt wegvlucht.

Ons kruis, dat wij opnemen moeten, laten liggen.

Ik denk aan Kajaphas' paleis.

Aan Petrus, die daar in stêe van Jezus als zijn meester te belijden, hem driemaal verloochent en onder vloeken en eeden uitroept: „ik ken den mensch niet!"

Deze allen hebben, bedacht op eigen lijfsbehoud, het lij-

den, dat aan het belijden van Jezus verbonden is, getracht te ontgaan, zij hebben hun kruis laten liggen.

Zij hebben trouweloosljjk gehandeld tegenover hun meester.

Zij hebben getoond, dat zij zich zelf lief, liever hadden dan Jezus; dat hun eigenliefde sterker was dan hun liefde voor hun heer.

Zeker, het was bij hen een zonde uit zwakheid, maar toch ook voor hun eigen bewustzijn een zware zonde. Ziet dat maar aan Petrus wanneer straks, als de meester hem heeft aangezien, zijn geweten gaat spreken en hij in de smart der zelfverloochening over zijn bedreven kwaad, uitgaat bitterlijk weenende.

Zeker, het was een zonde uit zwakheid, maar toch ook in de oogen des Heeren een zware zonde. Ziet dat maar aan de strenge tucht die later, na de opstanding, de Heere zelf, aan den oever van Tiberius' meer over den gevallen discipel oefent met zijn driemaal herhaald: „Simon, zoon van Jonas hebt gij mij lief?"

Ons kruis, dat wij opnemen moeten, laten liggen.

Ik denk aan zoo menige bladzijde in de historie van Christus' kerk waarop ook van deze zonde staat te lezen. Maar ik denk ook aan zoo menig kruis wat door mij, en gij zult denken aan zoo menig kruis wat door u had moeten opgenomen worden, maar dat wij hebben laten liggen.

En als wij daaraan denken, dan hebben wij daaraan te denken als aan 'n zware zonde; 'n zonde waartegen wij voor het vervolg hebben te waken.

---

3. Laat mij u eindelijk spreken van de zelfverloochening, die noodig is om dit ons kruis op te nemen.

Zoo iemand achter mij wil komen, die verloochene zichzelven, en neme zijn kruis op, en volge mij, — zeide de Heer en wees daarmede op het innig verband tusschen het opnemen van ons kruis en de verloochening van ons zelven.

Dit laatste nu is geen geringe zaak.

Zelfverloochening toch is niet maar zekere natuurlijke toegevendheid waarbij gij voor een ander eens uit den weg gaat; niet maar zekere natuurlijke goedhartigheid waarbij gij aan uw medemensch iets afstaat wat gij liever voor u zelf hadt gehouden; en nog veel minder is zij die berekende welwillendheid waarbij men den ander geeft om straks van hem weder te ontvangen.

Neen, zelfverloochening gaat veel dieper en is veel zwaarder.

In den diepsten en meest eigenlijken zin gaat zelfverloochening altijd tegenover uw God en uw Heere.

Het is uzelf in uw aardsche bestaan naar ziel en lichaam met al uw hebben en houden hier op aarde, te ontkennen.

En op liefde voor uw God komt het bij de zelfverloochening aan.

Zoolang gij, als God het eischt, nog maar alleen offers brengt uit vrees voor straf of hoop op loon, is het nog geen zelfverloochening.

En ook is het niet genoeg of gij van u zelf met al uw hebben en houden hier op aarde, al een stuk opgeeft. Een mensch zou al zijn goederen tot onderhoud der armen kunnen uitdeelen; hij zou zijn lichaam kunnen overgeven opdat het verbrand zou worden en wanneer hij dit dan niet deed omdat hij God liever had dan zichzelf, zou het nog geen zelfverloochening zijn.

God is niet tevreden met iets van uw goed, zelfs niet met uw lichaam, maar hij wil uzelf.

En als gij nu bedenkt, dat uw God de souvereine God is en dat hij u schiep om zich zelf, dan verstaat gij, dat deze zijn eisch recht is.

Maar zoo verstaan, doorziet gij ook, dat zelfverloochening geen geringe zaak is.

De natuurdrift van het zelfbehoud komt er tegen op.

En als gij daarop zint, zint op de dingen, die der menschen zijn, dan zegt ge tot uzelf; „Wees u genadig! dit zal u geenszins geschieden!" Maar daarom moet gij, zal het tot zelfverloochening komen, zinnen op de dingen, die Gods zijn.

En omdat nu Jezus, de Zoon van God is; omdat hij is waarachtig mensch, maar ook waarachtig God, kan hij van u deze zelfverloochening ook voor zich eischen.

De zelfverloochening waarvan hij in onzen tekst spreekt, de zelfverloochening noodig om ons kruis op te nemen, is dan ook, blijkens hetgeen op onzen tekst volgt, bepaaldelijk zelfverloochening tegenover hèm.

Immers onmiddellijk volgt bij de drie evangelisten: Want zoo wie zijn leven zal willen behouden, die zal hetzelve verliezen; maar zoo wie zijn leven verliezen zal, om m ij n e n t w i l, die zal hetzelve vinden.

Deze zelfverloochening om Jezus' wil, noodig om het kruis dat wij opnemen moeten, metterdaad op te nemen, moet geleerd.

Moet geleerd in de school van Jezus.

Wie er nog niet ervaren in is, zal telkens gevaar loopen inplaats van zichzelf te verloochenen, het kruis, zijn kruis dat hij opnemen moet, te laten liggen en dus zijn Jezus te verloochenen in de wereld.

Daarom sprak de Heere dan ook, vooral met het oog op Petrus' toekomstige verloochening, na diens kloeke belijde-

nis bij Caesarea in den kring der zijnen, van de zelfverloochening.

Toen nu Jezus nog in den staat der vernedering met zijn discipelen op aarde verkeerde, waren zij in deze zelfverloochening weinig ervaren.

Later, na den pinksterdag, is dit echter anders geworden. Toen hebben zij zich metterdaad betoond als trouwe discipelen van hun meester; toen hebben zij metterdaad getoond te willen verloochenen zich zelf, te willen verliezen hun leven om zijnentwil.

Dat hadden zij geleerd in de school van Jezus, die hun meester en leeraar bleef, ook na zijn opstanding, ook na zijn hemelvaart.

Dat hadden zij geleerd in dien bangen nacht van weedom en smarten, die aan Jezus' sterven voorafging; op dien schrikkelijken dag van zijn kruisiging; op dien avond bij het graf; in dien nacht en op dien dag van radeloosheid waarop nog eens volgde zulk een nacht, totdat eindelijk, toen 't derde licht rees uit de kimmen, zij, de een vroeger, de ander later, na door lijden geheiligd te zijn, zich het kruis der beproeving van de schouders voelden getild.

Dat had, met name een Petrus, geleerd onder de liefdevolle maar ernstige kastijding, die hij bij het meer van Galilea ontving over zijn verloochening van Jezus in den lijdensnacht.

Maar dat hadden zij allen geleerd toen zij den geest van Christus ten volle in zich hadden opgenomen; toen op den pinksterdag de Heilige Geest uit hem, als het hoofd, in hen, als de leden van het éene mystieke lichaam, was uitgestort en voortaan dat gevoel hetwelk altijd in Jezus was, de gezindheid om Gods wil te doen, machtig als nimmer te voren, ook was in hen.

En ziet nu in hun telkens gewillig dragen van het lijden, dat aan het belijden van Jezus verbonden is, zoodat dit hun lijden ook een doen wordt; ziet nu aan dat telkens blijmoedig opnemen van het kruis, dat zij niet mogen laten liggen, hoe zij in de zelfverloochening, in het hun leven willen verliezen om Jezus' wil, dan ook na den pinksterdag geoefend zijn.

Het sanhedrin te Jeruzalem heeft hun verboden in den naam van Jezus te leeren.

Daar ligt nu hun kruis.

De Heere heeft het ze voor de voeten gelegd.

Het sanhedrin te gehoorzamen; van Jezus voortaan niet meer in het openbaar te Jeruzalem spreken; dat zou zijn geweest hun kruis laten liggen.

Uit Jeruzalem weg te trekken naar hun bergen en meren in Galilea en daar het visschersbedrijf weer beginnen om daar alleen in den vertrouwden kring het elkander te belijden dat Jezus toch de Messias is; of ook in Jeruzalem te blijven en daar als stille, vergeten burgers een vischwinkel opzetten en dan alleen tot de vrienden onder de klanten, als er zoo niemand anders bij was, met gedempte stem zoo nu en dan nog eens zeggen, dat Jezus toch de Christus is, — ook dat zouden zij hebben kunnen doen en dan viel er niets voor hen te lijden, dan waren lijf en goed geborgen.

Maar ook dat was het kruis dat zij opnemen moesten, laten liggen.

Maar het sanhedrin niet gehoorzamen; te Jeruzalem in Jezus' naam, als zijn apostelen te blijven leeren, van hem te getuigen, hem publiek als den Christus te belijden, en dan gevangenis en geeseling, niet onwaarschijnlijk zelfs den

dood daarvoor te lijden, dat was het kruis dat zij nu opnemen moesten, ook op nemen.

En toen hebben zij zichzelf verloochend en niet het eerste maar het laatste gedaan.

In den tempel, in het voorhof van Salomo, zijn zij voortgegaan met spreken en leeren in den naam van Jezus.

Het sanhedrin laat hen in de gevangenis werpen, maar des nachts door een engel des Heeren bevrijd, staan zij reeds in den morgenstond weer in den tempel te leeren.

Dan laat het sanhedrin hen voor zich roepen.

„Hebben wij u niet ernstiglijk gezegd, dat gij in dezen naam niet zoudt leeren?" zoo vraagt hun de voorzitter.

En kloek klinkt dan bij monde van Petrus het antwoord, niet als vroeger, slechts mede namens Johannes gegeven (Hand. 4:19), maar thans ook namens al zijn mede-apostelen, — het antwoord van den antirevolutionair: „Men moet Gode meer gehoorzaam zijn dan den menschen" (Hand. 5:29). En hij, die eens zijn meester zoo jammerlijk heeft verloochend, toont nu zichzelf te kunnen verloochenen, zijn leven, om Jezus' wil, te willen verliezen, — met zijn belijdenis voor het sanhedrin: „Dezen Jezus heeft God door zijn rechterhand verhoogd tot een vorst en zaligmaker, om Israël te geven bekeering en vergeving van zonden". (Hand. 5:31). Een belijdenis, die de haat tegen Jezus in de harten der meeste leden van het sanhedrin weer doet opvlammen; ze op hun tanden doet knarsen van woede en straks ze doet beraadslagen over het dooden van hen, die het bestonden haar, tot zelfs in hun tegenwoordigheid, uit te spreken.

Zoover is het toen nog niet gekomen.

De zeker weinig enthousiaste, maar bij uitstek praktische raad van Gamaliël vermocht het sanhedrin weer tot bezinning te brengen.

't Liep toen voor de apostelen alleen met een geeseling

af, waarna het hun nog eens werd ingescherpt, dat zij niet zouden spreken in den naam van Jezus.

Volgens het evangelie van Lukas heeft Jezus gezegd: „Zoo iemand achter mij wil komen, die verloochene zichzelven, en neme zijn kruis dagelijks op en volge mij" (h. 11:23). Voor de Apostelen in Jeruzalem, die niet mochten en konden nalaten dàar van Jezus te spreken, en wie het telkens door den raad werd verboden, was metterdaad het opnemen van hun kruis een werk waartoe zij zich dagelijks zagen geroepen.

En dan gingen zij, de rug met striem-strepen en bloedende wonden bedekt, maar ook het gelaat van vreugde stralend, straks weer heen van het aangezicht des raads, verblijd zijnde, dat zij waren waardig gekeurd, om Jezus' naam smaadheid te lijden." (Hand. 5:41).

Dan verstonden zij bij bevinding het woord, dat zij eens van de lippen van Jezus hadden gehoord, over de zaligheid van het vervolgd worden om der gerechtigheid wil; over de zaligheid van het gesmaad worden om zijnentwil.

Dan waren zij verblijd en verheugd.

Want in zelfverloochenende liefde voor hun meester, hadden zij opgenomen hun kruis en met dank aan hem, die hen daartoe bekwaamd had, gedachten zij aan het : „Zoo iemand achter mij wil kome, die verloochene zichzelven, en neme zijn kruis op en volge mij".

II.

Toen zeide Jezus tot zijne discipelen: Zoo iemand achter mij wil komen, die verloochene zichzelven, en neme zijn kruis op en volge mij.

Wij hebben dit woord des Heeren over: ons kruis

dat wij opnemen moeten, door met elkander in te denken: de eigenaardigheid van dit ons kruis; de zware zonde van dit ons kruis te laten liggen, en de zelfverloochening die noodig is om dit ons kruis op te nemen — leeren verstaan.

Laat mij u nu nog voor de vraag stellen: hoe gij gestaan hebt, hoe gij staat tegenover dit ons kruis dat wij opnemen moeten?

Het lijden nu dat aan het belijden van Jezus in deze wereld is verbonden; het lijden om zijnentwil; ons kruis dat wij opnemen moeten, is tweeërlei.

Als christen toch zijt gij een lid van een kerk, die als openbaring van het eene, mystieke lichaam des Heeren, uitkomt in het zichtbare.

Maar als christen, door het geloof een lidmaat van Christus en alzoo zijner zalving deelachtig, zijt gij ook een lid van de heilige algemeene christelijke kerk welke een voorwerp is des geloofs en alzoo niet in het zichtbare uitkomt.

De wereld nu, die in haar Christus-haat, ook haat zijne belijders en, waar zij hem persoonlijk niet meer kan treffen de zijnen doet lijden, smaadt en vervolgt de christenen en liegt alle kwaad tegen hen sprekende óf omdat zij de in het zichtbare uitkomende kerk zijn, óf omdat zij ook in het huiselijk, maatschappelijk en burgerlijk leven met woord en daad als christenen uitkomen. Wat 's Heeren apostel in de eerste eeuw van het christendom schreef, geldt nog: „allen die godzaliglijk willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden" (2 Timotheus 3:12).

Deze tweeërlei vervolging der christenen door de wereld, moet ge wèl onderscheiden om te doorzien hoe ook het kruis dat wij opnemen moeten tweeërlei is.

Daar is toch een kruis dat de Heere den zijnen voor de

voeten legt en dat zij opnemen moeten alleen in tijden van kerkvervolging, maar daar is ook een kruis dat de Heere den zijnen, ik zou bijna zeggen, dagelijks voor de voeten legt en dat zij opnemen moeten en dit is het kruis wat hij hen voor de voeten legt op het gebied van het huiselijk, maatschappelijk en staatsleven.

Stellen wij ons nu de vraag hoe hebben wij gestaan en hoe staan wij voor dat eerste kruis, voor wat men ook kan noemen het martelaars-kruis, dan doet zich voor ons een moeilijkheid op. Van kerkvervolging toch is in heel de eeuw die achter ons ligt, op één uitzondering na, althans in ons vaderland geen sprake geweest. Die éene uitzondering is hier geweest: de maatregelen tegen de afgescheidenen. Metterdaad zijn daardoor ten onzent zij, die om Jezus' wil, door separatie kerkherstel zochten, getroffen.

Maar het geslacht dat om de scheiding is vervolgd, de mannen en vrouwen, die toen hun kruis, dit hun kruis hebben opgenomen, zij zijn thans weggestorven en wie uit die dagen nog over zijn, waren toen nog kinderen

De vraag alzoo hoe of wij gestaan hebben tegenover het martelaarskruis kan, mits men met dit woord niet speelt, en daarvoor is het te ernstig, onder ons moeilijk gedaan. De Heere heeft het ons bespaard, hij heeft ons dit kruis niet voor de voeten gelegd.

En al is het, ook bij wat dezer dagen in Frankrijk gezien werd, gansch niet onwaarschijnlijk, dat de geest der revolutie zich in deze eeuw, nog anders dan met woorden van spot en smaad, tegen de kerk zal keeren, ook de vraag hoe wij tegenover dit ons kruis staan, dan zullen staan, indien de Heere het òns voor de voeten legt, is moeielijk te beantwoorden.

Men moet er eerst vóor staan.

En het waarschuwend voorbeeld van Petrus, die in de opperzaal zoo hoog sprak, maar in het paleis van Kajaphas zoo erbarmelijk handelde, maant hier tot voorzichtigheid in het spreken van wat wij doen zullen.

Bij de vraag, die ik u voorleg: hoe hebt gij gestaan en hoe staat gij tegenover het kruis, ons kruis dat wij opnemen moeten? — gaat het dus niet over 't martelaarskruis. Ik beperk haar tot dat kruis, dat de Heere ons bijna dagelijks voor de voeten legt, tot het lijden wat aan het belijden van hem in gezin en maatschappij en staat is verbonden.

En dan ben ik beducht voor uw ziel mijn broeder, die daar zegt zulk een kruis heel niet te kennen en dus ook geen antwoord weet te geven op mijn vraag.

Beducht, — want als ik dit uw zeggen van zulk een kruis heel niet te kennen dan in verband breng met het straks aangehaalde schriftwoord, dat allen, die godzaliglijk willen leven in Christus Jezus, zullen vervolgd worden, dan kom ik voor ùw godzaliglijk willen leven in Christus Jezus tot een negatieve conclusie, tot een ontkennend besluit.

Beducht ben ik dan voor uw ziel, voor haar zaligheid omdat ik dan beducht ben voor de oprechtheid, de echtheid, de waarachtigheid van uw geloof. Want het is onmogelijk, dat zoo wie Christus door een oprecht geloof is ingeplant, niet godzaliglijk in hem zou willen leven; niet met een ernstig voornemen naar al de geboden Gods zou beginnen te leven.

Beducht ben ik dan, dat gij wel met het ware volk van God in deze wereld achter Jezus meeloopt, maar slechts een van die vele meeloopers zijt, die of vroeg of laat, teruggaan en niet meer met hem wandelen, òf als zij het tot aan hun

dood uithouden, zonder Jezus sterven omdat zij zonder hem hebben geleefd.

Mijn broeder! die daar zeggen moet van het lijden wat aan het belijden van Jezus in de wereld verbonden is, bij eigen ervaring niets te kennen, van dit kruis wat de Heere den zijnen bijna dagelijks voor de voeten legt niets te weten, wees zelf beducht voor uw ziel.

Gij zijt dan nog geen belijder omdat gij nog niet zijt een oprechte geloovige, en dat zal zoo blijven totdat het bij u komt tot het arme-zondaars-geloof en gij u met een waarachtige bekeering bekeert tot uw God.

Maar, evenmin ben ik gerust voor de ziel van een iegelijk uwer, die zegt het lijden, dat aan het belijden van Christus in de wereld verbonden is, wèl te kennen.

Op dit stuk toch heerscht, zoo onder echte als onder naam-christenen, vaak groote zelf-misleiding.

De apostel zegt „Indien gij gesmaad wordt om den naam Christus zoo zijt gij zalig" (1 Petri 4 : 14). Maar daarna spreekt hij ook van een ander lijden: „Doch dat niemand van u lijde als een doodslager of dief of kwaaddoener, of als een, die zich met eens anders doen bemoeit". (Ps. 15). En nu gebeurt het maar al te vaak, dat wij van onze medemenschen te lijden hebben, om het kwaad dat wij hebben gedaan, — al is dat dan ook nog geen moorden of stelen — en dat wij dan onszelf gaan misleiden door het voorstellen alsof dìt lijden ons overkomt omdat wij belijders zijn.

Deze zelfmisleiding kan ver gaan.

En zij is daarom zoo verderfelijk, wijl zij de veroordeelende stem der consciëntie, onder het zoetelijk zelfgefluister: „dat is weer omdat ik 'n christen ben", — tot zwijgen

brengt; ons verhindert in de zelfontdekking aan ons zich bezondigen tegenover onze medemenschen; ons verhindert om ons van dit ons bezondigen te bekeeren.

En, is deze zelfmisleiding daarom reeds verderfelijk voor den echten christen, zij is het daarom nog te meer voor den naam-christen.

Daar is toch ook een belijden zonder gelooven.

Een belijden, zonder dat er geloof der harten en waarachtige bekeering is.

En dan verhindert deze zelfmisleiding, die op rekening van den „fijnen-haat" schrijft wat zelf gemaakte schuld is, de zelfverootmoediging van het in de schuld vallen voor God en menschen.

Daarom misleidt u zelf niet bij de beantwoording der vraag: hoe hebt gij gestaan en hoe staat gij tegenover het kruis, ons kruis dat wij moeten opnemen?

Laat u daartoe met allen nadruk op het woord CHRISTEN, ook dat andere woord van Petrus gezegd zijn: Maar indien iemand lijdt als een christen, die schame zich niet, maar verheerlijke God in dezen deele (h. 4:16).

En dan hebben wij ons bij deze vraag voor God te verdeemoedigen indien wij ons herinneren hoe jammerlijk wij in ons leven voor het kruis dat wij opnemen moeten, gestaan hebben.

Wat al armzalige kleine en groote verloocheningen van onzen Heiland om lijden te ontgaan.

Hoe vaak zijn wij om het kruis, dat de Heere ons voor de voeten legde, heengeloopen of ook er over heen gestapt; hoe vaak hebben wij het laten liggen.

En het ergste is, dat als gij dit de eene maal doet, het u een volgend maal nog moeilijker wordt om het op te

nemen en gij daarentegen al behendiger wordt om er over heen te stappen.

En als wij het àl opgenomen hebben, hoe vaak ging het dan nog onder zooveel zuchten, dat het mooi er eigenlijk af was.

Hoe weinig hebben wij het met blijmoedigheid gedaan; verblijd zijnde, dat wij waardig geacht waren, om zijns naams wil smaadheid te lijden.

Zeker, als gij een christen zijt, zal ook deze zonde u niet uit den hemel houden; maar ge weet ook bij bevinding, hoe deze zonde als gij haar begaan hebt, u den hemel, voor lange dagen, uit de ziel kan houden.

En gij weet ook, dat het genieten in de gemeenschap met uw God een nog hooger goed is dan het hooge goede van in-den-hemel-komen.

Daarom, opdat wij voor het kruis dat wij opnemen moeten, voor het kruis, dat de Heere ons wellicht straks reeds voor de voeten legt, staan zullen zooals het hem welbehagelijks is, is het ons zoo noodig bij Jezus in de leerschool te gaan.

Gij kent dat lijden aan het belijden van Jezus verbonden.

Het lijden der achteruitzetting om wat de wereld gelieft te noemen, uw verouderde wereld- en levensbeschouwing; het lijden der versmaadheid, dat volgt het opkomen voor Gods eer in een omgeving welke hem in woord of daad onteert; het lijden van spot dat volgt het getuigen van Jezus in kringen waar men hem hoont; het lijden des harten dat zich voor u paart aan het onderdrukken, aan het laten sterven van de liefde voor haar of voor hem met wie gij u niet in den echt moogt verbinden omdat zij onge-

loovigen zijn; het lijden van stoffelijk nadeel dat vaak met zich brengt het dienen in de christelijke levenskringen.

Gij kent dit uw Jezus met woord en daad belijden waaraan dit lijden en nog zooveel meer is verbonden; dat is het kruis dat gij opnemen moet.

En om dit nu te kunnen, moet een kind des Heeren veel afleeren en veel leeren.

Afleeren zijn eigenzinnigheid; zijn eigen weg te willen gaan en zijn eigen wil tegen Gods wil door te zetten.

En dit alles leert hij gewoonlijk niet af, dan nadat Gods kastijdende hand nog eens en nog eens over hem kwam.

Daarom mijn broeder, die in de tegenheden des levens, de kastijdende hand des Heeren op u voelt, laat u tuchtige, laat u door de kastijdingen Gods oefenen.

Maar leeren moet een kind des Heeren ook de groote kunst der zelfverloochening.

Uit lijden gehoorzaamheid leeren.

En daartoe legt de Heere u dan op, het kruis der beproeving.

Daarom mijn broeder, die onder dit kruis gebukt gaat, leer er door gehoorzamen; uw voegen onder den wil van uw God; zijn wil doen.

Zoo zult gij, ziende op de zelfverloochening van uw Jezus waarmee hij eens zijn kruis opnam tot Gods eere en uw zaligheid; zoo zult gij ziende op de goddelijke liefde; uw liefde tot God sterken en kracht hebben uzelf te verloochenen: zoo zal al meer in u zijn dat gevoelen hetwelk ook in Christus Jezus was.

En dan staat ge, als genade deze uw liefde doet doorwerken, goed voor het kruis, uw kruis dat gij moet opnemen.

Dan laat gij het, als de Heere het u voor de voeten legt, niet liggen.

Om Jezus wil.

Zoo iemand achter mij wil komen, die verloochene zichzelven, en neme zijn kruis op en volge mij.

Dit vraagt Jezus u zoolang gij hier op aarde zijt.

Het blijft zwaar om te doen, maar voor wie het doen, is er zaligheid aan verbonden.

De zaligheid van te weten om Jezus' wil te lijden; waardig te zijn in deze hem hatende wereld, om zijns naams wil te lijden smaadheid.

Eens zal hij het u niet meer vragen.

In den hemel is geen kruis meer dat wij moeten opnemen.

Geen lijden meer.

In den hemel is maar één kruis.

Het kruis van Christus.

Niet het houten kruis dat eens op Golgotha is opgericht, maar het kruis zooals het eeuwig, van vóór den val en van vóór de grondlegging der wereld staat in de gedachten Gods.

Dàt kruis is het voorwerp der aanbidding van engelen en gezaligden, omdat er in uitstralen de glorieglansen van Gods goederenheden.

Om dat kruis belijden daar menschen en engelen elkander Gods liefde en aan dàt belijden verbindt zich eeuwige blijheid.

IX.

ZELFBEPROEVING EEN EISCH VOOR DEN CHRISTEN.

2 Korinthe 13 : 5.

Gelezen: 2 Korinthe 12 : 19 — 13 : 10.
Gezongen: Ps. 84 : 1.
„ Ps. 43 : 3.
„ Ps. 130 : 2.
„ Ps. 25 : 2.

2 Korinthe 12 : 19—13 : 10.

19. MEENT GIJ WEDEROM, DAT WIJ ONS BIJ U VERONTSCHULDIGEN? WIJ SPREKEN IN DE TEGENWOORDIGHEID GODS IN CHRISTUS; EN DIT ALLES, GELIEFDEN, TOT UWE STICHTING.

20. WANT IK VREEZE, DAT ALS IK GEKOMEN ZAL ZIJN, IK U NIET EENIGSZINS ZAL VINDEN ZOODANIGEN ALS IK NIET WIL, EN DAT IK VAN U ZAL GEVONDEN WORDEN ZOODANIG ALS GIJ NIET WILT; DAT DAAR EENIGSZINS [ZIJN] TWISTEN, NIJDIGHEDEN, TOORN, GEKIJF, ACHTERKLAP, OORBLAZINGEN, OPGEBLAZENHEDEN, BEROERTEN;

21. OPDAT WEDEROM ALS IK ZAL GEKOMEN ZIJN, MIJN GOD MIJ NIET VERNEDERE BIJ U, EN IK ROUW HEBBE OVER VELEN DIE TE VOREN GEZONDIGD HEBBEN, EN DIE ZICH NIET BEKEERD ZULLEN HEBBEN VAN DE ONREINIGHEID EN HOERERIJ EN ONTUCHTIGHEID, DIE ZIJ GEDAAN HEBBEN.

1. DIT IS DE DERDE MAAL DAT IK TOT U KOM: IN DEN MOND VAN TWEE OF DRIE GETUIGEN ZAL ALLE WOORD BESTAAN.

2. IK HEB HET TE VOREN GEZEGD, EN ZEG HET TE VOREN ALS TEGENWOORDIG ZIJNDE DE TWEEDE MAAL, EN IK SCHRIJF HET NU AFWEZEND AAN DEGENEN, DIE TE VOREN GEZONDIGD HEBBEN EN AAN AL DE ANDEREN, DAT, ZOO IK WEDERKOM, IK HEN NIET ZAL SPAREN.

3. DEWIJL GIJ ZOEKT EENE PROEVE VAN CHRISTUS, DIE IN MIJ SPREEKT, WELKE IN U NIET ZWAK IS, MAAR KRACHTIG IS ONDER U.

4. WANT HOEWEL HIJ GEKRUISIGD IS DOOR ZWAKHEID, ZOO LEEFT HIJ NOCHTANS DOOR DE KRACHT GODS; WANT OOK WIJ ZIJN ZWAK IN HEM, MAAR ZULLEN MET HEM LEVEN DOOR DE KRACHT GODS IN U.

5. ONDERZOEKT UZELVEN OF GIJ IN HET GELOOF ZIJT, BEPROEFT UZELVEN. OF KENT GIJ UZELVEN NIET, DAT JEZUS CHRISTUS IN U IS? TENZIJ DAT GIJ EENIGSZINS VERWERPELIJK ZIJT.

6. DOCH IK HOOP, DAT GIJ ZULT VERSTAAN, DAT WIJ NIET VERWERPELIJK ZIJN.

7. EN IK WENSCH VAN GOD, DAT GIJ GEEN KWAAD DOET; NIET OPDAT WIJ BEPROEFD ZOUDEN BEVONDEN WORDEN, MAAR OPDAT GIJ HET GOEDE ZOUDT DOEN EN WIJ ALS VERWERPELIJK ZOUDEN ZIJN:

8. WANT WIJ VERMOGEN NIETS TEGEN DE WAARHEID, MAAR VOOR DE WAARHEID.

9. WANT WIJ VERBLIJDEN ONS WANNEER WIJ ZWAK ZIJN EN GIJ STERK ZIJT. EN WIJ WENSCHEN OOK DIT, NAMELIJK UW VOLMAKING.

10. DAAROM SCHRIJF IK AFWEZEND DEZE DINGEN, OPDAT IK NIET TEGENWOORDIG ZIJNDE GESTRENGHEID ZOUDE GEBRUIKEN, NAAR DE MACHT, DIE MIJ DE HEERE GEGEVEN HEEFT TOT OPBOUWING, EN NIET TOT NEDERWERPING.

IX.

ZELFBEPROEVING EEN EISCH VOOR DEN CHRISTEN.

2 Korinthe 13:5.

De oude Grieken hadden een fabel van een schoonen jongeling Narcissus, die, toen hij in 'n bron zijn eigen beeld aanschouwde er dùs door bekoord werd, dat hij in onbevredigde eigenliefde te gronde ging. Uit zijn bloed sproot de Narcissusbloem, bij de ouden een symbool van dood en onvergankelijkheid en daarom door hen aan de onderaardsche goden gewijd.

Aan dezen Narcissus nu wordt ge onwillekeurig herinnerd wanneer gij ziet op wat er bij sommige kinderen der wereld van hun zelfbeproeving terecht komt. Zij toch meenen, wanneer zij zichzelf onderzoeken, zichzelf beproeven, al de trekken van den goeden mensch, van het ideaal van den mensch, dat zij zich hebben gevormd, in zich te ontdekken. Het beeld dat zich afspiegelt in hun bewustzijn, behaagt hun als eens aan Narcissus het zijne.

Maar naast dit zelfbehagen en deze zelfvoldaanheid, die

gij bij sommige wereldkinderen, als het resultaat hunner zelfbeproeving, kunt waarnemen, valt er bij anderen als resultaat van zelfonderzoek en zelfbeproeving iets heel anders te bespeuren.

Ik denk hier aan de meer ernstigen onder hen.

Aan die wijzen uit vroeger of later tijd, die zichzelf ook hebben gevormd een ideaal van den mensch, van den goeden mensch, een hoog ideaal. Die, aan dit ideaal als norm, als richtsnoer van wat zijn moet, metend zichzelf, en dan ziende hoe weinig zij er nog aan beantwoorden, hoe ver zij er nog af zijn, — straks er aan gaan vertwijfelen, dat zij het ooit zullen bereiken. Die echter, ook waar zij het contrast tusschen ideaal en werkelijkheid, tusschen wat zijn moest en wat is, door zelfonderzoek bij zich zelf gewaarworden, toch niet kennen het schuldgevoel, over het nietzijn van wat zij wezen-moeten.

Indien nu het zelfonderzoek, de zelfbeproeving tot niets anders zou leiden dan òf tot zelfbehagen en zelfvoldaanheid, óf tot zelfvertwijfeling, men zou beter doen met aan den eisch daartoe zich te onttrekken.

Dan, zoo staat het niet; althans niet voor den christen, voor het kind des Heeren. En insteê van ons toe te laten, aan den eisch van zelfonderzoek en zelfbeproeving ons te onttrekken, dringt de schrift er op meer dan een harer bladzijden met allen ernst op aan.

Zij doet dat ook op die bladzijde welke reeds door ons is opengeslagen.

Ik bedoel wat gij leest in 2 Korinthe 13:5.

Onderzoekt uzelven of gij in het geloof zijt, beproeft uzelven. Of kent gij uzelven niet, dat Jezus Christus in u is? tenzij dat gij eenigszins verwerpelijk zijt.

Waar de heilige apostel dit vermaan, dezen eisch tot de

christenen in Korinthe richt, daar is het, wijl ook dit woord tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is, voor de kerk van alle eeuwen is geschreven, zeker niet te veel gezegd, dat dit vermaan algemeen geldt en alzoo: zelfbeproeving een eisch voor den christen is.

Laat mij dan uit dit woord en wat er om heen ligt u allereerst doen zien:

Waartoe de zelfbeproeving bij den christen leiden moet.

Waarop de zelfbeproeving van den christen zich richten moet.

Waarom de zelfbeproeving voor den christen niet te schromen is.

---

1. Eerst dan waartoe de zelfbeproeving bij den christen leiden moet.

Toen de apostel Paulus dezen brief van uit Macedonië, niet onwaarschijnlijk van uit Philippi, aan de kerk van Korinthe schreef, was er voor hem een bepaalde aanleiding om zijn lezers den eisch te stellen: Onderzoekt uzelven of gij in het geloof zijt, beproeft uzelven. Of kent gij uzelven niet, dat Jezus Christus in u is? tenzij dat gij eenigszins verwerpelijk zijt.

Die aanleiding was, dat hoewel de toestand der gemeente, sedert hij zijn eersten brief had geschreven, verbeterd was, er toch nog in haar velerlei zonden heerschten waarvan zij die er zich aan schuldig maakten, zich hadden te bekeeren en dat zij, wanneer zij dit niet deden, niet spoedig deden, hij dan bij zijn aanstaande komst gebruik zou maken van zijn sleutelmacht.

Het ligt toch in het plan van Paulus om weldra naar Korinthe te komen.

Hij ziet echter tegen de ontmoeting op.

Eisch voor een aangename ontmoeting is, dat men elkander van weerskanten sympathiek gestemd vindt.

Dat men welgevallen aan elkander heeft.

Dat er niets tusschen zit.

Maar, zooals het nù staat, vreest Paulus, dat de ontmoeting het tegendeel van aangenaam zal wezen.

Vreest, zooals hìj schrijft, dat hij de gemeente, zijn stichting en akkerwerk, misschien zal vinden zooals hij niet wil, en ook dat zij, de christenen in Korinthe, hem, hun geestelijken vader, dan zullen vinden zooals zij niet willen.

Hij vreest toch, dat hij bij hen zal vinden allerlei misstanden, die een gevolg zijn van partijzucht, waardoor, naar wij van elders weten, de kerk van Korinthe verscheurd werd.

Misstanden op het stuk van de christelijke broederliefde zooals: twisten, nijdigheden, toorn, gekijf, achterklap, oorblazingen, opgeblazenheden, beroerten (h. 12:20).

Hij vreest, dat hij bovendien in zijn ambtelijke bediening, waarin al wat hem overkomt hem zeker van Gods wege overkomt, te Korinthe de vernederende ervaring zal moeten opdoen dat, niettegenstaande zijn ernstige prediking, de zonde der onkuischheid, — *de* zonde van het heidensch Korinthe —, ook bij velen in de kerk aldaar, zal blijken een nog heerschende zonde te zijn gebleven. Dat hij zal moeten treuren en klagen, over vele christenen, die te voren gezondigd hebben en die zich ook dan nog niet bekeerd zullen hebben van de onreinigheid, en hoererij, en ontuchtigheid, die zij gedaan hadden (h. 12:20 en 21).

En hunnerzijds hebben de christenen in Korinthe dan te vreezen, dat zij hem zullen vinden als een streng bestraffer van al deze hunne zonden; dat hij er met gestrengheid tegen zal optreden.

Wanneer hij straks voor de derde maal komt naar Korinthe (h. 13 : 1), — de eerste maal was hij er anderhalf jaar gebleven en had er de gemeente gesticht en daarna moet hij er nog eens zijn geweest — dan zal er tucht worden geoefend; dan zal hij gebruik maken van zijn sleutelmacht; dan zullen zij, die zich niet van hunne zonden willen bekeeren, eindelijk uitgesloten worden uit de gemeente. Naar het bevel, dat de Heere eenmaal aan zijn apostelen had gegeven; — een bevel gegrond op den in Israël gangbaren regel bij de rechtspraak „dat op den mond van twee getuigen, of op den mond van drie getuigen de zaak zal bestaan" (Deut. 19 : 15) —, zou dan een getuigenverhoor worden ingesteld en was een kerkelijke rechtshandel te wachten, waarbij, voor wie geen gehoor gaven aan het vermaan tot bekeering, het ergste stond te vreezen.

De apostel wenscht echter van harte dat het zoover niet komt.

Hij wenscht niets liever dan dat bij de aanstaande ontmoeting, hij hen zal vinden zooals hij wil; zij hem zooals zij willen.

Maar blijken zij onwillig, dan zal hij hen ditmaal niet sparen.

En hij schrijft ze dit met nadruk.

„Ik heb," zoo schrijft hij, „het te voren gezegd" — waarmee hij doelt op zijn eersten brief — „en zeg het nu vooruit, als ware ik ten tweede male aanwezig, hoewel ik nu afwezig ben, aan wie te voren gezondigd hebben en aan al de anderen, — dus zoowel aan hen in wie de zonde der onkuischheid heerscht, als aan de partijzuchtigen — dat zoo ik wederom kom ik niet zal sparen" (h. 14 : 2).

Hij zal niet sparen, hèn niet sparen.

En zij zijn zelf daarvan de oorzaak.

Zij toch stelden hem op de proef.

14

Dit moet ge, tot recht verstand van onzen tekst, vooral goed verstaan.

Er is toch in dit gedeelte van den brief een soort spel, al komt dit in onze vertaling minder duidelijk uit, met het woord p r o e f.

Door hun blijven volharden in de met name genoemde zonden van liefdeloosheid en onkuischheid, lokken zij als het ware een betooning, een blijk van des apostels richtende macht, een oordeel, over zichzelven uit.

„Ik zal niet sparen, dewijl gij zoekt een proeve van Christus, die in mij spreekt" zoo schrijft hij (vs. 3a.)

Christus is de koning zijner kerk.

Hij heeft macht over haar.

Ook rechtsprekende macht, ook macht om in haar, door straf, te handhaven het recht.

Het is deze zijne macht, die hij oefent ook door middel van het ambt; ook door midddel van het apostolisch ambt.

Niet maar den mensch Paulus, maar den ambtsdrager van Christus, die door hem spreekt, en mitsdien Christus zelf, stellen zij alzoo met hun onbekeerlijkheid op de proef.

En hierbij moeten zij wel bedenken wat zij doen.

Christus toch, is „in u niet zwak, maar krachtig onder u" (vs. 3b.) Hij, de Christus, die door zijn apostel spreekt, is niet onmachtig, maar bekleed met macht en geweld over zijn kerk ook om te straffen en wanneer hij dan, na lang te zijn getergd, eindelijk van deze zijne macht een blijk, een proeve geeft, zullen zij, die in hun zonden volharden, dit „krachtig-zijn" van Christus op ontzettende wijze gewaar worden.

Het is alzoo op den Christus-richter; op den Christus, die het recht handhaaft, en het onrecht wreekt; dat de apostel hier het oog zijner lezers richt; opdat zij zich alsnog zouden bekeeren.

En nu dringt de Apostel dit nog nader aan in het volgende vers.

„Want hoewel hij gekruisigd is door zwakheid, zoo leeft hij nochtans door de kracht Gods. Want ook wij zijn zwak in hem, maar zullen met hem leven door de kracht Gods in u." (vs. 4).

Velen, wanneer zij aan Christus denken, stellen hem zich uitsluitend voor, gelijk hij eens hing aan zijn kruis; in zijn vernedering; in zijn vrijwillige zelfontleding; in de zwakheid zijner ware menschelijke natuur, bezwijkend onder de macht des doods. Maar zij vergeten daarbij, dat hij thans in den staat der verheerlijking is; dat hij thans met eer en heerlijkheid is gekroond; niet meer de zwakke, maar de sterke; dat hij thans leeft uit en door de kracht Gods, die hem heeft opgewekt, die hem uitermate heeft verhoogd en een naam gegeven welke boven allen naam is.

Ook in Korinthe waren er, die wel dachten aan een gekruisigden, en vernederden, maar niet aan een verheerlijkten, aan een met macht bekleeden, met macht ook om gericht te houden Christus, en die, daarom meenden hem straffeloos door hun zondigen te kunnen tergen; die daarom meenden, zijn ambtsdrager, zijn dienaar, door wien hij tot hen sprak, op de proef te kunnen stellen. En zeker, in de gemeenschap met hem, was ook die ambtsdrager, was ook Paulus zijn apostel, beurtelings zwak en krachtig.

Zwak in hem den gekruisigden.

Zwak in dien zin, dat de apostolische prediking van den gekruisigden Christus louter evangelie is, blijde boodschap en zaligheid door een zwak mensch, in menschelijke zwakheid, aan arme, zwakke menschen gebracht.

Maar ook krachtig door hem, den levende in de kracht Gods.

Krachtig ook in dien zin, dat de apostolische macht, hem

Paulus, door zijn verheerlijkten koning verleend, zich krachtig zou toonen en dat tot nederwerping, tegen wie met hun wetens-en-willens-zondigen zich vergrepen aan de gerechtigheid in het koninkrijk.

Mocht nu al het terughouden en inhouden van deze kracht, die in de apostolische sleutelmacht zat, sommigen als zwakheid toeschijnen, in werkelijkheid was dit niet dan sparende liefde.

Wie onder de christenen in Korinthe dit niet inzagen, speelden als met vuur.

En daarom waarschuwt de apostel ze.

In al de rijke liefde van zijn hart wenscht Paulus niets liever dan dat hij van de kracht, die in zijn sleutelmacht schuilt, geen proef behoeft te geven in Korinthe.

Nog wil hij sparen.

„Daarom, zoo schrijf ik afwezende deze dingen, opdat ik tegenwoordig zijnde, niet zoude strengheid gebruiken, naar de macht, die mij de Heere gegeven heeft tot opbouwing en niet tot nederwerping" — zoo lezen wij in het 10e vers.

Maar wanneer dan ook al wat hij hier schrijft geen uitwerking heeft; wanneer het niet tot bekeering komt; dan zal hij bij zijn komst niet sparen.

En daarom schrijft hij óók aan zijn lezers, dat zij, instee van hem op de proef te stellen, instee van te zoeken een *proeve* van Christus die in hem spreekt — zullen beproeven *zichzelven*.

„Onderzoekt uzelven, of gij in het geloof zijt, *beproeft* uzelven. Of kent gij uzelven niet, dat Jezus Christus in u is? tenzij dat gij eenigszins verwerpelijk zijt."

Onderzoekt uzelven, beproeft uzelven, — niet mij.

En zoo blijkt dan hier uit het tekstverband, dat de zelfbeproeving bij den christen leiden moet tot bekeering.

Alzoo niet tot zelfbehaging en niet tot zelfvertwijfeling maar tot bekeering.

2. Zien wij nu vervolgens uit onzen tekst waarop de zelfbeproeving van den christen zich richten moet.

Onderzoekt uzelven, of gij in het geloof zijt, beproeft uzelven.

Zoo vermaant de apostel zijn lezers.

Dit zelfonderzoek moet gaan over hun woorden en daden, maar ook over wat in die daden en woorden zich uit, over hun innerlijk leven, hun zielsbestaan.

Hun zielsbestaan met zijn gewaarwordingen en voorstellingen, zijn aandoeningen en zijn gezindheden, zijn streven en zijn begeeren, zijn willen en denken.

Zij moeten dit hun eigen zielsbestaan voor-zich-stellen.

Gelijk in een spiegel uw eigen lichaam zich voor-u-stelt.

Gelijk het zich voor u spiegelt als gij u buigt over een beek of een bron.

In onze bijbelvertaling leest gij van dat afspiegelen van uw eigen zielsleven, van wat de schrift noemt: uw hart, — zoo treffend in het woord uit de Spreuken: Gelijk in het water het aangezicht is tegen het aangezicht, alzoo is des menschen hart tegen den mensch." (h. 27 : 19).

Doch deze zelfspiegeling is nog maar een deel van het zelfonderzoek.

Paulus, die zijn lezers daartoe vermaant, bedoelt óók, dat zij door zelfbeschouwing, door innerlijke waarneming, wetend hoe zij bestaan, dit hun zielsbestaan dan ook vergelijken zullen met wat het wezen moet.

Voor God wezen moet.

Ook zij hebben het te meten aan een ideaal, aan een norm of een richtsnoer.

Niet anders dan de kinderen der wereld, die zichzelf beproeven.

En dit ideaal is dan niet het zeer lage van de gulden middelmatigheid waarnaar de lichtzinnige en aan de oppervlakte-der-dingen levende wereldkinderen zichzelf beoordeelen; waarvan de bereiking hun zelfbehagen wekt; maar het is een zeer hoog ideaal.

Een ideaal van den mensch veel hooger nog dan dat hetwelk de meest ernstige en diepdenkende kinderen der wereld zich ooit hebben gevormd, veel hooger dan dat hetwelk zìj reeds onbereikbaar hielden en wat hèn daarom bij zijn onbereikbaarheid in vertwijfeling bracht.

Het ideaal toch van den mensch dat Paulus' lezers zich stelden, zich moesten stellen, lag voor hen geteekend in 's Heeren wet.

In de tien geboden.

In de tien geboden g e e s t e l ij k verstaan.

In de tien geboden zooals een christen ze verstaan moet.

Zoodat er allereerst in zit de eisch om God te gehoorzamen uit heilige liefde.

En zichzelf dùs onderzoekend, hun zielsbestaan aan dit richtsnoer metend, zouden dan zijn lezers inzien, dat niet alleen geen onreinigheid en hoererij en ontuchtigheid, en ook geen twisten, nijdigheden, toorn, gekijf, achterklap, oorblazingen, opgeblazenheden, beroerten, — maar nog zoo veel meer daarvoor niet kan bestaan.

Maar, — en hierin nu ligt meê het verschil tusschen het zelfonderzoek van den christen en dat van de kinderen der wereld, — het zelfonderzoek van den christen moet zich ook richten op het g e l o o f dat in zijn ziel is.

Onderzoekt uzelven of g ij i n h e t g e l o o f z ij t, schrijft Paulus aan de christenen in Korinthe.

Dit „in-het-geloof-zijn" ziet blijkens het verband, op de toestand der ziel.

Ook wij gebruiken in de taal van het dagelijksch leven en bij heel gewone dingen de uitdrukking „in-het-geloof-zijn".

Een geneesheer geeft aan den kranke 'n medicijn in het geloof, dat deze hem baten zal. In het geloof, dat gij uw naaste metterdaad helpt, bewijst gij hem uw diensten.

En dit beteekent dan, dat bij wie dus „in het geloof is", een overtuiging aanwezig is en ook werkt.

Wanneer nu Paulus schrijft aan de Korinthiers „onderzoekt uzelven of gij in het geloof zijt", dan bedoelt hij daarmee het zaligmakend geloof dat de Heilige Geest in de gemeenschap met Christus in de harten van Gods uitverkorenen werkt.

De vaste overtuiging van de waarheid van het evangelie, van de waarachtigheid van Gods beloften met toepassing op zichzelf.

Nu zal, wie van het geestelijk leven van 'n christen nog bij bevinding niets kent, het zeker hoogst bevreemdend achten, dat een christen zich op dit punt nog moet onderzoeken; zichzelven onderzoeken of hij in het geloof is.

Maar wie kennis aan dat leven heeft; van zijn zomer- maar ook van zijn wintertijden weet; van zijn toeneming, maar ook van zijn verachtering in kracht, verwondert zich hier allerminst.

Zeker, wie met zijn mond belijdt aan het evangelie te gelooven, en deze belijdenis met zijn leven niet omstoot, is door ons menschen voor 'n christen te houden, en dat wel in onderscheiding van de kinderen der wereld, die zeggen het evangelie voor een dwaasheid of een ergernis te houden.

Toch kan het zijn, dat zulk een belijder nog slechts een naam-christen is; dat hij, op zijn best, slechts bezit het historisch geloof.

Maar ook kan het zijn, dat het zaligmakend geloof wel in uw ziel is gewrocht, maar dat gij toch niet „in-het-geloof-zijt", of zooals Paulus ook elders schrijft niet „in het geloof staat".

Het geloof, het zaligmakend geloof toch is èn een gave èn een daad.

Een gave Gods en een daad van den mensch.

Als gave Gods verliest gij het, wanneer het u eenmaal geschonken is, nooit; maar wel kan, indien gij niet toeziet op uw eigen hart, het geloof als daad zoo zwak bij u worden, dat het niet meer werkt, dat gij een tijd lang en soms een zeer langen tijd, niet gelooft.

Dan is er geen geloofswerking.

En als uw geloof niet werkt, dan leeft de zonde in u weer op, want dan strijdt gij niet meer tegen haar, dan gaat zij weer heerschen.

En dat duurt dan totdat gij weer „in het geloof zijt."

Totdat gij weer geloofsgemeenschap met uw Heiland oefent en er weer uit hem, de lust en de kracht in u komt om Gods wil te doen.

Daarom moet het zelfonderzoek van den christen zich niet alleen richten op zijn innerlijk leven in het algemeen; moet hij daarbij niet alleen dat innerlijk leven, met al zijn bewegingen meten aan de wet des Heeren; maar inzonderheid moet het zich richten op zijn geloof, of zijn geloof wel werkt.

Want zelfs al heerscht in hem de zonde, als er dan maar weer geloofswerking komt, dan komt er weer strijd, overwinning, bekeering.

En dit nu was het juist wat de apostel zoo wenschte en hoopte bij zijn lezers, ook bij die, in geestes- en vleescheszonden, zoo vèr afgewekenen.

Daarom vermaant hij: „onderzoekt uzelven of gij in het geloof zijt" en, daarbij terugziende op wat hij zooeven

had geschreven: „gij zoekt een proeve van Christus, die in mij spreekt", — voegt hij er aan toe: „beproeft uzelven".

3. En zien wij ten slotte uit onzen tekst: waarom de zelfbeproeving voor den christen niet te schromen is.

Aan zijn vermaan tot zelfbeproeving voegt de apostel de vraag toe: Of kent gij uzelven niet, dat Jezus Christus in u is? en op die vraag laat hij dan nog volgen: tenzij dat gij eenigszins verwerpelijk zijt.

Deze vraag stelt hij zijn lezers met geen ander doel dan om ze tot zelfonderzoek en zelfbeproeving aan te moedigen.

Het is toch met de zelfbeproeving als met een examen in het algemeen. Een mensch ziet er gewoonlijk tegen op.

Hij durft er niet aan beginnen; hij vreest, dat het min gunstig zal afloopen. En nu tracht Paulus bij zijn lezers, zooals een welwillend leermeester bij zijn, op het stuk van examen, vreesachtigen discipel zou doen, dien schroom te overwinnen.

Het is er hem zooveel aan gelegen, dat zij tot zelfbeproeving komen, want als die zelfbeproeving zich op hun in-het-geloof-zijn richt en als er dan straks geloofswerking komt, dan zal er ook bekeering, vernieuwde bekeering volgen.

Bekeering bij die lezers in welke thans heerschen de zonden van twisten, nijdigheid, toorn, gekijf, achterklap, oorblazingen, opgeblazenheden, beroerten.

Bekeering ook bij die lezers in welke thans heerschen de zonden van onreinigheid en hoererij en ontuchtigheid.

De liefde hoopt alle dingen; zij gelooft alle dingen.

Paulus heeft nog hoop, ook voor die vèr afgedwaalden onder zijn lezers.

Hij gelooft nog aan hun staat ook al veroordeelt hij hun stand.

Nu is er een zelfkennis waarvoor geen diep zelfonderzoek noodig is.

Als iemand niet in oprechtheid een christen is, kent hij, herkent hij zichzelf, ook zonder veel en opzettelijke zelfbeproeving, al heel spoedig.

Te weten of onze medemenschen het met hun christenzijn oprecht meenen, dan wel zich maar zoo voordoen, maar naam-christen zijn, moge, omdat wij bij andere niet kunnen oordeelen over het verborgene van het hart, al bezwaarlijk zijn, het van ons zelf te weten is zeker minder bezwaarlijk.

Of Christus in u is; of hij door den Heiligen Geest in uw hart woont; dat kunt gij van uzelf weten.

Want indien dit zoo is, dan kent gij u zelf niet alleen als 'n armen, maar ook als een voor God schuldigen zondaar, en dan wenscht gij en wilt gij, dat hij ook voor ù de Christus zij.

De Christus die van God is verordineerd tot wijsheid, en rehtvaardigheid, en heiligmaking en verlossing.

En waar Christus dùs in u is, daar is ook het geloof in u, dat hij de Christus voor u is.

Het moge al een zwak, een nog maar toevlucht-nemend geloof zijn; een geloof dat vaak niet werkt; zonder geloof zijt gij dan niet.

En dit nu geloofde Paulus ook van zijn lezers.

Daarom kon hij ze de vraag stellen: Of kent gij uzelven niet, dat Jezus Christus in u is?

Hij hoopt nog altijd, dat zelfs diè vèr afgewekenen deze vraag niet ontkennend, maar bevestigend zullen beantwoorden.

En dan behoeven zij ook voor het meer opzettelijke, voor

het eigenlijke zelfonderzoek niet beschroomd te zijn. Niet te vreezen omtrent het welwezen van hun geloof zichzelf te beproeven. Immers ook indien daarbij blijkt, wat hij weet dat bij die vèr afgwekenen dan het geval zal zijn, dat het geloof niet werkt, dat zij niet in-het-geloof-zijn, niet staan in het geloof, dan zal die zelfbeproeving juist een middel kunnen zijn tot vernieuwing van de geloofswerking.

Maar, nu was Paulus niet alleen een teeder, doch ook een trouw zielenzorger.

Hoewel hij zelfs van de vèr afgewekenen nog alles hoopt, verheelt hij zich en zijn lezers toch ook niet de mogelijkheid, de ontzettende mogelijkheid, dat er onder die christenen in Korinthe naam-christenen waren.

Menschen, die zichzelf kenden, dat Jezus Christus niet in hen was.

En daarom laat hij op die bemoedigende vraag, die den schroom voor zelfbeproeving moet overwinnen, zoo aangrijpend ernstig volgen: tenzij dat gij eenigszins verwerpelijk zijt.

Het oorspronkelijke woord hier in onzen bijbel met verwerpelijk overgezet beteekent: niet-proefhoudend.

Ik heb u straks reeds gezegd, dat er in dit gedeelte van den brief als het ware een spel is met het woord proef; dat de apostel zijn lezers schrijft, instêe van een proeve van hèm, van zijn sleutelmacht te zoeken, liever zichzelven te beproeven. En terwijl hij nu de geloovigen met de vraag: „of kent gij uzelven niet, dat Jezus Christus in u is", tot die zelfbeproeving aanmoedigt, schiet hij als het ware een Jothamspijl in het hart van de naam-christenen, met dat: „tenzij gij misschien niet proefhoudend zijt."

Zeker de zelfbeproeving die de apostel bedoelt, is voor

den christen niet te schromen, maar daarbij valt dan ook al de nadruk op het woord christen.

Bij wat gij weet, dat maar surrogaat is, dat maar een een waar is, die de echte waar vervangt, neemt gij geen proef naar de echtheid.

Gij weet, die waar is onproefhoudend.

Nagemaakt goud waar geen greintje gehalte in zit, brengt niet op 'n proefsteen de kenner.

Het ware een wreede bespotting indien men bij 'n straatarm mensch aandrong op een onderzoek naar zijn schatten.

Een welwillend leermeester zal zijn leerling, wiens kennis beneden peil is, ontraden zich aan 'n examen te onderwerpen.

En zoo heeft ook hij, in wiens ziel geen geloof is, zichzelf niet te beproeven of er ook geloofswerking is.

Paulus kan het verstaan, dat zij onder zijn lezers, bij wie het dùs staat, het door hem bedoelde zelfonderzoek schromen en hij zou niet getrouw handelen, wanneer hij bij dezulken dien schroom trachtte te overwinnen.

En dat nu het woord „verwerpelijk" metterdaad den zin van „niet-proefhoudend" heeft, zal u nog duidelijker worden, indien ge ziet op wat de apostel verder schrijft.

„Doch ik hoop," zoo volgt er op onzen tekst, „dat gij zult verstaan, dat wij niet verwerpelijk zijn." (vs. 6.)

Dit toch ziet weer terug op wat de ergerlijke zondaren in Korinthe doen, die met hun blijven in de zonde een proeve van des apostels sleutelmacht uitlokken.

Mogen zìj al, op het stuk van het geloof, niet proef-houdend zijn, hij hoopt, hij verwacht dat zij, straks bij zijn komst, zullen ervaren, dat hìj, op het stuk van zijn sleutelmacht, niet een niet-proefhoudende zal wezen, maar een die de proef kan doorstaan.

Onmiskenbaar is in dit woord uit vers 6 de heilige toorn.

Zeker, de liefde is lankmoedig; maar de liefde verblijdt zich nu eenmaal niet over de ongerechtigheid en daarom kan ze ook toornen; toornen tegen de ongerechtigheid.

Dan, als dit scherpe woord uit zijn pen is gevloeid, herneemt de apostel weer den toon der vaderlijke teederheid: „En ik wensch van God, dát gij geen kwaad doet; niet opdat wij beproefd zouden bevonden worden, maar opdat gij het goede zoudt doen, en wij als verwerpelijk zouden zijn (vs. 7.)

Gelijk een vader voor zijn kind dringend wenscht of bidt van God, dat het geen kwaad doe, zoo ook Paulus voor zijn geestelijke kinderen, de Korinthiërs.

En als wij dat van God bidden, dan is dat, zoo schrijft hij, „niet opdat wij beproefd zouden worden"; dan is dat niet uit egoistisch motief, dat wij uit uw-niet-kwaad-doen als een beproefd, wijl uitnemend leeraar aan het licht zouden treden; dan is dat niet om ons zelf uit uw-niet-kwaad-doen een kroontje te vlechten; maar dan is dat uit het motief der broederlijke liefde; dan is dat om uwentwil.

En dan komt hij in het laatste gedeelte van dit vers: „maar opdat gij het goede zoudt doen, en wij als verwerpelijk zouden zijn", nog eens terug op dat „een proeve van Christus, die in mij spreekt van hem zoeken" uit vs. 3; op dat een proeve van zijn sleutelmacht uitlokken.

Hij wenscht, hij bidt van God, dat het niet noodig zal zijn die proeve te geven.

Als zij de Korinthiërs niet het kwade, maar het goede doen zouden, dan zal het ook niet noodig wezen; dan zal hij op het stuk van zijn sleutelmacht wel niet proefhoudend blijken, maar hij wenscht niets liever.

„Want wij vermogen niets tegen de waarheid, maar voor de waarheid" (vs. 8).

Wanneer toch zijn lezers, door hun niet-kwaad-, maar

goed-doen, toonen de waarheid, — en daarmee bedoelt Paulus hier de van God geopenbaarde waarheid — niet alleen belijden, maar ook beleven, dan vermag hij niets tegen hen. Want niets tegen, maar alleen voor of ten beste van de van God geopenbaarde waarheid vermag hij iets.

En hij bevestigt dit dan ook nog nader door te schrijven: „Want wij verblijden ons, wanneer wij zwak zijn en gij sterk zijt en wij wenschen ook dit, uwe volmaking" (vs. 9).

Het zal hem, zoo bedoelt hij, zelfs verblijden, wanneer hij zwak zal wezen; wanneer de kracht van zijn sleutelmacht niet zal blijken, niet zal behoeven te blijken; wanneer hij met die macht niets zal vermogen, omdat zij, in geestelijken zin, sterk zijn; machtig, in staat, tot goeddoen. Dit toch, ook, hun sterk, hun machtig zijn, of zooals hij het nog nader verklaart, hun verbetering, herstelling, volmaking, wenscht hij, bidt hij van zijn God.

En opdat nu bij de aanstaande ontmoeting de apostel de christenen in Korinthe zal vinden zooals hij wil en zij hem zullen vinden zooals zij willen, vermaant hij ze tot zelfbeproeving, opdat zij zich bekeeren, en hij dan niet een proeve zal behoeven te geven van zijn sleutelmacht; hij dan niet zou behoeven strengheid te gebruiken. Want niet het afbreken, het nederwerpen; maar het opbouwen, het stichten is, zooals hij schrijft, zijn doel (h. 13:10 en 12:19).

En deze zelfbeproeving moge dus al voor den naamchristen zijn te schromen, zij is dat niet voor den christen, al is hij ook nog zoo ver afgeweken.

Onderzoekt uzelven, of gij in het geloof zijt, beproeft uzelven. Of kent gij uzelven niet, dat Jezus Christus in u is? tenzij dat gij eenigszins verwerpelijk zijt.

Zoo vonden wij dan uit onzen tekst: waartoe de zelfbeproeving bij den christen leiden moet; waarop de zelfbeproeving van den christen zich richten moet; en waarom de zelfbeproeving voor den christen niet te schromen is.

En wijl nu het vermaan tot deze zelfbeproeving niet alleen voor de christenen in Korinthe geldt, maar een eisch is die voor den christen van alle tijden en alle plaatsen geldt, zoo geldt dit vermaan ook ons.

Men was oudtijds gewoon te onderscheiden tusschen een dagelijksche, een bijzondere en een algemeene zelfbeproeving.

Onder de dagelijksche verstond men dan de zelfbeproeving aan het einde van iederen dag.

Van deze zelfbeproeving komt tegenwoordig bij de meesten onzer, al heel weinig. En dat kan ook al niet anders.

Het leven toch is te druk, te gejaagd, te bezet, dan dat er voor dagelijksche zelfbeproeving nog tijd zou overblijven.

Wie na een dag, en vaak ook een stuk van den nacht, met hand of hoofd hard te hebben gewerkt, eindelijk zijn knieën gebogen heeft voor God en dan met zijn moeie lijf op zijn leger valt, is voor zelfbeproeving ongeschikt.

En God eischt dat dan ook niet.

Anders staat het echter met de bijzondere zelfbeproeving.

De zelfbeproeving vóór men tot het heilig avondmaal gaat en waartoe de ure der voorbereiding met haar prediking: „Maar de mensch beproeve zich zelven, en ete alzoo van het brood, en drinke van den drinkbeker" (1 Korinthe 11:28), — u opwekt.

Voor deze bijzondere zelfbeproeving is nog wel tijd te vinden en wordt door de meesten onzer ook wel tijd gevonden.

Toch is, wijl het tot haar gewoonlijk maar hoogstens vier

maal in een heel jaar komt, en zelfbeproeving vooral met het oog op het welwezen van uw geloof zoo uiterst noodig is, — deze bijzondere zelfbeproeving niet genoeg.

Wie het bij haar laat, leeft geestelijk slordig; draagt geen voldoende zorg voor de gezondheid van zijn geestelijk leven.

Daarom moet bij die bijzondere zelfbeproeving ook nog komen, wat men oudtijds noemde, de algemeene, en waaronder men dan verstond de zelfbeproeving op den rustdag.

Telkens, aan het begin van de week, op den eersten dag der week, op den dag die aan de zes werkdagen voorafgaat, op den dag die u weer doet gedenken aan 's Heeren opstanding, is er voor zelfbeproeving tijd.

De rustdag, de dag des Heeren, doet ons weer tot onszelven komen.

Na ingeleefd te hebben in wat buiten ons is, leven wij dan weer in, komen wij dan weer tot ons zelf.

Wij vinden dan weer onszelf.

Wij kunnen weer denken, nadenken over onszelf.

Onszelf beproeven.

Reeds de placide-rust in de samenkomst der gemeente doet u tot uzelf komen.

Wat in het boek Job staat van het doodenrijk: „Daar houden de boozen op van beroering, en daar rusten de vermoeiden van kracht; daar zijn de gebondenen te zamen in rust; zij hooren de stem des drijvers niet; de kleine en de groote is daar en de knecht vrij van zijn heer" (h. 3 : 17—19) — het geldt tot op zekere hoogte ook van de vergadering der geloovigen in het bedehuis op den rustdag.

De prediking, waarvan ook een reinigend handelen op uw ziel moet uitgaan, de prediking, die ook een geestelijke voetwassching moet zijn, zoo noodig na de bezoedeling door het woestijnslijk der wereld — wekt u tot zelfbeproeving

op. Reeds onder de prediking moet het er bij u toe komen en straks in een stil-half-uurtje op den rustdag, in de eenzaamheid, alleen met uw God, moet die zelfbeproeving dan voortgezet.

Broeders, hoe staat het bij u met de zelfbeproeving, welke een eisch is voor den christen?

Met de zelfbeproeving zooals de apostel ons die voorschrijft, zooals wij die zooeven hebben leeren kennen.

Schroomt gij nog aan dien eisch te voldoen?

Schroomt gij het misschien, omdat gij verwerpelijk zijt; niet-proefhoudend?

Schroomt gij het omdat gij maar al te goed weet, omdat gij uzelf maar al te goed kent, dat Jezus Christus in u niet is; dat er in uw ziel geen geloof is.

Ik bid u, gij die niet gelooft, nog nooit geloofd hebt, omdat gij geen geloof hebt, kom dan althans tot uzelf.

Wordt eens waar voor uzelf.

Ziet eens hoe gij wel den christen-naam draagt, maar geen christen zijt; hoe gij slechts den christen speelt.

Bedenk wat het is verwerpelijk te zijn.

Verwerpelijk, niet in den zin, waarin men dat gewoonlijk verstaat van niet-verkoren, want of gij in dien zin verwerpelijk zijt weet gij, al ontbreken u nóg al de merkteekenen der verkiezing, evenmin van uzelf als Paulus dat wist van de naam-christenen in Korinthe, — maar verwerpelijk in den zin van niet-proefhoudend.

Verwerpelijk in dien zin, dat er in uw ziel geen greintje geloof is, en mitsdien uw christendom onecht, valsch, niet dan surrogaat is.

Bedenkt wat het is niet alleen als 'n ongeloovige te moeten leven, maar ook straks als een ongeloovige te moeten

ingaan in het dal van de schaduw des doods, te moeten verschijnen voor Gods rechterstoel.

Zonder Christus.

En als dit bedenken dan uw ziel verontrust en haar benauwt, roep dan uit die benauwdheid tot God, dat hij u schenke de gave des geloofs.

Hij is een hoorder van het gebed.

Broeders, hoe staat het bij u met de zelfbeproeving?

Schroomt gij haar omdat gij maar al te goed weet hoe vèr gij van Gods recht en wet zijt afgeweken; omdat gij maar al te goed weet, dat bepaalde zonden weer in u heerschen en u knechten; zonden waarvan de wereld zelfs weet of ook zonden waarvan niet zij, maar alleen gij en uw God weten; zonden waarvoor gij u diep schuldig weet voor God?

Broeder, indien het zoo met u staat, ik bid u, vertwijfel niet; wanhoop niet.

Laat niet af van zelfbeproeving; of kent gij uzelf niet, dat Jezus Christus in u is?

Christus in u, niettegenstaande al deze uwe zonden.

Want zie het maar bij die christenen in Korinthe hoever een christen kan afdwalen.

Maar de Christus zoekt, als de goede herder, het verloren schaap en brengt het weer terug.

Hij zoekt ook ù.

Zoo gij zijn stem dan heden hoort verhard u niet, maar laat u leiden.

Leiden tot zelfbeproeving.

Twijfel niet aan uw eigen staat al is ook nog zoo jammerlijk uw eigen stand.

Gij durft niet, gij kunt niet ontkennen, dat Jezus Christus in u is.

Denk eens terug aan het verleden.

Aan die dagen uwer eerste bekeering, toen gij buigend onder het recht van uw God, daar neerlaagt gekneld in banden van den dood, toen de angst der hel u allen troost deed missen. Toen gij hebt geroepen en God heeft verhoord en gij den Christus ook voor ù hebt gevonden.

Dat was toch geen vrucht van eigen akker?

Niemand toch kan zeggen Jezus den Heere te zijn dan door den Heiligen Geest.

Dat was toch een merkteeken, dat Christus door zijn Heiligen Geest in u is.

En hij is niet maar een reiziger, die slechts inkeert om te vernachten (Jeremia 14:9).

Hij woont in uw hart.

En wanneer gij dan op dit oogenblik en ook straks in de eenzaamheid, uw eigen zielsbestaan voor-u-stelt en dan gewaarwordt hoe daarin de zonde opwoelt tegen Gods wet; hoe die zonde, nu eens zwakker dan weer sterker is dan uw wil; nu eens ondedrukt wordt maar dan weer heerscht en uitbreekt in woorden en daden, zwaar en gruwelijk zondig — wil dan niet alleen blijven staren op uw zonde, die in u is, maar ook op het geloof dat in u is.

Richt uw zelfonderzoek vooral op uw geloof.

Onderzoekt uzelven, beproeft zelven of gij in het geloof zijt.

En dan zult gij tot de ervaring komen, dat, als gij in het geloof zijt, als uw geloof werkt, de zonde niet; maar dat als gij niet in het geloof zijt, als uw geloof niet werkt, de zonde wel heerscht.

David en Petrus waren oprechte geloovigen en ook in hun diepen val hebben zij niet verloren het geloof, maar nooit zouden zij tot hun zware en gruwelijke zonden zijn

weggerukt als zij hadden geoefend hun geloof; als er geloofswerking bij hen was geweest.

En zoo is het nog bij u.

En daarom mijn broeder, indien gij uit zwakheid in zonden zijt gevallen, wil niet in de zonden blijven liggen, noch aan Gods genade vertwijfelen.

Oefen weer geloof.

Verootmoedig u over uw zonden voor God.

Bid en smeek hem om geloofswerking.

Jezus Christus is *in* u met zijn Heiligen Geest.

En daarom *is* in u de kracht om te zien op wat Christus *voor* u is.

Op wat hij voor u heeft verworven.

Kracht om te zien op zijn voor u verworven gerechtigheid, die de schuld van uw zonden bedekt.

Kracht om te zien op zijn voor u verworven heiligheid die de smet van uw zonden wegneemt.

En als gij dan weer met het oog des geloofs op uw Jezus ziet, dan kan het niet anders of gij zijt in hem weer sterk; gij gaat weer haten het kwaad-doen, gij krijgt weer lust aan goed-doen.

Gij staat, tot uzelf gekomen, weer op en gaat in hem tot uw verzoenden God en Vader.

Ge bekeert u met een vernieuwde bekeering tot God.

Maar ook, — want het zielsbestaan van 's Heeren kind kan zoo onderscheidenlijk zijn, — wanneer op dit oogenblik en straks in de eenzaamheid de zelfbeproeving u leert, dat de zonde in u niet heerscht, dat zij niet uitbrak in woorden en daden, zwaar en gruwelijk zondig; wanneer op dit oogenblik en straks in de eenzaamheid de zelfbeproeving u leert, dat in de laatst voorbijgegane dagen, dat ook nog heden, het geloof dat in u is een werkzaam geloof was, dan

is deze zelfbeproeving toch geen vergeefsch werk geweest.

Want dan zal deze bevinding sterken uw gevoel van dankbaarheid aan God.

Maar ook zult gij, ziende op de macht van het vleesch, van de wereld en van satan, al inniger gemeenschap met uw Jezus zoeken, want er is maar zoo weinig toe noodig om uw geloofswerking te doen verslappen, te doen sterven.

Daarom zult gij al inniger bij hem schuilen als het kind bij zijn vader, als het schaap bij zijn herder.

Want gij weet het maar al te goed, in ons zelf zijn en blijven wij zwakke menschen en al ons sterk-zijn is alleen in en door Jezus, onzen Heiland.

Ik mocht u aanwijzen hoe de aanleiding tot het vermaan der zelfbeproeving, dat Paulus tot de christenen in Korinthe richtte, de begeerte zijner ziel was, dat bij zijn komst, bij de ontmoeting tusschen deze christenen en den apostel, hij hen zou vinden zoodanigen als hìj wilde en zìj hem zouden vinden zoodanig als zìj wilden.

Maar achter die, als ik zoo zeggen mag, toevallige aanleiding, lag een diepere, eene die het vermaan tot zelfbeproeving tot een eisch voor den christen en dus ook voor u maakt en wel deze, dat zoo dikwijls de Heere en gij zijn kind elkander ontmoeten, hij u vinde zoodanig als hìj wil en gij hem zoodanig als gìj wilt.

Dat hìj u — en gij hèm — dan zoo vinde in dit leven, in de uren der aanbidding; eens in uw stervensure; eens voor zijn rechterstoel.

Gaat daarom van hier en wilt, ook straks in de eenzaamheid, in het stille-half-uurtje op den rustdag, onderzoeken uzelven of gij in het geloof zijt, beproeven uzelven.

X.

HET SCHRIKBEELD TEGEN DEN AFVAL VAN CHRISTUS.

Hebreën 10 : 19—25.

Gelezen: Hebreën 10 : 19—25.
Gezongen: Ps. 50 : 1.
„ Ps. 145 : 7.
„ Ps. 101 : 1, 3.
„ Ps. 73 : 14.

X.

HET SCHRIKBEELD TEGEN DEN AFVAL VAN CHRISTUS.

Hebreën 10:26—31.

Gelijk in de kunst naast het schoone het leelijke zijn beteekenis heeft, zoo ook in de religie naast de verteederende en vertroostende voorstellingen van Gods ontferming de ontzettende en afschrikwekkende van zijn toorn.

De Grieken, het volk van de kunst, niet minder dan Israël dat der religie, hadden naast hun beelden, die welgevallen wekten, ook het schrikbeeld, dat ontzette. In hun beeldende kunst en hun dichtkunst kenden zij de Gorgo, de Medusa, het ontzettende vrees-wekkende monster. Het Medusa-hoofd met de slangen, door zijn gruwelijkheid versteenend van schrik hem, die het aanblikte.

De religie, ook de christelijke religie heeft haar angstwekkende voorstellingen, hare schrikbeelden. Schrikbeelden, die zij voorhoudt aan hare belijders om in hen te stuiten de doorwerking der zonde, om hen te bewegen tot bekeering, te waarschuwen tegen afval. Zelfs in de prediking

van Jezus, anders zoo rijk aan beelden van aantrekkelijke schoonheid, ontbreken de schrikbeelden niet. Naast de klokhen met haar kiekens; den vader, uitziende naar zijn verloren zoon; den herder met het verdoolde schaap in zijn armen; de lichtende feestzaal en het vroolijke bruiloftsmaal; beelden, die der christelijke wereld zoo diep in het hart zijn gezonken, — vindt men er ook die van de buitenste duisternis; den worm, die niet sterft; van het vuur dat niet wordt uitgebluscht; schrikbeelden van menschelijk verderf en goddelijken toorn.

En dergelijke schrikbeelden vindt men ook in de geschriften van 's Heeren apostelen. Ook in wat wij lezen in dat gedeelte van den Hebreën-brief, wat ik thans met u wil indenken.

Ik bedoel Hebreën 10:26—31.

Want zoo wij willens zondigen, nadat wij de kennis der waarheid ontvangen hebben, zoo blijft er geen slachtoffer meer over voor de zonden, maar een schrikkelijke verwachting des oordeels, en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden. Als iemand de wet van Mozes heeft te niet gedaan, die sterft zonder barmhartigheid onder twee of drie getuigen; hoeveel te zwaarder straf, meent gij, zal hij waardig geacht worden, die den Zoon van God vertreden heeft, en het bloed des testaments onrein geacht heeft, waardoor hij geheiligd was, en den Geest der genade smaadheid heeft aangedaan? Want wij kennen hem, die gezegd heeft: Mijne is de wraak, ik zal het vergelden, spreekt de Heere. En wederom: De Heere zal zijn volk

oordeelen. Vreeselijk is het te vallen in de handen des levenden Gods.

Ik ga u bij dit woord bepalen als bij het schrikbeeld tegen den afval van Christus.

Toen de brief aan de Hebreeën geschreven werd, stond Jerusalem, dat in het jaar 70 n. Chr. is verwoest, nog in al zijn heerlijkheid. In hoofdstuk 13:22 wordt deze brief genoemd: een woord van vermaning en hij is dan ook allereerst bestemd om zijn lezers, de hebreeuwsch sprekende en in Palestina, met name in Jerusalem, wonende joden, die het christendom hadden aangenomen, te vermanen tot standvastigheid in de religie des harten en in de religie des levens; tot gelooven, tot belijden, tot betoon van broederlijke liefde en dit laatste ook in het niet-wegblijven uit de onderlinge bijeenkomst. Het elkander vermanen toch, waartoe die onderlinge bijeenkomst gelegenheid biedt, is zooveel te meer noodig als zij zien, dat de dag, de oordeelsdag, nadert.

En na dit vermaan tot zijn lezers te hebben gericht, houdt de schrijver dan in onze tekstverzen voor het schrikbeeld tegen den afval van Christus. Want zoo wij willens zondigen, nadat wij de kennis der waarheid ontvangen hebben, zoo blijft er geen slachtoffer meer over voor de zonde, maar een schrikkelijke verwachting des oordeels, en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden (vs. 26 en 27).

In de eerste woorden van onze tekstverzen, want zoo wij willens zondigen, nadat wij de kennis der waarheid ontvangen hebben gaat het over wat ik noem den afval van Christus.

De schrijver knoopt dit vast aan het vorafgaande, aan het wegblijven uit de onderlinge bijeenkomst, want daarin ziet hij een begin van onverschilligheid ten opzichte van de christelijke religie dat tot afvallen van Christus kon leiden. En dit afvallen van Christus noemt hij een „willens zondigen nadat wij de kennis der waarheid ontvangen hebben."

Daar is een willens en ook een onwillens; een wetend en ook een onwetend zondigen.

Een Petrus die zijn Heiland voor de menschen verloochent, maar wiens wil daarbij door vrees is geknecht en die dus uit zwakheid zondigt, zondigt wel, maar niet zoo zwaar als wie dat vrijwillig zou doen. Een Saulus, die de gemeente vervolgt, maar dat in onwetendheid doet, zondigt wel, maar niet zoo zwaar als wie dat zou doen wetende, dat het de gemeente des Heeren is.

Alle zondigen staat niet gelijk.

Er is gradatie in.

En zoo is willens en wetens zondigen zwaarder dan onwillig en onwetend zondigen.

Maar niet alleen de wijze waarop, ook het object, het voorwerp waartegen men zondigt, maakt het zondigen meer of minder zwaar.

Wie onmiddellijk zondigt tegen God, zondigt zwaarder dan wie zich bezondigt aan zijn medemenschen.

En daarom zondigen zeer zwaar wie willens en wetens onmiddellijk zondigen tegen God.

Reeds het oude testament maakt deze onderscheiding.

In Leviticus 4:2 lezen we van een ziel die „zal gezondigd hebben in dwaling" en daarentegen in Numeri 15:30 van een ziel, die „iets gedaan zal hebben met opgehevene hand", alzoo met opzet.

Nu is ook in dit willens en wetens onmiddellijk tegen God zondigen nog weer een graad.

Dùs kan zondigen een christen, die met zijn woorden den Heiligen Geest Gods, door welken hij verzegeld is, bedroeft; die vermetel op Gods barmhartigheid vertrouwend, in onboetvaardigheid van zijn zonden niet aflaat; die na een zonde te hebben bedreven, met Kaïn aan de genade Gods zou vertwijfelen; — maar zwaarder dan deze allen zondigt een christen, die van het christendom afvalt.

En ook hier moet dan nog weer onderscheiden.

Daar zijn christenen van het christendom afgevallen, die dat òf uit zwakheid, uit vrees hebben gedaan, gelijk vele deden in de dagen der vervolging, òf die dat deden uit onkunde omdat zij het christendom nooit hadden gekend.

Maar het afvallen van Christus wat onze tekst bedoelt is gansch anders.

Niet alleen een willens, dus een niet door vrees gedwongen; maar ook een wetend van Christus afvallen, nadat wij de kennis der waarheid ontvangen hebben.

De „waarheid" waarvan hier wordt gesproken is de van God geopenbaarde evangeliewaarheid. En de „kennis" die wij daarvan „ontvangen hebben", is hier niet maar een bloote kennis, die door het gehoor wordt verkregen, maar veel meer. Het is een kennis, die als innerlijke verlichting des verstands en wel zoo, dat men die waarheid erkent en toestemt, vrucht is van de werking des Heiligen Geestes. Wie nu deze kennis der waarheid eens heeft ontvangen, verliest haar nimmer — en wie dan, zonder daartoe gedwongen te worden, met het christendom breekt, wie dan, eerst in zijn hart, deze door hem erkende waarheid verwerpt en dit eindelijk ook in woord en daad doet uitkomen, die begaat de zonde van afval van Christus.

Een christen te Jerusalem, die na eerst uit het jodendom tot het cristendom te zijn overgegaan, nadat hij

de kennis der waarheid ontvangen had, weer in het jodendom zou terugvallen, stond aan deze zeer zware zonde schuldig.

En om ze daarvan terug te houden houdt nu de schrijver van onzen brief zijn lezers voor: het schrikbeeld tegen den afval van Christus. Zoo blijft er geen slachtoffer meer over voor de zonden, maar eene schrikkelijke verwachting des oordeels, en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden.

Broeders, laat dit woord diep in ons bewustzijn dringen, opdat het ook ons waarlijk worde tot een schrikbeeld.

De schrijver, zich zelf er bij insluitend, „want zoo wij willens zondigen nadat wij de kennis der waarheid verkregen hebben", wendt zich hier nog maar onderstellenderwijze, voor het geval dat het tot afval kwam, tot zijn lezers; doch wat hij schrijft is ook dús, zoo ontzettend.

Niet meer voor de zonden blijft over een offer.

Het eenig offer voor de zonde is het offer van Christus en het evangelie is de blijde boodschap aan zondaren, dat dit offer gebracht is. Maar wie willens en wetens het evangelie verwerpt, die verwerpt daarmee het eenige offer voor zijn zonden.

Een ander offer blijft niet over.

Ook niet de schaduwoffers der oude bedeeling waarin het jodendom nog werkelijkheid zoekt.

Niet meer voor de zonden blijft over een offer.

Een ontzettende gedachte.

En nog dieper wordt uw ziel geschokt, indien gij ziet op wat dan wèl blijft: een schrikkelijke verwachting des oordeels en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden.

Wat blijft is: 'n schrikkelijke verwachting des oordeels.

'n Wachten op het toekomend oordeel in zijn onmetelijke vreeselijkheid, niet nader te bepalen en daarom 'n schrikkelijke verwachting.

Het is toch den mensch gezet eenmaal te sterven, en daarna het oordeel.

Alleen wie in het eenig offer van Christus verzoening voor zijn zonden heeft gevonden, zal in dat oordeel kunnen bestaan, maar vreeselijk zal dat oordeel wezen voor wie willens en wetens dat eenig offer verwerpt.

Wat blijft is: hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden.

De vuur-ijver van Gods toorn; de energie van Gods toorn, die ten dage des oordeels zal verteren, zonder te vernietigen, de tegenstanders, de vijanden Gods.

Niet onwaarschijnlijk heeft de heilige schrijver hier gedacht aan het woord uit Jesaia's profetiën over de goddeloozen: „Heere is uw hand verhoogd, zij zien het niet; maar zij zullen het zien en beschaamd worden, van wege den ijver over uw volk; ook zal het vuur uwe wederpartijders verteren (Jesaia 26:11).

Zulk een tegenstander, wederpartijder, vijand Gods toch is ook de verwerper van het evangelie; is ook hij die willens en wetens van Christus is afgevallen.

Zoo is het dan in het: „Niet meer voor de zonde blijft over een slachtoffer, maar een schrikkelijke verwachting en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden" — dat de schrijver aan zijn lezers voorhoudt het schrikbeeld tegen den afval van Christus.

Metterdaad hebben wij bij deze zonde waartegen hier wordt gewaarschuwd te doen met de zwaarste zonde, die denkbaar is.

Het willens en wetens zondigen hier bedoeld is toch niet maar een tijdelijk in twijfel en straks zelfs tijdelijk in ongeloof verzinken, maar een opzettelijk, een definitief verwerpen van de evangeliewaarheid door hem, die het evangelie als waarheid kent en erkent; een met wèl overwogen wilsbesluit afvallen van Christus.

Een zonde, die alleen door wie leeft onder het verbond der genade kan worden begaan. Een zonde, die alleen op christelijk erf en niet door de wereld kan worden bedreven. Niet in de wereld toch, maar alleen in de kerk kan men een „kennis der waarheid ontvangen" als hier wordt bedoeld.

De zonde waarover het hier gaat is dan ook dezelfde als waarvan reeds vroeger in onzen brief is gehandeld en wel in hoofdstuk 6:4—6: „Want het is onmogelijk, degenen die eens verlicht zijn geweest, en de hemelsche gave gesmaakt hebben, en den Heiligen Geest deelachtig geworden zijn, en gesmaakt hebben het goede woord Gods, en de krachten der toekomende eeuw, en afvallig worden; — die zeg ik, wederom te vernieuwen tot bekeering, als welke zichzelven den Zoon van God wederom kruisigen en openlijk te schande maken."

„Onmogelijk wederom te vernieuwen tot bekeering."

Onmogelijk en dat niet alleen omdat zulk een mensch in een zieletoestand verkeert, waarin het hèm onmogelijk is zich wederom te bekeeren, maar onmogelijk ook omdat zulk een mensch, naar Gods oordeel, dan komt tot verharding.

De zonde, waarover het hier gaat toch, is de zonde waarvan Jezus zelf gesproken heeft, toen de Farizeën zeiden, dat hij door Beëlzebul de duivelen uitwierp, als die waarvoor, naar Gods bestel, geen vergeving mogelijk is: Alle zonde en

lastering zal den menschen vergeven worden; maar de lastering tegen den Geest zal den menschen niet vergeven worden en wie eenig woord gesproken zal hebben tegen den Zoon des menschen, het zal hem vergeven worden; maar zoo wie tegen den Heiligen Geest zal gesproken hebben, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomende." (Matthëus 12:31 en 32.)

De zonde die Johannes in zijn eersten brief noemt „de zonde tot den dood" (1 Joh. 5:16).

De zonde tegen den Heiligen Geest.

Want bedenkt het wel wie door dùs de evangeliewaarheid te verwerpen van Christus afvallen, willens en wetens, zijn verlicht in zijn verstand door den Heiligen Geest; zijn des Heiligen Geestes deelachtig geworden.

Nu houdt de heilige schrijver van den Hebreën-brief met zijn: „Zoo blijft er geen slachtofer meer over voor de zonde, maar een schrikkelijke verwachting des oordeels, en hitte des vuurs dat de tegenstanders zal verslinden" — zijn lezers het schrikbeeld tegen den afval van Christus niet alleen voor, maar hij voegt er nog iets aan toe.

Daar zijn schrikbeelden en schrikbeelden.

De ontstelde verbeelding kan ons ijdele schrikbeelden voortooveren, die ons dan wel kunnen ontstellen en vrees aanjagen, maar, omdat zij zelf ijdel zijn, niet dan een ongegronde, een ijdele vrees; schrikbeelden, die, als gij er rustig over nadenkt hun angstwekkend karakter verliezen.

Maar zoo staat het niet met het schrikbeeld tegen den afval van Christus.

Dit is geen ijdel schrikbeeld.

Geen product eener ontstelde phantasie.

16

Hoe meer gij over dit schrikbeeld nadenkt des te meer wordt gij van zijn realiteit, zijn werkelijkheid overtuigd.

En tot zulk nadenken dringt nu onze schrijver zijn lezers.

Allereerst laat hij ze een besluit trekken.

Een besluit van het mindere tot het meerdere.

Eisch der vergeldende gerechtigheid is dat er een gelijke verhouding zij tusschen zonde en straf; dat alzoo een lichtere zonde ook een lichtere straf waardig is dan een zwaardere.

Wanneer nu een lichtere zonde dan de afval van Christus reeds met den dood werd gestraft dan, zoo laat hij hier zijn lezers het besluit trekken, moet het van Christus afvallen zelf met nog zwaarder straf worden gestraft.

Deze redeneering nu vinden wij in het 28e en 29e vers van onzen tekst.

Als iemand de wet van Mozes heeft te niet gedaan, die sterft zonder barmhartigheid, onder twee of drie getuigen (vs. 28).

Bij dit vers hebben wij te denken aan wat staat in Deuteronomium 17:2—7: „Wanneer in het midden van u, in een uwer poorten, die de Heere uw God u geeft, een man of vrouw zal gevonden worden, die doen zal dat kwaad is in de oogen des Heeren uws Gods, overtredende zijn verbond; dat hij heengaat en dient andere goden, en buigt zich voor die, of voor de zon, of voor de maan, of voor het ganshe heir des hemels, hetwelk ik niet geboden heb; en het wordt u aangezegd, en gij hoort het, zoo zult gij het wel onderzoeken; en ziet, het is waarheid, de zaak is zeker, zulk een gruwel is in Israël gedaan; zoo zult gij dien man of die vrouw, die ditzelve booze stuk gedaan hebben, tot uwe poorten uitbrengen, dien man zeg ik, of die vrouw; en gij zult hen met steenen steenigen, dat zij sterven.

Op den mond van twee getuigen, of drie getuigen zal hij gedood worden, die sterven zal; op den mond van een eenigen getuige zal hij niet gedood worden. De hand der getuigen zal eerst tegen hem zijn, om hem te dooden, en daarna de hand des ganschen volks; zoo zult gij het booze uit het midden van u wegdoen."

Israël was een theokratie en Israëls overheid had mitsdien de roeping om de afgoderij uitteroeien. In Israëls kerkstaat mocht niet geduld een andere dan de eene en ware religie.

Op afgoderij stond daar de doodstraf.

Wanneer dus een man of vrouw zich aan de afgoderij van het semitische heidendom; aan zon- of maan- of sterrendienst hadden schuldig gemaakt en de zaak wettig bewezen was, moesten zulke afgodendienaars door steeniging gedood.

Het was geen zonde van „dwaling", maar een zondigen „met opgeheven hand".

Een Israëliet toch wist, dat zulk een afgodsdienst zonde was; het eerste van Gods geboden ging er met uitgedrukte woorden tegen in; het was een moedwillig zondigen. De man of de vrouw in Israël die dus handelde had de wet van Mozes opzettelijk geschonden, en moest „zonder barmhartigheid" sterven.

Niet als bij een zonde in dwaling begaan, een zonde uit zwakheid, kon dit hun zondigen door een offer verzoend.

En tegenover deze zonde van een Israëliet, die dùs willens en wetens zondigde, die dùs van den Jehovah-dienst afviel en verviel in het heidensche naturisme, in den natuurdienst, stelt nu de schrijver de zonde van den afval van Christus.

H o e v e e l t e z w a a r d e r s t r a f, m e e n t g ij, z a l h ij w a a r d i g g e a c h t w o r d e n, d i e d e n Z o o n v a n G o d v e r t r e d e n h e e f t; e n h e t b l o e d d e s t e s t a m e n t s o n r e i n g e a c h t h e e f t, w a a r d o o r h ij

geheiligd was; en den Geest der genade smaadheid heeft aangedaan? (vs. 29).

De heilige schrijver teekent hier in drie trekken de zware zonde van den afval van Christus.

Wie haar begaat, heeft, zoo zegt hij, den Zoon van God vertreden.

Hij noemt hier dùs Christus met den hoogsten zijner namen om alzoo het vergrijp tegenover hem des te sterker te doen uitkomen. Zeker, bij dit vertreden, vertrappen, met voeten treden hebben wij te doen met een oneigenlijke uitdrukking, maar de werkelijkheid die daarachter zit is des te schrikkelijker. Vertreden doet men het zout dat smakeloos is geworden, en zwijnen vertreden parelen. Vertreden wordt wat verachtelijk is omdat het nutteloos, waardeloos is. Zoo ook toont hij, die van Christus is afgevallen, voor den Middelaar, voor den Zoon van God, waaraan menschen de hoogste waarde moeten toekennen, de diepste verachting.

Wie haar, de zonde van afval begaat, heeft, zoo zegt hij verder, het bloed des testaments onrein geacht, waardoor hij geheiligd was.

Het bloed des testaments, of het bloed des verbonds is het bloed van Christus.

De Heere Jezus zelf sprak er van bij de inzetting van het heilig avondmaal toen hij zeide: „Dit is mijn bloed, het bloed des nieuwen testaments hetwelk voor velen vergoten wordt" (Marcus 14:24). Gelijk bij het Sinaitisch verbond, het bloed der offerdieren, zoo is bij het nieuwe verbond, vergoten het bloed van Christus. Om en door dit bloed van Christus, om en door diens lijden en sterven, dat de zonden bedekt en verzoent, kon God oprichten met zondige menschen zijn verbond. Dit bloed van Christus is het middel, de verdienende oorzaak onzer zaligheid. En, maakt het verbond de scheiding tusschen Gods volk en de wereld, tus-

schen heilig en onheilig, het is juist het bloed des verbonds waarin de diepere grond dier scheiding ligt. Het is in en door het bloed des verbonds dat wie onder het verbond ligt geheiligd, afgezonderd is van de wereld en ook de goederen des verbonds deelachtig wordt. Maar wie nu willens en wetens van Christus afvalt heeft dit bloed waardoor hij geheiligd was, onrein geacht; hij heeft het gemeen, in den zin van profaan, alzoo onheilig, geacht.

Het middel zelf wat hem heiligde acht hij nu onheilig.

En eindelijk wie haar, de zonde van afval begaat, heeft, zoo zegt de heilige schrijver, d e n G e e s t d e r g e n a d e s m a a d h e i d a a n g e d a a n.

De Geest der genade is hier de Heilige Geest, die Christus als een gave van Gods gunst voor zijn volk heeft verworven en die men in de gemeenschap der zijnen deelachtig wordt; de Geest door welken men „kennis der waarheid ontvangt." Maar wie nu willens en wetens van Chrstus afvalt, beleedigt daardoor den Geest door welken hem deze kennis der waarheid is geschonken; bejegent dien Geest smadelijk; doet hem smaadheid aan.

Aldus, de zonde van den afgodendienaar in Israël stellend tegenover de zonde van wie in de christenheid afvalt van Christus, als de lichtere tegenover de zwaardere zonde; als het zondigen van hem dien weinig, tegenover hem dien veel gegeven is; als het zondigen onder de oude bedeeling der schaduwen tegenover dat onder de nieuwe bedeeling de vervulling; — laat de schrijver zijn lezers het besluit trekken van het mindere tot het meerdere.

Dús een beroep doende op hun redelijk denken stelt hij ze de vraag: h o e v e e l t e z w a a r d e r s t r a f, m e e n t g ij z a l h ij w a a r d i g g e a c h t w o r d e n?

Hij, de afvallige christen in vergelijking met den afvalligen Israëliet.

Het antwoord ligt voor de hand.

Zwaarder straf dan de doodstraf is de afvallige christen waardig, omdat zìjn zonde zwaarder is dan die van den man of de vrouw in Israël welke zich buigen voor de zon, of voor de maan, of voor het gansche heir des hemels; zwaarder straf dan de tijdelijke en alzoo de eeuwige dood.

Neen, het schrikbeeld tegen den afval van Christus is geen ijdel schrikbeeld.

Hoe meer gij er over nadenkt wordt gij van zijn werkelijkheid overtuigd.

En de heilige schrijver wil, dat zijn lezers er over zullen nadenken.

En daarom doet hij, na in vers 28 en 29 een beroep te hebben gedaan op hun redelijk denken, in de nu volgende verzen, de laatste van onzen tekst, een beroep op zijn en hunne Godskennis: Want wij kennen hem, die gezegd heeft: Mijne is de wraak, ik zal het vergelden, spreekt de Heere. En wederom: De Heere zal zijn volk oordeelen. Vreeselijk is het te vallen in de handen des levenden Gods.

„Wij christenen," zegt hier de heilige schrijver, „kennen hem, die gezegd heeft: Mijne is de wraak en ik zal het vergelden". — Het is de Heere God, die dat zegt in zijn woord en wel in Deuteronomium 25:35.

Wij christenen kennen God wiens wezen de liefde, de heilige liefde is, ook en juist daarom, als een wrekend en een vergeldend God. En op dat mijne is de wraak en ik zal het vergelden, laat de schrijver hier nadruk vallen om aan te duiden, dat God en hij alleen, de wrekende gerechtigheid oefent; dat hij die oefent ook aan wie in de chris-

tenheid wetens en willens zijn tegenstanders zijn geworden; aan wie wetens en willens van den Christus zijn afgevallen; aan al wie zijn Zoon vertreden, het bloed des nieuwen testaments onrein geacht, den Geest der genade smaadheid aangedaan heeft.

Wij, christenen kennen hem, die gezegd heeft: „De Heere zal zijn volk oordeelen.

Ook dit woord is een woord uit de Schrift. Deuteronomium 25:36 leest gij: „Want de Heere zal zijn volk recht doen." Dit recht doen is dan of ten voordeel, of, gelijk het hier in onzen tekst is bedoeld, ten oordeel. En nu is het wel in Deuteronomium Mozes, die als profeet des Heeren dat zegt, doch wijl de Heere God door zijn profeet spreekt, is het in eigenlijken zin de Heere, die het zegt.

Hij, de Heere zal zijn volk oordeelen.

Ook zijn volk dat leeft onder de nieuwe bedeeling van het éene verbond der genade.

Oordeelen, ook wie onder dat volk de zware zonde heeft begaan, de zonde waarvoor geen vergeving is, noch in deze eeuw noch in de toekomende; de zonde van willens en wetens afvallen van Christus; de zonde van den Zoon vertreden, het bloed des verbonds onheilig geacht, den Geest smaadheid te hebben aangedaan.

Dat oordeel, die vergelding teekent de schrijver hier niet in nadere bijzonderheden. Wij hebben reeds gehoord hoe hij sprak van „'n schrikkelijke verwachting des oordeels en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden". En op dat „schrikkelijke" nog eens terugkomend zegt hij hier, aan het slot van onzen tekst alleen: Vreeselijk is het te vallen in de handen des levenden Gods.

Ook zoo kennen christenen hun God.

Van hem, den levenden God is voor zijn tegenstanders een schrikkelijke straf, een schrikkelijk oordeel te wachten.

Zeker, daar kunnen omstandigheden zijn waarin het verkieselijker is te vallen in de handen van God, dan in die der menschen.

Als David, na zijn volkstelling, door den profeet Gods gesteld wordt voor de keuze van zeven honger-jaren; van drie maanden vlieden voor het aangezicht zijner vijanden; van drie dagen pestilentie in het land, — dan zegt hij tot 's Heeren profeet: „Mij is zeer bange; laat ons toch in de hand des Heeren vallen; want zijne barmhartigheden zijn vele; maar laat mij in de hand van menschen niet vallen" (2 Samuël 24 : 14).

En toen gaf de Heere een pestilentie in Israël.

Maar anders dan voor een boetvaardigen David, die vertrouwt op de barmhartigheden van zijn God, is voor wie Gods tegenstanders, zijn vijanden zijn geworden, het vallen in de hand des Heeren. Voor hèn is zulk vallen in de handen des levenden Gods schrikkelijk.

En zoo tracht dan de heilige schrijver door een beroep èn op hun redelijk denken èn op hun christelijke godskennis zijn lezers van de werkelijkheid van het schrikbeeld tegen den afval van Christus te overtuigen.

Broeders, wij hebben het woord uit den Hebreën-brief, waarin aan de Joden christenen te Jerusalem wordt voorgehouden het schrikbeeld tegen den afval van Christus, leeren verstaan.

Het is zoo ontzettend dit schrikbeeld.

Geen slachtoffer meer voor de zonden, maar een schrikkelijke verwachting des oordeels en hitte des vuurs dat de tegenstanders zal verslinden.

Maar even als in de kunst ook het leelijke, ook de Gorgo,

ook het Medusa-hoofd met de slangen zijn beteekenis heeft, zoo heeft ook dit schrikbeeld zijn beteekenis in de religie, in de christelijke religie.

Zijn beteekenis, niet echter voor hen, die men gewoonlijk aanduidt als de naam-christenen.

Niet voor hen, die, zonder des Heiligen Geestes deelachtig te zijn geworden, zonder eenige werkingen des Heiligen Geestes in hun ziel te hebben ervaren, met slechts inwendige banden aan de christelijke religie zijn verbonden.

Niet voor hen, die uit kracht van opvoeding, het christelijk geloof kennen, doch wier kennis niet meer dan een bloot historische is.

Zij toch kunnen de zonde van afval van Christus niet begaan.

Voor dezulken heeft alzoo dit schrikbeeld geen beteekenis.

Daarom vaders en moeders in ons midden, die wellicht denkt aan uw kind, aan uw kind dat gij in de waarheid hebt opgevoed, maar dat later man of vrouw geworden, die waarheid heeft verworpen — laat mij u troosten in dezen uw oudersmart, dat nóg voor uw verloren zoon, voor uw verloren dochter blijft over een offer, het eenig slachtoffer van Christus; dat het voor uw kind nog niet is buiten hope; dat gij nog kunt en moogt bidden voor uw kind dat eenmaal met u gebeden heeft, maar sedert jaren het bidden verleerde. Voor dit uw kind staat de weg der bekeering nog open; is bekeering nog mogelijk.

Zijn beteekenis heeft dit schrikbeeld ook niet voor hen, die zich slechts inbeelden deze zonde, de zonde van afval van Christus, de zonde tegen den Heiligen Geest te hebben begaan.

Niet het schrikbeeld zelf, maar het aan deze zonde schuldig staan is toch bij velen vaak denkbeeldig.

Bij stoornissen in het zieleleven, bij zenuwlijders en krankzinnigen, — onze psychiaters weten u daarvan te verhalen, — is het 'n dikwijls voorkomend verschijnsel, dat de patient door de dwang-voorstelling wordt gepijnigd, dat hij de onvergeeflijke zonde heeft begaan. En vaak zijn dit dan patienten, die in onze gestichten kwamen uit niet-christelijke kringen en zelf het christendom maar zeer oppervlakkig kennen. De gewone ervaring is dan ook, dat zij deze dwangvoorstelling na niet al te langen tijd kwijt raken en men er niets meer van hoort.

En niet alleen deze deerniswaardigen maar ook anderen worden vaak gefolterd door den angst van deze zonde te hebben begaan, terwijl dat bezwaar toch alleen maar denkbeeldig is.

Maar denkbeeldig.

Want wie deze zonde werkelijk begaan heeft, geneest niet meer.

Op haar toch volgt, reeds in dit leven, onmiddellijk het oordeel der volharding. In de impaenitentie, in het voortdurend gemis aan berouw, vertoonen deze rampzaligen het vaste kenmerk, het bewijzend teeken van de onvergeeflijke zonde te hebben bedreven.

Maar zoo verstaat ge, dat waar berouw is, waar zelfs maar vrees bestaat haar te hebben begaan, zij ook niet in werkelijkheid begaan is.

Vrij bekend is de droeve geschiedenis van Francesko Spiera, den Italiaanschen rechtsgeleerde uit de 16e eeuw, die, toen hij op zijn vier-en-veertigste jaar met de reformatie bekend werd, eerst met zekere bezieling de gereformeerde waarheid aan het volk ging verkondigen; daarna te Venetië door de geestelijkheid ter verantwoording geroepen, al zijn

afwijkingen van de roomsche leer herriep en eindelijk in de kerk te Citadella al wat hij aan het volk had verkondigd voor dwaling verklaarde. Uit de kerk t'huis gekomen, begon die innerlijke onrust welke hem niet weer verliet en hem tot wanhoop bracht. „Was ik toch boven God, want ik weet, dat ik geen erbarming bij hem vind!" — is dan de bange verzuchting zijner ziel. Hij wilde zijn bed niet meer verlaten; zich laten doodhongeren. Zijn beide zonen moesten hem eens een mes ontrukken, waarmee hij zich zou hebben doorstoken. De menschen bezochten hem en onder hen waren er ook die hem trachtten te vertroosten. Maar alle troosten was vergeefs en 1545 eindigde SPIERA zijn treurig leven.

Nu hebben sommige op dezen FRANCESCO SPIERA wel gewezen, als op het voorbeeld van een mensch, die de onvergeeflijke zonde had begaan, maar anderen en onder hen onze gereformeerde theologen, hebben zich van dit oordeel onthouden en eer in zijn angst en vrees het teeken gezien, dat hij haar niet had begaan.

Naar gereformeerde leer kan bovendien niemand, in den weg der gewone middelen, met zekerheid onderscheiden of zijn medemensch aan deze zonde schuldig staat.

Maar ook broeders, wordt het schrikbeeld tegen den afval van Christus niet voorgehouden om de harten der geloovigen kleinmoedig te maken.

G e e n o f f e r m e e r v o o r d e z o n d e n, m a a r e e n s c h r i k k e l i j k e v e r w a c h t i n g d e s o o r d e e l s, e n h i t t e d e s v u u r s, d a t d e t e g e n s t a n d e r s z a l v e r s l i n d e n, dit geldt niet van u, geloovigen.

Dit geldt niet van u, die na langen tijd de wereld te hebben gediend, en toen eindelijk van de werkelijkheid van zonde, gerechtigheid en oordeel overtuigd, tegen die over-

tuiging nog een tijd lang hebt ingeworsteld vóórdat gij gevallen zijt voor het recht van uw God en als een arme, in zichzelf verloren zondaar, uw toevlucht hebt gezocht in de gerechtigheid van uw borg. Dit slaan van de verzenen tegen de prikkels in den tijd die tusschen uw ontdekking en uw bekeering verliep was wel zonde, maar niet de onvergeeflijke.

Geen offer meer voor de zonde, — het geldt ook niet van u, die na u eens met een waarachtige bekeering tot uw God te hebben bekeerd, zijt gevallen in een zware zonde, een zonde die in u tot hartstocht werd. Ook in dien bangen tijd toen die zonde uw verstand had verduisterd en uw wil geknecht, hebt gij, al zijn er toen ook schrikkelijke gedachten opgekomen in uw hart en over uw lippen — niet begaan de onvergeeflijke zonde; zijt gij niet afgevallen van Christus. Gij zijt weer opgestaan uit deze uwe zonde, gij hebt er mee gebroken en na een vernieuwde bekeering heeft de Heere u weder gegeven de vreugde zijns heils; hij heeft niet van u genomen zijn Heiligen Geest.

Niet alzoo voor wie nog ongeloovig is en geenerlei werkingen des Heiligen Geestes in hun ziel hebben ervaren; evenmin voor u die reeds geloovig zijt maar óf de zaligmakende werkingen des Heiligen Geestes lang hebt weerstaan óf in later tijd den Heiligen Geest zwaar hebt bedroefd en diepe smarten aangedaan — heeft het schrikbeeld van den afval van Christus zijn beteekenis.

Laat het mij nog eens herhalen, niet om de harten der geloovigen kleinmoedig te maken wordt dit schrikbeeld voorgehouden; maar wel om te waarschuwen tegen vleeschelijke zorgeloosheid.

De troostrijke waarheid toch van „de volharding der heiligen"; de waarheid, dat de oprechte geloovigen van Chris-

tus niet kunnen afvallen; dat niemand zijn schapen, die hij het eeuwige leven geeft, zal rukken uit zijne hand; dat de genadegiften en de roeping Gods onberouwelijk zijn; dit kostelijk kleinood dat de bruid van Christus altijd als een schat van onwaardeerlijken prijs zeer teederlijk bemind en standvastiglijk verdedigd heeft, is en wordt nóg door velen misbruikt. Misbruikt door wie zonder dat zij hun eigendom aan dezen schat kunnen bewijzen op dien schat voortleven in vleeschelijke zorgeloosheid.

En voor hen heeft dan het schrikbeeld van den afval van Christus zeer zeker zijn beteekenis.

Daar zijn toch, wat ik met een uitdrukking van onze ouden, zou willen noemen: vele n a b ij-c h r i s t e n e n.

Bijna 'n christen en toch verloren.

Toch verloren, indien het niet verandert.

Niet ver van het Koninkrijk Gods en toch daarbuiten.

Toch daarbuiten, indien Gods wederbarende genade er niet in zet.

Met zulke nabij-christenen nu kan het ver komen.

Zij hebben geen ander leven dan het lichamelijk-tijdelijke dat zij meegebracht hebben uit hun eerste; zij missen het geestelijk-hemelsche dat alleen gegeven wordt in de tweede geboorte. Maar nochtans kan het bij dezulken, wanneer zij leven in den christelijken kring, op het heilig erf van Christus' kerk, komen tot een meer dan bloot historische kennis der christelijke waarheid.

De Heilige Geest van wien naast de zaligmakende, ook algemeene werkingen uitgaan, kan in het verstand dezer nog onwedergeborenen een zekere verlichting werken.

Een verlichting, niet van zaligmakenden, maar van algemeenen aard.

Een verlichting waardoor gij dan inzicht hebt in de waar-

heid van het evangelie; waarbij het u niet meer een dwaasheid of een ergernis is; gij die waarheid toestemt, er verstandelijk van overtuigd zijt.

Gij hebt dan de kennis der waarheid ontvangen, waarvan in onzen tekst sprake is.

Gij ziet dan in en zijt er van overtuigd, dat Jezus de Christus is.

En uw verstand, dat u niet alleen doet oordeelen op theoretisch gebied over waar en onwaar, maar ook op praktisch gebied over goed en slecht, doet u dan óók oordeelen, dat het goed is, Jezus, dien gij als den Christus beschouwt, te hebben als uw Heiland.

En om Jezus te hebben als uw Heiland moet gij hem als zoodanig willen hebben.

Nu is uw willen niet anders dan uw met redelijk inzicht verbonden begeeren.

Gij wilt nooit iets anders dan wat, naar het oordeel van uw verstand, om te begeeren u goed schijnt.

Maar dit oordeel van uw verstand, — dit zoogenaamd practisch oordeelen omdat het gaat over uw handelen, — is nog weer onderscheiden.

Laat mij u dit met een voorbeeld, aan het zeer gewone leven ontleend, verduidelijken.

Zoo in het algemeen en afgezien van bijzondere omstandigheden, oordeelt 'n mensch, dat het waarheid-spreken goed is, en hij wil dan ook waarheid-spreken. Maar, diezelfde mensch zal, onder bepaalde omstandigheden ook oordeelen, dat onwaarheid spreken goed in den zin van nuttig is. Dan wikt hij en weegt hij en vergelijkt hij die twee oordeelen van zijn verstand en al naar zijn waarheidszin dan sterk of zwak is, zal hij dan eindelijk en ten slotte oordeelen, of in dit bepaalde geval waarheid-spreken dan wel liegen goed is; hij zal dan willen waarheid spreken of willen liegen.

Als gij dit nu goed begrijpt, dan zult gij ook verstaan, dat 'n onwedergeboren mensch, wiens verstand door een algemeene werking des Heiligen Geestes verlicht is, die zooals het in onzen tekst staat: kennis der waarheid heeft ontvangen, afgezien van de bijzondere omstandigheid, dat men, om Jezus als zijn Heiland te hebben, een waarachtige bekeering noodig heeft, — hem wel zoo in het algemeen als zijn Heiland wil hebben; maar ook, dat hij, ziende dat dit niet mogelijk is zonder een waarachtige bekeering, hem niet als zijn Heiland wil hebben.

In zulk een onwedergeborene toch is niet de gezindheid der heilige liefde waardoor wij God liever hebben dan ons eigen ik, maar heerscht nog ongebreideld de vijandschap tegen God, de onheilige liefde waarmee een mensch zijn eigen ik liefheeft boven alles, ook boven God.

Indien er nu onder u zijn met wie het dús staat, dan zijn zij het wie ik heb voortehouden het schrikbeeld tegen den afval van Christus.

Juist zij.

Voor u toch met wie het dús staat, dreigt gevaar.

Het gevaar dat gij wetend, dat Jezus is de Christus, hem in uw onheiligheid, uw boosheid, om zijn heiligheid dús te gaan haten, dat gij hem, zelfs afgezien van de noodzakelijkheid eener waarachtige bekeering, als uw Heiland niet wilt. Deze haat is dan daemonisch.

Het is een haat als die gij beluistert in dat roepen van den boozen geest uit de evangelie-geschiedenis: „Wat heb ik met u te doen Jezus, gij Zone Gods des Allerhoogsten!" En het is deze haat, welke een mensch, die de kennis der waarheid ontvangen heeft, brengt tot afval van Christus.

Laat mij u dan doen opschrikken uit uw valsche gerustheid, uit uw vleeschelijke zorgeloosheid.

Nog is het zoover niet met u gekomen.

Nog zijt gij van Christus niet afgevallen.

Maar het gevaar dreigt.

Zooals het nu met u staat, kan het niet blijven.

Steunt niet op den schat van de bruid van Christus; steunt er niet op dat er een volharding der heiligen is; want gij zijt geen heilige.

Steunt niet op uw diep inzicht in de verborgenheden van het christendom, in de mysterieën van het geloof; want gij zijt geen oprecht geloovige.

Steunt niet, als gij mystiek zijt aangelegd, als gij 'n mensch van sterk gemoedsleven zijt op uw gesmaakt hebben van hemelsche gaven, van het goede Woord Gods, van de krachten der toekomende eeuw; want gij zijt geen oprecht geloovige.

Steunt noch op uw rechtzinigheid, noch op uw mystieke genietingen; want deze is slechts de ekstase, de verrukking, die ook mystieke heidenen gekend hebben, en gene slchts de orthodoxie van het onwedergeboren hart.

Laat mij u doen opschrikken uit uw valsche gerustheid, uit uw vleeschelijke zorgeloosheid.

Zekér, nog hebt gij, die weet dat Jezus is de Christus, hem wel lief.

Nog wilt gij hem als uw Heiland, indien er maar geen waarachtige bekeering noodig ware.

Maar ik zeg u, het is niet met de heilige liefde, dat gij Christus lief hebt!

Gij hebt hem lief met de onheilige, zelfzuchtige liefde van uw onwedergeboren hart; hem lief bloot als middel voor uw toekomstig geluk in het hiernamaals.

Ik bid u ontrust u over uw arme ziel; wees bezorgd over haar.

Want als gij blijft wie gij zijt, als God zich niet over

u ontfermt, dan zal deze liefde, waarmee gij Christus liefhebt óf reeds in uw leven, of zeker na uw sterven omslaan in haat. En gelijk er zoo diep zielkundig staat geschreven van Amnon, dat de haat waarmee hij Thamar haatte, grooter was dan de liefde, waarmee hij haar had liefgehad (2 Samuel 13 : 15), zoo zal dan eens uw Christus-haat grooter zijn dan thans is uw Christus-liefde.

De Christus-haat, die u doet den Zoon van God vertreden; het bloed des testaments onrein achten, waardoor gij geheiligd waart; den Geest der genade smaadheid aandoen.

En dan blijft er geen slachtoffer meer voor de zonde, maar een schrikkelijke verwachting des oordeels en hitte des vuurs dat de tegenstanders zal verslinden.

En dat is geen ijdel schrikbeeld.

Ziel, laat het u verontrusten!

Laat het u opschrikken uit uw zorgeloosheid!

En wat gij dan doen moet?

Wegwerpen al uw steunsels, al uw ingebeelde verwachtingen over de eeuwigheid en als een arme zondaar uit de diepte uwer verlorenheid roepen tot God.

Hem aanroepen in uw benauwdheid.

Hem smeeken, dat hij in zijn ontferming tot u spreke een woord des levens midden in uw geestelijken dood.

Dat hij leven gunne aan uw ziel, opdat gij, door zijn Geest verlicht, niet maar slechts met een overtuigde, maar ook met een tot bekeering leidende verlichting, kennis der waarheid ontvangt.

Een kennis als Gods kinderen bezitten.

Laat u dús verschrikken door het schrikbeeld tegen den afval van Christus.

Het gevaar dreigt.

In u verslappend enthousiasme voor de eens met zooveel

opgewektheid beleden en verdedigde waarheid; in de over u gekomen onverschilligheid voor de christelijke religie; in uw al meer en meer wegblijven uit de onderlinge bijeenkomst, — vertoonen zich de kenmerken, dat het gevaar u nadert.

Vreeselijk is het te vallen in de handen des levenden Gods, vreeselijk voor zijn tegenstander, zijn vijand, voor den wetens en willens zijn Zoon verwerpenden mensch.

Nog is het voor u de tijd der genade.

Wilt dan vallen in de handen des Heeren, als David; want dan zijn zijn barmhartigheden vele.

XI.

DE LASTBRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS.

Handelingen 26 : 18.

Gelezen: Handelingen 26 : 9—18.
Gezongen: Ps. 32 : 1.
„ Ps. 73 : 14.
„ Ps. 146 : 6.
„ Ps. 27 : 3.

XI.

DE LASTBRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS.

Handelingen 26 : 18.

Tekst Handelingen 26 : 18. OM HUNNE OOGEN TE OPENEN, EN HEN TE BEKEEREN VAN DE DUISTERNIS TOT HET LICHT EN VAN DE MACHT DES SATANS TOT GOD; OPDAT ZIJ VERGEVING DER ZONDEN ONTVANGEN EN EEN ERFDEEL ONDER DE GEHEILIGDEN, DOOR HET GELOOF IN MIJ.

Hij had brieven gevraagd.

Brieven van het sanhedrin te Jerusalem voor de besturen der synagogen in Damascus. Brieven met volmacht en last om de volgelingen van den Nazarener aldaar gevangen te nemen en naar Jerusalem te voeren.

Van deze lastbrieven voorzien was Saulus, de ijveraar voor joodsche orthodoxie en farizeesche moraal op weg getrokken.

Gij weet wat op dien weg is geschied.

De Heere zelf is hem daar in een licht, stralend boven

zonneglans, verschenen; heeft hem daar doen hooren zijn stem: „Saul, Saul wat vervolgt gij mij?"

Ge weet, dat hij toen onder den indruk van wat hij zag en hoorde ter aarde is gevallen en met zijn „Heere wat wilt gij dat ik doen zal?" — de gehoorzaamheid aan de heeren te Jerusalem heeft opgezegd om voortaan te gehoorzamen zijn heere in den hemel.

Hemelsche lichtglansen en hemelsche stemmen, — dat is wat bij 'n bekeering gewoonlijk niet plaats grijpt.

Hier greep dan ook plaats tweeërlei.

De persoonlijke bekeering van Saulus en zijn roeping tot het buitengewone ambt van apostel.

Met de hem uitgereikte lastbrieven was hij naar Damascus gereisd.

Maar op den weg naar Damascus is hem een anderen lastbrief gegeven.

Een lastbrief van Christus.

Hielden de brieven van het sanhedrin volmacht en last in, de gemeente van Jezus te verwoesten, de brief hem door den Heere uitgereikt is een lastbrief om de gemeente te planten, te bouwen.

Ons tekstvers is deze lastbrief; het dienstvoorschrift, op den weg naar Damascus, den apostel Paulus uitgereikt door zijn koning.

Lezen wij nog eens ons tekstvers met wat er onmiddellijk aan voorafgaat in vs. 15—18:

EN IK ZEIDE: WIE ZIJT GIJ HEERE! EN HIJ ZEIDE: IK BEN JEZUS, DIEN GIJ VERVOLGT; MAAR RICHT U OP, EN STA OP UW VOETEN; WANT HIERTOE BEN IK U VERSCHENEN, OM U TE STELLEN TOT EEN DIENAAR EN GETUIGE DER DINGEN, BEIDE DIE GIJ GEZIEN EN GEHOORD HEBT EN IN WELKE IK U NOG ZAL VERSCHIJNEN; VERLOSSENDE U VAN DIT VOLK EN VAN DE HEIDENEN, TOT WELKE IK U NU ZENDE, OM HUNNE OOGEN TE

OPENEN, EN HEN TE BEKEEREN VAN DE DUISTERNIS TOT HET LICHT, EN VAN DE MACHT DES SATANS TOT GOD; OPDAT ZIJ VERGEVING DER ZONDEN ONTVANGEN, EN EEN ERFDEEL ONDER DE GEHEILIGDEN, DOOR HET GELOOF IN MIJ.

Omtrent hetgeen op den weg naar Damascus is geschied bezitten wij, zooals gij weet, in het boek der handelingen drie berichten. Een in hoofdstuk 9, waar Lukas het kortelijk vermeldt; een tweede in hoofdstuk 22, waar Paulus zelf het verhaalt aan de Jerusalemsche burgers en een derde hier in ons teksthoofdstuk, waar het een deel vormt van Paulus verantwoording voor Agrippa en Festus. Van deze drie berichten is dit laatste het uitvoerigste.

Vermelden toch de eerste twee slechts, dat de Heere Jezus zich aan Saulus kenbaar gemaakt en voor verder onderricht naar Damascus had verwezen, uit het bericht dat wij hier voor ons hebben blijkt, dat er op den weg naar Damascus nog meer is geschied. Blijkt, dat de Heere reeds toen Saulus tot apostel geroepen en hem met uitgedrukte woorden zijn dienstvoorschrift gegeven, zijn lastbrief uitgereikt heeft. Een lastbrief, niet geschreven met inkt, maar door den Heiligen Geest zelf in het hart van Paulus. En aan dezen lastbrief is hij gehoorzaam geweest; hij heeft er naar gewerkt met woord en schrift, trouw tot aan zijn dood.

Dat nu de Heere zijn dienaar zulk een lastbrief zou hebben gegeven, ware te vermoeden, en wàt hij zou hebben bevat, ware uit een vergelijken der gegevens omtrent Paulus' dienstwerk in woord en schrift op te maken, maar zoo zeker, zoo dringend als nu, waar wij het uit Paulus' eigen mond hebben, zou zulk een besluit, uit bijzondere gegevens toch nooit zijn geweest.

Daarom, hoe teleurstellend ook, naar wij straks zullen

zien voor Festus, voor ons is Paulus' verantwoording voor hèm en voor Agrippa, verblijdend. Aan deze omstandigheid toch hebben wij het te danken, dat de apostel zijn lastbrief niet alleen heeft getoond, maar ook den inhoud er van heeft medegedeeld.

Laat mij u dan heden bij onzen tekst bepalen als bij den lastbrief van den apostel Paulus.

I.

Wij zijn te Caesarea, de keizerstad, door Herodes den groote gesticht, thans residentie van den romeinschen landvoogd. In het vroegere koningspaleis, nu door den procurator Festus bewoond, is het: OM HUNNE OOGEN TE OPENEN EN HEN TE BEKEEREN VAN DE DUISTERNIS TOT HET LICHT; EN VAN DE MACHT DES SATANS TOT GOD; OPDAT ZIJ VERGEVING DER ZONDEN ZOUDEN ONTVANGEN, EN EEN ERFDEEL ONDER DE GEHEILIGDEN DOOR HET GELOOF IN MIJ —, dit eigen woord van den verheerlijkten Christus, door Paulus gesproken.

De pen van Lukas, waarmee hij ons de verantwoording van den apostel voor Festus en Agrippa beschrijft, heeft het ons bewaard.

Om zijn prediking van het evangelie door de Joden voor een vijand van hun religie en eeredienst gehouden; voor nu, meer dan twee jaar, bij een tempelbezoek, door een opgeruide volkstroep, onder voorgeven, dat hij heidenen in Jehovah's heilige woning had gebracht, gegrepen en mishandeld, had de garnizoenscommandant Paulus gevangen laten nemen en naar Caesarea opgezonden.

De procurator Felix, Festus' voorganger, altijd maar

hopende, dat Paulus hem voor zijn bevrijding nog wel eens geld zou geven, had hem hier gevangen gehouden.

Nu, voor nog geen veertien dagen geleden, is Festus in de provincie gekomen, en hij toont in de zaak van Paulus meer rechtvaardigheidszin dan zijn voorganger.

Reeds na drie dagen had hij, van uit Caesarea, zijn residentie, Jerusalem bezocht, en daar, onder vele ambtsbezigheden, ook de overpriesters en andere voorname leden van de joodsche geestelijkheid in audiëntie ontvangen. De heeren waren van hem, met niet al te beste bedoelingen, als een gunst komen vragen, den gevangene die volgens hen, niet meer behoorde te leven, uit Caesarea weer naar Jerusalem te doen overkomen. Het antwoord van den gezagsman, die omtrent hun plannen schijnt ingelicht te zijn geweest, was echter afwijzend. Kort en beslist had hij ze gezegd, dat Paulus te Caesarea bleef, maar ook, dat hij volkomen bereid was om het proces te heropenen. Hij moest over eenige dagen weer naar zijn residentie terug en als de heeren lust hadden konden zij mèt hem reizen. Indien er metterdaad iets in dezen man was, dat aanleiding tot 'n klacht gaf, konden zij hem daarvan dan in Caesarea, ter plaatse waar het behoorde, beschuldigen.

De joodsche geestelijkheid had gevoeld, dat zij in den nieuwen procurator haren man had gevonden en tien dagen daarna getroosten de heeren zich dan ook den tocht naar Caesarea.

Reeds den dag na de aankomst was, omdat Festus de zaak niet wilde uitstellen, het proces weer begonnen.

Voor Festus' rechterstoel had Paulus toen tegenover zijn aanklagers gestaan.

Zware beschuldigingen waren, onder de bewering, dat hij niet meer behoorde te leven, door den jerusalemschen clerus tegen hem ingebracht, maar als het er op aankwam

deze beschuldigingen ook te bewijzen, waren de aanklagers in gebreke gebleven. Uit Paulus' toen gevoerde verantwoording blijkt, dat de beschuldiging in hoofdzaak over drie punten liep: hij zou zich vergrepen hebben aan de joodsche wet, aan den jerusalemschen tempel, aan den romeinschen keizer. (Handelingen 25:8). Zoo als ik zeg, had aan deze beschuldigingen echter ontbroken het noodige bewijs en de procurator was dan ook eenigszins met de zaak verlegen geraakt. Hij had aanvankelijk vermoed, dat deze Paulus, die nu al zoo lang gevangen zat, en aan wiens veroordeeling de hooge geestelijkheid zich zoo bijzonder gelegen liet liggen, een zwaar misdrijf op zijn geweten moest hebben. Hij, Festus, had als politiek man, wien het heil van den staat boven alles ging, dadelijk gedacht aan een of ander staatsmisdrijf. Maar het was hem nu gebleken, dat hiervan allerminst sprake was. Zelfs de zooeven uitgebrachte beschuldiging van vergrijp aan den keizer was zoo vaag en daarbij zoo onbewezen, dat er met geen mogelijkheid aan zoo iets zelfs te denken viel. Voor het bewustzijn van Festus was het dan ook reeds zeker, dat deze Paulus niets gedaan heeft wat hem des doods schuldig maakt. Met dit al begreep hij niet recht waarom de joodsche priesterschap zoo verbitterd tegen Paulus was; waarom zij eerst in Jerusalem bij de audiëntie en nu weer hier in Caesarea bij het proces, in zoo'n opvlamming van haat hadden geroepen, dat hij het leven niet meer waard was.

Nú schijnt het, dat er voor Festus' rechterstoel, behalve de drie genoemde beschuldigingen, ook nog enkele andere bezwaren tegen Paulus waren ingebracht. „Zij hadden tegen hem," zoo toch verhaalt Festus dat enkele dagen later aan Agrippa, „eenige vragen van hun godsdienst en van zekeren Jezus, die gestorven was, welken Paulus zeide te leven" (Handelingen 25:19.)

En blijkbaar had Festus er wel zooveel van begrepen, dat het 'm daarin zitten moest, al begreep hij ook weer niet hoe het 'm daarin zitten kon.

Het waren kwesties die hem, Festus, vrij koud lieten, en die, hoe belangrijk misschien dan ook voor die joodsche theologen, voor hem, den staatsman, geen het minste belang hadden. Zooveel stond nu reeds bij hem vast, dat die Paulus niet staatsgevaarlijk was en dat hij hem zonder dat de romeinsche staat er nadeel van kon hebben, wel zou kunnen loslaten.

Maar, Festus, die zijn taak als landvoogd verstond, had ook doorzien, dat hij de heeren in Jerusalem niet voor het hoofd moest stooten; eer, als het kon, hen aan zich verplichten. Die godsdienstkwesties en die andere kwestie, of die Jezus gestorven was of leefde — dat waren dingen, die zij hadden uit te maken; dingen, die bij het sanhedrin behoorden.

Toen was hem een gedachte ingeschoten.

Als hij nu eens, in zijn tegenwoordigheid, het sanhedrin te Jerusalem de zaak liet behandelen.

Aan de heeren zou hij daarmee dan een blijk van zijn welwillendheid geven en Paulus zou, omdat hij, Festus zelf bij de behandeling der zaak tegenwoordig was, geen gevaar loopen.

Wilt gij, zoo had hij dan ook aan Paulus gevraagd, naar Jerusalem opgaan, en aldaar voor mij over deze dingen geoordeeld worden?"

Maar toen is het geschied, dat Paulus, die zich te Jerusaelm niet veilig achtte, met zijn: „Ik beroep mij op den keizer!" — op den romeinschen keizer te Rome, als op de hoogste rechterlijke macht had geappelleerd.

Tegen dit appel bestond, ook naar het oordeel van de raadslieden, die den procurator waren toegevoegd, geen over-

wegend bezwaar en Paulus had dan ook, staande de gerechtszitting, de mededeeling van Festus ontvangen, dat hij naar den keizer zou worden opgezonden.

In dit stadium nu verkeerde de zaak-Paulus, toen eenige dagen later Agrippa en Bernice te Caesarea kwamen.

Deze Agrippa II was een zoon van dien Agrippa I van wien wij in de Handelingen lezen: En van stonde aan sloeg hem een engel des Heeren, daarom dat hij Gode de eere niet gaf (h. 12:23); een achterkleinzoon van Herodes den groote. Zeventien jaar oud toen zijn vader stierf, zag hij, na bij de gratie van keizer Claudius over verschillende gebieden geheerscht en ook den koningstitel te hebben ontvangen, onder keizer Nero, zijn heerschappij nog toegenomen.

Bernice was zijn zuster.

Als vasal-koning der Romeinen kwam Agrippa den nieuwen procurator te Caesarea in het paleis van zijn eigen overgrootvader zijn opwachting maken.

Na een tijd Festus' gast te zijn geweest, was op zekeren dag de zaak-Paulus tusschen den procurator en den koning ter sprake gekomen.

Festus' zat met zijn gevangene verlegen.

Hij moest nu naar den keizer opgezonden, maar daaraan was voor den procurator een groote moeielijkheid verbonden. Dat opzenden toch moest vergezeld gaan van een brief, van een ambtelijk schrijven aan den heer te Rome, waarin de tegen Paulus ingebrachte beschuldigingen scherp en duidelijk geformuleerd waren. Voor het opstellen van zulk een ambtsbericht aan de hoogere instantie zag de procurator echter ditmaal weinig kans. Wel kende hij de beschuldigingen van de Joden tegen Paulus, maar hij wist maar al te

goed, dat die onbewezen waren en ook wat die godsdienstkwesties en die kwestie over dat al of niet gestorven zijn van zekeren Jezus, betrof, zag hij geen kans daaruit een beschuldiging af te leiden.

Festus begon het hoogst onaangenaam te vinden, dat Paulus zich op de majesteit te Rome was gaan beroepen.

Misschien kon Agrippa, die toch zelf Jood was, hem wel uit den nood helpen.

Misschien wist de koning van die godsdienstkwesties, waar hij, Festus, als heiden hoegenaamd geen verstand van had en ook geen lust om er zich in te werken, wat meer af.

Nu was Festus hier metterdaad aan het rechte kantoor.

De traditie van het Herodes-geslacht, hoe wereldschgezind, hoe innerlijk vervreemd van godsdienst en zedelijkheid zijn meeste leden ook waren, bracht eenmaal mee voor de joodsche religie zekere welwillende belangstelling aan den dag te leggen.

Dit behoorde zoo tot hun politiek.

En ook deze Agrippa hield zich aan die traditie.

Wel vond hij er geen bezwaar in met zijn zuster Bernice, een vrouw van groote passies, die eerst met haar oom Herodes, koning van Chalkis, en na diens dood met Polemon, koning van Cicilië, was gehuwd, nadat zij van dezen gescheiden was, in bloedschande te leven, maar deze zelfde Agrippa had er indertijd beslist op gestaan, dat de heidensche Polemon zich, alvorens zijn zwager te worden, aan de Joodsche besnijdenis zou onderwerpen.

En Marcus Agrippa doet meer dan zich houden aan de traditie van zijn geslacht. Hij heeft bepaald liefhebberij in de joodsche religie.

Hij kent zijn bijbel goed; is op de hoogte van verschillende theologische kwesties en kan over de diepste stukken met verstand meespreken.

Hij doet dit gaarne; het streelt zijn ijdelheid.

Het laat zich dan ook volkomen begrijpen, dat deze dilettant theoloog, deze man met zijn hoofd vol singuliere gaven, als Festus hem een en ander van Paulus verteld heeft, met sterk begeeren zegt: „Ik wilde ook zelf dien mensch wel hooren."

Aan de mooie gelegenheid toch, den machtigen procurator een dienst te bewijzen, paarde zich de niet minder mooie, aan het hof te Caesarea voor Joden en heidenen, voor de Joden vooral, met zijn theologische geleerdheid te schitteren. En evenzeer laat het zich volkomen begrijpen, dat Festus dadelijk antwoordt: „morgen aan den dag!" Niet onwaarschijnlijk zal de landvoogd toen aan zoo iets van een reddenden engel hebben gedacht en het schrijven aan den heer te Rome met een scherp en duidelijk geformuleerde beschuldiging er in, het ambtsbericht, hem door zijn geleerden gast geinspireerd, reeds in zijn verbeelding op tafel hebben zien liggen.

In onze verbeelding zien wij Paulus voor Festus en Agrippa, op den volgenden dag, in de gehoorzaal van het paleis te Caesarea.

Op wanden en zuilen trilt er het licht van de morgenzon. In die fel lichte omlijsting de menschen; de procurator met zijn gevolg, de koning en Bernice met hun hofstoet, officieren van het garnizoen, voorname burgers uit Caesarea.

De menschen klein bij de hoogte der zaal.

Het licht speelt over dien al maar zich bewegenden drom.

Het glanst op hun gezichten; gladgeschoren Romeinenkoppen, langgebaarde Joden-tronies, voyante vrouwengelaat van Bernice. Het kleurt hun gewaden; geeft met zijn schit-

tering van goud, zijn flikkering van kleinodieën, zijn glinstering van wapenen, een indruk van groote pracht.

En dan eerst al die menschen in kleine groepen druk sprekend, maar om den procurator en zijn hooge gasten, toch met gedempte stem; nu en dan een opschrikkend van zijn eigen er boven-uitschietend geluid.

Dan sterft even weg het stemmengegons. Wie zitten moeten zoeken hun plaatsen; zij vinden. Een geluid van kleederengedruisch ritselt op. Zij knikken en lachen elkaar toe of buigen eerbiedig; al naar het moet.

Aan het boven-einde der zaal zetelt nu Festus en naast hem de koning en zijn zuster.

Het praten, het gedempt praten begint weer.

Maar dan, als de procurator zich verheft; als ze voelen, dat hij wat zeggen gaat, worden al die menschen weer stil.

Op hun gezichten belangstelling.

Zelfs Bernice tracht serieus te kijken.

En in de leege stilheid klinkt hoog-op de zware stem van Festus waarmee hij beveelt den gevangene voor te brengen.

Nu gaan aller oogen àf van den landvoogd op den binnengeleide, den kleinen, joodschen man, dien zij, met aan zijn arm een loshangende ijzeren ketting, tusschen een paar soldaten in, zien voortschrijden naar den zetel van Festus en Agrippa.

Nog eens klinkt òp de stem van den procurator. Nu stelt hij aan den koning en al de aanwezigen Paulus voor als den man, die de Joden het leven niet meer waardig keuren; dien hij voor zich echter volstrekt niet doodschuldig acht; maar die zich nu eenmaal op den keizer heeft beroepen en die — het wordt voor Agrippa nog eens onverholen uitgesproken waar het thans om gaat — een ambtsbericht, met

een scherp en duidelijk geformuleerde beschuldiging er in, naar Rome moet mee hebben.

Dan geeft Festus de verdere leiding over aan Agrippa.

Zich zijner waardigheid bewust, zegt deze laatste tot Paulus, dat hem thans geoorloofd is zichzelf te verdedigen.

En dan strekt den apostel, in dit voor hem zoo gewichtig oogenblik, gelijk een redenaar gewoon is, de hand uit en begint te spreken.

Hij vertelt van zijn jeugd. Hoe hij als jonge man in Jerusalem naar de meest nauwgezette sekte der Joden, hoe hij als een Farizeër geleefd heeft. Hij wijst er op hoe hij ook thans over niets anders dan over de hope Israels op de belofte Gods aangaande den Messias wordt geoordeeld. Metterdaad toch had Paulus niets anders gedaan, dan dat hij had verkondigd, dat Israëls hope in en door Jezus van Nazareth was vervuld. Hij verhaalt dan verder van zijn zoo vijandig optreden tegen dien Jezus van Nazareth, waartoe hij zich eerst verplicht had gezien. Van zijn tocht naar Damascus om, gemachtigd door lastbrieven der Jerusalemsche priesterschap, de discipelen van Jezus aldaar te vervolgen.

Dan komt hij tot het keerpunt in zijn leven en verhaalt hoe de verheerlijkte Jezus zelf hem op dien weg naar Damascus verscheen. Hoe hij in dat „Ik zend u" — hem riep tot zijn apostel en hem daarbij tevens in dat: OM HUNNE OOGEN TE OPENEN, EN TE BEKEEREN VAN DE DUISTERNIS TOT HET LICHT, EN DE MACHT DES SATANS TOT GOD; OPDAT ZIJ VERGEVING DER ZONDEN ONTVANGEN, EN EEN ERFDEEL ONDER DE GEHEILIGDEN, DOOR HET GELOOF IN MIJ, — hem uitreikte zijn lastbrief.

Wat de apostel toen verder heeft gesproken, kan ik thans, nu het ons om dezen zijn lastbrief te doen is, laten rusten.

Alleen zij nog in het voorbijgaan opgemerkt, dat Festus zich bij het eindigen van de samenkomst bitter teleurgesteld moet hebben gevoeld.

Zijn verwachting toch was niet verwezenlijkt.

Tot zijn ambtsbericht aan de majesteit in Rome was hij door Agrippa's bemoeiing geen stap verder gekomen.

Als Paulus zijn laatste woord gesproken heeft, staat de koning op om de zaal te verlaten. De procurator, Bernice en die met hen gezeten waren, volgen hem.

Een korte beraadslaging grijpt dan nog plaats.

„Niets wat dood of banden verdient drijft deze mensch!" — zoo zeggen zij tegen elkander.

Zij, die in den apostel slechts een vrij onschadelijk dweper zien.

Maar met dit al heeft Festus zijn scherp en duidelijk geformuleerde beschuldigingen voor zijn brief aan den keizer niet.

Nu weet hij nóg niet wat hij moet schrijven en het is toch tegen rede, eenen gevangene te zenden, en niet ook de beschuldigingen, die tegen hem zijn, te kennen te geven.

En als Agrippa dan nog heel gewichtig doet met zijn: „Deze mensch kon losgelaten worden, indien hij zich niet op den keizer had beroepen" — zal de procurator hebben gedacht: „Jawel Agrippa, dat weet ik ook wel, maar dat hééft hij nu eenmaal gedaan; doch ik had gehoopt, dat gij met uw theologische wijsheid, uit mijn verlegenheid, wat ik in mijn ambtsbericht moet zetten, mij zoudt hebben uitgeholpen".

Dan, gelijk ik in het begin reeds zeide, hoe teleurstellend voor Festus ook Paulus' verantwoording is geweest, wij mogen er ons over verblijden, dat zij heeft plaats gehad. Daarāan toch danken wij het feit, dat Paulus zijn lastbrief getoond en den inhoud er van heeft medegedeeld.

II.

De omstandigheden waaronder dit plaats greep, hebben wij ons zooeven herinnerd, laat ons thans den inhoud van Paulus' lastbrief nader bezien.

Bij het bereiken van den lastbrief, zoo verhaalt Paulus in de gehoorzaal te Caesarea, heeft zijn Heere tot hem gezegd, dat hij hem uit Joden en heidenen nam, om hem, van af dat oogenblik, te zenden zoo tot de Joden als tot de heidenen: OM HUNNE OOGEN TE OPENEN; HEN TE BEKEEREN VAN DE DUISTERNIS TOT HET LICHT EN VAN DE MACHT DES SATANS TOT GOD; OPDAT ZIJ VERGEVING DER ZONDEN ONTVANGEN EN EEN ERFDEEL ONDER DE GEHEILIGDEN DOOR HET GELOOF IN MIJ.

Bezien wij den inhoud van dezen lastbrief nauwkeurig, dan is de hoofdzaak daarin het: om hun oogen te openen.

Dit is het eigenlijke dienstvoorschrift.

En dit dienstvoorschrift wordt volbracht door de prediking van het evangelie.

Bij die oogen hebben wij te denken aan de geestelijke oogen, aan wat ook elders heet: „het oog der ziel".

Zoo zeggen ook wij in de taal van het dagelijksch leven, dat iemand ons de oogen geopend heeft, en bedoelen daar dan mee, dat hij ons in een of andere zaak inzicht gegeven heeft.

Aan inzicht nu in wat wij christenen noemen de waarheid, de waarheid van het evangelie dat God tot redding van zondaren zijn Zoon op aarde heeft gezonden, ontbreekt het den mensch van nature.

Dat Jezus de Zaligmaker, de eenige Zaligmaker is, daarvoor hebben Joden en heidenen, daarvoor heeft van nature niemand een oog.

Voor die waarheid is aller menschen zielsoog van nature gesloten.

Paulus nu is de zendeling, de apostel die in Jezus' naam de oogen van Joden en heidenen voor die waarheid moet openen.

Door zijn prediking.

Maar, zoo vraagt gij in uw wijsheid wellicht, wordt hier aan Paulus niet meer toegeschreven dan 'n mensch toekomt?

Zonderlinge vraag, bij een eigen woord des Heeren.

Toch wil ik haar voor u beantwoorden.

Zeker, het is alleen Israëls God, die wonderen doet.

Ook het wonder van het openen van der blinden oogen.

Maar terecht merkt Kalvijn hier op, dat, al worden onze geestelijke oogen niet anders verlicht dan door den Heiligen Geest, het middel daartoe de bediening des Woords is en dat, wanneer God in zijn Woord aan zijn dienaren toeschrijft wat zijn Geest zelf doet, dat dan is om hun dienst te verheffen, om te doen uitkomen hoe die Geest in hen zijn kracht oefent. En, voegt Calvijn er aan toe, nooit mag dan ook die dienst van den Geest worden gescheiden; gelijk de ziel het lichaam, maakt de Geest de bediening levend.

Om hun oogen te openen.

Dat is, gelijk ik reeds opmerkte ,het eigenlijke dienstvoorschrift.

Dat is wat Jezus' apostel onder Joden en heidenen doen moest; het doel wat hij met zijn evangelieprediking moest trachten te bereiken.

Maar dit doel moest bij hen dan, weer middel worden tot een verder doel.

En dat verdere doel wordt ons nu omschreven in het tweede deel van den lastbrief dat uit een tweetal tegenstellingen bestaat: hen te bekeeren van de duister-

nis tot het licht, en van de macht des satans tot God.

Bezien wij eerst de eene tegenstelling.

Hen te bekeeren van de duisternis tot het licht.

Letterlijk staat er: zich omkeeren, zich bekeeren van duisternis tot licht.

Niet Paulus moet de Joden en heidenen bekeeren, maar zij moeten zich bekeeren. De opening hunner oogen, het zien van en het inzicht in de evangelie-waarheid krijgen, moet het middel zijn tot hun zich bekeeren.

Hij Paulus moet door zijn prediking hun oogen openen opdat zij zich bekeeren.

Licht en duisternis zijn algemeen menschelijke en ook schriftuurlijke beelden van waarheid en leugen; van ongerechtigheid en gerechtigheid.

Wie door middel van de prediking inzicht in de waarheid heeft, wiens zielsoog verlicht, waarlijk verlicht is, ziet de duisternis, de onwaarheid, de leugen, waarin hij tot dusver heeft verkeerd en hij wendt zich, hij keert zich àf van haar tot het licht, tot de waarheid.

En nu de tweede tegenstelling.

En van de macht des satans tot God.

Daar is een macht van satan.

Een schrikkelijke macht waaronder de menschheid, toen zij zich aan Gods macht niet wilde onderwerpen, gekomen is.

Een schrikkelijke macht, want satan is een harde en bedriegelijke meester.

Onder die macht staat, om haar zonde, heel de menschenwereld.

En al weet zij het niet, al gelooft zij het niet, toch is satan de overste der wereld.

Onder die macht van satan staan alle menschen wier oogen nog niet geopend zijn.

Joden, voor wie het evangelie nog een ergernis, heidenen voor wie het nog een dwaasheid is.

Maar zij wier oogen door de prediking van het evangelie geopend zijn, waarlijk geopend zijn, zien die macht van satan en kunnen en willen het er niet langer onder uithouden en zij wenden zich van de macht van satan tot God.

Tot God zelf en gewillig voegen zij zich dan ook onder zijn macht.

En als gij dan weer met bevreemding vraagt of hier, nu niet aan Paulus maar aan den mensch in het algemeen, aan den zondaar, meer wordt toegeschreven dan hij vermag, weet dan dat, wat wij hier voor ons hebben, de lastbrief van Paulus is.

Het dienstvoorschrift, waarin de nadruk valt niet op wat de Heere doet, maar op wat de mensch moet doen.

Op wat Paulus moet doen: oogen openen.

Op wat zij moeten doen, wier oogen geopend zijn: zich bekeeren.

Maar weet ook, dat zij, wier oogen voor de waarheid geopend, waarlijk geopend zijn, dat zij, wier oogen verlicht, waarlijk verlicht zijn, — door God, krachtens zijn werk, dat hij zonder ons in ons werkt, eerst levend gemaakt zijn; geestelijk levend gemaakt.

Weet dan ook, dat al bewaakt satan hen over wie hij macht heeft, als een sterke zijn vaten, over hèm is gekomen de sterkere dan hij, de Christus, die de zijnen van deze macht van satan heeft verlost, hun banden verbroken en als ze door zijn Geest levend gemaakt zijn, door het gehoor des gepredikten woords, ook den zin en het inzicht geeft om zich van die macht van satan af te wenden tot God.

En eindelijk, zoo lezen wij in het derde deel van Paulus'

lastbrief, moet het naaste doel van het openen der oogen: het zich bekeeren van de duisternis tot het licht en van de macht van satan tot God, op zijn beurt weer middel worden tot het einddoel: OPDAT ZIJ VERGEVING DER ZONDEN ONTVANGEN, EN EEN ERFDEEL ONDER DE GEHEILIGDEN, DOOR HET GELOOF IN MIJ.

Van tweeërlei wordt hier gesproken.

Van een ontvangen van vergeving der zonden en van een ontvangen van een erfdeel onder de geheiligden; en beide weldaden worden, zoo had de verheerlijkte Christus tot zijn apostel op den weg naar Damascus gezegd, verkregen „door het geloof in mij".

Bezien wij ook dit.

VERGEVING DER ZONDEN ONTVANGEN.

Dat is, wijl aan alle zonden schuld kleeft, kwijtschelding van de schuld.

Vergeven is niet-meer-toerekenene, en vergeving, van God vergeving ontvangen, is doordat de oogen geopend zijn voor de evangelie-waarheid, zekerheid hebben dat God u uw zonden niet meer toerekent, met u handelen wil als of gij nooit zonden hadt gehad of gedaan.

En wie nu weet wat zonde is; wie met zijn zonden heeft te doen gekregen — en daartoe komt het bij ieder wiens oogen geopend, waarlijk geopend zijn — die weet ook wat groote weldaad de vergeving der zonden is.

En nu die andere weldaad.

EEN ERFDEEL ONDER DE GEHEILIGDEN ONTVANGEN.

Deze uitdrukking uit den mond zijns Heeren, op den weg naar Damascus, is Paulus diep in zijn ziel gevallen. Als hij, jaren daarna, afscheid neemt van de opzieners der kerk van Efeze dan gebruikt hij zelf haar in dat woord tot hen: „En nu broeders! Ik bevele u Gode en den woorde zijner genade, die machtig is u op te bouwen, en u een erfdeel te geven

onder al de geheiligden". (Handelingen 20:32.)

Het oorspronkelijke woord hier door „erfdeel" vertaalt beteekent letterlijk „lot".

Nu weten wij, dat het lot, even als de eed, een heilige zaak is.

„Het lot wordt in den schoot geworpen, maar het geheele beleid daarvan is van den Heere" — zegt de Schrift (Spr. 16:33).

Het lot hangt aan 's Heeren beschikking.

Vandaar, dat het goed zelf wat u toekomt uit 's Heeren gunstige beschikking een lot kan heeten.

Bij de verdeeling van Kanaan, bij het erfdeel dat de stammen en geslachten zouden ontvangen werd het lot, het heilige lot gebruikt en sedert was lot ook de naam voor erfdeel.

Hier nu in onzen tekst, in Paulus' lastbrief, is sprake van een erfdeel, van een deel krijgen in het hemelsche Kanaän; van een deel hebben aan de hemelsche heerlijkheid. Want het erfdeel onder de geheiligden is het goed dat, naar Gods gunstige beschikking, zijn in en door Christus geheiligden, terstond na hun sterven, en bij de toekomst van Christus volkomen zullen ontvangen. Het is wat Paulus elders noemt een deel in de erve der heiligen in het licht (Col. 1:12).

Een erfdeel onder de geheiligden ontvangen

Dat zal eens wezen: deel krijgen aan de heerlijkheid die ons in de zaligheid wacht; dat is nu reeds: in hope zalig zijn; dat is nu reeds verzekerd zijn van die heerlijkheid, doordat de oogen voor de evangelie-waarheid geopend zijn.

En wat die heerlijkheid zal wezen weten wij nu nog niet; maar dàt het een weldaad zal zijn en dàt het een weldaad is er nu reeds verzekerd van te zijn, weet ieder die de ellenden van dit door de zonde vermoorde aarde-leven kent.

En bij die weldaden staat nu met grooten nadruk op het

einde van Paulus' lastbrief: door het geloof in mij.

In mij, den Christus, door wien de lastbrief is uitgereikt.

Verstaat dat hier wel. — Niet om of wegens het zich bekeeren van de duisternis tot het licht en van de macht van satan tot God, ontvangen zij, wier oogen voor de evangeliewaarheid geopend zijn, vergeving der zonden en een erfdeel onder de geheiligden, — maar èn deze vergeving van zonden èn dit erfdeel onder de geheiligden ontvangen zij door het geloof in Christus.

Alleen door het geloof.

Want deze twee weldaden zijn hun door Christus verworven.

En het geloof is niet anders dan de hand waarmee zij deze weldaden aangrijpen.

Het zaligmakende geloof dat een gave Gods is.

Dat God in de ziel werkt van hen, die hij door zijn Geest levend maakt.

Het zaligmakende geloof, dat werken gaat; de hand die grijpen gaat, die aanneemt; als de oogen geopend zijn, en de mensch zich wendt van de duisternis tot het licht, van de macht van satan tot God.

III.

Broeders, de lastbrief van den heiligen apostel Paulus, waarvan wij den inhoud bezien hebben, had de strekking den apostel een voorschrift te geven wat hij te doen had om Christus' kerk uit Joden en heidenen te vergaderen.

Als zoodanig heeft hij een eenig karakter.

Het karakter van apostolischen lastbrief.

Van een lastbrief voor een apostel.

Met het wegsterven nu van Christus' apostelen hield ook op het buitengewone ambt van het apostolaat.

En daarom zijn dan ook noch een dienaar des Woords, die door een kerk wordt uitgezonden om uit Joden, Mohammedanen of heidenen een kerk te vergaderen; noch een dienaar des woords, die tot een, uit de wereld vergaderde, kerk is opgezonden om haar op te bouwen, te volmaken-apostelen.

Zij hebben geen apostolischen lastbrief.

Maar al heeft de door een kerk in de heidenwereld uitgezonden dienaar des Woords ook geen apostolischen lastbrief, omdat hij nu eenmaal geen apostel is, toch staat ook in zijn lastbrief als in dien van Paulus: OM HUNNE OOGEN TE OPENEN, EN HEN TE BEKEEREN VAN DE DUISTERNIS TOT HET LICHT, EN VAN DE MACHT DES SATANS TOT GOD; OPDAT ZIJ VERGEVING DER ZONDEN ONTVANGEN, EN EEN ERFDEEL ONDER DE GEHEILIGDEN, DOOR HET GELOOF IN MIJ.

In zìjn lastbrief, dien zijn heer en koning hem heeft uitgereikt.

En vraagt gij nu of dit òok staat in den lastbrief van den dienaar des Woords in een uit de wereld reeds vergaderde kerk; in zìjn lastbrief, die zijn heer en koning hem heeft uitgereikt; dan moet die vraag bevestigend worden beantwoord.

Zeker, een uit de wereld vergaderde kerk is een vergadering van geloovigen.

Hun oogen behoeven niet meer geopend, want zij zijn het en daarom hebben zij zich bekeerd van de duisternis tot het licht en van de macht van satan tot God, en ontvangen zij vergeving der zonden en een erfdeel onder de geheiligden, door het geloof in Jezus Christus.

Daarom staan er in den lastbrief van den dienaar des Woords in een uit de wereld reeds vergaderde kerk, zeker

ook andere dingen dan in dezen lastbrief van den apostel Paulus.

Maar toch staat er, al is het geen apostolischen lastbrief, ook wat in Paulus' lastbrief stond: OM HUNNE OOGEN TE OPENEN.

Want, vergeet het niet, dat in zulk een uit de wereld vergaderde kerk ook zijn de kinderen der geloovigen wier oogen voor de evangelie-waarheid nog niet geopend zijn; dat daar ook in zijn — het is zoo schrikkelijk om te zeggen en zoo ontzettend om te denken — zij wier oordeel zal worden verzwaard, omdat zij voor de evangelie-waarheid hun oogen moedwillig gesloten hielden; en dat daar ook in zijn geloovigen, bij wie de oogen, nadat zij geopend waren, omdat deze geloovigen niet hebben gewaakt en gebeden, weer verduisterden.

En daarom staat, in den zendbrief van 's Heeren dienaren onder u, ook het woord uit Paulus' lastbrief: om hunne oogen te openen.

Naar dat dienstvoorschrift hebben zij gearbeid, en arbeid ook ik, wanneer ik, als zij, u verkondig het evangelie van vergeving der zonden ontvangen en een erfdeel onder de geheiligden, door het geloof in Jezus Christus.

En nu heb ik allereerst een woord tot u, bij wien deze arbeid nog vruchteloos was; tot u wier oogen voor de waarheid nog zijn gesloten.

Een woord ook tot de kinderen onder ons; want Jezus is ook een Zaligmaker van kinderen.

Toen Israëlietische ouders hem hun kinderen brachten, opdat hij hun de handen zou opleggen en zegenen, wilden zijn discipelen dat wel niet hebben, maar hij heeft toen gezegd: „Laat af van de kinderkens, en verhinderd hen niet

to mij te komen; want derzulken is het koninkrijk der hemelen". En hij omving ze met zijn armen en de handen op hen gelegd hebbende, zegende hij ze.

Ook uwe ouders, kinderen wisten, dat Jezus een Heiland der kinderen is en daarom vroegen ze voor u toen gij nog heel klein waart, den heiligen doop, want de Heere Jezus is nu in den hemel, maar die doop was alsof hij ook u in zijn armen gesloten en zijn handen op uw hoofd had gelegd.

In dien doop heeft hij ook u gezegend.

Hebt gij een zegen van hem ontvangen.

In dien doop hebt gij zijn verzekering, dat hij ook uw Zaligmaker wil zijn.

Maar nu moet gij hem ook tot uw Zaligmaker willen hebben.

En vele kinderen willen dat niet.

Willen dat niet, omdat zij nog niet weten, hoe heerlijk dat is.

Nu hebt gij al veel van Jezus gehoord; maar hebt gij uit dat alles ook reeds begrepen, hoe heerlijk het is hem tot uw Heiland te hebben?

Ik weet het wél, gij hebt in uw korte leven nog niet zoo heel veel zonden gedaan; maar ge weet toch ook wel, dat de booze lust om in allerlei dingen ongehoorzaam te zijn, in uw hart zit; en dat reeds is zonde; en daarvoor reeds straft God.

En ziet, nu is dit de blijde boodschap, het evangelie, dat wie Jezus wil hebben tot zijn Heiland, door hem niet alleen van die straf vrij komt, maar ook lust krijgt om God te gehoorzamen.

Ik weet het wel, gij zijt nog zoo jong en gij denkt niet aan sterven; maar ge weet ook wel, dat kinderen, òok kinderen, kunnen sterven.

En ziet, nu is dit de blijde boodschap, het evangelie, dat,

wie Jezus wil hebben tot zijn Heiland, als hij stertf van stonden aan bij hem in den hemel komt; ook een kind dat sterft.

Deze twee dingen, die ik u daar noemde, zijn juist wat in mijn tekst heet: vergeving der zonden en een erfdeel onder de geheiligden.

En dit zijn heerlijke dingen.

Dingen welke ieder ontvangt, die Jezus tot zijn Heiland wil hebben.

Kinderen, gij hebt er misschien nooit eens over nagedacht hoe heerlijk dat is.

Doe het nu en misschien gaan u oogen er dan op eens voor open en wilt gij Jezus tot uw Zaligmaker hebben.

Dan gaat gij op hem vertrouwen en dat is zooveel als in hem gelooven.

En als gij dat doet, dan zult gij eens zien hoe gij een heel ander kind wordt.

Maar ik heb ook een woord voor de kinderen der geloovigen onder ons, die geen kinderen meer zijn, wier oogen voor de waarheid nog zijn gesloten en die toch geen kinderen meer zijn.

Wat ik daar zooeven tot de kinderen heb gezegd, is ook tot u gezegd; al zoo lang gezegd, veelmalen en op velerlei wijze.

En nog wilt gij Jezus niet tot uw Heiland hebben.

Uit zijn liefde-armen, waarmee hij ook u eens heeft omvangen hebt gij u losgescheurd; den zegen waarmee hij ook u gezegend heeft, veracht gij.

Het evangelie van de vergeving der zonden en het erfdeel onder de geheiligden, waarvan uw godvruchtige vader

en uw godzalige moeder u met zooveel liefde hebben gesproken; dat u zoovele jaren is verkondigd; is u geen evangelie, geen blijde boodschap.

Ik wil u ook wel zeggen waarom dat zoo is.

Gij hebt nog de duisternis lief en gij haat het licht.

Of zonder beeldspraak.

Gij hebt nog de zonde lief, de wereld lief en gij haat de gerechtigheid en het koninkrijk.

De zonde heerscht nog in u.

Gij hebt nog u zelf lief boven alles; boven God.

En instee van uw God te dienen, zijt gij er op uit om uw ziel en lichaam, uw geld en goed, uw medemenschen en heel uw wereld dienstbaar te maken aan uw eigen lieve ik.

Deze zelfzucht is uw zonde.

En omdat gij niet ziet, niet zien wilt, dat deze uw zonde u schuldig maakt voor God, is het niet-toerekenen, is de vergeving der zonden, u geen blijde boodschap.

Maar, al ziet gij het niet, omdat gij het niet wilt zien; toch is uw zonde uw schuld en rekent God ze u toe.

Rekent ze u toe, reeds nu in dit leven en eens in de eeuwigheid.

Zonder vergeving van zonden te hebben ontvangen, sterft gij straks weg; en gij zult dan niet ontvangen een erfdeel onder de geheiligden.

Vreeselijk zal het zijn dús te vallen in de handen des levenden Gods.

Ziel, die de duisternis liefhebt en het licht haat; die haat de gerechtigheid en liefhebt de zonde; — laat mij toch trachten u aan uw toestand te ontdekken.

Gij gelooft het niet, maar toch is het zoo, gij zijt onder de macht van satan.

Van den menschenmoorder, den leugenaar.

En hij houdt u onder zijn macht, door u al maar in te

fluisteren, dat uw zelfzuchtig leven het ware en het leven voor God maar 'n schijnleven is.

En zonder dat gij het weet, gebruikt hij u als zijn werktuig om te strijden zijn strijd tegen God; tot uw verderf.

Nog is het de tijd der genade.

Nog wil Jezus uw Heiland zijn; wil hem dan ook als uw Heiland aannemen.

Nog hoort gij het evangelie.

Het evangelie van den sterkere die over den sterke komt om hem zijn vaten te rooven.

Het evangelie van de vergeving der zonden en het erfdeel onder de geheiligden door het geloof in Jezus Christus.

Verhard u niet, heden, nu gij het woord van het evangelie weer hoort.

Het wordt u gebracht, opdat gij voor zijn heerlijkheid uw oogen zoudt openen.

Wilt er niet langer moedwillig uw oogen voor sluiten.

Arme ziel, die telkens als het u is verkondigd er niet eens goed naar hebt geluisterd; die er naar te hooren, erg vervelend vindt, ook nu weer; — juist als Bernice in de gehoorzaal te Caesarea.

Denk aan Bernice, de wereldsche, de lichtzinnige.

Zij heeft voortgezet haar zondig leven. Straks verlaat zij Agrippa voor keizer Vespasianus, later weer den keizer voor zijn zoon Titus, om eindelijk, door de wereld veracht en vergeten, te sterven.

Arme ziel, die van de waarheid wel wilt hooren en er vooral gaarne over wilt praten, met veel kennis zelfs; die met een historisch geloof gelooft aan de Schrift, maar toch niet wilt gelooven in den Christus; — juist als Agrippa in de gehoorzaal te Caesarea.

Denk aan Agrippa, den geleerde, den dilettant-theoloog.

Misschien was het een voorbijgaande indruk, misschien

ook niet veel meer dan de begeerte om een beleefdheid te zeggen, dat hij tot Paulus de woorden sprak: „Gij beweegt mij bijna een christen te worden", maar hoe het zij, hij is ongeloovige gebleven.

Hij heeft nog een tijd in ongerechtigheid geleefd met Bernice. Heeft nog jaren voortgezet zijn politieke godsdienstigheid om eindelijk, tijdens den joodschen oorlog, de zaak van zijn volk voor die der Romeinen te verlaten; om als de laatste vorst uit het Herodes-geslacht te sterven.

Arme ziel, die in uw wijsheid het evangelie voor dwaasheid en het in-verrukking-komen van Gods kinderen over de heerlijkheid van het evangelie voor geestdrijverij, voor dweepzucht, voor waanzin houdt; — juist als Festus in de gehoorzaal te Caesarea.

Denk aan Festus, den welwillende, den veel rechtvaardigere dan Felix zijn voorganger.

„Gij raast, Paulus! de groote geleerdheid brengt u tot razernij," — zoo heeft hij tot den apostel gezegd.

En kort daarna is Festus gestorven.

Bernice, Agrippa, Festus — zij allen zijn gestorven zonder hunne oogen te hebben geopend voor de waarheid; zonder zich te hebben bekeerd van de duisternis tot het licht, en van de macht van satan tot God; zonder te hebben ontvangen vergeving der zonden en een erfdeel onder de geheiligden.

En die dag te Caesarea heeft hun oordeel verzwaard.

Maar ten slote heb ik ook een woord tot u bij wie de arbeid der evangelie-prediking niet vruchteloos was; tot u, wier oogen voor de waarheid geopend zijn. Het zou toch van een, vooral bij den prediker, zeer bedenkelijke onkunde

aangaande het geestelijk leven getuigen, indien ik voor en tot ú niet een woord had.

Ook dat geestelijk leven heeft, als het natuurlijke, tijden waarin het gezond en tijden waarin het krank is.

En al naar dat het gezond of krank is, zal ook het oog uwer ziel helder of duister zijn.

De Heere Jezus heeft eens gewaarschuwd: ziet dan toe, dat niet het licht, dat in u is, duisternis zij (Lukas 11:35).

Gewaarschuwd, tegen verduistering van het zielsoog.

En wie uwer kent niet bij bevinding, die bange tijden, waarin ook voor de waarheid van het evangelie, zijn zielsoog verduistert, nadat het eens was geopend.

Bange tijden, want juist het gevoel van te missen wat men gehad heeft, is zulk een diep smartgevoel.

Wat was er eertijds, toen de oogen geopend waren, een weelde van genieting in den eenigen troost van Jezus tot zijn Heïland te hebben.

De wereld te rijk.

Hoe schitterde voor het oog der ziel de heerlijkheid van het evangelie der vergeving van zonden en het erfdeel onder de geheiligden.

Hoe weidde de ziel met een verwonderd oog.

Hoe werd zij zonderling gesterkt door Gods beloften.

Niet verzadigen kon zij zich aan het zien op Jezus; op Jezus haàr Heiland.

Hoe innig was haar vreugde uit de macht van satan te zijn verlost; haar blijdschap van Gods gemeenschap te genieten.

Maar toen zijn andere tijden gekomen.

De donkere, de bange.

De eenige troost is geen troost meer.

Er is geen heerlijkheid meer aan het evangelie.

Geen zien meer op Jezus.

De vreugde der verlossing is weg; de gemeenschap met God ontbreekt.

Want het zielsoog is verduisterd; voor de waarheid gesloten.

Broeder, indien het thans zoo met u staat, dan heb ik een woord tot u.

Een ernstig woord, een woord dat ook wil trachten te zijn een ontdekkend woord.

Gij zijt zoo ziek.

Uw geestelijk leven is krank.

En dat is uw eigen schuld.

Gij hebt niet door waken en bidden, voor de gezondheid er van gezorgd.

Gij hebt niet gewaakt tegen de gevaren die het bedreigden; het is u geen ernst geweest met de bede: „leidt ons niet in verzoeking”.

En toen zijt gij bezweken in den geestelijken strijd tegen wereld, vleesch en satan; in den strijd, dien gij, na u tot God te hebben bekeerd, zoo kloek waart begonnen.

En toen heeft satan weer macht over u gekregen.

En omdat heel uw geestelijk leven nu krank is, daarom is ook uw zielsoog verduisterd.

Zeker, God alleen kan dat leven weer gezond maken; niet anders dan bij het natuurlijk leven.

De Heere is onze geneesmeester.

Maar gij moet ook de middelen gebruiken.

En daarbij is allereerst noodig, dat gij weet wat u scheelt.

Dat gij weet dat uw zielsoog niet ziet, dat gij niet gelooft, omdat uw ziel verziekt is door de weer heerschende zonde.

Gij gelooft niet, gij twijfelt, omdat de zonde, 'n zonde, en gìj weet wel wèlke, broeder! u knecht en overheerscht.

Dat kan zijn 'n wellust-zonde; 'n zonde van vrekzucht; 'n zonde van eerzucht, of ook, en dat klinkt wel heel won-

derlijk, maar toch is het zoo, dat kan ook wezen de zonde van heel-braaf-zijn, de zonde van eigengerechtigheid.

En in zoo'n zonde, hebt gij satan dan weer macht over u gegeven.

En nu de middelen!

Bid eens ernstig, zoo ernstig alsof uw leven er aan hangt: „verlos ons van den booze".

Bid eens dringend, zoo dringend als die melaatsche uit het evangelie: „Heere, indien gij wilt, gij kunt mij reinigen."

En ik zeg u, onze Vader in den hemel verhoord zulk een gebed; en onze Heiland is een gewillige en almachtige geneesmeester.

Bid maar zoo en het zàl beter met u worden.

En dan komt het weer tot een openen der oogen en ziet gij weer de waarheid van het evangelie.

En dan zal weer kracht komen, om met de zonde, uw zonde, te breken; om aan satans macht te ontkomen; om u wederom te bekeeren tot God.

En dan grelooft gij weer in Jezus de vergeving der zonden en het erfdeel onder de geheiligden.

En dan hebt gij weer de vreugde des heils.

Broeders, gij die thans de bange tijden niet kent, gij die nu staat in het geloof, vergeet het waken en het bidden niet.

Om hunne oogen te openen; — zoo stond het in den lastbrief van den apostel Paulus, zoo staat het ook in den lastbrief van hem die ú het evangelie hebben verkondigd. Ziet toe, dat, waar hun arbeid bij u zijn doel heeft bereikt, die arbeid niet weer, al is het dan ook maar voor 'n tijd, 'n bange tijd, worde verwoest.

Ziet toe, dat gij met een geopend oog kunt blijven zien op uw Heiland.
Op de weldaden, die hij voor u verwierf.
Die gij van hem hebt aangenomen door het geloof.
Ziet toe, dat gij met een blij hart kunt blijven zingen:

„Welzalig hij, wiens zonden zijn vergeven",

en ook dat andere:

„Och, mocht ik in die heilige gebouwen
De vrije gunst, die eeuwig hem bewoog,
Zijn lieflijkheid en schoonen dienst aanschouwen
Hier weidt mijn ziel met een verwonderd oog".

XII.

LIEDEKENS ZINGEN BIJ EEN TREURIG HART.

Spreuken 25:20.

Gelezen: Spreuken 25 : 1—20.
Gezongen: Ps. 84 : 1.
„ Ps. 41 : 1.
„ Ps. 86 : 4.
„ Ps. 25 : 6.

XII.

LIEDEKENS ZINGEN BIJ EEN TREURIG HART.

Tekst: Spreuken 25 : 20

DIE LIEDEKENS ZINGT BIJ EEN TREURIG HART, IS GELIJK HIJ, DIE EEN KLEED AFLEGT TEN DAGE DER KOUDE, EN ALS EDIK OP SALPETER.

Een eigen plaats onder de schriften des Ouden Verbonds wordt ingenomen door Job, Prediker, Spreuken en enkele psalmen. In die geschriften toch is aan het woord: de wijsheid.

De wijsheid van Israël.

Tusschen haar en de wijsheid der volkeren is bij groote overeenkomst niet minder groot verschil. Bij de wijsheid van Israël als bij die der volkeren, en ik denk hier vooral aan de Grieken, een zoeken naar een bevredigend antwoord op de groote vragen van wereld en leven. Maar toch bij de Israëlitische wijsheid meer aandacht voor de levens- dan voor de wereld-vraag.

De wijsheid van Israël is, wel niet uitsluitend, maar dan toch in hoofdzaak levenswijsheid. Een worstelen met — denkt aan Job en den 73sten psalm — het groote probleem van het lijden van den vrome; een zoeken naar een antwoord op de vraag: hoe men leven moet; leven moet ook in het verkeer met zijn medemenschen.

Het is op deze vraag, dat met name het naar Salomo genoemde boek der Spreuken u een antwoord biedt.

Er waren vele wijzen in Israël; door velen werd daar de wijsheid beoefend, maar onder die velen komt een eerste plaats toe aan koning Salomo.

In ons Spreuken-boek zijn de uitspraken, de sententies of kernachtige gezegden waarin hij zijn levenswijsheid saamvatte, bijeengebracht.

Vaak dragen deze spreuken het karakter van maximen, van stelregels. En gelijk het bij alle stelregels aankomt op takt om te weten wanneer men ze opvolgen, en wanneer men er van afwijken moet, zoo ook bij dezen.

Zulk een maxime, zulk een regula maxima of hoogste regel, zulk een regel voor ons gedrag nu is ook onze tekst.

Het hoofdstuk waaraan hij is ontleend vormt, blijkens het 1e vers, een nieuw deel van den Spreukenbundel. In dat 1e vers toch lezen wij: „Dit zijn ook spreuken van Salomo die de mannen van Hiskia, den koning van Juda, uitgeschreven hebben." Wat dus volgt zijn alzoo spreuken van Salomo, die tot op Hiskia's dagen, hetzij ze alleen overgeleverd, hetzij ze reeds opgschreven waren, nog niet in den bundel stonden, maar eerst toen, dus eeuwen na Salomo, door een regeeringscommissie zijn verzameld, opgeteekend en aan den bestaanden bundel toegevoegd. En onder deze spreuken staat dan zonder verband met wat voorafgaat en volgt onze tekst: Die liedekens zingt bij een treurig hart, is gelijk hij, die een kleed af-

legt ten dage der koude, en als edik op salpeter.

De hoofdgedachte van deze spreuken, die het karakter van een maxime heef,t zou ik in twee woorden willen uitdrukken: voorgewende blijmoedigheid. Nu is het voorwenden van blijmoedigheid als men bedroefd is, een zelfkwelling en het is dan ook de zin van onze spreuk, dat men zich van het voorwenden van blijmoedigheid moet onthouden. Maar hoewel dit zoo in het algemeen een zeer verstandige maxime is, kan de zelfkwelling der voorgewende blijmoedigheid toch ook vaak zeer noodig, ja zelfs geboden zijn en dan moet men dus van dezen stelregel afwijken. Eindelijk, laten zich ook omstandigheden denken waarin de voorgewende blijmoedigheid bepaald zondig zou worden en men dus weer verkeerd zou doen met onzen stelregel niet optevolgen.

Zooals ik u reeds opmerkte, is bij de toepassing van een maxime takt, wijsheid noodig. Laat ons dus, om in die wijsheid toetenemen en ze in ons leven toetepassen de spreuk van het liedekens zingen bij een treurig hart indenken en het zien dat deze voorgewende blijmoedigheid is een zelfkwelling; een in het leven vaak noodige zelfkwelling; maar ook een dikwerf zondige zelfkwelling.

1. Allereerst dan, dat de voorgewende blijmoedigheid een zelfkwelling is.

Zooveel hebt gij uit dezen minder bekenden tekst wel terstond begrepen, dat zijn hoofdgedachte schuilt in het: die liedekens zingt bij een treurig hart.

In onze vertaling komt dat zelfs nog duidelijker uit dan in het oorspronkelijke. In haar toch zijn de drie versregels of strophen waaruit de spreuk bestaat omgezet. De eerste twee zijn vragen van den wijze, van den leeraar; de derde is dan het antwoord van den leerling.

In het oorspronkelijke staat het zoo:

W i e e e n k l e e d a f l e g t t e n d a g e d e r k o u d e;
E d i k o p s a l p e t e r; — (is als?)
W i e l i e d e r e n z i n g t m e t e e n t r e u r i g h a r t.

Naar den aard van de spreuken-poëzie moet nu tusschen de eerste twee regels en den laatsten waarin de hoofdgedachte zit, een zeker punt van overeenkomst zijn.

Dit punt van overeenkomst of vergelijking is hier wat ik noem de z e l f k w e l l i n g, het zichzelf plagen, lastig maken, moeite veroorzaken, pijn doen.

Terstond springt dat in het oog bij den eersten regel: W i e e e n k l e e d a f l e g t t e n d a g e d e r k o u d e. Wie toch op een winterdag zich ontdoet van zijn opperkleed, dat kleed aflegt of uittrekt en daardoor de snerpende koude pijnend laat doortrekken op zijn huid — kwelt zich zelf.

Minder in het oog springt echter dat denkbeeld van zelfkwelling bij den tweeden regel: E d i k o p s a l p e t e r. Laat er mij echter dadelijk aan toevoegen, dat over de vertaling van deze woorden onder de uitleggers verschil bestaat.

Bij de vertaling: e d i k o p s a l p e t e r krijgt men alleen de gedachte aan wat doelloos is; want als ge edik of azijn op salpeter giet lost de salpeter op en bederft gij den azijn. Het bezwaar van deze vertaling is echter, dat men dan geen verband krijgt met den voorgaanden regel. Immers het afleggen van een kleed ten dage der koude is niet maar doelloos en dus dwaas, doch ook kwellend, pijnlijk.

Het zelfde bezwaar doet zich ook voor bij een andere vertaling: edik op natron of loog. Ook dan toch krijgt ge alleen de gedachte aan wat doelloos en dus dwaas is. Want als ge azijn op loog giet bederft gij de loog. Op loog moet ge geen azijn gieten; maar loog moet ge vermengen met olie, dan krijgt gij zeep.

Nu vertalen anderen, en wel op grond van een oude overzetting: edik op een wond. En daar is veel voor te zeggen, want bij die vertaling krijgt men dan de gedachte aan wat pijn doet. Immers wie insteê van verzachtende olie, bijtenden azijn op een wond giet, veroorzaakt pijn; wie dat zichzelf doet veroorzaakt zich zelf pijn en zoo met: edik op een wond, krijgt gij dus ook in den tweeden regel de gedachte aan zelfkwelling.

Ligt nu in de eerst twee regels de gedachte aan zelfkwelling, dan moet die, zooals ik reeds opmerkte, naar den aard van de spreuken-poëzie, ook liggen in den derden versregel: Wie liederen zingt met een treurig hart.

Bij die liederen hebben wij dan bepaald te denken aan vreugdeliederen en onze staten-vertaling doet dat dan ook uitkomen met haar „liedjes" of „liedekens". Metterdaad nu is het zingen van 'n vroolijk liedje als uw hart treurig of bedroefd is, een zelfkwelling. Het vroolijke lied komt spontaan of vanzelf uit het vroolijke hart. Maar als het hart bedroefd is, als het aangezicht, gelijk dat van Faraö's schenker en bakker in de gevangenis, kwalijk is gesteld (Gen. 40: 7); als het aangezicht gelijk dat van Nehemia in het paleis van koning Arthahsasta treurig is, omdat er treurigheid is des harten (Neh. 2: 1,2) — ziet dan gaat het zingen van 'n vreugdeliedje niet van zelf. Toen Israël zat aan Babels stroomen en hun overwinnaars eischten: „Zingt ons een van de liederen Zions" was de wedervraag: „Hoe

zouden wij een lied des Heeren zingen in een vreemd land?" (Ps. 137:4). De droefheid, de treurigheid des harten over het verwoeste Jeruzalem was te groot dan dat zij een blijmoedig Zions-lied konden zingen.

Liedekens zingen bij een treurig hart — het is zoo tegenstrijdig en als elke tegenstrijdigheid pijnlijk. Opgeruimdheid voortewenden, als men bedroefd is, het is zoo pijnlijk. Ook hierin toch is waarachtig dat andere woord van levenswijsheid, dat woord uit Prediker 7:3: „Het treuren is beter dan het lachen, want door de droefheid des aangezichts wordt het hart gelouterd". Ook hierin waarachtig, dat het niet-bedwingen van uw droefheid, het in klagen en weenen uiting geven aan uw smart, ontspanning, verlichting schenkt. „Laat haar maar eens uithuilen, dat zal haar goeddoen", zegt tot de omstanders, over de in weedom gedompelde, door smart-overkropte, als ze uitbarst in tranen, het vrouwelijk medegevoel. En is ingehouden smart reeds pijnlijk, hoeveel te meer nog voorgewende blijmoedigheid.

Liedekens zingen bij een treurig hart — is een zelfkwelling.

Een zèlfkwelling.

Immers niet anderen maar zich zelf kwelt men daarmee. Zooals men dan ook niet anderen, maar zich zelf kwelt als men zijn opperkleed uittrekt op een kouden dag, of azijn giet op zijn wonde.

Bij „het treurige hart" hebben wij mitsdien te denken aan het eigen hart en niet aan dat van den naaste. Daarom wil het mij voorkomen, dat het apostolisch woord uit Romeinen 12:15: „Verblijdt u met de blijden en weent met de weenenden" — een woord, dat men bij onzen tekst wel eens te pas brengt, daar niets mee heeft uittestaan. Daar toch hebt ge een vermaan tot betoon van medegevoel met uw naasten; van uiting geven aan uw medeverblijden en

medelijden om hunnentwil. Maar hier, in onzen tekst hebt ge alleen de maxime, de stelregel, dat ge geen blijmoedigheid, geen opgeruimdheid moet voorwenden als uw eigen hart treurig is, als gij bedroefd zijt; want dit te doen is zelfkwelling.

En wie zal nu zich zelf kwellen? — Dit te doen, ware even dwaas als zichzelf te kwetsen of zich moedwillig in eenig gevaar te begeven. Dwaas ook omdat het strijdt met de ons ingeschapen zelfliefde, die ons toeroept: „Doe uzelven geen kwaad!"

Liedekens zingen bij een treurig hart, — en ge verstaat dat dit woord voor ruimer toepassing vatbaar is en het dus geldt van àlle wijzen van blijmoedigheid voorwenden — ge moet het niet doen; gij moet er u van onthouden; het is immers dwaas zichzelf te kwellen.

Geen liedekens zingen bij een treurig hart — dàt is wel een verstandige maxime.

2. Maar toch, het is er mee als bijvoorbeeld met dien anderen stelregel, dat men zich niet in gevaar moet begeven. Er kunnen omstandigheden voorkomen waarin gij er van moet afwijken. En, ik hoop er u dan ook van te overtuigen, dat de zelfkwelling der voorgewende blijmoedigheid een in het leven vaak noodige zelfkwelling kan zijn.

Laat u dat „voorgewende" niet te veel afschrikken. Zeker, wij mogen nooit anders spreken dan wij denken; wij mogen nooit liegen en onze gereformeerde zedeleer veroordeelt zelfs de noodleugen.

Maar dit wil allerminst zeggen, dat wij alles wat wij denken ook zeggen moeten.

Vaak kan het verzwijgen van onze gedachten zelfs plicht zijn. De openhartigheid heeft haar grenzen. Gij bezondigt

u nog niet aan de oprechtheid wanneer gij niet altijd en overal door uw woorden of gebaren aan uw medemenschen openbaart wat er omgaat in uw hart. En gelijk wij gordijnen hangen voor de vensters van onze woning, zoo mogen en moeten wij ook in deze wereld, al is het alleen maar voor de onbescheidene kijkers, sluiers schuiven voor het heiligdom van ons gemoed. En ook, wie zich anders voordoet dan hij is, die doet daarom nog niet altijd valsch. Daar is een voorwending die afkeurenswaardig is, maar ook eene, die de zedelijke goedkeuring van allen heeft. De arme, die niet klaagt, maar door zoo knap mogelijk voor den dag te komen welstand voorwendt, zal in onze zedelijke beoordeeling hooger staan, dan zijn jammerende lotgenoot, die zoo veel mogelijk, door zijn schamel gewaad, zoekt te wekken voor zijn ellende uw aandacht.

En zoo ook kan er een voorgewende blijmoedigheid zijn die zedelijk hooger staat dan betoon van treurigheid.

Liedekens zingen bij een treurig hart — deze voorgewende blijmoedigheid is metterdaad vaak noodig, ja geboden.

Het moèt vaak, al is het ook altijd zèlfkwelling.

Het is vaak noodig op het tooneel — en daar niet alleen, maar ook in de maatschappij en zelfs in de kerk.

Tooneelmenschen, acteurs en actrices, moeten in de tragedie smart voorwenden als zij vroolijk, in de komedie vroolijkheid als zij droevig zijn. Het laatste is het ergste. En denkt u nu een tooneelspeler of tooneelspeelster, die op het tooneel, in den letterlijken of den overdrachtelijken zin, liedekens zingt met een treurig hart; treurig, omdat zij broodzorg hebben, of t'huis een ziek kind, of omdat zij nog maar kort geleden stonden bij het graf van wie hun lief was. Welk een zelfkwelling voor zulk een man, voor zulk een vrouw; menschen, van gelijk zielsbeweeg als gij, mijn eerzame broeder of eerbare zuster!

En toch het moet.

En waarlijk niet alleen op het tooneel is dat liedekens zingen bij een treurig hart vaak noodig.

Noodig is het vaak ook voor den bediende op het kantoor tegenover zijn patroon; voor den winkelier achter zijn toonbank tegenover de klanten; voor den onderwijzer in zijn school tegenover de kinderen. Noodig; want ook al zijn hun harten treurig, het werk moet toch met opgeruimdheid verricht, en een bedroefd gezicht zou de arbeidslust minstens in verdenking brengen; het werk er onder doen lijden.

En het moet en het is vaak noodig dat liedekens zingen bij een treurig hart, deze voorgewende blijmoedigheid, — ook in de hoogere kringen van het maatschappelijk saamleven.

Een opgeruimd gelaat, al is treurig het hart, voegt nu eenmaal zelfs den koning op of voor zijn troon; den ambtenaar in zijn audientiezaal of op zijn bureau; voegt aan gastheeren en gastvrouwen zelfs uit „de wereld waarin men zich verveelt", in hun feestzaal.

En als ik u nu zeg, dat het liedekens zingen bij een treurig hart zelfs wel moet in de kerk, zult gij mij waarschijnlijk eerst niet gelooven. Maar denkt u nu eens 'n prediker door twijfel verontrust, door satan bestreden, door bange zorgen gekweld — die moet optreden voor zijn gemeente. Moet optreden terwijl er, ik zeg niet geen geloof in zijn ziel is, maar zonder dat er geloof in zijn ziel w e r k t. Zijn ambt als evangeliedienaar eischt te doen aanschouwen de liefelijkheid des Heeren, te doen hooren woorden van vertroosting, te spreken van de kracht des geloofs. Maar, als hij in gehoorzaamheid aan dien eisch dat dan ook doet, — en hij màg niet anders doen, hij màg niet in de droeve stemming zijner eigen gedrukte en ongetrooste ziel de blijheid van Gods

kinderen bederven; hij moet brengen het woord van God en niet zijn woorden van eigen nood en weedom en smart — wat, zoo vraag ik u, is dan zijn dùs optreden voor de gemeente anders dan liedekens zingen bij een treurig hart?

Voorgewende blijmoedigheid — ik heb u doen zien hoe noodig zij vaak is.

Noodig in beroep en bedrijf en in ambt; noodig in het maatschappelijke en het gezellige en zelfs in het kerkelijke leven; noodig om ons zelf; om goed te verrichten ons werk.

Ik heb u doen zien, dat het vaak moèt, al is het ook altijd zelfkwelling.

En nu ziet gij nog maar half hoe noodig het vaak is.

Tot dusver toch wees ik er nog maar op als op een zelfplicht, maar het kan, en dit ga ik u thans aanwijzen, vaak ook een naastenplicht zijn.

Wie een kleed aflegt ten dage der koude — kwelt zichzelf en doet daarom dwaas.

Toch zult gij niet zeggen, dat zulk doen altijd dwaas is.

Wanneer, bij de ramp van de Berlin, onze prins Hendrik op den guren winterdag, in de reddingsboot op zee, zijn warme pelsjas uittrekt en die over den verkleumden schipbreukeling werpt, zult gij dít afleggen van een kleed ten dage der koude, niet dwaas, maar prijzenswaardig achten.

En zoo kan het ook zijn met de zelfkwelling van het liedekens zingen bij een treurig hart.

Het kan ùw plicht zijn; plicht jegens uw naaste.

De kapitein op de brug van zijn schip midden in den storm, is verplicht er den moed bij zijn bemanning in te houden, ook al vervult bange vrees zijn hart.

De pleegzuster is, zoolang zij althans niet w e e t, dat het sterven worden zal — want men mag 'n mensch niet laten sterven als 'n hond — verplicht, door woord en blik, haar

kranke optevroolijken en te bemoedigen, ook al is door medelijden treurig haar hart.

De vader is verplicht de blijde jeugd zijner kinderen niet te bederven en daarom is het noodig, dat hij aan den disch blijmoedigheid voorwendt ook al is, door de zorgen, die hem kwellen of de onaangenaamheden, die hem buitenshuis troffen, — treurig zijn hart.

En als de man, moê van zijn arbeid t'huis komt, is het plicht voor de vrouw hem in de huiskamer te ontvangen met een opgeruimd gelaat en een woord van blijheid, ook al is haar hart ontstemd door de kleine onverkwikkelijkheden, die zij van de kinderen of de dienstboden ondervonden heeft. Het relaas daarvan zal zij hem dàn ten minste sparen om, als hij er van weten moèt, het hem later te doen.

En, wie zedelijk hoog staat zal, zelfs wanneer hij krank is of pijn lijdt, als het nog maar even kan, door een blijmoedig lachje en een „het gaat nog al!" het noodeloos zich-verontrusten aan zijn huisgenooten en vrienden zoeken te besparen.

In 't algemeen zijn wij verplicht, en is het zelfs een eisch van welvoegelijkheid, in het saamleven met onze medemenschen ze niet noodeloos lastig te vallen, ze niet te ontstemmen met onze klachten over onze kwalen, onze zorgen, onze moeiten.

Dat is naastenplicht.

Zeker, het kan ook ùw plicht zijn tegenover uw naasten, uittestorten wat er van weedom en smart in uw hart is, maar in het generaal genomen, geldt toch voor ons christenen de regel, uitgedrukt in het refrein van dat oude lied:

„Zeg and'ren uw vreugde,
Klaag Jezus uw leed."

Maar ook zoo zelfs, ziet gij nog niet heelemaal hoe noodig vaak het liedekens zingen bij een treurig hart is.

Daarom moet ik er nog wat van zeggen.

Dan eerst zult gij het heelemaal zien.

En wat ik er dan nog moet bijzeggen is, dat de voorgewende blijmoedigheid ook vaak noodig kan zijn op het gebied van de religie.

Om de religie zelf.

Om, wat ik zou willen noemen, haar teederheid.

En weet dan, dat niemand minder dan Jezus zelf ons gezegd heeft, dat het liedekens zingen bij een treurig hart op het gebied der religie vaak noodig is.

Hij heeft dat gezegd, wel niet met dezelfde woorden, maar toch met woorden die denzelfden zin hebben.

Immers wanneer hij in de bergrede tot de zijnen zegt: „Maar gij wanneer gij vast, toont geen droevig gezicht, gelijk de geveinsden; want zij mismaken hun aangezichten, opdat zij van de menschen mogen gezien worden, als zij vasten. Voorwaar ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben. Maar gij, als gij vast, zalft uw hoofd en wascht uw aangezicht, opdat het van de menschen niet gezien worde, als gij vast, maar van uwen Vader, die in het verborgen is, en uw Vader, die in het verborgene ziet, zal het u in het openbaar vergelden." (Mattheus 6:16—18) — wat is dit anders dan 'n prediking der voorgewende blijmoedigheid?

Zalft uw hoofd en wascht uw aangezicht, opdat het van de menschen niet gezien worde, als gij vast.

Het echte vasten is niet kùnnen eten van droefheid.

Van droefheid ook, — gelijk eens bij Saulus in Damaskus, toen hij was drie dagen, dat hij niet at en dronk, — over de zonde.

En zóó bedroefd kan nòg zijn 'n mensch, die aan zich zelf ontdekt en gevallen is voor het recht van God en zich met een waarachtige bekeering tot zijn God bekeert.

Maar in het vaak ruwe, woelige leven vindt gij dan niet

altijd, als Saulus, uw Damaskus en daar de straat genaamd de Rechte, en in die straat het stil-rustige huis van Judas. Vaak moet gij blijven met uw droefheid op de volle, woelige markt; midden in het drukke verkeer. Doch daar behoeven de menschen, àl de menschen niet zoo te weten wat er in uw ziel omgaat. Gij moet dat zelfs zoo niet laten merken, want niet alle menschen zouden het begrijpen; sommigen zouden er zelfs mee spotten. En daar is dat, door den Geest gewekt, religieus zielbeweeg te goed, te heilig, te innig voor. Daarom, wasch dan uw hoofd en zalf uw aangezicht, opdat het van de menschen niet gezien worde, dat uw hart vol droefheid naar God is. Daarom, zing ook dan liedekens bij een treurig hart. Daarom wend ook dan blijmoedigheid voor, al is het een zelfkwelling.

Dat is eisch van teederheid in de religie.

3. Ik hoop er nu van te hebben overtuigd, dat de zelfkwelling der voorgewende blijmoedigheid een vaak noodige, ja zelfs geboden zelfkwelling is, maar ik heb u er nog bijtezeggen, dat zij ook een dikwerf zondige zelfkwelling kan zijn.

Liedekens zingen bij een treurig hart — de maxime, de stelregel is, dat gij dit niet doen moet. En omdat het zoo pijnlijk is, en de natuurdrift het zichzelf-pijn-doen tegengaat, zult gij geneigd zijn deze maxime ôptevolgen.

Zooeven heb ik u echter doen zien, dat hier de plicht vaak moet gaan boven de neiging. Maar thans wil ik u nog doen zien hoe het overwinnen van de neiging om zichzelf-niet-te-kwellen door voorgewende blijmoedigheid, toch ook dikwerf in strijd kan zijn met den plicht en zelfs diep zondig kan wezen.

Liedekens zingen bij een treurig hart — dat wordt zondig bij ù ouders, en allen die met gezag over anderen zijt bekleed, wanneer gij, als de krenking van uw gezag u ont-

stemt, — uw kinderen en allen, die het Gode belieft door uwe hand te regeeren, als Eli zijn zonen, „niet eens zuur aanziet" (I Samuël 3:13); hen niet bestraft, maar nog een vriendelijk gelaat toont. Dat is dan een zonde tegen God wegens het niet handhaven van het door hem geschonken gezag; een zonde tegen hen, die onder u gesteld zijn, omdat gij ze door uw zwakheid of gemakzucht, de terechtbrenging en het leeren-wat-recht-is onthoudt.

Liedekens zingen bij een treurig hart — dat wordt de zonde van den galgenhumor als bij dien Agag van wien wij lezen, dat hij bij de voltrekking van zijn doodvonnis, weeldelijk tot Samuël ging en zeide: „Voorwaar de bitterheid des doods is geweken!" (I Samuël 15:32) een zonde van lichtzinnigheid tegenover den ernst van den dood.

Liedekens zingen bij een treurig hart, voorgewende blijmoedigheid, zij wordt zonde van onoprechtheid, wanneer gij er voor uw medemenschen door zoekt te verbergen wat ge niet moògt verbergen, wat zij ook in hùn belang moeten weten.

Voorgewende blijmoedigheid — zij wordt zonde van onmenschelijkheid, wanneer gij er uw lijdenden medemensch, uit valsche schaamte voor de gevoelsuiting van 'n traan in uw oog of 'n hartelijken druk van uw hand, uw medelijden waarop hij recht heeft en dat hem zoo goed kon doen, meê tracht te onthouden; wanneer gij er meê tracht te ontgaan de conpassie, het medelijden met ù van hen, die u lief hebben. Daar zijn toch oogenblikken in het leven waarin het treurende menschenhart behoefte heeft aan deelneming in zijn smart. Zelfs de Heiland heeft er om gevraagd in Gethsemané. Het verzoek om in onze droefheid, in onzen rouw van beklag verschoond te blijven — klinkt zoo onmenschelijk; kán, althans tegenover hen, die door liefde gedrongen vóor u hun medegevoel willen uiten, ook metterdaad onmenschelijk zijn.

Maar nu is er een liedekens zingen bij een treurig hart dat nog zondiger is dan al wat ik u daar zooeven noemde.

Wie uwer — ook zonder nog een opzettelijke studie te hebben gemaakt van de psychologie van het kind, — kinderen gewoon is, zal wel eens bij hen een liedekens zingen bij een treurig hart hebben waargenomen, dat hem alleronaangenaamst trof.

Wat ik bedoel is dit.

Een kind heeft kwaad gedaan en gij bestraft het daarvoor.

Zoo'n kind wordt dan bedroefd; zijn geweten gaat spreken en zegt hem, dat hij schuldig is. Maar nu gebeurt het wel eens dat dan zoo'n kind, insteê van voor u zijn schuld te belijden, zwijgen blijft. Gij ziet den knaap dan in heftig zielbeweeg verbijten zijn smart tot hij plotseling de kamer uitloopt en gij hem een liedje hoort zingen in uw gang en fluitend de trap op hoort gaan.

Natuurlijk moogt ge dat maar zoo niet laten begaan.

Gij moet hem terug roepen; als hij niet komt, hem gaan opzoeken. En als gij hem dan hebt en uw hand op zijn schouder legt en hem, zonder veel te zeggen, met teederen ernst in de oogen kijkt, — tien tegen een, dat het hem dan te machtig wordt en hij, in het neerdrukkend smartgevoel over het bedreven kwaad, zijn ziel niet langer door grammoedigheid kan òphouden; dat hij zijn voorgewende blijmoedigheid dan varen laat en u onder tranen van berouw zijn schuld belijdt.

Dèze voorgewende blijmoedigheid, was dan bij zoo'n kind een zeer zondig liedekens zingen bij een treurig hart.

Nu herinner ik aan deze kinderzonde alleen om u te bepalen bij de veel erger zonde van ons volwassenen die ik op het oog heb. Bij het zondigen in voorgewende blijmoedigheid, in liedekens zingen bij een treurig hart dat nog zon-

diger is dan al wat ik u zoo straks noemde; wat diep zondig is, omdat wij menschen daarmee rechtstreeks zondigen tegen God; daarmee bedroeven den Geest.

En wat ik hier op het oog heb is dan dit.

Wanneer God ons, om 'n zonde, die wij tegenover hem hebben begaan bestraft; wanneer wij zijn toorn daarover voelen branden in onze ziel, wanneer ons geweten ons veroordeelt — dan gebeurt het ook ons wel eens, dat wij doen tegenover God, als die knaap, waarvan ik u zoo straks heb gesproken, tegenover zijn vader of zijn moeder. Ook wij willen dan niet, hetzij in een eerste, hetzij in een vernieuwde bekeering, voor onzen God in de schuld vallen. Wij verharden dan ons hart door grimmigheid; en in de zelfopwinding dier gramschap trachten wij dan over het schuldgeovel ons heen te zetten; te verbijten onze smart. Wij wenden, om tegen het neerdrukkend schuldgevoel òptehouden onze ziel, hoe pijnlijk het ook valt, blijmoedigheid voor; trachten door luid-òp liedekens te zingen bij een treurig hart, te overschreeuwen de stem van ons aanklagend geweten.

En dat is wel het allerzondigst liedekens zingen bij een treurig hart wat zich denken laat.

Nog een enkel woord voor wij scheiden.

W i e l i e d e k e n s z i n g t b ij e e n t r e u r i g h a r t, i s g e l ij k h ij, d i e e e n k l e e d a f l e g t t e n d a g e d e r k o u d e, e n a l s e d i k o p s a l p e t e r. — Wij hebben deze spreuk van Israëls wijze met elkander ingedacht. Ingedacht als de maxime, de stelregel, dat wij ons zelf door voorgewende blijmoedigheid niet kwellen moeten; maar ingedacht òok om toetenemen in die levenswijsheid

welke ons leert wanneer wij van dezen stelregel afwijken en wanneer wij hem opvolgen moeten.

Nu is wijsheid, in betrekking tot ons willen en handelen zeker een kostelijk ding.

Te weten wat moèt, is uitnemend; maar het is nog niet alles. Bij het weten moet ook het willen komen.

En zal dat willen een christelijk, een Gode welbehagelijk willen zijn, dan dient het optekomen uit een hart waarin de heilige liefde voor God is; want dan zult gij willen God liefhebben boven alles en uw naaste als uzelf.

En wie dus zijn God wil liefhebben boven alles, ook boven zich zelf, wil ook den wil van God doen; wil wat hij weet dat naar Gods wil moèt, ook volbrengen.

Dan hebt ge ook lief uzelf; niet egoistisch om uzelf, maar om God; omdat gij zijn, naar zijn beeld geschapen, schepsel; omdat gij zijn kind zijt.

En zoo, op diezelfde wijze, hebt ge dan ook lief uw naaste, uw medemensch, uw broederen.

Waar het dùs met u staat, daar zult gij, wanneer gij weet, dat het noodig is, dat het moèt, dat het plicht is, dat het plicht is om u zelf, om wel te verrichten uw taak — ook willen blijmoedigheid voorwenden, al kost het u kwelling en moeite en pijn. Want in het verrichten van uw levenstaak dient gij als christen uw God, en wijl gij uzelf liefhebt om God, zult gij liever u zelfkwellen dan hem niet goed dienen.

Waar het dùs met u staat, daar zult gij, wanneer gij weet dat het noodig is, dat het moèt, dat het plicht is jegens uw

naaste, plicht om hem te bemoedigen, hem smart te besparen, hem met uw smarten niet noodeloos lastig te vallen — ook willen blijmoedigheid voorwenden, al kost het u kwelling en moeite en pijn. Want in de heilige liefde, die ook is de naastenliefde wier hooglied Paulus in 1 Korinthe 13 zingt, zult gij de kracht vinden tot zelfopoffering; liever kwellen uzelf dan uw naaste. Zij, de liefde van 1 Korinthe 13 toch is goedertieren, zij zoekt zichzelve niet, zij handelt niet ongeschiktelijk of onwelvoegelijk."

En eindelijk waar het dùs met u staat, daar zult gij ook, als de droefheid naar God, die een onberouwelijke bekeering tot zaligheid werkt, uw ziel omfloerst, — en gij weet hoe noodig het is voor het oog eener ruwe wereld uw treurend hart verborgen te houden — ook willen in de wereld verkeeren met gezalfd hoofd en gewasschen aangezicht. Want omdat gij uw God liever hebt dan u zelf, zult gij liever kwellen u zelf dan het innig-heilige overgeven aan bespotting.

Maar deze heilige liefde om ook te willen, voor God welhagelijk te willen, wat gij weet dat noodig is, wat gij weet dat moèt, — is geen vrucht van eigen akker, maar van het zaligmakend geloof, dat zelf een vrucht is van Gods genade. Een vrucht van dat geloof, dat u bindt aan uw Heiland; dat u hem en al zijne weldaden deelachtig maakt.

En wanneer dat geloof maar in uw ziel werkt, kan het niet anders of ook de liefde zal oefenen haar kracht. Haar

kracht ook om blijmoedigheid voortewenden waar het moet, al kost het ook ook zelfkwelling.

En ook haar kracht om met een vasten wil ondertehouden de nog inwonende zonde, die er ons toe zou brengen blijmoedigheid voortewenden waar wij weten, dat het niet moet, dat het zondig is. Zondig door zwakheid en zondig door lichtzinnigheid, en zondig door onmenschelijkheid.

Zondig ook, door, als een kind tegenover zijn ouders, die hem bestraffen, in voorgewende blijmoedigheid ons in grimmigheid te verharden onder de bestraffingen van onzen God.

En daarom, indien dat laatste op dit oogenblik uw zieletoestand is, — weet dat thans onder de prediking van het evangelie, onder den dienst des woords, uw God u roept, u opzoekt.

Verhard u niet; verhard u niet langer.

Laat de groote liefde van uw God, die voor u zijn zoon heeft gegeven; de groote liefde van uw God, welke ik u heb te verkondigen, weer verteederen uw hart.

Wil niet langer over uw schuldgevoel u heenzetten.

Wil met een „Vader ik heb gezondigd" vallen in de schuld voor uw God, en verzoening zoeken bij het kruis van Christus.

Gaan wij dan van hier, verrijkt in levenswijsheid om te weten wanneer wij van den stelregel, dat wij onszelf niet moeten kwellen door voorgewende blijmoedigheid afwijken, wanneer wij hem opvolgen moeten. Maar gaan wij van hier ook gesterkt in het geloof waaruit opbloeit de liefde, die het ons doet willen als wij het moeten, doet niet-willen als wij het niet mogen, omdat het zondig zou zijn.

Liedekens zingen bij een treurig hart — eens zal het uit zijn.

In de eeuwigheid zal niemand het meer doen

Want in de plaats des verderfs zal, in eeuwige zielesmart, niet anders gezongen worden dan het smartelied van den haat; en in de plaats der zaligheid zal, in eeuwige zielevreugd, niet anders gezongen worden dan het vreugdelied van de liefde.

INHOUD.
